

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

*Republiški svet
sindikatoev,
republiški odbori
in Delavska enotnost
želijo delovnim
ljudem Slovenije
srečno novo leto!*

Četrtek, 31. decembra 1964
Št. 51, leto XXII.

DELOVNI ČLOVEK – NOSILEC NAŠIH DRUŽBENIH DOGAJANJ

Novo leto ni nobena ločnica. Sami smo si jo izmislili. Življenje bo prvega teklo prav tako enakomerno naprej, kot je zadnjega. Niti za trenutek se ne bo zaustavilo. Pa bo kdo zavoljo tega rekel: čemu potem sploh toliko hrupa? Taka je navada. In prav, da je. Že zato, ker tedaj sami pri sebi napravimo tudi majhno inventuro. Zato smo tudi mi povabili na razgovor predsednika OSS Koper Marjana Rožiča. Da bi spregovoril o nalogah, ki jih je pred vse nas postavil VIII. kongres ZKJ. Našemu vabilu se je rad odzval. Pripomnil pa je v razgovoru, »da želi pojasniti predvsem svoje poglede o nekaterih zakonitih družbenih nasprotjih, ki bodo zaradi svoje aktualnosti in različnih interpretacij dopuščala manevriranje nekaterim na splošno sicer poraženim idejam, s katerimi pa v praksi bitke še nismo dobili do kraja«. K temu je še dodal: »Naj takoj povem, da v takih spopadih dozorevajo in dobivajo napredna spoznanja čistejša in bolj jasno podoba, ker gre za tista nasprotja, ki jih reproducira dinamični proces graditve socialistične družbe«.

Po poti VIII. kongresa

VIII. kongres ZKJ je s svojo globoko in realno analizo družbenih procesov strnil in povzel želje in hotenja delovnih ljudi ter realno, odločno in smelo izrazil cilje prihodnjega razvoja naše socialistične družbe. Prerasel je okvire najširšega foruma politične partije, kjer se drugod za zaprtimi ali priprtimi vrati sprejemajo odgovorne odločitve, in bil najbolj množično obiskan dogovor vseh delovnih ljudi. Že med kongresom so

Vtisi, ki jih je na vse nas pustil VIII. kongres ZKJ, so še vedno tako živi, kot so bili tiste kongresne dni. Nihče ne more dvomiti, da prav zato, ker je kongres tako kritično pretrpel preteklost in tako temeljito in tako podrobno začel pot v prihodnost in vseh področjih našega družbenega življenja. Zato: kako v sindikatih gledate na to pomembno zgodovinsko prelomnico in predvsem, katere družbeno-politične naloge se s tem postavljajo pred sindikate?

se o vsebini referatov in razprave delovni ljudje mnogo in konkretno pogovarjali; v njej so mnogi našli podporo svojim stališčem v delavskem svetu; mnogi so dobili priznanje za pravilno reševanje politike osebnih dohodkov; spodbudil je marsikoga, ki je že sklonil glavo v svojem boju proti birokratizmu; vzpodbudil je tiste, ki so za drugačno delitev nacionalnega dohodka; za nove odnose med narodi in nacionalnostmi; za tako planiranje, ki bo temeljilo na samoupravljanju; za uravnavanje enakih pogojev gospodarjenja na osnovi sproščene delovanja tržnih zakonitosti. Le redki so ostali razočarani, mislim namreč na tiste »idealiste«, ki so pričakovali obsodbo samoupravljanja zaradi dozvedne krivde v zvezi z ekonomskimi problemi, zaman iskali stališča o jugoslovanstvu in negaciji nacionalnosti, pričakovali so zastoj negacije načela delitve po delu, niso dočakali slavošpeva državnemu aparatu in birokratizmu.

Kongres je vili poguma in novih ustvarjalnih moči delovnim ljudem zato, ker je prav tako kot kongres sindikatov postavil v središče dogajanj socializma delovnega človeka, njegov realni standard, proizvodne odnose na načelih samouprave in dohodka, v katerih ustvarja materialne dobrine, govoril je v imenu vseh delovnih ljudi ne glede na nacionalnost, saj so interesi proizvajalcev povsod enaki; samoupravljanje, delitev po delu, visoka produktivnost in visok osebni standard — to so faktorji povezovanja teh interesov. Ključ za nadaljnja pota materialnega in družbenega razvoja k socializmu je za vselej v rokah delovnih ljudi. Napredne ideje kongresa same po sebi ne morejo dati novih materialnih dobrin, ustvarjati več demokratičnosti, niti obračunavati s še vedno živimi klicami preteklosti in tudi družbenih nasprotij tega časa ne morejo rešiti. Ideje same tudi ne morejo razčiščevati vsakodnevnih protislovij in deformacij. Zato smo že storili prve korake, sledeč iskrenim, enostavnim povedanim in vsebinsko tako globokim sugestijam tovariša Tita, ko je dejal, da »noben kongres ne postane zgodovinski samo po tistem, o čemer se je govorilo in kar so sklenili, ampak po tistem, kako se sklepi uresničujejo«, in še posebej poudaril, da je »središče celokupnega našega dela v podjetjih, v raznih ustanovah in povsod drugod, na vsakem mestu«.

Velik pomen tega napotila je nedvomno v tem, da smo imeli doslej navado ob dobrih družbenih usmeritvah nadaljevati s staro prakso; da so mnogi odgovorni posamezniki ali družbeni organi imeli dva obraza — obraz splošne usmeritve in družbene orientacije ter spet tisti praktični obraz, za katerim so se skrivali samovolja, pojavi lokalizma, birokratizma in drugih slabosti. Na prvi pogled je morda to preveč ostra trditev, toda taka dvojnost je marsikje ovirala uresničevanje prav tistih hotenj in usmeritev, katere je kongres s pritrjevanjem nas vseh nedvomno izrazil.

Uresničenje stališč kongresa in s tem v zvezi tudi nadaljevanje pozitivnih usmeritev, ki so sledile kongresu sindikatov, ne bo lahko, saj to zahteva nenehne spopade z zaostalostjo, napačnimi orientacijami, z vsemi vidiki starega v procesu graditve novih odnosov in neredko tudi spopade s samim seboj. To potrjujejo nekatere koncepcije in razmišljanja posameznikov o tem, kako zastavljeno politiko uresničevati. Ko nekateri zagovarjajo uravnilovko, nizke razpone v osebnih dohodkih in nizke osebne dohodke strokovnjakov, se pri tem sklicujejo na ugotovitve kongresa, drugi zopet menijo, da bodo stvari zdaj šle »drugace«, ker bo organizacija ZKJ bolj neposredno posegala v urejanje posameznih gospodarskih in drugih zadev, sklicujoč se pri tem na spremenjene metode dela CK. So in še bodo poizkusi skrivanja ostankov starega za jasnimi stališči kongresa, oprijemali se bodo parcialnih ugotovitev, prilagajali gradivo svojim pogledom, namesto da bi lastne poglede korigirali z novimi spoznanji in teoretskimi osvetlitvami...

Intenzivno gospodarjenje je več kot tehnološki ukrep

Razveseljava in točna je konstatacija, da so neposredni proizvajalci, organi upravljanja in vodstva družbeno-političnih organizacij osvojili intenzivno gospodarjenje kot najprimernejšo pot za uresničevanje ekonomskega napredka, kot realno osnovo večji produktivnosti, osebnim dohodkom in standardu v celoti. Nekateri podatki govore, da je nekaj po proizvodnji pomembnejših kolektivov tudi že v resnici na tej poti.

Že kongres jugoslovanskih sindikatov, predvsem pa VIII. kongres ZKJ sta pred nas postavila izredno pomembno ekonomsko in hkrati družbeno-politično nalogo: čimprej preiti iz sedanjega, pretežno ekstenzivnega v intenzivno gospodarjenje. In lahko bi tudi že govorili o prvih premikih, ki so jih v tej smeri storili v mnogih delovnih organizacijah. Vendar pa se vsiljuje misel, da so v marsikateri od delovnih organizacij razumeli ta premik predvsem kot tehnološko in manj družbeno nalogo. Zato tudi predvsem tehnokratski ukrepi. Od kod taka pojmovanja? Katera protislovja se razkrivajo? Kako v sindikatih ocenjujete prehod na intenzivno gospodarjenje?

Toda upoštevajoč dejstvo, da take vidike gospodarjenja uresničujemo zaprti v okvire domačega tržišča, ob razmeroma nizki produktivnosti, visokih proizvodnih stroških in s cenanim živim delom, je razkorak med osvojenimi koncepti in praktičnimi rezultati prevelik.

Strokovne kadre po mojem mnenju nismo dovolj zainteresirali, da bi rezerve ugotavljali, iskali rešitve za njihovo aktiviranje in podobno. Pogosto so družbeno in materialno postavljeni v položaj, ko s hrbtom obrnjeni proti novim procesom ostajajo družbeno ali strokovno pasivni. Zaključek ni v tem, da nočejo, da družbeno niso zainteresirani, da ne razumejo, da so brez poslušala za take rešitve. Osnovno vprašanje je nedvomno njihov materialni položaj v procesu proizvodnje, njihova — zaradi nedognane delitve po delu — odmaknjenost od sklopa socialističnih proizvodnih odnosov. Delitev dohodka po delu je v mnogih primerih v načelnih usmeritvah in skozi merila izpeljana tako, da stimulira ekstenzivnost — predvsem le prisotnost na delovnem mestu, obratovanje kapacitet brez interesa za efekte — izdelavo različnih komadov brez upoštevanja kvalitete, diplom brez upoštevanja neposrednih rezultatov dela in podobno.

Taka neskladja so podlaga nekaterim drugim napačnim zaključkom. Uspehe nekaterih delovnih organizacij pri uresničevanju intenzivnega gospodarjenja posamezniki ocenjujejo kot ukrepe, s katerimi se izravnavajo slabi odnosi; dviganje osebnih dohodkov ocenjujejo kot odločen prispevek k inflacijskim tendencam; ozko se usmerjajo le na izmene in izkoriščanje kapacitet — to je nedvomno izredno važno —, pozabljajo pa pri tem na pota, ki vodijo k takim ciljem. To so predvsem boljša

našimi podjetji. Taki naj kar pogumno nadaljujejo proces intenzifikacije, za primerjave — ne mislim za družbene odnose, temveč za tehnične in ekonomske pokazatelje — pa menim, da naj si izbirajo raje sorodna podjetja v drugih državah, zlasti taka, s katerimi so se ali pa bi se morali srečati na mednarodnem tržišču. Globoko se motijo tudi tisti »vodilni« v delovnih organizacijah, občinah in drugje, ki vztrajajo, naj se v naslednjem letu proizvodnja po obsegu in vrednosti ne menja — ostaja naj po njihovem na letošnjem nivoju. Nekoliko poenostavljeno to pomeni direkten poziv na ekstenzivnost, na slabo izkoriščanje kapacitet, to je poziv na politiko nizkih osebnih dohodkov, skratka tendenca, s katero je treba najprej družbeno, potem pa tudi strokovno obračunati. Zanimivo je, da take koncepte opravičujejo z neuravnoteženostjo blagovnih in denarnih fondov, z nerealnim dejstvom, da bo naslednje leto teže, da nas k temu sili devizno samofinanciranje in podobno.

Osební dohodki naj naraščajo s produktivnostjo

V sindikatih smo že dlje prepričani, da so prav visoki realni osebni dohodki tisti faktor v materialnem razvoju družbe, ki lahko odločilno vpliva na

nimi kadri, saj niso redki, ki dohodku priznavajo le denarno manipulativni značaj, podcenjujejo pa družbeni odnos, ki se oblikuje v pogojih delovanja zakona dohodka.

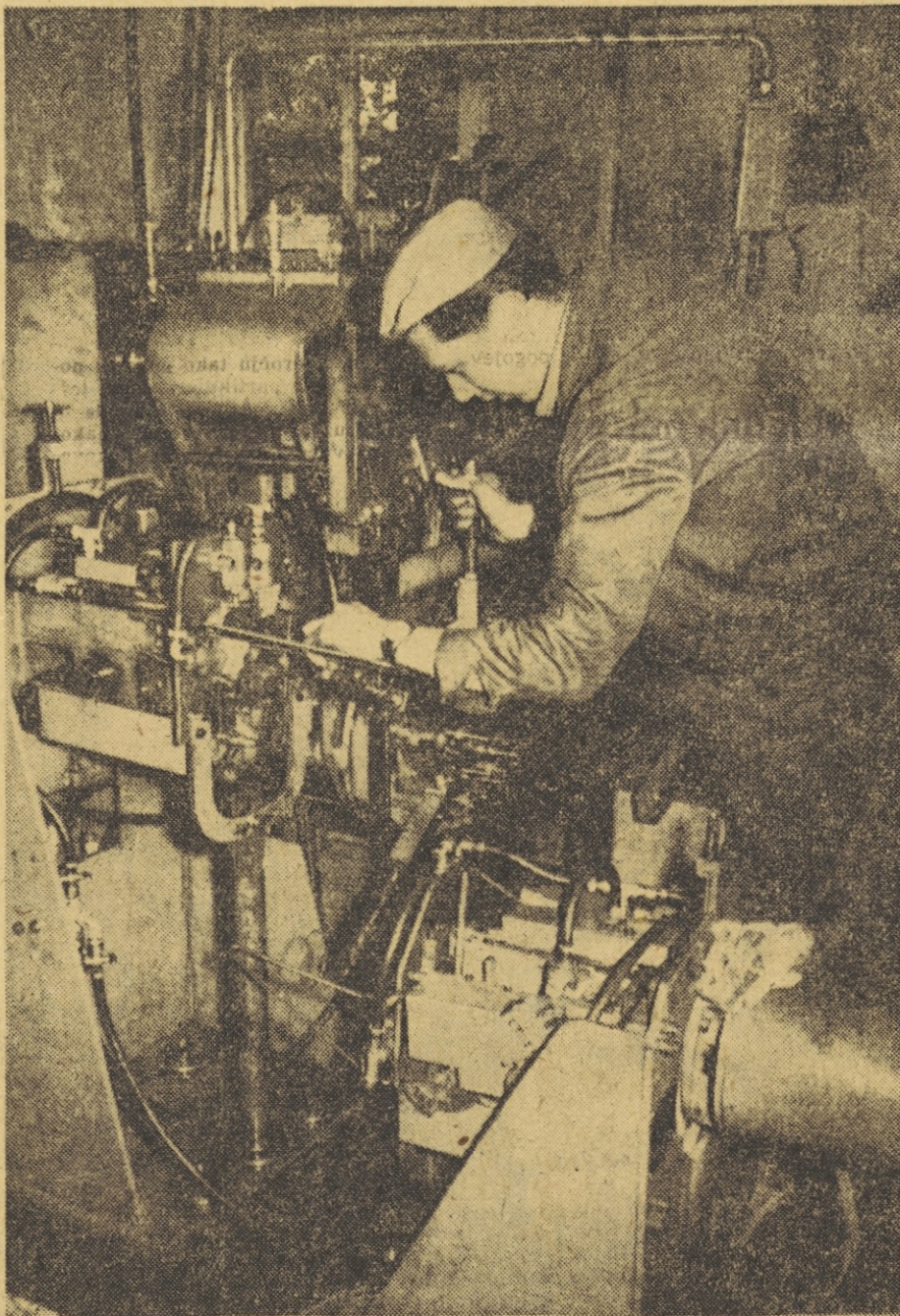
Praznina, ki nastaja med realnimi in nominalnimi osebnimi dohodki, je pogosto predmet različnih ugibanj in pogledov. Nekateri so mnenja, naj z nominalno višino osebnih dohodkov »počakamo« realne osebne dohodke in da samo po tej poti lahko urejamo zastavljene cilje. Stvari pa so nedvomno mnogo bolj kompleksne, saj je več dejstev, ki jih moramo upoštevati. Če bi v tem letu nominalni osebni dohodki naraščali počasneje kot so, potem bi bila tudi njihova realna vrednost nižja.

S širšega družbenega aspekta vzeto, smo se v celoti zednili, da so osebni dohodki v neposredni soodvisnosti s porastom produktivnosti in proizvodnje sploh, skratka, da so eden izmed izredno pomembnih faktorjev v materialnem razvoju družbe. V vsakdanjem življenju pa vendarle lahko zasledimo številna pojmovanja in tudi rešitve, ki so kaj daleč od takega spoznanja. Zlasti med tistimi, ki v osebnih dohodkih poznajo samo kategorijo »nominalni« in so na kategorijo »realni osebni dohodki« povsem pozabili, so že dlje precej glasna mnenja, da je treba prenehati s povečanjem osebnih dohodkov, češ da tako samo povzročamo motnje na tržišču. Bi zato lahko nekoliko podrobneje spregovorili o tem, kako v sindikatih gledate na gibanje osebnih dohodkov?

saj so mnogi drugi faktorji, predvsem v investicijski potrošnji in splošni politiki cen, delovali nestabilno na gospodarska gibanja. Sam pri sebi sicer želim, da izraz »nominalni« čimprej preidemo, toda, ker ne gre samo za izraz, temveč za povsem določene materialne in družbene odnose, ki ga pogujejo — na žalost osebne dohodke že tako ali tako spremljamo samo v nominalnih višinah — moramo z njim računati.

Dviganje udeležbe osebnih dohodkov v strukturi proizvodne cene ali v narodnem dohodku neposredno vpliva in bo v prihodnje še bolj vplivalo na smotno zaposlovanje in pospešeno uvajanje mehanizacije, da bi s stroji in sodobno mehanizacijo nadomestili živo delo. Toda naši računi vedno izkazujejo nominalno višino osebnega dohodka in mislim, da je občasna valorizacija teh dohodkov preko samostojnih odločitev delavskih svetov in na osnovi rasti življenjskih stroškov, opravljena s spremembo cenikov del in drugih osnov osebnega dohodka, tudi prispevek k dvigu realnih osebnih dohodkov.

Pri tem pa se popolnoma zavedam, da so mnogi drugi faktorji — cena stanovanj in s tem povezana višina najemnine, možnost zadovoljevanja različnih komunalnih uslug, urejeno otroško varstvo, moderno urejena družbena prehrana in podobno — tisti, ki na realni dohodek odločilno vplivajo, še več, vedno bolj postajajo odločilni za dvig produktivnosti dela. Pri uresničevanju politike visokih realnih osebnih dohodkov so osnovna ekonomska izhodišča, saj nekatere stare rešitve v obliki regresov, terenskih dodatkov in drugega predstavljajo danes celo nasprotje uresničevanju standarda delovnih ljudi. Ker je povprečni osebni dohodek znatno večji kot v minulem letu, tudi naraščal je hitreje kot v prejšnjih letih, se pojavljajo ideje o tem, da standard delovnih ljudi ni več problem; nekateri »optimisti« navdušeno računajo, kako se odpirajo pota in so že dane možnosti za večje obremenitve sedanjih osebnih dohodkov v korist proračuna in podobno. So tudi mnenja, naj se v naslednjem letu naraščanje osebnih dohodkov skoraj povsem zaustavi, ker prihajamo v nekoliko težje ekonomske odnose in je treba z denarjem »varčevati«. Pri tem avtorji takih mnenj pozabljajo, da samo materialno zainteresiran proizvajalec s primerno visokim osebnim dohodkom najlaže razčiščuje ekonomske težave, na vsak način pa mnogo bolj uspešno kot posamezniki — tehnokrati ali državni aparat.

organizacija, potrebni kadri na pravih delovnih mestih, jasno utrjen proizvodni program, ožji asortiment in velike proizvodne serije, poznavanje tržišča, pravilno oblikovanje ekonomske enote in, seveda, taki proizvodni odnosi, v katerih bodo vsi zaposleni nosilci poslovne politike. Intenzivno gospodarjenje ni mogoče uresničevati samo s parcialnimi rešitvami, samo z novo tehnologijo, modernimi mašinami, samo s tehničnimi in finančnimi rešitvami ozkih grl, temveč predvsem z oblikovanjem socialističnih proizvodnih odnosov, grajenih tako, da bo delovni človek upravljal s tehniko in tehnologijo kot s sredstvom za doseg svojih delovnih ciljev.

Nekateri kolektivi so v tehničnem smislu marsikaj storili, toda večji proizvodni rezultati niso bili ustvarjeni prav zato, ker družbeni odnosi v proizvodnji zaostajajo, ker je delovni človek zapostavljen. V nekaterih delovnih organizacijah so prepričani, da so storili vse, kar se je dalo, in dokazujejo to s primerjavo podatkov o produktivnosti, stroških proizvodnje itd. z drugimi

pota našega nadaljnega razvoja. Tako stališče je podkrepjeno in s široko družbeno utemeljitvijo sprejel tudi VIII. kongres ZKJ, toda v vsakodnevni praksi bo proces uresničevanja nekoliko daljši, kot si to želimo. Občutno smo znižali število zaposlenih z nizkimi osebnimi dohodki — v septembru je bilo 10,7% s prejemki do 30.000 — le malo pa je tistih, ki prejemajo visoke osebne dohodke, komaj 4,5% z osebnimi dohodki nad 80.000 dinarjev. Medtem ko nekateri zaskrbljeno spremljajo naraščanje nominalnih osebnih dohodkov, pa primerjave le-teh z gibanjem produktivnosti in naraščanjem življenjskih stroškov kažejo stalen razkorak med produktivnostjo dela in realnimi osebnimi dohodki v škodo slednjih. Zato je nedvomno osnovna naloga samoupravnih organov in sindikalnih organizacij še posebej, da globlje spoznajo, kaj pomeni realni osebni dohodek in se nato z vsem sredstvi zavzamejo za njegovo hitrejšo naraščanje.

O realnem pomenu osebnih dohodkov za nadaljnji ekonomski razvoj bi morali več razpravljati tudi s strokov-

Ponovno se mi zdi potrebno ugotoviti, da nastajajo mnoga neskladja v procesu materialne graditve zaradi razlik v razdeljevanju osebnih dohodkov.

Delitev po delu uveljaviti za vse proizvajalce

Strokovno delo organizatorjev proizvodnje in delavcev strokovnih služb postaja v vsakem gospodarstvu, ki se pospešeno razvija in mu je moderna tehnika in tehnologija osnova takega razvoja, izredno pomembno. Pri nas v socialističnem družbenem sistemu velja delitev dohodka po delu in povsem razumljivo je, da stimulacija za delo spodbuja ustvarjalnost, ne samo fizičnih, temveč tudi umskih delavcev. Ze dolgo se vrtimo okrog teh spoznanj, toda še vedno smo v položaju, ko fizično delo na različne načine merimo in proizvajalci na osnovi delovnih rezultatov sodelujejo v delitvi dohodka, za umsko delo organizatorjev proizvodnje in drugih strokovnih delavcev pa imamo večinoma određene dohodke ali v najboljšem primeru sistem točk, preko katerih so vsi povezani s končnim uspehom podjetja. Tako nastajajo mnoga protislovja, ustvarjajo se »uravnilovske« tendence, a strokovno delo ni maksimalno spodbujeno k uresničevanju naprednih konceptov gospodarjenja.

Načelno smo vsi za to, da so osebni dohodki strokovnjakov višji, da se oblikujejo po delovnih rezultatih in da nas višina sploh ne moti, če je rezultat dela. Toda pri konkretnem uresničevanju tega načela nastajajo mnoge težave, bojazni in idejna nasprotja. Nekateri glasno ali na tihem menijo, da ni moralno imeti visok osebnih dohodek iz rednega delovnega razmerja. Spet srečujemo stališča in opravičila o tem, da delitev po delu za strokovne kadre in službe pomeni vulgarizacijo intelektualnega dela in strokovnosti. No največja vulgarizacija in podcenjevanje strokovnosti je nedvomno tarifni sistem odrejenih plač, pri tem pa različni delovni rezultati.

Nekateri so zaskrbljeni nad visokimi dohodki redkih posameznikov, ki niso rezultat dela. Namesto, da bi se proti takim negativnim pojavom borili pri koreninah — se zavzemali za delitev po delu — a priori napadajo visoke dohodke. In ne samo to, še so, na srečo vedno bolj osamljeni primeri, ko nekateri direktorji mislijo, da nihče ne sme imeti višjih dohodkov od njih, in še so predsedniki občin in celo nekateri uslužbenci, ki delajo politične probleme iz tega, če kdo v občini prejme višji dohodek, kot je njihov. Strokovni kadri ponekod še vedno hodijo spraševati na politične forume, ali lahko prejmejo visok dohodek.

O razponih in najvišjih osebnih dohodkih ne moremo delati političnih kompromisov in postavljati maksimume ali plafone v pisarnah. Zavzemati se moramo za resnično delitev po delu in omogočiti, da bo delo tisti faktor, ki bo odredilo razpore in maksimalne dohodke. Strokovni kadri pa so predvsem sami poklicani, da sodelujejo pri formiranju take delitve dohodka po delu, ki bo vsem in tudi njim omogočila pravilno vrednotenje dela. Napačno je tudi iskati idealne sisteme in, ker jih ni

skem načrtu in seveda, da se bodo tudi uresničile.

Nekateri pri nas menijo, da zaradi tega, ker naraščata v zadnjih letih v našem okraju nacionalni dohodek in družbeni bruto proizvod hitreje od investicijskih vlaganj, nimamo več notranjih rezerv in je zato prvenstveno potrebno investirati v proizvodne kapacitete, ne pa v razvoj osebne potrošnje, v družbene službe in storitvene dejavnosti. Ze sedaj so pripravljeni predlogi o investicijskih vlaganjih v gospodarstvo za prihodnje leto — povečana naj bi bila za okoli 6,5 milijarde dinarjev — sestavljeni pa so bili brez konzultiranja z delovnimi ljudmi. In nasprotno, ni skoraj nobenih do kraja izdelanih načrtov za vlaganja v družbeni standard in družbene službe, ob tem pa izredno mnogo neposrednih iniciativ delovnih ljudi in samoupravnih organov.

Dobro se zavedamo, da ne gre za alternativo osebna potrošnja ali inve-

Zivljenske ravni proizvajalcev ni moč dvigati samo s povečanjem osebnih dohodkov. Zato si še dlje časa prizadevamo, da bi povečali investicije v družbeni standard. To je tudi v celoti podprl VIII. kongres. Vendar pa sodeč po dosedanjih inkusnjah in nekaterih konkretnih pokazateljih o teh vlaganjih, o načrtih skrbi za rast družbenega standarda, vendar le ne bi mogli trditi, da smo načelo v celoti osvojili. Kaj vi sodite o tem?

sticije, temveč so zavzemamo, naj se v občinah in celo na ožjih regionalnih področjih pripravijo konkretni načrti za razvoj družbenega standarda ter naj delovni ljudje — morda tudi preko referendum — določijo prioritetni vrstni red. Virov financiranja za to je več: združevanje sredstev po namenu, samostojna vlaganja delovnih organizacij, ugodnejši pogoji kreditiranja, namen-sko zbrana sredstva občanov, sredstva proračuna in podobno. Delovnim organizacijam bo ostalo ob zaključnih računih okoli 12 milijard sredstev za razdelitev v sklade in normalno bi bilo, da vsaj polovico teh namenimo za družbeni standard, drugi del pa predvsem za taka vlaganja, ki bodo pospešila procese intenzifikacije gospodarjenja — v odpravljanje ozkih grl, v modernizacijo, v kadre, v urejanje delovnih pogojev.

Komuna naj bo resnična asociacija delovnih ljudi

Komuna postaja vedno bolj primeren okvir za uresničevanje mnogih načrtov družbenega standarda, naraščajo pa tudi materialne možnosti različnih nosilcev sredstev, ki omogočajo povezovanje vseh v resnično asociacijo delovnih ljudi. Nov objektivni položaj še ne daje prave podobe, vendar kljub vsemu odpira nekatera zanimiva vprašanja. Med samoupravo v občini in samoupravo v delovnih organizacijah ni zadostne organske povezanosti, celo tendence nadrejenosti v državno birokratskem smislu se javljajo pri enem delu uprav in celo pri posameznih voljenih osebah. Nekateri občinski močje so zaskrbljeni zaradi dejstva, da delovnim organizacijam ostaja vedno več

sredstev. Skrbi jih, kako bodo ta sredstva razdeljena in porabljena; za potrebe občine — torej delovnih ljudi — bi jih radi zbirali mimo predpisov ali z drugimi obveznimi ukrepi in to celo v primerih, ko so interesi delovnih ljudi za določene rešitve očitno na dlani. Na drugi strani pa zopet nekatere tendence v kolektivih, da vse urejujejo le zase in podobno. Povezanost interesov delovnega mesta in interesov drugih potreb življenja je včasih težko razumeti, a prav v komunah jih je treba medsebojno povezovati in uresničevati skupaj z delovnimi ljudmi, ne pa v njihovem imenu in sklicujoč se na njihove potrebe postavljati »spomenike«.

Zrelost samoupravljanja je vedno bolj očitna in zato tudi delovni ljudje vedno bolj svobodno in z občutkom gotovosti načenjajo različne probleme, kritizirajo in hvalijo, zahtevajo svoje pravice in izpolnjujejo dolžnosti. Povsem normalno je, da so problemi okoli ustvarjanja in razdeljevanja dohodkov vedno bolj središče pozornosti — to predvsem zaradi uresničevanja osvojitve dela, zato ker delitev po delu ni samo v teoretičnem, temveč tudi v praktičnem smislu gibal družbenega napredka. Nekateri se takih procesov in nasprotij, ki v zvezi s tem nastajajo, neopravičeno boje in jih niso sposobni razumeti v dialektični povezanosti. Tehnokracija tarnajo, da je preveč demokracije in se zato slabo dela; da samoupravljanje ovira hitre poslovne odločitve; da delovne enote atomizirajo celovitost delovne organizacije; zavzemajo se za formalizem pri oblikovanju samoupravnih zakonodaj in podobno. Izven delovnih organizacij pa ponekod dramtizirajo slabosti, nekateri izgublja-jo vero v notranje subjektivne in samoupravne sile, pišejo tendenciozne informacije, križajo črno-bele ocene, zanemarjajo pa sociološko-politične analize takih pojavov, povečujejo zunanje intervencije, podcenjujejo pa umirjeno in učinkovito družbeno pomoč, da bi se družbene sile v delovnih organizacijah postavile na lastne noge.

Odprtih vprašanj, nasprotij in dilem je še več, z njimi se dnevno srečujemo na različnih mestih in v različnih oblikah. Dosedanja vsebinska usmeritev v

Čedalje večja sredstva, ki ostajajo delovnim organizacijam, lahko ob skrbnem in načrtnem gospodarjenju pomenijo trdno materialno osnovo za hitrejšo rast družbenega standarda. Vendar pa se prav na tem področju tako pogosto pojavljajo partikularistične težnje. Prepričani pa smo, da bi združeni in na osnovi enakopravnega družbenega dogovora proizvajalci v komuni že zdaj lahko rešili marsikatero od problemov družbenega standarda. Kje so po vašem mnenju vzroki za to in kako s tega aspekta ocenjujete naloge sindikatov?

sindikatih nam zagotavlja, da bomo storili kar največ, da bomo bogate ideje VIII. kongresa povezano z vsemi delovnimi ljudmi uresničevali v praksi. Naloge bomo lažje opravljali, če bo naša organizacija sposobna razumeti družbene procese, če bo, opuščajoč nekatera obrobna vprašanja in različne kvantitetne pokazatelje, sposobna prodreti v bistvo odnosov med ljudmi in jih usposabljal, da bodo čimbolj neposredno uresničevali zastavljeno politiko.

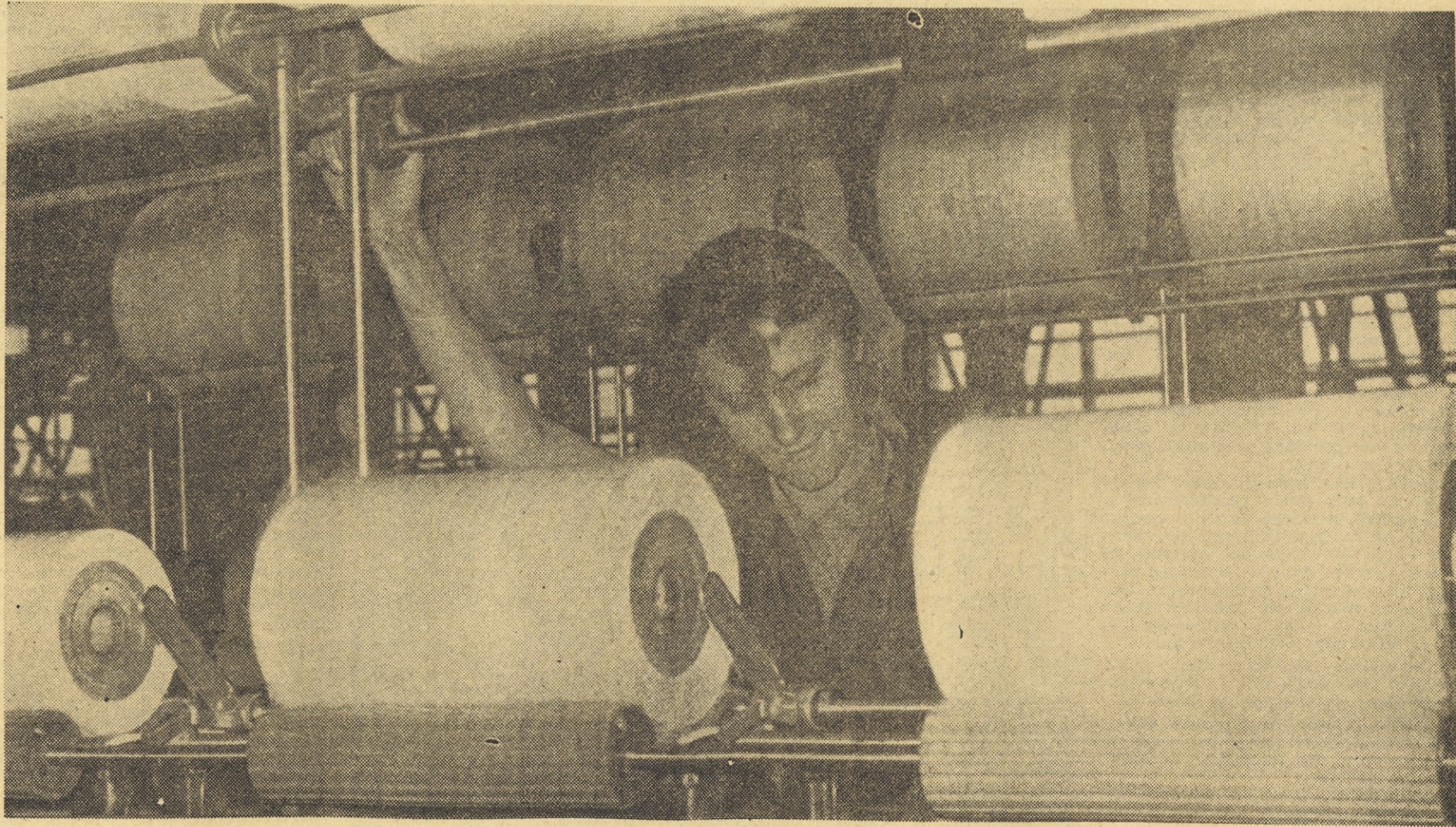

Eno izmed pomembnih protislovij sedanjega družbenega razvoja je v tem, da smo znali poiskati merila dela za proizvajalce pri strojih, da smo v njihovo proizvodnost in sploh gospodarjenje znali vnesti faktor osebnega dohodka, medtem ko za strokovnjake, organizatorje proizvodnje in delavce strokovnih služb skorajda v celoti še veljajo mezdni odnosi. To protislovje pa se še bolj zaostruje s prehodom na intenzivno gospodarjenje in seveda poraja samo po sebi vedno nova protislovja. Zato: kako v sindikatih gledate na nagrajevanje strokovnjakov in katera načela naj bi v prihodnje uveljavili, da bi razrešili to protislovje?

možno najti, ostajati pri starem; in nesprejemljivo je dvigati osebne dohodke strokovnim delavcem samo zaradi ustvarjanja »poštenih« razponov, pri tem pa delitev po delu puščati ob strani. Pri uresničevanju te naloge nam praksa odpira dobre rešitve in potrjuje, da smo na pravilni poti.

Vso pozornost družbenemu standardu

Je bojazen, da bomo v osebni potrošnji v celoti ustvarili le minimalne premike — kakor je mogoče sklepati na osnovi gradiva, ki bo služilo za pravo gospodarskega načrta naše republike — a optimizem nas navdaja, ko spremljamo sugestije delovnih ljudi, sindikalnih podružnic in samoupravnih organov in sam pri sebi sem prepričan, da bodo našle svoje mesto v gospodar-

NOVOLETO POPOTOVANJE IZ SEDANJOSTI V PRIHODNOST

Na Silvestrovo nekega leta se je novinarju porodila čudna ideja: napisati reportažo o tem, kako v nekem podjetju potujejo v bodočnost. In ker je že bil tak čas, si je izmislil še ekspres in ga imenoval SEDANJOST V PRIHODNOST. Za sopotnike si je izbral petorico iz kranjske Save: analitika Ivo Podpeskar, vodjo finančne službe Rudija Babnika, vodjo službe za organizacijo proizvodnje inž. Antona Arzenška, vodjo kadrovske službe Mirana Rižnarja in instruktora Štefana Marcijana. Veliko so mu spotoma pripovedovali. Preveč, da bi zdaj lahko vse povedal.

Sestorica v kupeju nekega ekspresa. Napovedovalec na postaji ga je bil najavil z ekspres SEDANJOSTI V PRIHODNOST. Zdaj kolesa lokomotive grabijo razdaljo. Nekam naprej. Kdo bi vedel, kam grabijo kolesa! Še najbolj točno — v prihodnost.

Silvester je nekaj svojega obešenjaškega razpoloženja vtihotaplil tudi v ta kupe. Smeh. In ugibanja, kaj bo prineslo novo leto. Mislil so raztopljen svinec, ki v pogovoru dobiva stotere podobne.

Petorica se je zapletla v klepet. Novinarju pa se vidi, da je po naključju padel v to družino. Prizadeva si, da bi se vrnil v pogovor. Kdaj pa kdaj vpadne petorici v besedo, a brez pravega uspeha.

Slednjič se mu le ponudi iztočnica.

Novinar je pač novinar

NOVINAR: pravite, da boste v petih letih ujeli proizvajalce na Zahodu? Se vam ne zdi, da so te trditve precej optimistične?

PODPRESKARJEVA: Nasprotno, mislimo celo, da je naš perspektivni program docela realen. Upala bi si trditi, da jih bomo dohiteli še precej prej.

NOVINAR: Potencirani optimisti.

PODPRESKARJEVA: Pa saj nam kaj drugega ne preostane.

Petorica poskuša s kopico argumentov omajati novinarjeve dvome. Pravi, da izkušnje v svetu izpričujejo, da je taka tovarna, kot je njihova, zares rentabilna šele pri proizvodnji 30.000 ton pnevmatike na leto. Njihova proizvodnja pa se giblje tam nekje pri 6000 tonah. A to, da je le prvi del resnice. Drugi pa je v tem, da čedalje bolj naraščajo potrebe tržišča po gumijastih izdelkih. Nekatere, sicer že zastarele analize izpričujejo, da bi do leta 1970 potrebovali na jugoslovanskem trgu trikrat več pnevmatike, kot pa je zdaj v državi proizvedemo.

Zatrjujejo pa tudi, da so te svoje načrte že začeli uresničevati. Tako bodo v prihodnjem letu začeli s proizvodnjo v novem obratu tehničnih izdelkov. Obseg proizvodnje se bo povečal skoraj za tretjino.

PODPRESKARJEVA: Za tretjo in četrto fazo pa smo se dogovorili, da jo bomo pospešili. Nova pnevmatikarna naj bi začela obratovati že leta 1966. Tedaj bi se povečal obseg proizvodnje od letošnjih 11.000 ton na 27.000 ton, pri čemer bi proizvodnja pnevmatike dosegla 20.000 ton. S tem pa bi se že tedaj močno približali za leto 1970 predvideni proizvodnji.

NOVINAR: Pa ste si zagotovili sredstva, da tako smelo prepovedujete o teh načrtih za razširjeno reprodukcijo?

BABNIK: Dogovorili smo se z banko. Vsako leto ji vročamo pretežni del ostanka čistega dohodka, banka pa nam zagotavlja sredstva za investicije. Doleg smo vlagali pri banki približno 400 milijonov letno, že prihodnje leto pa se bo ta vsota precej povečala.

NOVINAR: Ali se pri tem greste politiko zategnjenih pasov ali pa zviševanja cen! Kaj pa pravijo delavci?

Nekdo iz petorice zamrmra nekaj, kar se da razumeti kot — novinarji ste pač novinarji. Na splošno pa se nikomur ne zatake.

PODPRESKARJEVA: Ne prvo ne drugo. Najnižji osebni dohodek je letos v tovarni 30.000 dinarjev, povprečni pa 50.000. Čeprav tolikšna vlaganja, vendarle predvidevamo, da bo že leta 1966

najnižji osebni dohodek 70.000 dinarjev. Verjetno bo še višji.

BABNIK: Naše cene so maksimirane in jih že deset let nismo spreminjali. Gre za nekaj povsem drugega. Lahko bi rekel, za elementarno spoznanje, da je treba začeti veliko bolj intenzivno gospodariti. Zato smo tudi v seznamu nalog pri uresničevanju perspektivnega programa najprej vpisali odkrivanje notranjih rezerv.

Novinar molči.

Seveda, vsemu je kriv novinarjev dvom! Razpoloženje, ki ga je Silvester tako na skrivaj vtihotaplil v kupe, se je stisnilo v zadnji kot. Petorica pa si zdaj vztrajno prizadeva razbiti novinarjeve dvome.

Petorica v ofenzivi

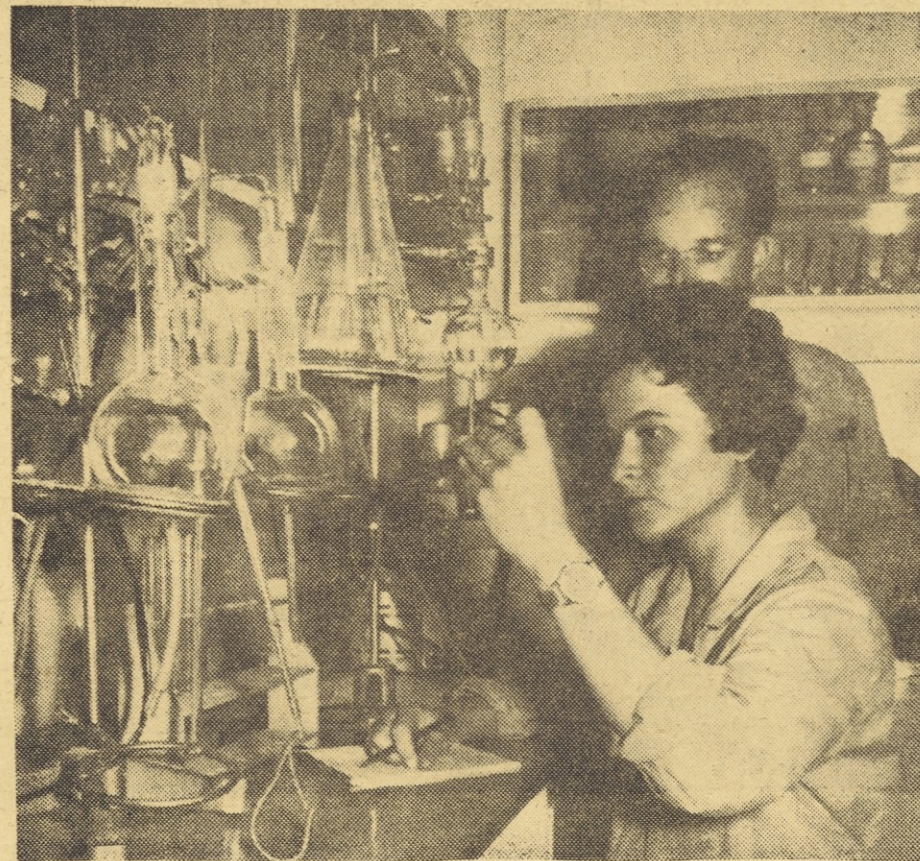
BABNIK: Ko že govorimo o notranjih rezervah: računamo, da nam je letošnih prav sprostitev le-teh dala kakih 800 milijonov večji brutoprodukt. Plan za prihodnje leto pa predvideva celo za milijardo na novo sproščenih rezerv.

NOVINAR: Te številke so res vsega spoštovanja vredne.

Petorica prehaja v ofenzivo. Pravi, da bi to lahko dokazali z natančnimi izračuni. In pristavljajo, da so jim prav te sproščene notranje rezerve pripomogle, da imajo že vse leto skrajšan delovni teden, ne da bi ob tem bistveno povečevali proizvodne kapacitete ali število zaposlenih. Kot dokaz postrežejo z novim podatkom: v devetih mesecih je v primerjavi z lani porasla produktivnost v povprečju za 12%.

PODPRESKARJEVA: Ne obetamo si sicer veliko od povečanja intenzivnosti dela, saj smo letos dosegli že 88% izkoriščanje razpoložljivega delovnega časa. Vendar pa jih je veliko še drugje. Vredno jih je iskati predvsem v tehnološkem procesu, v organizaciji poslovanja, v sistemu delitve dohodka in slednjič v kadrovski politiki.

NOVINAR: Omenili ste notranje rezerve v tehnološkem procesu. Ste morda lahko kaj bolj konkretni?

ARZENŠEK: Po planu za prihodnje leto naj bi dale nove proizvodne kapacitete za približno 2500 ton večji obseg proizvodnje, preostalih 900 ton povečanja pa bomo morali zagotoviti z notranjimi rezervami.

Zatrjujejo, da so programi, kako priti do teh 900 ton, že pripravljeni. Uvedli bodo tretjo izmeno v proizvodnji velo zračnic v pnevmatikarni in tako za tretjino povečali proizvodnjo. Za približno 20% bodo skrajšali vulkanizacijske čase pri rotacijskih prešah za vulkanizacijo transportnih trakov. Vzoredna vulkanizacija ožjih transportnih trakov pa bo proizvodnjo podvojila. Skrajšanje časov vulkanizacije v pnevmatikarni II bo dalo za približno 10% povečano proizvodnjo avto platiščev.

ARZENŠEK: Ukrepov je še več. Včasih smo sestavljali plane s precejšnjimi pridržki, zdaj pa nas potrebe tržišča silijo v to, da so programi čedalje bolj napeti in da so zato tudi notranje rezerve za nas vedno bolj zanimive.

NOVINAR: Ste morda razmišljali tudi o tretji izmeni?

BABNIK: Ta je skoraj popolna. Razmišljali pa smo tudi že o četrti. Za zdaj so delavci zavrnili ta predlog. Nekaj zaradi tega, ker bi ne bili več prosti vsako soboto in nedeljo, nekaj pa tudi zato, ker je uvedba četrte izmene povezana s kopico še nerešenih problemov. Tako prevozi, varstvo otrok, rekreacija. Slej ko prej pa bo treba o tem vnovič spregovoriti. A prepričan sem, če bomo prišli pred delavce s čistimi računi, kaj pomeni četrta izmena za podjetje in koliko bodo imeli od nje tudi sami, da je ne bodo več zavracali.

Novinar poizveduje

NOVINAR: Prej ste omenjali tudi organizacijo poslovanja.

RIŽNAR: Pri nas se je vsaj pokazalo, da si brez spremenjene organiza-

cije sploh ne moremo zamišljati intenzivnejšega gospodarjenja.

Pogovor se zapleta v novo smer. Petorica pojasnjuje, kako so najprej morali uskladiti ekonomske enote s tehnološkimi principi in principi poslovanja sploh. Prenos samoupravnih pravic na neposredne proizvajalce pa je terjal tudi drugačno sinhronizacijo medsebojnih odnosov. Ze v statutarji razpravi pa se je izoblikovalo stališče, da morajo biti ti medsebojni odnosi zasnovani na načelu vzajemnosti. Nobena ekonomska enota ne more biti podrejena drugi, nobena služba drugi. Pravice in pristojnosti posameznih enot in služb lahko izvirajo samo iz proizvodnega in poslovnega procesa, zato tudi enote med seboj lahko nastopajo le kot enakopravni partnerji.

RIŽNAR: Podrobna razčlenitev funkcij proizvodnega in poslovnega procesa pa je razkrila, da moramo predvsem doseči specializacijo in organizirano strokovno delo. Ugotovili smo namreč, da cele vrste služb nimamo dovolj razvitih za naloge, ki bi jih morale opravljati, da se več služb ukvarja z istimi nalogami in da zato rešitve pridejo pogosto s precejšnjimi zamudami. Skratka, z vso ostrino se je postavil pred nas problem strokovnih služb.

ARZENŠEK: Ob tem pa smo osvojili še princip tako imenovanega timskega dela. Za vsak problem, ki se pojavi v podjetju, se zberejo najbolj strokovno usposobljeni kadri iz pristojnih služb in proizvodnih enot. Tako nam je uspelo, da probleme rešujemo veliko bolj učinkovito in hkrati tudi veliko hitreje.

NOVINAR: Morda samo domneva: mar se niste ob tem tudi srečali s kadrovskim problemom?

MARCIJAN: Pripravili smo analizo vseh delovnih mest v tovarni in profile usposobljenosti, ki jo ta delovna mesta v procesu proizvodnje zahtevajo. Ko pa smo primerjali te zahteve s kadrom, ki je na teh delovnih mestih, smo odkrili zanimive rezultate.

RIŽNAR: Med drugim tudi to, da je tretjina zaposlenih na vodstvenih mestih potrebna nadaljnjega strokovnega izpopolnjevanja.

NOVINAR: In kaj ste ob tem ukrenili?

MARCIJAN: Če so se v proizvodnji razkrila neskladja med zahtevami delovnih mest in dejansko usposobljenostjo delavcev, smo jih poskušali rešiti s tem, da smo organizirali dopolnilne oblike priučevanja ali pa smo jih sporazumno z njimi samimi premestili na ustrezna delovna mesta. Za kader pa, ki je na vodstvenih delovnih mestih in ki je perspektiven za podjetje, so se samoupravni organi odločili, da se mora strokovno izpopolniti v ustreznih solah, kar jim bo tudi tovarna omogočila.

RIŽNAR: Tako ima zdaj podjetje kot celota in vsaka ekonomska enota posebej popoln pregled nad kadri na eni strani ter na drugi nad zahtevami delovnih mest. Kadrovska politika zdaj zares postaja sestavni del poslovne politike.

Petorica je samokritična

Novinarju pa ni do tega, da bi prenehal s pogovorom. Firbec!

Kot da je pozabil na Silvestra in na razpoloženje, ki ga je uničil. Menda ne ve več niti tega, da sedi v kupeju ekspresa in da se je precej samovoljno vstulil v razgovor.

Tako že malce brez ponuja novo vprašanje.

NOVINAR: In sistem delitve dohodka?

BABNIK: Nekako v reviziji. Našli smo namreč merila za proizvodne ekonomske enote, za strokovne službe pa še kar naprej veljajo nekakšni proračunski odnosi. To pa ima lahko kaj različne posledice. Še vedno lahko slišimo za tisto znano grupiranje: mi spodaj in vi zgoraj. Poseben problem pa je seveda, če so materialna sredstva služb ob takem sistemu tudi dovolj gospodarno izkoriščena!

NOVINAR: Precej samokritična ugotovitev. A rešitve?

BABNIK: Iščemo jih. Tako smo v dogovoru, da naj bi z novim letom v nekaterih službah drugače formirali dohodek. Približno takole: dohodek naj bi bil odvisen od števila nalog in od časa, v katerem jih mora služba opraviti. Kolikor bi službam uspelo opraviti več nalog v krajšem času in ob manjšem številu zaposlenih, bi seveda ta prihranek na sredstvih pomenil njihov čisti dohodek. Razen tega pa bi bile službe vezane s posebnim korekcijskim faktorjem na ostvarjeni dohodek ekonomskih enot, če so s svojimi rešitvami nalog k temu tudi prispevale, in slednjič tudi na uspeh podjetja.

NOVINAR: In kako bi se oblikovali osebni dohodki zaposlenih v službah?

BABNIK: Dokončnega predloga še nimamo. Zelo verjetno pa bomo pripravili cenike del ali nalog, izražene v točkah, katerih zbir bi predstavljala osebni dohodek posameznika. K temu seveda tudi odgovorjajoč odstotek od prihranka službe kot celote in participacija pri celotnem uspehu podjetja.

NOVINAR: Kaj pa v proizvodnih ekonomskih enotah?

Pravijo, da tudi tu razmišljajo o nekaterih spremembah. Proizvodne ekonomske enote so sicer že doslej oblikovale svoj dohodek v skladu s povečevanjem proizvodnje in zniževanjem stroškov. Pri tem pa ugotavljajo, da je zaradi precej velikih delovnih enot spremljanje stroškov in gibanja proizvodnje precej pomanjkljivo in zato samoupravni organi ne morejo vselej dovolj uspešno ukrepati.

BABNIK: To bomo lahko preprečili z zajemanjem stroškov po delovnih enotah znotraj ekonomskih enot in po stroškovnih mestih. Ekonomske enote bodo tako imele veliko podrobnejši vpogled v lastno gospodarjenje. Razen tega pa bo tudi možno osebni dohodek delavca vezati na več elementov: na njegove individualne rezultate, na rezultate delovne enote, ekonomske enote in slednjič še podjetja kot celote. Interes za boljše gospodarjenje se bo brez dvoma samo povečal.

Epilog šestorice

Novinar je prenehal z vprašanji menda samo zato, ker je hotel izstopiti na naslednji postaji. Tako je pogovor šestorice v kupeju nekega ekspresa vendarle zamrl. Zdaj kolesa lokomotive spet požirajo razdaljo.

Iz kota se spet kraje v prostor silvestrovskega razpoloženja.

Novinar se pripravlja, da izstopi.

Srečno novo 1965!

Nekdo iz petorice:

Srečno 1967!

NOVINAR: Zakaj srečno 1967?

Pa mu razlože: Ker prehitavamo naš perspektivni program za celi dve leti.

BOJAN SAMARIN

DESETORICA O SEBI IN O NAŠEM LISTU

V navadi je, da se ob koncu leta oziramo po prehojeni poti in delamo načrte za prihodnje. Tako bilanco smo naredili tudi mi pred dnevi v uredništvu skupaj z našimi dopisniki. Žal se vsi našemu povabilu niso mogli odzvati. Tisti pa, ki so prišli, so pripomogli k temu, da smo lahko to delo uspešno opravili.

Razgovora so se udeležili: Jože Šuligoj iz Tolmina, Feliks Bagar iz Ptuja, Stane Tušar z Jesenic, Maks Plohl iz Trebnjega, Franjo Hovnik iz Ptuja, Franc Cesar iz Velenja, Viktor Dragoš iz Kočevja, France Meško iz Kidričevega, Ciril Rozman iz Kroppe, Lojze Bajc iz Postojne ter Vinko Trinkaš, Mariola Kobal, Bojan Samarin, Milan Živkovič in Ivanka Vrhovčak iz Delavske enotnosti.

Pravzaprav se zelo malo poznamo. Edina vez med nami so dopisi in kdaj pa kdaj pismo z vprašanji, pojasnili in nasveti. Poredko se podpisajo pod svoje vrstice in tako mnogi bralci niti ne vedo, kdo se »skriva« za vsemi temi kratkicami.

Tam, kjer so naši tihi sodelavci doma in kjer delajo, nabirajo drobne in velike novice, pišejo o uspehih in tudi o neuspehih delovnih organizacij in komun. Koliko volje, truda in časa jim jemlje to delo, koliko težav je skritih za njim in kaj je potemtakem tisto, kar jih vedno znova in znova spodbuja in sili k pisanju...

FELIKS BAGAR: Bil sem krojaški vajenec, ko sem poslal svoj prvi prispevek v »Mladino«. V sebi sem čutil posebno željo, da bi pisal o uspehih in problemih mladega človeka. Zadnja leta pišem tudi v Delavsko enotnost. Rad pišem in vsak dopis je zame posebno doživetje. Ko je objavljen, ga ponovno preberem.

Začetek je bil seveda težak. Povedal bi rad vse, preveč za en sam dopis.

To, o čemer pišem, srečujem dnevno pri svojem delu, zato mi virov ni potrebno posebej iskati. Ko bi le imel več časa, bi pisal še več in boljše.

Se to bi rad rekel: dopisnik ne bi smel le poročati o nečem, kar se je zgodilo, temveč bi moral preko tiska pomagati reševati probleme, s katerimi se srečuje delavec in jih sam ne more rešiti. Če bi tako delali, bi delavci vedno bolj segali po Delavski enotnosti. In prav pri tem bi lahko dopisniki mnogo pomagali.

MAKS PLOHL: Že dlje prebiram Delavsko enotnost. Bila mi je všeč in me je pritegnila, da sem se začel vanjo dopisovati. List je po svoji tematiki in usmerjenosti namenjen delavcem, in prav bi bilo, da bi pisalo vanj več ljudi.

Rad pišem satirično, zbadljivo, to je, bralcem všeč. Uradno ne iščem podatkov in informacij, dobivam jih pri ljudeh, ki najmanj pričakujejo, čemu mi bodo. Včasih zaradi ostrega jezika slabše spim. Imel sem že tri tiskovne tožbe, vendar sem vse srečno prebrodil.

VIKTOR DRAGOŠ: Tudi jaz se po informacije ne zatekam k direktorjem. Obe kavici, v domačem okolju, se ljudem hitreje razvežejo jeziki. Ob takšnih priložnostih izvem več. To in delo v sindikalnih in samoupravnih organih, me je spodbudilo, da sem začel dopisovati v Delavsko enotnost. Vem, da bralca zanimajo kratki članki, kritično napisani. Prvo se še da, toda pisati kritično je težko, ko pa to nekaterim ni všeč.

FRANCE MEŠKO: Iz izkušnje vem, da zvedo člani kolektiva za stvari iz svoje organizacije, menda zaradi slabega obveščanja doma, šele iz Delavske enotnosti. O svojem podjetju berejo, če pišem pozitivno, še raje pa seveda, če pišem o negativnih stvareh. Prav pomankljivosti v sindikalnem delu so me spodbudile, da sem začel pisati v Enotnost. V začetku sem imel zaradi tega težave in so me od časa do časa »krtačili«. Vendar sem po drugi strani spoznal, da delam prav. Moji sodelavci v tovarni so se začeli zanimati za časopis in kot poverjenik Delavske enotnosti sem v pol leta pridobil kar 365 naročnikov.

JOŽE ŠULIGOJ: Moji poskusi v dopisovanju segajo skoraj štirideset let nazaj, ko sem začel v »Goriški straži«. Takrat smo mnogo več dopisovali, čeprav ni nihče pomislil na honorar; pisali smo iz potrebe.

Zdaj sem upokojenec. Izgubil sem stik z delovnimi organizacijami. In če ne živiš sredi življenja in dela, je težje pisati. Po vire in informacije se obračam na občinski sindikalni svet in občinski komite ZK. Oba, predsednik in sekretar mi mnogo pomagata. Drugim se morda ne zdi vredno, da bi pisal o dogodkih iz našega konca, čeprav sem jih prosil za sodelovanje.

FRANJO HOVNIK: Tudi meni se zgodi, da pridem težko do informacij. Nekateri direktorji me nečejo sprejeti. Če se obrnem na koga drugega, se izgovarja, da ni pooblaščen dajati izjave. V resnici si pa ne upajo povedati, zaprti so vase, čeprav vemo, da bi ob vsej demokraciji lahko vsak povedal svoje mnenje. Kot kaže, imajo slabe izkušnje: zaradi kritike je že marsikdo dobil delovno knjižico.

Pišem rad, to je moj konjiček. Ob sobotah in nedeljah zbiram podatke in pišem. Trenutno gre še težko, ker sem na novo pečen dopisnik. Razen tega, da je potrebno sestave dobro izoblikovati, je treba tudi izjave preveriti, kajti včasih se križajo z resnico.

pomagali. Dopisne strani se izboljšujejo, vendar je še vse pre malo problem-skih, kritičnih prispevkov. Vi, ki živite sredi dogajanja v svoji delovni organizaciji, v komuni, laže posredujete procese, poznate probleme za več let nazaj in laže odkrivате družbene spremembe. Vendar vsega tega na dopisnih straneh ni.

STANE TUŠAR: Strinjam se z vami. Toda, ko pride novinar ali dopisnik v tovarno, se obrne na upravo, tam pa dobi podatke iz »lepe roke«. Delavci pa pravijo, kaj bom pripovedoval, saj se moja beseda ne upošteva, kaj bom kritiziral, ko pa potem drugače naredijo. Danes ljudje celo tega ne verjamejo, da zaslužijo toliko, kolikor naredijo. Naloga tiska je, da spet vzbudi zaupanje, da bodo delavci postali kritični, da se bodo bolj udeleževali v sindikatu, v zbora proizvajalcev. Spoznati morajo, da jih list ščiti, saj je to njihovo glasilo in njim namenjeno.

VINKO TRINKAŠ: Pogosto se primeri, tako vsaj sodim po vašem pisanju, da pride dopisnik v tovarno in prosi za podatke in gradivo in ga odpravijo z izgovorom, da mora o tem spregovoriti še nekaj komisij in delavski svet. Medtem mine nekaj mesecev, seveda potem ne moremo drugače, kot zabeležiti zaključno dejanje. Nam pa gre za ekonomske, človeške, družbene

varjati s človekom v kolektivu, ne pa da ponekod ne vedo vse leto zanj in šele ko je občni zbor, zberejo svoje članstvo.

MARIOLA KOBAL: Če sindikat v delovni organizaciji nima vpliva, se je samovoljno degradiral. V delavskem samoupravljanju bi lahko opravil pomembne naloge, ko bi opozarjal na nepravilnosti, na kršenje zakonitosti, gledal na to, da bi bila delitev pravilna. No, ali ni to naloga sindikata?

Mislím pa, da je problem drug. Pri volitvah delavci ne gledajo na to, da bi prišli v sindikalni odbor vsaj tako sposobni ljudje, kot so v samoupravnih organih. Kako naj potem potiskajo naprej voz samoupravljanja?

FRANC CESAR: Nekateri se izmikajo odgovornosti in nečejo prevzeti funkcije. V manjših delovnih kolektivih je posebno težko. Isti ljudje se srečujejo na sestankih sindikata, delavskega sveta, komiteja in komisij. O istih problemih govorijo tu in tam.

STANE TUŠAR: Saj ravno v manjših delovnih organizacijah nimajo ti organi posebno odločilne besede. Pogosto je tako in ostane pri tem, kar po-reče direktor.

MARIOLA KOBAL: Zakaj pa o tem ne pišete?

VIKTOR DRAGOŠ: Večkrat sem že tako poskusil, pa so me zavrnili, češ,

ših sodelavcev, njihovim pogledom na probleme, s katerimi se iz dneva v dan srečujemo, in končno, da se po-menimo, kako naj pišejo, da bodo njihovi prispevki čim boljše odraz resničnega življenja in dela ljudi.

IVANKA VRHOVČAK: Želja našega uredništva ob novem letu je, da bi Delavska enotnost v bodoče čim bolj izpopolnila svojo vsebinsko podobo. Zato nas zanimajo tudi vaše pripombe in predlogi tako za celoten list, kot seveda tudi za dopisne strani.

LOJZE BAJC: Menim, da bi si Delavska enotnost morala še bolj utrditi pot med svoje bralce. Svojčas ste poimensko objavljali, koliko novih naročnikov je pridobil ta ali oni poverjenik. Zamisel se mi je zdela dobra. Občutek sem imel, kot da bi poverjeniki med seboj tekmovali. Res je, da v Delavsko enotnost ne moremo pisati v žargonu zabavnega časopisa, saj je tudi cilj in namen pisanja v tem časopisu popolnoma drugačen. Toda po mojem, se vrednost lista ne sodi po njegovi nakladi, pač pa po številu zvestih in razumevaločih bralcev. In to število nedvomno stalno raste.

LOJZE BAJC: Bralci radi vidijo, da je v časopisu kaj iz njihovega kraja. Če sem kot poverjenik Delavske enotnosti že zbiral naročnike, sem jih moral za list tudi zainteresirati. Tako sem začel pisati.

Za gradivo nisem nikdar v zadregi. Predvsem mi pomaga občinski sindikalni svet. Pa tudi drugi, če sem jih prosil, mi nikdar niso odrekli pomoči.

Saj res ni vselej lahko napisati kritično in se pogumno »spotikati« ob nepravilnosti. Smo pač taki, da si neradi priznavamo napake in nepravilnosti. Toda uspehi in pohvale ne pridejo sami po sebi. Tudi napake si moramo kdaj pa kdaj priznati in jih popravljati, da jih bo vedno manj in da bodo naši uspehi večji...

VINKO TRINKAŠ: Prav bi bilo, da bi se pogovorili tudi o tem, kako bi izboljšali in popestrili naše pisanje. Želimo si, da bi nam pri tem tudi vi

probleme in procese, ne pa samo za končni rezultat, za likof. In potem izgleda dopisna stran tako, kot da bi televizija snemala samo fiste dele nogometne tekme, ko padajo goli.

Takšna je mentaliteta v delovnih kolektivih. Doseči pa bi morali, da bodo v delovnih organizacijah tudi kritično razpravljali in ne le pritrdjevali. Poglejte. Napadamo ukrepe Zveznega izvršnega sveta, dajemo amandmaje v skupščini, kritiziramo občinsko skupščino, komunalno politiko, župane, — podjetja pa, kot da so nedotakljiva, čeprav se v bistvu tu razvija in materializira naše samoupravljanje in je od tega odvisno, kakšna bo naša gospodarska osnova. Ne gre nam za senzacije in škandale v samoupravljanju, gre za to, da se stvari izboljšujejo in da podpiramo tiste, ki se borijo za boljše rešitve in jih, če je potrebno, preko tiska v teh prizadevanjih tudi zaščitimo.

MAKS PLOHL: Meni se zdi, da je vzrok za nezainteresiranost v slabem sindikalnem delu.

Z uvedbo samoupravljanja je sindikat v delovni organizaciji porinjen iz prvega plana. Prej se je odločneje zavzemal za razne probleme. Zdaj se ljudje sprašujejo, zakaj plačujejo članarino. Sindikat bi se moral bolj uk-

kaj venomer drezati. Včasih sem tudi na lastni koži okusil posledice svoje kritike.

CIRIL ROZMAN: Ne da bi se dopisnik bal drezati v nepravilnosti, toda zakaj bi ga nekdo brez potrebe preganjal in mu rahljal živce.

VINKO TRINKAŠ: Tudi pogum je treba kdaj pa kdaj plačati. Naša Mariola mnogokrat slabo spi. Saj ne moremo pričakovati, da bi v delovnih organizacijah mislili vsi enako. Znotraj se kreše nešteto različnih misli in stališč. Vedno pa bomo podpirali tiste in tisto skupino ljudi, ki vlečejo razvoj naprej.

Po tem razgovoru bi sodili, da naš sestanek ni bil samo prijetno kramljanje, saj smo si marsikaj koristnega povedali in svetovali. Če bo naša rubrika v prihodnjem letu, kot to pričakujemo, tehtnejša, bo to prav gotovo tudi posledica tega noveletnega razgovora. Sicer pa je bil naš namen, da prisluhnemo tako težavam na-

STANE TUŠAR: Kazalo bi uvesti kotiček za razlago tujk in nekaterih terminov, ki so danes v rabi in ki jih je iz dneva v dan več. Mnogi bralci berejo o rotaciji, konjunkturi, kontinuiteti, integraciji in ne vedo, kaj je to.

JOŽE ŠULIGOJ: Občutek imam, da posvečate premalo pozornosti neposrednim proizvajalcem. Verjetno bi lahko dali nemajhno podporo kakemu dobremu delavcu, če bi napisali razgovor z njim in morda še objavili njegovo fotografijo.

IVANKA VRHOVČAK: Prav imate. Na to smo mislili že sami. Res bi morali prisluhniti proizvajalcem in njihovim prizadevanjem, saj je vendar ves naš sistem upravljanja naslonjen nanje. Zavedamo se, da smo včasih res pisali preveč iz tako imenovane ptičje perspektive. Zdaj, ko se je naša redakcija nekoliko okrepila, nameravamo naše pisanje popestriti z novimi žurnalističnimi prijemi. Želimo si, da bi bil naš list lažji, ne po problematiki, marveč po obdelavi. Tako, da bi ga bralec rad jemal v roke, ne samo ob nedeljah in kadar je spočit, temveč vselej, kadar bi mu to dopuščal čas.

To je naša želja ob koncu starega leta, naša naloga in obet za prihodnje.

Zbrala in uredila:
IVANKA VRHOVČAK

Bistvene spremembe v delovni zakonodaji

Posvetovanja o prednačrtu zakona o delovnih razmerjih sta se razen predstavnikov Republiškega sekretariata za delo, večjih delovnih organizacij, sodišč in vseh, ki so neposredno sodelovali v razpravah o osnutku tega družbeno pomembnega zakonskega akta, udeležila tudi zvezni sekretar za delo Risto Džunov in podsekretar Zveznega sekretariata za delo Roman Albreht. Ni naključje, da je bilo posvetovanje prav pri republiškem svetu Zveze sindikatov. Več mesecev so že sindikati neposredni iniciatorji razprav v delovnih organizacijah in tudi v bodoče bodo zbirali vse pripombe in praktična vprašanja, ki so v neposredni ali posredni zvezi s koncepcijo novega zakona, spremljali bodo razprave in pomagali razčiščevati vprašanja.

Taka usmeritev sindikatov je nujna, saj so tako dosedanje razprave in pripombe kot tudi diskusije na posvetovanju pokazale, da ljudje gledajo na osnutek zakona z različnih zornih kotov, vse prevečkrat tudi z neupravičeno bojznostjo, da bodo njegova določila preveč ohlapna. Mnogo pripomb, češ da je premočno preciznih določil, ki so jih dali k osnutku zakona o delovnih razmerjih predstavniki delovnih organizacij, in njihova težnja, čimveč urediti s splošnim zakonom, kaže, da niso razumeli progresivnih intencij zakonodajalcev, da bi zakonska določila čimveč vprašani s področja delovnih razmerij prepustila v urejevanje samoupravnim organom delovnih organizacij.

Precej je bilo v razpravi povedanih konkretnih pripomb na določila zakona. Mnoge med njimi so sicer izvirale iz življenjskih izkušenj, nekatere pa tudi iz dejanskega stanja zakonodaje o delovnih razmerjih. Vendar pa namen zakona ni registrirati le sedanjo situacijo, temveč je njegova intencija iti naprej, kot sta v svoji razpravi poudarila Risto Džunov in Roman Albreht. Zakonodajalci hočejo z zakonskimi določili zagotoviti normativno gotovost. Naloga novega zakona je, da dobršen del materije s področja delovnih razmerij prepusti delovnim organizacijam, da jo bodo same uredile. Vendar pa jih novi zakon istočasno obvezuje, da morajo te stvari urediti v splošnem aktu delovne organizacije. To pomeni, da bo imel novi zakon delno tudi instruktivno-direktivni karakter, ne toliko v smislu, kako je treba urejevati medsebojne odnose, temveč kaj so delovne organizacije dolžne regulirati s splošnimi akti na področju delovnih razmerij.

Določila v osnutku zakona so takšna, da jih ni možno direktno izvajati in jih tudi ni možno za uporabo v delovnih organizacijah enostavno prepisati. Tako bodo morali v delovnih kolektivih sami izoblikovati normative in akte o pravicah in dolžnostih iz delovnih razmerij, kreirati določila, ki jih bodo nato sami sprejeli in jih tudi po tej imeli za svoja.

Naš družbeno-ekonomski razvoj in ustavna določila narekujejo potrebo po kvalitetnih spremembah delovno-pravnih odnosov. In če so materialna razmerja v delovnih organizacijah, delitev dohodka in z njo povezana razmerja prešla v popolno pristojnost delovnim kolektivom, potem ni nobenega razloga, da ne bi tudi urejanje delovnih razmerij, razmerij med enakopravnimi in svobodnimi delavci, člani posameznih delovnih skupnosti, ki nastajajo na podlagi združenega dela teh delavcev z družbenimi sredstvi in zaradi njega, čimbolj prepustili njihovi samoupravi.

To so tudi bile intencije sestavljavcev zakona o delovnih

razmerjih, ki naj bi urejal le osnovna vprašanja, vse drugo pa prepustil delovnim kolektivom. Seveda pa naloge delovnih organizacij pri urejanju te materije niso majhne. Vendar pa dvomiti o tem, ali bodo samoupravne norme brez škode in negativnih posledic za delavce lahko zamenjale sedaj že utegneno kazuistiko, pomeni toliko, kot ne zaupati v delavsko samoupravljanje. Če so namreč delovni kolektivi uspešno opravili izpit iz samoupravljanja v mnogo težji stvari — v delitvi dohodka — potem tudi ni nobene bojznosti, da bi zatajili pri urejanju normativov delovnih odnosov.

Z zakonskimi določili določena obveznost, da delovne organizacije oblikujejo svoje akte o delovnih odnosih, pomeni tudi začetek drugega obravnavanja človeka-proizvajalca. V prednačrtu je celo podana možnost likvidacije delovne organizacije, ki smo jo doslej poznali le zaradi ekonomskih neuspehov, in to v primeru, da nima delovna organizacija najosnovnejših aktov o odnosih med ljudmi.

Razprave o prednačrtu zakona o delovnih razmerjih, tako so menili udeleženci, s tem posvetovanjem nikakor niso zaključene. Nasprotno, postati bodo morale še bolj intenzivne in bodo morale zajeti še širši krog delovnih ljudi. Predvsem naj bi bili sindikati pobudniki za organizirane razprave, njihova pomoč pa bo potrebna tudi v času, ko bodo delovne organizacije obravnavale splošne akte, zlasti pravilnike o delovnih razmerjih, in jih usklajale z določbami zakona.

V to aktivnost se bo vključila tudi Delavska enotnost, ki bo v kratkem v Pogovorih izdala osnutek zakona o delovnih razmerjih. Razen tega pa bomo sproti spremljali razpravo o njej poročali in najbolj bistvena vprašanja tudi pojasnjevali.

N. L.

Po toči je prepozno zvoniti

Zaradi odvzema električne energije so pred meseci v tovarni aluminija in glinice v Kidričevem pogasili peči. Obrat stare elektrolize že nekaj časa stoji. Kljub temu, da se je zaradi deževja v zadnjem mesecu preskrba z električnim tokom izboljšala, proizvodnje še niso vrnili na prejšnjo raven. O težavah, ki jih je povzročil odvzem energije, sem se pogovarjal z direktorjem ing. Franjem Grünfeldom.

Slišimo, da je poglaviti vzrok vseh težav v elektrogospodarstvu prepočasna gradnja novih elektrarn. Ali je to po vaši sodbi točna ugotovitev?

Ne morem se sprijazniti s takšnim opravičilom.

Ali bi lahko o tem kaj več povedali?

Letošnje in prejšnjih hudih kriz bi se lahko z manjšo škodo izognili. Res je, da smo v zadnjih letih močno povečali industrijsko in maloprodajno potrošnjo električne energije, toda elektrogospodarstvo naj nikar ne govori, da o naraščanju porabe niso bili pravočasno obveščeni. Naša tovarna jih je ob razširjanju proizvodnje vnaprejšnje seznanjala o povečanih potrebah. Saj smo pošiljali predloge, nanje pa so nam odgovarjali, da bo toka dovolj. Enako so ravnale tudi druge tovarne.

V elektrarnah pravijo, da je električna energija, prav tako kot dobra letina, odvisna od »višje sile«. Če namreč ni vode, ni toka.

To je sicer res, toda industrija za to ni kriva. In tudi nikjer na svetu ne prihaja do tako hudih kriz. Nevzdržna pa je praksa, da ob pomanjkanju toka odklopijo daljnovod samo eni ali dva panogama gospodarstva. Industrija aluminija, ki je sicer največji odjemalec električne energije, postane ob takšnih težavah za proizvajalce električne energije »nepotrebnost zlo«. Resnica pa je, da prav ta industrija 365 dni na leto redno enakomerno odvzema tok, ponosi in podnevi.

To pomeni, da naše hidrocentrale, ki so zelo odvisne od količine vode v rekah, niso najbolj primerne, da bi oskrbovale industrijo aluminija z električno energijo?

Povsod na svetu so to že spoznali. Industrija aluminija v Nemčiji in ZDA sta se že popolnoma presumerili na termotok. Samo pri nas smo še odvisni od hidrocentral, ki so razen tega še sezonskega značaja.

Slišal sem, da ste že pred deseti leti predlagali, kako bi rešili preskrbo z električno energijo. Kakšen je bil vaš takratni predlog?

Pri nas imamo vso elektriko v enem kosu. Zato sem predlagal, da bi se industrija aluminija odcepila in da bi

zgradili posebno elektrarno, ki bi redno napajala naše peči. Rešitev je v termoelektrarni, ki naj bi ne bila povezana v sistem z drugimi proizvajalci električne energije.

Ali sedanja kriza ne kaže, da je predlog dober?

Sedanja kriza nas je poučila, da moramo najti trajno rešitev. Toda ne mislite, da prejšnja leta o tem ni bilo dovolj besed. Kriza električne energije traja že vrsto let. Zato tudi v naši tovarni dvomimo, da se bo kaj kmalu premaknilo v našem elektrogospodarstvu. V zadnjih desetih letih nam edino v letu 1963 niso izklopili toka, sicer pa redno vsako leto in po več mesecev.

Zakaj je prav vaša tovarna prva, ki ji »odrežejo« žice na daljnovodu?

Gre jim za to, da bi bilo število nezadovoljnih čim manjše. V sedanjem položaju je racionalizacija potrošnje električne energije nujna. Toda namesto, da bi breme pomanjkanja električne energije enakomerno porazdelili na vse potrošnike, odvajamo enostavno tok največjemu potrošniku in s tem rešijo zadevo. Pomanjkanje energije tako ne prizadene potrošnikov, ki bi jim sam tehnološki proces proizvodnje sicer vzdržal racionalizacijo. Če bi bila racionalizacija namreč ekonomsko stimulirana pri potrošnikih, ki jo uporabljajo po svoji volji in na ta način povzročajo v kritičnem času še večje obremenitve, bi krizo prestali brez dvoma z veliko manjšo gospodarsko škodo.

Ali so takšni odvzemi v navadi tudi drugod po svetu?

Elektrarne svoj ukrep zagovarjajo s trditvijo, da tudi v drugih državah enako delajo. Po naših podatkih pa takšnega nereda ni nikjer. Posebna komisija, ki je v ta namen obiskala Madžarsko, da bi preučila preskrbo z električnim tokom, se je vrnila brez dokazov. Madžarska je dežela, kjer je oskrba z električno energijo še slabša kot pri nas. Toda tudi tam v zadnjih desetih letih niso odvajali toka glavnemu potrošniku: tovarnam aluminija.

Zakaj potem ne poiščemo kake druge rešitve?

Ne vem. Morda je stvar v ceni. Elektrogospodarstvo meni,

da je cena električnega toka za nekatere proizvodne procese v industriji aluminija prenizka, zato predlagajo razveljavitev starih predpisov. Toda če primerjamo cene na svetovnem tržišču, potem pridemo do zaključka, da naše cene niso tako nizke. Povprečna cena, ki jo plačujejo v industriji aluminija v Gani znaša za kilovatno uro 1,97 dinarjev, v Kanadi pa 2,25 dinarjev. Pod enakimi pogoji v ceni električne energije gradijo tudi novo industrijo aluminija v Grčiji, na Holandskem in v drugih državah.

Kakšne so posledice neprestanih odklopov?

Škoda se točno ne da preценiti. Zakaj? Zato ker je za sedaj še škoda popolnoma nevidna. Peči smo ob odvzemu toka pustili »zamrzniti«. S tem seveda ni samo izpadla proizvodnja. Učinki so verjetni. Zaradi stalnih prekinitev v zadnjih desetih letih je doba trajanja naših peči padla že na 15 mesecev, medtem ko je v tujini približno 5 let.

Razen škode se pojavlja verjetno še vrsta drugih težav in stroškov?

Popolnoma nepotrební stroški, ki gredo v breme tovarne, nastajajo tudi z ogrevanjem peči. Petnajst dni namreč moramo ogrevati peči, preden zopet steče proizvodnja. Razen tega v pečeh, ki se večkrat ohladijo nikoli ne dosegemo takšne kvalitete kovine, kot je bila. V novi elektrolizi, ki je ni prizadela redukcija že nekaj let dobivamo visokokvalitetno kovino, ki je sposobna za vsako tržišče. Drugače pa je s kovino, ki jo daje stara elektroliza. V teh pečeh prav zaradi prekinitev težko dosegamo kvaliteto, ki bi bila tržna.

Kaj je z delavci, ki so zaposleni pri »zamrznjenih« pečeh? Kako usklajujete proizvodnjo cele tovarne, saj je proizvodni proces med seboj najbrž tesno povezan.

Če bi vedeli naprej, kdaj bo toka zmanjkalo, bi lahko kaj storili. Tako pa smo večno v škripcih. Števila zaposlenih ne moremo zmanjšati. Pogosti odvzemi pa povzročajo tudi neresen odnos delavcev do dela. Mislijo si, da lahko njihovo prizadevnost vsak čas prekine »višja sila«.

Tudi s stranskimi proizvodni, ki nam ob prekinitvi toka ostajajo kot višek, ne vemo kam. Če bi namreč naprej vedeli za »električno krizo«, bi lahko našli kupce za viške glinice, ki se ob redukciji električne energije pojavlja. Tako imamo sedaj 3500 ton glinice odveč. V novembru smo jo s težavo prodali 10.000 ton.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Statutov nismo oblikovali za predale

Ko si zdaj, ob vstopu v novo leto, zastavljamo vprašanje, kaj nam je pri urejanju samoupravnih odnosov v starem letu povzročalo največ skrbi in dela, je odgovor hitro pri roki: oblikovanje statutov. Noben samoupravni akt doslej še nismo sestavljali tako skrbno in s tolikšno delovno vnemo, kot ta najvišji samoupravni akt delovne organizacije, zato ni čudno, da nam ob pregledu enoletnega razvoja samoupravnih odnosov pridejo prav statuti prvi na misel. Vendar nam lahko zdaj, ko kujemo tudi delovne programe, več koristi kritična presoja lastnega dela kot samohvala, zato se je tudi lotevamo brez predsodkov.

Če se odločimo za razgovor »iz oči v oči«, potem lahko takoj povemo, da grmadenje statutov zadnje dni pred njihovim sprejetjem pri občnih komisijah, ki naj bi o njih podrobno razpravljale, ni kaj prida koristilo njihovi kakovosti. Skozi »zadnja sita« je prišlo v veljavo tudi marsikatero nezakonito določilo, ki terja črtanje ali vsaj ponovno obravnavanje. Oglejmo si nekatere!

■ Nekaj statutov ima določila, da lahko direktor v nujnih primerih ukrepa mimo upravnega odbora in delavskega sveta, ni pa v statutih povedano, kaj so »nujni primeri«. Če gre za nujno ukrepanje na primer ob elementarnih neizgledah, je takšno določilo na mestu, če pa bi pod »nujnim ukrepanjem« razumeli direktorjev podpis na dokument o najetju investicijskega posojila (češ, mudilo se je), je pa »nujnost« vredna temeljitega razmisljanja, predno jo uzakonimo v statutu.

■ V statutih nekaterih delovnih organizacij je določilo, da lahko centralni delavski svet povabi na svoja zasedanja iz vsake delovne enote tudi po enega sezonskega delavca, ti pa imajo pravico predlagati ne pa tudi odločati. To določilo je v nasprotju s temeljnim zakonom o volitvah samoupravnih organov, saj je jasno, da morajo imeti sezonski delavci enake pravice kot drugi.

■ Nekateri statuti omejujejo javnost dela, ker določajo, da ima delavski svet pravico skleniti, da sodelujejo na sejah le povabljeni. Ali pa pravijo, da lahko predsednik delavskega sveta v zvezi s delavskega sveta besedo ali ga odstrani s seje. V enem izmed statutov celo piše, da ima centralni delavski svet pravico odklopiti zbor poslovne enote in njegove organe ter uvesti prisilno upravo. Takšna določila nedvomno izvirajo tudi iz strahu pred kritiko nepravilnosti v delovni organizaciji in preveč samostojnim delom poslovnih enot.

S temi tremi ilustrativnimi primeri, ki jih je ob analizi statutov opazila komisija za družbeno upravljanje pri republiškem svetu sindikatov in ki za pomanjkljivosti statutov niso niti najbolj značilni, nikakor ne želimo razvrednotiti večmesečnih prizadevanj delovnih kolektivov pri oblikovanju statutov, marveč le poudariti potrebo po občnih dopolnitvah statutov, ki jih terja tako izdelava s statuti predvidenih pravilnikov kot sama nenehno razvijajoča se praksa samoupravljanja.

Javna zahteva po dopolnitvah statutov v letu, ki prihaja, je še posebno zato potrebna in utemeljena, ker ima med 120 analiziranimi statuti le 6% statutov določila, ki terjajo njihovo dopolnjevanje oziroma občasno podaljševanje njihove veljavnosti.

Kar samo od sebe se tudi vsiljuje vprašanje, kako so uspeli v nekaterih delovnih organizacijah regulirati vse samoupravne odnose z manj kot sto členi in zakaj so v drugih delovnih organizacijah uporabili za isti namen več kot tristo členov.

Sestavljavci statutov so se torej preveč lahkega srca otresli skrbi za njihovo občasno izpopolnjevanje, zato ni čudno, da se je začel na statutih ponekod že nabirati prah. Statute vendar nismo ustvarili zato, da bi napolnili predale pisalnih miz z njimi, marveč z namenom, da bi normativno ovrednotili, regulirali in usmerjali vse bogastvo samoupravnih odnosov med delovnimi ljudmi.

V. B.

KAJ PRIČAKUJEJO V MARIBORSKEM »ZLATOROGU« OD REORGANIZACIJE?

PREHOD NA KRAJŠI DELOVNI ČAS

V mariborskem Zlatorogu so prišli do spoznanja, da je za uspešno gospodarjenje samo tradicija premalo. Tako so lahko ugotovili, da so mnoge mlajše tovrstne tovarne v Jugoslaviji že prerasle njihovo, bodisi v proizvodnji novih izdelkov bodisi v osvajanju domačega in tujega trga. Strokovnjakov skorajda niso imeli. Pojmi kot so na primer organizacija dela, produktivnost, nagrajevanje po delu, so bili za kolektiv Zlatoroga še do nedavnega tuji.

Nekaj mlajših strokovnjakov, ki so pred nedavnim prišli v podjetje, se je začelo ubadati s tem, kaj storiti, da bi gospodarjenje v Zlatorogu spravili s stranskega tira. Največkrat pa so ostali osamljeni, ker jih nihče ni hotel poslušati. Starejši se niso »pustili« mlajšim. Medsebojni odnosi so se večkrat poostirili.

Vse to pa se je odražalo tudi v skromnih osebnih dohodkih zaposlenih. Zato je slednjič zmagovalo spoznanje, da drugega izhoda za Zlatorog ni, kot za menjati nekatere nespodobne vodile uslužbenca in začeti znova z mlajšimi močmi.

Priznati pa so si morali, da tega v kolektivu ne bodo zmogli sami. Zato so prosili za sodelovanje Zavod za produktivnost iz Ljubljane, ki jim je tudi priskočil na pomoč. Tako so pred letom začeli z reorganizacijo podjetja. Osnovna naloga je bila speljati organizacijo dela tako, da bodo s 1. januar-

jem 1965. leta lahko prešli na 42-urni delovni teden. Na podlagi proučevanj in ekonomskih izračunov pa so ugotovili, da je treba v procesu reorganizacije podjetja najprej urediti službo normiranja — mimogrede povedano, nekatera delovna mesta v tovarni doslej sploh niso bila normirana — dobro organizirati komercialno službo in jo ločiti na oddelke nabave in prodaje, okrepiti kadrovske sektor, ustanoviti razvojni in raziskovalni inštitut ter izdelati sistem nagrajevanja po delu.

Prizadevanja kolektiva in strokovnjakov Zavoda za produktivnost so že dala prve rezultate. Povpraševanje po Zlatorogovih izdelkih se je občutno povečalo in so v primerjavi z lanskim letom povečali vrednost proizvodnje za približno 700 milijonov dinarjev, ne da bi pri tem povečali cene izdelkov. Tudi bolj organizirano delo komercialne službe je dalo ploden sad, saj so prodali za

približno 2200 ton več izdelkov kot lani. Med najpomembnejše uspehe pa štejejo, da so iz proizvodnje izločili 40 izdelkov, za katere na tržišču ni bilo povpraševanja. Letos so tudi prvič v celoti izkoristili razpršilni stroj za detergente, ki je bil prej komaj polovično izkoriščen. To pa še ni vse, kar je omogočila boljša organizacija dela. Zlatorogovi izdelki so letos našli svoje kupce tudi izven Jugoslavije. Razen tega so produktivnost dvignili in skrajšali čas proizvodnje za tono izdelkov za 3,5 odstotka.

Ob vsem tem pa so izdelali tudi podoben elaborat in pripravili točne izračune, da bi lahko s 1. januarjem prihodnjega leta uveljavili skrajšan delovni čas. Za sedaj so se odločili za tri proste sobote v mesecu. Prednosti skrajšanega delovnega tedna so za Zlatorog predvsem v tem, da bodo imeli delavci več časa za počitek in rekreacijo. Delo v posameznih oddelkih je namreč zelo težavno in zdravju škodljivo. Rosebej velja to za ženske, ki pa so v kolektivu v večini. Razen tega bodo imeli vzdrževalni obrat precej več časa, da bodo lahko posamezne okvare na strojih dobro popravili, zmanjšali pa se bodo tudi nekateri stroški, med drugim pri razsvetljavi, ogrevanju, prevozu in poslenih na delo itd. Zato tudi računajo, da se bo povečala

stopnja izkoriščenosti strojnega parka. Slabost tako skrajšanega tedna pa bo v tem, in tega se v kolektivu tudi zavedajo, da bodo stroji tri sobote v mesecu ostali neizkoriščeni. Zato v Zlatorogu že razmišljajo o tem, da bi v najkrajšem času uvedli tudi četrto izmeno.

To so prvi koraki kolektiva Zlatorog k boljšemu gospodarjenju. Notranjih rezerv imajo še veliko. Ko bodo odpravili na primer ročno pakiranje detergentov in drugih izdelkov, se bo produktivnost še povečala. Čeprav imajo nov stroj za pakiranje, jim ta naredi več kot polovico izmeta. Ugotovili so, da je temu kriva naša slaba lepenska, iz katere so izdelani ovitki. Zato se že dlje ukvarjajo s tem, da bi pakirni stroj prilagodili lepenci, ki jo imajo na voljo. Drugo ozko grlo v proizvodnji pa je zastarela kolarna, ki pa so jo že začeli rekonstruirati. To, izboljšanje tudi nekaterih drugih tehnoloških postopkov pri proizvodnji toaletnega mila, osvajanje novih proizvodov, poseganje na zunanjia tržišča, bo kolektiv Zlatoroga pripeljalo do še spodbudnejših gospodarskih ukrepov. Veliko pa pričakujejo tudi od novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, ki bo omogočil nagrajevanje po delu in pomenil stimulacijo za vsakega proizvajalca pri odkrivanju rezerv.

M. Z.

DELAJSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSSJ za Slovenijo. Izdaja CŽP Ljubljana, pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Ureduje uredniški odbor Glavnega in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Nastop uredništva in uprave: Ljubljana, Koparjeva ul. 2. Poštna predal 315-VI. telefon uredništva — 33-722 in 36-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Narodna je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Poštna plačana v gotovini — Tisk in kiležji CŽP »Ljudske pravice« Ljubljana

• AGROKOMBINAT KZ LENART:

DOBRO GOSPODARIJO

Medtem ko so imeli lani precej izgube, je letos delovni kolektiv Agrokombinata — kmetijska zadruga Lenart v Slovenskih goricah precej izboljšal gospodarjenje. V prvih devetih mesecih letos so prigrisposodarili kar 69.971.000 dinarjev čistega dohodka. Tak uspeh v gospodarjenju so dosegli kljub temu, da so letos povečali osebne dohodke zaposlenim za 32 odstotkov.

Ko so na nedavnem zasedanju zadrugskega sveta razpravljali o gospodarjenju letos, so ugotovili, da so dosegli takšen delovni uspeh predvsem zato, ker so precej prihranili na materialu, medtem ko so dohodek — realizacijo precej povečali. Tako so na primer lani v sadjarstvu vlagali precej gnojil in zaščitnih sredstev, pridelali pa

vseh del, tako da računajo, da bodo lahko predali novo proizvodno dvorano v obratovanje maja ali junija prihodnjega leta. Nova proizvodna dvorana, ki bo imela skupaj nekaj več kot 2000 kvadratnih metrov pokritega prostora, bo za kolektiv velika pridobitev, saj bodo vrednost proizvodnje lahko povečali za eno milijardo dinarjev. Gradnja proizvodne dvorane z opremo (polovica te je iz uvoza), bo veljala 363 milijonov dinarjev. V njej pa bodo izdelovali predvsem izdelke iz plastičnih mas.

Kolektiv Tovarne meril iz Slovenjegrada s prodajo svojih izdelkov nima težav, to pa predvsem zaradi tega, ker so kakovost izdelkov precej izboljšali. Dobro so se uveljavili že

tos še črkoslikarstvo. Z razširitvijo delokroga so v zadnjih 8 letih povečali tudi število zaposlenih za 9,6-krat, tako da letos že zaposlujejo 250 članov kolektiva. Za precej večkrat pa so povečali realizacijo, ki bo letos dosežena že s 600 milijoni dinarjev. Gospodarski načrt je sicer določal realizacijo 520 milijonov dinarjev, kar pa so dosegli že v mesecu novembru. Z razširitvijo dejavnosti pa so precej razširili tudi tržišče, saj opravljajo vsa prej navedena dela na področju cele Slovenije in v sedanji republiki Hrvaški.

Kljub takim delovnim uspehom pa ima kolektiv tudi nekatere težave. Primanjkuje jim predvsem skupna skladišča, ki jih bodo zgradili v prihodnjih letih. Za prihodnje leto imajo v načrtu pričeti urejevati delovne prostore v mizarskem obratu na Pesnici pri Mariboru. V načrtu pa imajo tudi postopno gradnjo stanovanj za člane kolektiva. Letos pa so si uredili novo upravno poslopje, katerega gradnja je veljala 27 milijonov dinarjev (imeli lastna sredstva). Pri tem pa je treba omeniti tudi to, da so člani kolektiva pri ureditvi nove upravne zgradbe opravili več kot 1300 prostovoljnih delovnih ur in da so novo upravno poslopje predali svojemu namenu za dan republike.

Z. L.

• KOPER:

Pobuda, vredna posnemanja

Ob 10-letnici podjetja Tomos v Kopru je kolektiv priredil razen za svoje člane tovariški večer tudi za redne in invalidske upokojece podjetja in jih za dolgoletno delo nagradil. Po sklepu delavskega sveta so med 31 upokojencev razdelili nekaj nad milijon dinarjev: redni upokojenci so prejeli po 60.000 din, invalidski pa različne zneske, odvisno od njihovih službenih let in delovnega staža v podjetju. Skrb kolektiva Tomosa za upokojece je vsekakor vredna pohvale in posnemanja.

-ik-

• MARIBOR:

Humana gesta

V zvezi z veliko materialno škodo, ki je s katastrofalnimi poplavi prizadela zlasti prebivalce Zagreba, je delavski svet Elektroindustrije in Splošne montaže Maribor sklenil, da bodo njegovi servisi v Zagrebu prizadetim družinam za polovično ceno popravljali vse hladilne naprave. Tej humani akciji so se pridružile tudi sindikalne podružnice PTT podjetja, ki so zbrale za pomoč poplavljenecem okrog 800.000 dinarjev. Ta znesek so namenili 270 družinam PTT delavcev v Zagrebu, ki jim je poplava uničila imovino.

-ik-

Predpraznični motiv

(Foto: M. Sparovec)

so razmeroma malo sadja. Več so morali vlagati predvsem zaradi tega, da bi ublažili katastrofalne posledice toče. Letos pa so bili materialni stroški nekoliko nižji, vendar je bil pridelek sadja boljši. Zlasti obilen je bil pridelek hrušk. Letos so pridelali tudi precej koruze v zrnju. Največ uspeha pa so imeli pri pitanju mladih govedi, tako v lastni proizvodnji, kot v pogodbenem sodelovanju. Med delovnimi enotami so najboljše gospodarili v delovni enoti Lenart, kjer so pridelovali predvsem koruzo, krmo in pitajo mlada goveda. Dobro so gospodarili tudi v delovnih enotah transport, blagovni promet in DE »BREST« ter v delovni enoti Benedikt, ki je prav tako kot enota Lenart poljedelsko živinorejska.

Kljub tako dobremu gospodarjenju v prvih devetih mesecih letos pa so na zasedanju zadrugskega sveta menili, da bo potrebno nekatere stvari še izboljšati. Menili so, da so še rezerve v organizaciji dela. Bolj bo potrebno paziti tudi na osnovna sredstva — stroje in se še bolj truditi pri delu, tako da bodo uspehi še večji.

-nik-

• TOVARNA MERIL

Prihodnje leto že za milijardo proizvodov

V tovarni meril Slovenj Gradec so pred leti izdelovali le izdelke iz lesa. Lani, predvsem pa letos so pričeli izdelovati tudi izdelke iz plastičnih mas. Prav zaradi te novosti v proizvodnji so vrednost te precej povečali, tako da računajo letos doseči že 800 milijonov dinarjev vrednosti proizvodnje — realizacije. Predvideno vrednost plačane realizacije 763 milijonov dinarjev so že dosegli, tako da računajo, da bo proizvodni načrt presežen letos za 6 do 7 odstotkov.

Kljub težavam, ki jih ima kolektiv zaradi pomanjkanja bukovega lesa, ki je v lesnem obratu osnovna surovina, in težav pri uvozu materiala, ki vpliva na proizvodnjo obrata plastičnih izdelkov, računajo v letu 1965 vrednost proizvodnje precej povečati, tako da bi leta znašala že nekaj več kot milijardo dinarjev. Proizvodnjo bodo za toliko povečali predvsem zaradi novopridobljenih proizvodnih zmogljivosti. Izboljšali pa bodo tudi tehnologijo dela. Letos so že rekonstruirali en del tovarne. Prihodnje leto pa bodo z rekonstrukcijo nadaljevali. Letos so pričeli graditi tudi novo proizvodno dvorano, ki bi morala biti zgrajena že do 29. novembra letos. Vendar gradbeno podjetje ni opravilo

Pismo dedku Mrazu

(Foto: M. Sparovec)

Pravljica o dedku Mrazu

(Foto: M. Sparovec)

• SLOVENJ GRADEC:

USPEH KONFERENC

V občini Slovenj Gradec so že končali s konferencami krajevnih organizacij Socialistične zveze delovnih ljudi. Konference so bile dobro obiskane, pa tudi razprave so bile živahne. Na konferencah so se predvsem pogovarili o delu krajevnih organizacij v preteklem obdobju, o načrtih dela za prihodnje, o klubskih prostorih, o potrebi po ustanovitvi krajevnih skupnosti, o šolstvu in nekaterih krajevnih vprašanjih. Na konferencah so izvolili tudi nove odbore krajevnih organizacij.

Na konferencah krajevnih organizacij na vasi so razprav-

ljali tudi o pogodbenem sodelovanju kmet-zadruga. Ugotovili so, da je bil v sodelovanju v zadnjem času dosežen precejšen napredek. Ker pa kmetje še zmeraj pridelujejo preveč poljščin (po številu), bo treba v prihodnje narediti odločnejši korak v smeri specializacije pridelovanja. Ker so na področju občine ugodni pogoji za pridelovanje krme in rejo živine, je treba razvijati in krepiti predvsem ti dve panogi, še zlasti živinorejo. Govorili so tudi o mehanizaciji, zlasti manjših kmetijskih strojih za kmečko uporabo. Kmetje si na primer želijo ročnih

motornih kosilnic predvsem zato, da bi si olajšali delo in da bi lahko pravočasno pokosili in pospravili kakovostno dobro seno. Ugotavljajo namreč, da je zmeraj težko dobiti ljudi za težak kmečki dela, med katera spada tudi kosilo. In prav zaradi nepravilne košnje pridelajo kakovostno slabo krmo, zato tudi pridobivanje mleka in prireja mesa nista takšna kot bi bila pri dobri krmi. Govorili so tudi o davkih višinskih kmetij in menili, da bo oprostitve plačevanja davka precej vplivala na boljše gospodarjenje hribovskih kmetov.

Ker je na področju občine Slovenj Gradec tudi precej gozdnih posestnikov, so na konferencah Socialistične zveze delovnih ljudi govorili tudi o gozdarstvu. Menili so, da je delo (posek in spravilo lesa) gozdnih posestnikov preslabo plačano in to zaradi nizkih odkupnih cen lesa in zaradi velikih dajatev. Tako dobi na primer kmet svoje delo precej slabše plačano kot delavec pri gozdnem gospodarstvu.

Ker v občini Slovenj Gradec še nimajo krajevnih skupnosti, so na rednih letnih konferencah krajevnih organizacij predlagali, da jih je potrebno čim prej ustanoviti. Na občinskem odboru SZDL pa smo izvedeli, da bodo krajevne skupnosti ustanovili že ta mesec na zborih volivcev.

Glede klubskega življenja imajo v občini Slovenj Gradec precej težav, saj nimajo v vseh krajih primernih prostorov in opreme. Zelo dobro pa dela klub v Starem trgu, kjer prirejajo številne razgovore, literarne večere in podobno. Klub je opremljen tudi s primerno opremo in televizorjem. Da bi poživili klubsko delo, imajo v občini Slovenj Gradec v načrtu v vseh večjih krajih do leta 1970 urediti primerne klubske prostore.

— nik —

DVIGALO DO STANOVANJA

Med tretjim in četrtnim nadstropjem je v dvigalu nenaadoma nekaj zamolklo zahreščalo, luč je ugasnila, kabina se je stresla in ustavila.

Rekel sem nekaj, kar pa ni za objavo, poiskal vžigalice, posvetil na komandno ploščo in ponovno pritisnil na gumb za peto nadstropje.

Dvigalo pa se zame ni zmenilo.

Zato sem pritisnil na gumb za alarm — in čakal.

Bilo je ob treh popoldne, nekaj minut čez, prav toliko, kot bi lahko zamudil sestanek, ki je bil v sejni sobi v petem nadstropju.

Iz drobcene reže pri vratih me je oblikoval pramen svetlobe.

Pogledal sem na uro. Sestanek se je že zdavnaj začel.

Žena mi je pred odhodom naročila:

»Ne bodi šleva. Samo tri stanovanja imate, interesentov pa vas je petkrat toliko. Prvi vstani in povej, da si že dovolj dolgo čakal. Reci, da se ne boš prikazal v pisarno, dokler ne dobiš stanovanja.«

Začel sem tolči po vratih.

A mojli obupnih klicev na pomoč očitno nihče ni slišal.

V glavi mi je bobnelo... Menda je ja hišnik slišal moj klic na pomoč! Če je, bom prišel pravčasno in bom tovarišem lahko povedal, da nujno potrebujem stanovanje in kakšno si želim. Če ga pa ni, če sedi v bifeju nasproti...

Čakal sem nekaj minut in spet pritisnil na gumb za alarm.

Bilo je tiho kot v grobu.

Ljudje so iz pisarni že pred debelo uro odšli domov, znašilke bodo prišle šele ob petih; v vsej veliki hiši ni bilo nikogar — razen stanovanjskih interesentov v petem nadstropju.

Medtem so v petem nadstropju — brez mene — delili stanovanja.

»Nikar ne sprejmi sleherni stanovanje,« mi je še zabičala žena. »Zlasti ne stanovanja v stolpnici pri Potoku. Pet let so jo zidali, ker bo da niso imeli denarja, zdaj pa naj bi stanovanjci plačevali njihove grehe. Tam bodo stanarini najmanj dvajset tisoč. Pa tudi v tiste vrstne hiše na Stari cesti ne gre. Tamkaj so trikrat menjali parket, ker so ga polagali vlažnega, mi pa naj bi jim to plačali. Zahtevaj skromno stanovanje v Novem naselju, v stolpnici, ki so jo gradili le dve leti.«

Ob mislih na vse te njene želje, se me je jelo lotevati malodušje, ki se je kmalu spreverglo v obup.

Nisem več razbijal po vratih dvigala, stisnil sem se v kot in mislil na tovariše, ki so si v petem nadstropju delili stanovanja.

Zdaj morebiti govori računovodja Kregar. Kar slišim ga: »Imam stanovanje, tovariši, toda majhno je, preskromno zame, sin mi bo v kratkem šel na univerzo, dekle je v tistih letih, ko potrebuje posebno sobo.«

Morda pa govori pomočnik komercialnega, Robek: »Spričo zaslug, ki jih imam za to podjetje, v katerem sem pustil svoja najboljša leta...« Ali pa šef planskega oddelka tovarišica Bezjakova: »Res je, da sem v tem podjetju šele poldrugi mesec, toda v pogodbi, ki sem jo sklenila, ko sem prišla, je črno na belem zapisano...«

»Da, tovariš Kregar. Seveda, tovariš Robek. Na vsak način, tovarišica Bezjakova, pogodbo bomo spoštovali.«

Vnovič sem z vso silo pritisnil na vse gumb, razbijal po vratih, kričal, pa ni nič pomagalo.

Ugasnil je še tisti pramen svetlobe.

Potlej sem pel borbene pesmi, govoril sem kot na shodu in prvič v svojem življenju sem kot tehnik povedal svojemu šefu inženirju, da je čisto navaden napihnen mehur.

Spominjam se še, da sem preklel vse izume tega sveta, s posebnim ozirom na elektriko, elektrarne in industrijo dvigal ter prisegel, da nikoli več ne bom stopil v nobeno dvigalo.

Po dveh urah in pol sem se ukvarjal z literaturo; sestavljal sem pesem, ki se je začela takole:

»Iz kril noči v svetel dan hiti...«

Naprej pa nisem prišel, kajti tedaj se je prižgala luč in dvigalo me je samoiniciativno potegnilo v peto nadstropje.

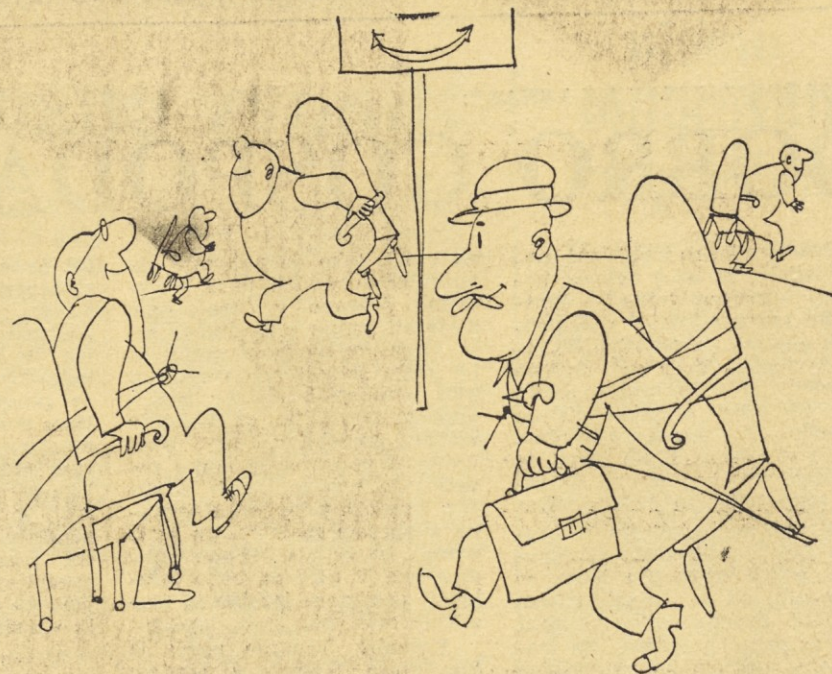
Medtem sem na stanovanje povsem pozabil. Nanj sem se spomnil šele, ko sem zagledal stanovanjske interese, ki so odhajali s sestanka.

»Glej ga,« mi je dejal predsednik komisije, »Kje pa si hodil; stanovanja smo ti dodelili, tebe pa ni.«

»V stolpnici v Novem naselju,« je hitel Kregar. »Komfortno dvosobno stanovanje,« je pristavil Robek. »Sicer je res v 14 nadstropju,« je rekla Bezjakova, »pa kaj zato, saj je v hiši dvigalo.«

V glavi se mi je nekaj zavrtelo in kot obseden sem zakričal: »Ne tovariši, samo tega ne!« pa sem jo ucvrl po stopnicah navzdol. Slišal sem še, kako je predsednik komisije dejal:

»Ubogi človek, od sreče se mu je zmešalo.« J. V.

V lesnem podjetju »Miza« se je kot blisk razširila novica:

Dobili bomo novega direktorja.

V trenutku, ko je kolektiv zvedel za to najnovejšo kadrovske spremembo, se nihče ni več zmenil za starega direktorja. Nikogar ni bilo, ki bi povprašal, kam gre, zakaj in čemu, vsi so le ugibali, kdo ga bo nadomestil.

Človek mora namreč gledati naprej.

Mihčev Peter, ki je navadno dobro podkovan o vsem, kar se dogaja v občinskem merilu, je zaupno povedal administratorji Micki:

»Kolikor jaz vem, je en sam resen kandidat. Gre za načelnika gospodarskega oddelka v občini. Ze precej časa šušljajo, da ga bodo rotirali.«

Kovačev Janez, za katerega trde, da je živa enciklopedija vsega, kar se dogaja v podjetju, je dejal mojstru Toneu:

»Vse kaže, da je našemu komercialnemu vendarle padla sekira v med.«

Tovariš Trpin, ki je v svoji karieri že nekajkrat skušal doseči direktorski položaj, pa je vedno segel prentzko, je vprašal predsednika delavskega sveta:

»Pa menda niso v ozadju te spremembe nove skupščinske volitve?«

»Ne vem.«

»Trpin pa je trpko nadaljeval: »Morebiti ne vedo, kam naj bi dali dosedanega poslanca.«

»Ne vem,« je ponovil predsednik, »nam so le naročili, naj objavimo razpis za novega direktorja.« Potem pa

se je spomnil na svojo reputacijo in važno dodal: »In tudi če kaj vem, ne dam nobene izjave.«

Ugibanj je bilo nič koliko in ker samoupravljalci niso našli nikogar,

ki bi potešil njihovo radovednost, je Jurij Možek, ki je imel strica v občinski skupščini, obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, in skušal zvedeti, koga jim bodo naklonili za novega direktorja.

Naslednje jutro so najbolj radovedni samoupravljalci čakali Možeka na cesti pred njegovim stanovanjem.

»Si zvedel?«

Jurij se je zagonetno smehljajal.

»Zini, no!«

»Poznate direktorja tovarne čevljev iz Gornjega dola?«

Nihče ga ni poznal.

»Pa saj bi ga morali poznati! Prej, predno so ga rotirali na sedanjí položaj, je bil direktor tovarne perila v Starem gradu.«

»Ja,« je rekel Mihčev Peter, »slišal sem zanj, videl ga pa nisem; pripovedovali so mi, da so ga rotirali iz tovarne dežnikov v Gorica, kjer je bil direktor.«

»Pa menda ni to tisti direktor,« je vprašal Kovačev Janez, »ki je prišel v tovarno čevljev iz kmetijskega kombinata?«

»Seveda,« je rekel Jurij, »še prej pa je bil direktor kovinske tovarne v Dolini in še prej...«

Tedaj se jim je posvetilo.

»Saj to je vendar naš bivši direktor. Od nas je odšel v kovinsko tovarno, takrat ob prvi rotaciji.«

Jurij Možek je priklimal.

Predsednik delavskega sveta je dejal:

»Pa smo tam, kjer smo bili.«

Tovariš Trpin pa je trpko pripomnil:

»In vse težave se začnajo znova.« J. V.

POSLOVNA MORALA

Delovni kolektiv tekstilnega podjetja »Spodnje perilo« je — po svojih vodilnih tovariših — vedno napredoval ramo ob rami z našim družbeno ekonomskim razvojem in nikoli se ni zgodilo, da bi mu ušla kakršna koli luknja v trenutnem gospodarskem sistemu.

V zadnjih nekaj letih se je zlasti specializiral na področju pridobivanja večjega bruto dohodka in nikoli se ni zgodilo, da bi se pri tem pre-

grešil nad eno samo črko zakona.

Po veljavnih predpisih je namreč takšnim podjetjem teže navijati cene za njihove stare izdelke — pri takšnem dviganju cen ima besedo tudi družba — veliko lažje in dokaj samostojno pa lahko določajo cene novim izdelkom.

V delovnem kolektivu »Spodnje perilo« so te veljavne predpise upoštevali in določali nove cene samo novim izdelkom.

Res pa je, da so morali zato v minulih nekaj letih nekajkrat spremeniti asortiman svojih proizvodov.

Najprej so na primer izdelovali moške srajce tipa »Janez«, ki so jih prodajali po 2500 dinarjev. Potem so na teh srajcah naredili še eno gumnico in prišli še en gumb, jih preimenovali v moške srajce tipa »Peter« in jih prodajali po 3500 dinarjev. Končno so zamenjali vse gumbke, ki so imeli poprej po štiri luknje, odtlej pa le po dve, jih preimenovali v moške srajce tipa »France« in jih prodajali po 4500 din.

Tako nekako so počeli tudi z drugimi izdelki.

Zenske kombineže so bile najprej »Metke«, potem »Ljubice«, in končno »Nežke«, otroške žabice so se iz tem »Žubi«, moške spodnje hlače pa »Pubi« preimenovali v »Bubi« in poziz »Eleganti« v »Mister« in končno v »Kavalir«.

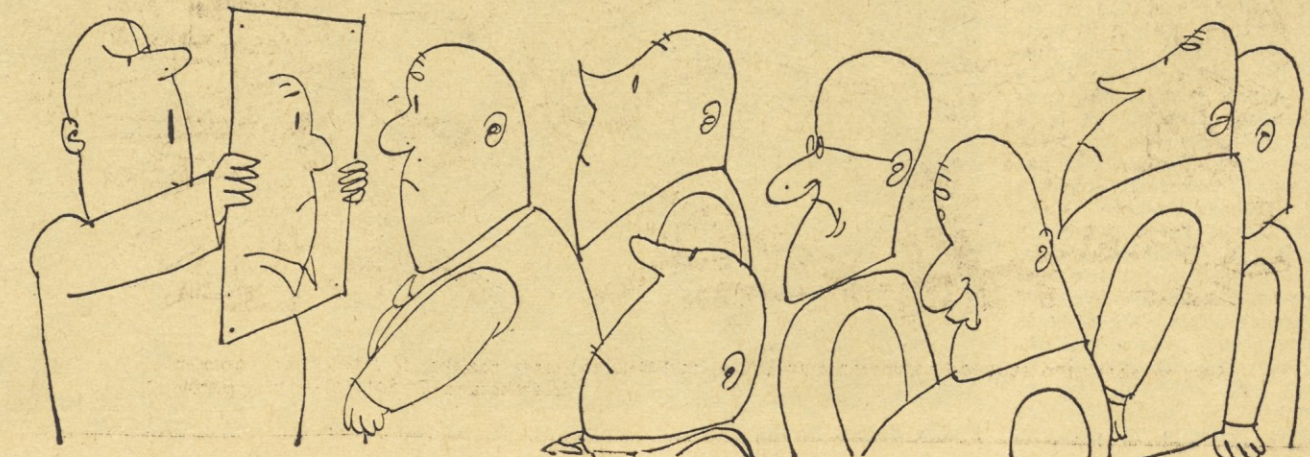

Hkrati, ko so dražili svoje izdelke, pa so seveda spreminjali tudi način proizvodnje.

Kjer so prej šivali z belim sukancem, so potlej z rdečim, modrega so zamenjali z zelenim; tam, kjer je bil prej en šiv, sta bila po preimenovanju dva — in bilo je še veliko podobnih pomembnih proizvodnih novosti.

Dohodek je rasel, da je bilo veselje!

Nedavno tega pa je bilo nekaj vodilnih tovarišev njihovega podjetja

na sestanku vodilnega kadra v občinskem merilu, na katerem so se pogovarjali o poslovnih morali.

Ko so se vrnili, so sklicali sejo delavskega sveta.

Predsednik je dejal:

»Sestali smo se zato, da bi se pogovorili o naši poslovni morali. Povem vam, v dno srca nas je bilo sram, ko so tovariši z občine — v podkrepitev svojih tez, kakšna naj bo poslovna morala in kakšna ne bi smela biti — navedli kot negativen primer prav naše podjetje. Res je, da nismo ničesar nezakonitega storili, dejstvo pa je, da naš način prizadevanja za večji bruto dohodek le ni bil povsem v skladu z moralnimi normami, ki jih terja naša družba. Ne bi smeli tako očitno izkoriščati luknje, ki jo je v predpisih pustil zakonodajalec. Zato sodim, da moramo

korenito prelomiti dosedanje prakso in zagotoviti takšno poslovno moralo, ki bo lahko drugim za vzgled.«

Delavski svet je po temeljiti in samokritični razpravi, v kateri so člani zlasti poudarjali, da je treba poslovati odkrito in pošteno, obsodil dotedanje prakso in svečano izjavil, da se bo podjetje »Spodnje perilo« poslej v svojem poslovanju ravnalo po sodobnih moralnih normah.

Da bi to svojo odločitev kar takoj uveljavili v praksi, je delavski svet sklenil, da bodo s prvim decembrom podražili nekatere izdelke, ne da bi jih — preimenovali.

Ta sklep so sporočili komisiji za cene pri višjem političnem teritorialnem forumu in ji obljubili, da poslej ne bodo več iskali lukenj v sistemu in da bodo odpravili iz svoje prakse vse, kar ni v skladu s poslovno moralo. J. V.

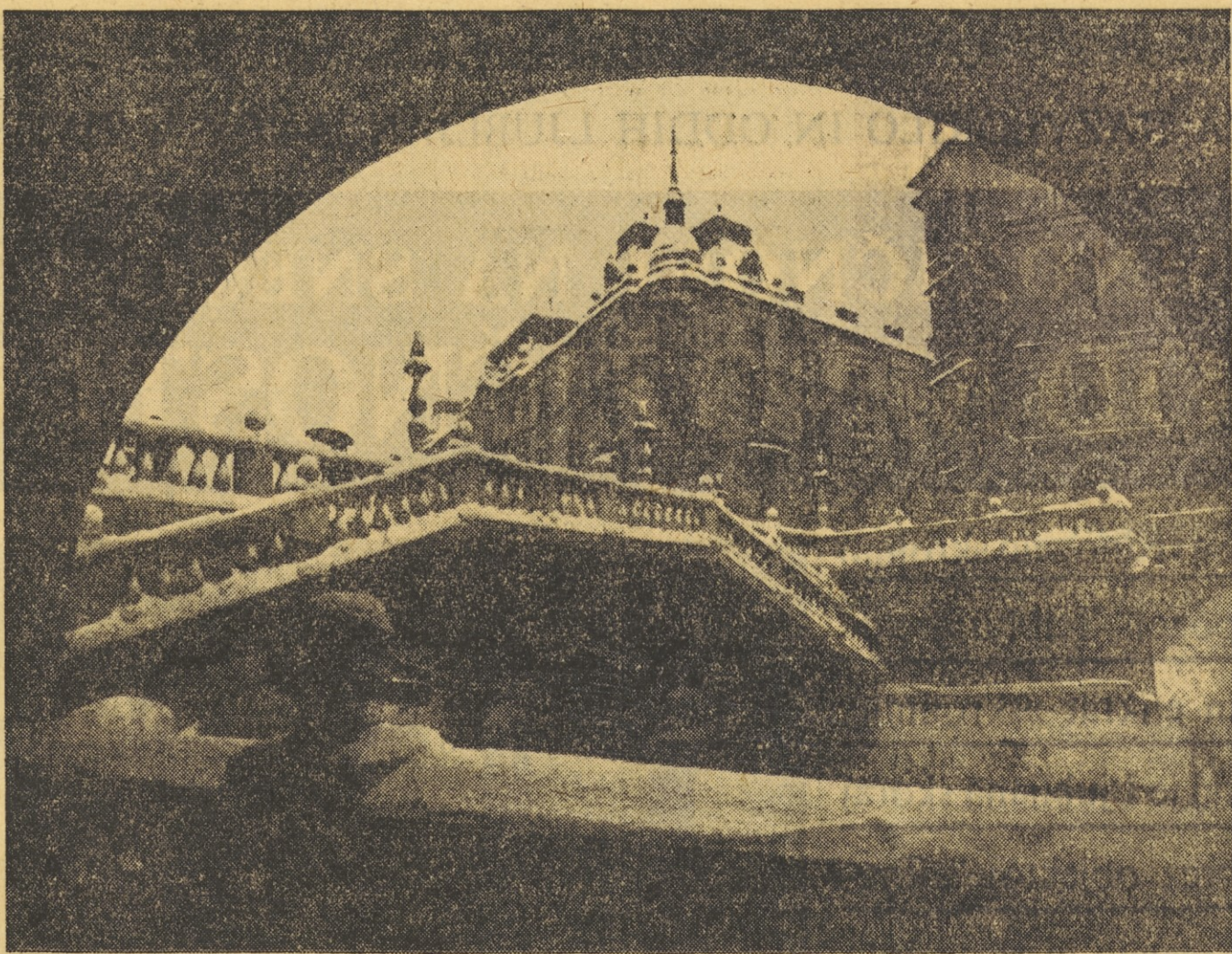
17 slovenskih krajev z več kot 2000 prebivalci živi brez živega gledališča

V sezoni 63-64 občuten padec koncertnih gostovanj

»Kulturne škarje« med najmočnejše urbaniziranimi naselji in ostalimi kraji so preveč odprte

Mestno gledališče ljubljansko še vedno in ponovno na vrhu lestvice gostujočih gledališč

55 odstotkov dvoran v Sloveniji v zelo slabem stanju. V marsikateri izmed njih dobe gledalci namesto umetniško zrelih predstav — ozeblin!

Ljubljanska novoletna razglednica

(Foto: Milan Sparovec)

»SLOVENSKA KULTURA« — KAJ JE TO?

demnajst krajev z več kot dva tisoč prebivalci, da o ostalih šest tisoč naselij v Sloveniji ne govorimo. Preidimo h glasbi. Podatki pričajo, da je večina koncertnih prireditev osredotočenih na Ljubljano in Maribor, v ostalih krajih pa so izjemne in občasne. Tako je bilo na primer v sezoni 1963/64 v Ljubljani 146 koncertnih prireditev, v vseh ostalih krajih Slovenije pa ne več kot 100. V organizacijskem okviru Koncertne direkcije Slovenije se je število koncertov v Ljubljani v zadnjih štirih letih povečalo od 43 na 54, v ostalih krajih pa je število koncertov padlo od 124 na 85. Število stalnih obiskovalcev koncertov v Ljubljani pada in lani ni kaj prida preseglo enega odstotka vsega prebivalstva tega mesta.

Skupne ugotovitve za gledališče in glasbo nas tedaj opozarjajo, da so gledališče in glasbene prireditve domena najmočnejše urbaniziranih mestnih središč (kjer često niti niso polno izkoriščene). Nihče seveda ne bo terjal, naj bodo kulturne prireditve v enaki meri dostopne hribovskemu kmetu in prebi-

valcu glavnega mesta; manj razprte škarje pa si bo v tem primeru vendarle zaželel vsak, ki soglaša z določili ustave »Družbena skupnost ustvarja pogoje za razvijanje kulturnih in umetniških dejavnosti ter za zadovoljevanje kulturnih in umetniških potreb občanov in skrbi, da so plodovi kulturnega in umetniškega dela dostopni občanom.« in ki mu kulturna raven našega človeka ni deveta briga. Kakšne ovire torej nastopajo pri razdeljevanju določenih (glasbenih in gledaliških) kulturnih dobrin in kje so vzroki za statistično dokazano odmaknjenost dobrišnega dela prebivalstva od živih kulturnih dogodkov?

Naštetimo nekaj že davno znanih resnic. Pomanjkanje premišljenega in čvrsto zasnovanega načrta glasbene in gledališke vzgoje ter pomanjkanje denarnih sredstev — v najtesnejši zvezi s tem pa neustreznost ali nikakršni prostori, pomanjkljiva propaganda za kulturne prireditve, nerazvita managerska služba, šibka dejavnost kulturno prosvetnih organizacij, neustrezen in ne-

komentiran program posameznih prireditev, predvsem pa preskromen osebni standard, ki občanu s povprečnimi osebnimi dohodki nalaga honorarno delo in zapira pot do kulturnih dobrin. Prenekaterikrat se zgodi, da gledališče ali koncertna hiša prejme sredstva za izvedbo minimalnega programa, za gostovanja, propagando in vključevanje v načrtno kulturno vzgojo pa ji zmanjka sape. Ustanovitelj pravi, gostovanja niso moja stvar, v krajih, kjer bi bila gostovanja potrebna, pa pravijo — radi bi, ampak nimamo denarja. Tako se je zgodilo, da sta v pretekli sezoni mariborska Drama in Opera gostovali vsega skupaj enainpetdesetkrat, ljubljanska Drama dvaintridesetkrat, Slovensko ljudsko gledališče petinsedemdesetkrat in Mestno gledališče ljubljansko sedemdesetkrat.

V letošnji sezoni je položaj še žalostnejši. Ljubljanska Drama sploh še ne ve, koliko in kje bo gostovala, SNG v Mariboru ne bo izkoristilo niti polovico gostovalnih kapacitet, SLG Celje ima sicer dogovore v Novem mestu, Brežicah in Ptuj, v okolici Celja pa zanj nimajo denarja in le Mestno gledališče si je pri delovnih organizacijah in občinah zagotovilo vsa potrebna sredstva za predstave izven Ljubljane. Mladinsko gledališče se, komajda, prebija od predstave do predstave, kaj šele, da bi si moglo privoščiti gostovanja.

Seveda niso posredi samo dejanski stroški za posamezne predstave. Marsikje sploh nimajo ustreznih dvoran in odrov, drugod spet jim primanjkuje svetlobne opreme, garderob in ogrevalnih naprav. Teater v mrazu pa ni kdovekak vabljiv. In scena na majhnem odru brez prave luči tudi ne. Zato igralci niso preveč navdušeni nad gostovanji, saj jim v takih pogojih raven predstav hudo pada, gledalci pa tudi ne, saj dobe namesto umetniško zrelih predstav često ozeblino. Dvorane v Sloveniji so namreč (z redkimi izjemami) slabo vzdrževane. Po podatkih Inštituta za sociologijo niso leta 1963 dali za vzdrževanje dvoran v 17 občinah niti dinarja; ker tako ravnanje ni izjema, ampak pravilo, ni čudno, da je po navedah iste ustanove 55% dvoran v Sloveniji v zelo slabem stanju.

Težav se torej ne zmanjka in nič ne kaže, da bi jih bilo v prihodnjem letu manj. Delen izhod iz tega začaranega kroga je moč najti v povečanem številu televizijskih prenosov iz naših gledališč, predvsem pa v načrtnejši kulturni politiki, ki bo usklajala prireditve domačih izvajalcev in gostov v posameznem kraju, ki bo uresničila čvrsto posredniško mrežo za kulturne prireditve (kakršne zdaj nimamo) in ki bo občinske odbornike soočila z dejstvom, da imajo do kulturnih prireditev v kulturnih prostorih pravico vsi občani, ne le tisti, ki prebivajo v mestnih središčih. Tedaj bo beseda »slovenska kultura« dobila drugačen zven in pomen.

DUSAN TOMŠE

Novoletni razgovori o filmskem repertoarju

Ob koncu leta smo povprašali naša podjetja za izposojanje filmov, kakšen je njihov filmski fond v prihodnjem obdobju, kakšni so problemi v njihovi vsakdanji dejavnosti in s kakšnimi poslovnimi željami stopajo v leto 1965. Vsi so nam zagotovili, da so se tudi v letošnjem letu trudili, da bi pridobili čim več kvalitetnih filmskih del ter z njimi dopolnili svoj filmski fond. Sklenili so kupne pogodbe s številnimi tujimi proizvajalci, vendar vseh filmov še niso dobili, ker naše banke nimajo dovolj potrebnih deviznih sredstev. Vsekakor pa si vsi prizadevajo, da bi ljubiteljem filmske umetnosti posredovali čim več dobrih domačih in tujih del.

Prvi nam je odgovoril predstavnik podjetja »Kinema« iz Sarajeva Duško Kovačič: »Med novimi filmi, ki smo jih odkupili, naj omenim italijanski film »Včeraj, danes, jutri« z Marcello Mastroiannijem in Sophia Loren v naslovnih vlogah, angleški film »Džungla lepote«, o izboranju lepote sveta, francoska filma »Slavne ljubeznice« z Brigitte Bardot in Jeanom Paulom Belmondom ter »Preplah na gradbišču« z Monico Vitti. Od domačih pa »Marš na Drinje«. Naši poslovni stiki s slovenskimi kinematografi naj bodo tudi v prihodnje takšni kot doslej. Trudili se bomo, da bodo filmi opremljeni s slovenskimi podnaslovi, od slovenskih gledalcev pa želimo, naj posvetijo malo več pozornosti tudi filmom vzhodnih dežel.

Franjo Hursa iz podjetja »Croatia film« je dejal: Med pomembna dela v prihodnjem letu sodi vsekakor ameriški film »Upor na ladji Bounty« s številnimi nagradami in Oscarjem v letu 1962, angleški film »Tom Jones«, nagrajen s štirimi Oscarji ter številnimi nagradami na raznih svetovnih festivalih, italijanski film »Osem in pol«, prvi nagrajenec filmskega festivala v Moskvi, »Sladka ptica mladosti«, film po delu Tennesseeja Williamsa ter film »Ubili oponaševalca«, nagrajen z osmimi Oscarji. S slovenskimi kinematografi imamo dobre odnose, nezadovoljni pa smo s časopisno kritiko, ki često razvrednoti dela, ki so občinstvu izredno dobrodošla.

Predstavniki »Makedonija film« Drago Tomović je uvodoma poudaril, da stanje z nakupom novih filmov ni najbolj rožnato. Filmov iz tujih dežel ne dobimo redno, ker primanjkuje deviznih sredstev. Domačih filmov, ki jih še smajajo, pa podjetje še ni odkupilo, ker se boji, da niso kvalitetni in bo z njimi imelo le izgube. Med pomembnimi tujimi deli je ameriški film »Zajtrk pri Tiffanyju« z Audrey Hepburn v glavni vlogi, francoski film »Misterij Pariza« z Jeanom Maraisom, italijanski film »Noro morje« z Gino Lollobrigido in Jeanom Paulom Belmondom ter »Boccaccio 70«. Med domačimi pa film, izdelan po anketi iz sodobnega življenja »Resnično stanje stvari«.

Predstavniki »Zeta filma« Matija Eles je med drugim povedal, da je podjetje odkupilo nekaj pomembnih del, med katerimi je španski film »Krvnik«, ki je bil nagrajen na filmskem festivalu v Benetkah, nova verzija francoskega filma »Graf Monte Christo«, Godardov film »Prezir« z Brigitte Bardot v glavni vlogi, italijanski film »Nevarni ovinki« z Vittoriojem Gassmanom ter prva sinhronizirana verzija »Lani v Marienbadu«. Naše poslovanje s slovenskimi kinematografi je dobro, razočarani smo samo nad slovensko publiko, ki ni sprejela naše sinhronizacije filma »Lani v Marienbadu«.

Predstavniki »Morava filma« Edvard Jurca je dejal, da je podjetje odkupilo med drugim tudi film »Ana Karenina« z Greto Garbo v naslovnih vlogah, ameriške filme »Kaj se je zgodilo z Baby Jane« z Bette Davis in Joan Crawford v naslovnih vlogah, »Razbito ogledalo« z Orsonom Wellsom, »Skrivnosti življenja«, Disneyev dokumentarni film in bolgarski film »Tatovi breskve« z Radetom Markovićem, ki je bil nagrajen na beneškem festivalu. V prihodnjem letu želimo, da bi gledalci vse naše filme sprejeli s takšnim navdušenjem, kot so sprejeli slovenski film »Ne joči Peter«.

Predstavniki podjetja »Vesna film« Albert Vodnik pa nam je povedal, da je podjetje odkupilo angleški film »Becket« po Anouilovem delu in z Richardom Burtonom v naslovnih vlogah, ameriški film »Upornik brez razloga« z Jamesom Deanom, ameriški kriminalni film »Topkapi« z Melino Mercouri ter ameriški film z Johnom Waynom »Safari«. Med vzhodnimi deli pa ruski film »Balada o Moskvi«, češki film »Črni Peter« in številna druga dela. Svoj razgovor je zaključil z besedami: »Slovenskim kinematografom želimo boljše ekonomske uspehe in večje razumevanje raznih družbenih činiteljev, slovenskim kritikom pa še naprej življenje z močno hrbtenico.«

IVA BOZOVIČAR

Sem za absolutno svobodo ustvarjanja in dal bi jo vsakomur brez razlike, če misli tako kakor mi. (Karikaturna D. Saviča — po »Borbi«)

MOŽNOSTI ZA RAZVEDRILLO IN ODDIH LJUBLJANČANOV V ZIMSKIH MESECIH

Topli jesenski meseci so že davno za nami.

Zivo pisano preprogo iz suhega listja je zamenjala mehka snežna odeja. Nekaterim je prinesel sneg veselje, drugim skrbi.

Tudi športnikom, ki imajo zimo prav tako radi kot poletje, prinašajo beli meseci svoje preglavice. Denar za opremo, počitnice na snegu, kako in kam na razvedrilo...?

O teh danes tako aktualnih vprašanjih govori naš prispevek. Točneje: govori o Ljubljani in o tem, kaj nudi to mesto pozimi svojim prebivalcem, da bi jim bili mrzli zimski dnevi čim krajši...

Državni prvak v »koritu«

Ko sem kot študent preživljal počitnice v nekem mestu, me ni nikoli skrbelo, kaj bom počel ob prostem času. Nerodno je bilo le to, da sem bil vsak delavnik prost šele zvečer od pol šestih dalje. Tako nisem smel biti preveč izbirčen in sem se največkrat odločil za priljubljeno zabavo — plavanje. Če se mi je mudilo, sem stopil v pokrito kopališče z olimpijskim bazenom, ki je bilo kar čez cesto. Kolikor pa čas ni bil problem, sem šel s prijatelji do drugega, petnajst minut oddaljenega zimskega kopališča, ki je imelo poleg običajnega olimpijskega bazena še bazen 25 x 25 z desmetrskim stolpom za skakanje in manjši bazen za otroke.

Na veliko letno kopališče ni bilo več misliti, saj so se ljudje že krepko zavijali v tople plašče. Naj mimogrede povem, da si našel na tem kopališkem kompleksu med drugimi športnimi napravami kar enajst bazenov — sedem olimpijskih in štiri manjše.

Da se razumemo — vse to ni bilo pri nas. (No... povsem soglašam, da je pripomba odveč.)

Na smolo ljubiteljev kopanja, plavanja in drugih vodnih in podvodnih športov je v Ljubljani plavalna sezona danes zelo kratka. Junij, julij, avgust, morda še nekaj dni v septembru, pa je vsega konec. O zimskih bazenih namreč v Ljubljani še danes ni ne duha ne sluha.

No, ob tem lahko še mirno povemo, da je v današnji situaciji skoraj smešno izgubljati besede o toliko opevani »plavalni akciji«. Dokler se bodo plavalci morali boriti za »žlico vode« v odlučeni »koritu« na Iliriji, dokler bodo naši otroci uporabljali ure šolske tele ne vzgoje za počepa ob svojih šolskih klopih, ali celo za ogleda kino predstav, ker jim pač drugega ne preostane, vse dotlej pomenijo znane in manj znane parole le pesek v oči.

Vendar, krivični ne smemo biti. Kdor pravi, da v Ljubljani ni zimskega bazena, ta ne ve dosti. Kdor pa trdi, da se v zimskih bazenih v Ljubljani ne more kopati, temu pa lahko samo prikimamo. Je pač tako...

Bazenček na Kodeljevem v novem poslopju Visoke šole za telesno kulturo namreč zares ni mogel rešiti vprašanja našega plavalnega športa v najširšem pomenu besede. Saj so njegove dimenzije tako skromne — dolg je le 12,5 metra — da komaj, komaj zadovoljuje svoje lastnike. Ko smo šolo gradili, smo zatrjevali, da je bazen dovolj velik, da za kaj bolj »impozantnega« nimamo sredstev. Danes pa se po sterem običaju že točemo po glavi in gođajamo.

Načrti, katere smo še nekako zmogli poskrbeti, padajo drug za drugim v vodo. V okviru občine, šole, kolektiva, pa tudi republike.

Tako smo na pragu leta 1965 v Ljubljani še vedno brez plavalnega bazena, ki bi lahko služil športnikom skozi vse leto, ne glede na letni čas, ne glede na vreme. Še vedno smo torej brez tistega objekta, ki bi nam omogočil šport in rekreacijo št. 1, ki bi enkrat dokončno nudil številnim mladim plavalcem normalno kontinuirano delo ter jim zagotovil napredek. Naj povem, da smo v evropskem merilu med zelo, zelo rečnimi izjemami, ki še nimajo pokritega zimskega bazena. In to v mestu, ki je samo pred nekaj meseci osvojilo ekino državno prvenstvo v plavanju.

Malce preveč se pogovarjamo, vse preveč se le prerekamo okoli načrtov, lokacij in dimenzij. Tako je med drugimi že močno ostarela misel o adaptaciji letnega bazena v Vevčah, ki bi za hkrati z razmeroma minimalnimi sredstvi reševali v zimskega. Po predvi-

MNOŽIČNOST NA SNEGU JE ODVISNA OD MNOŽIČNOSTI V ŽEPU

Še vedno zelo skromni pogoji. Trikrat »zelo« in enkrat »skromni«, saj je Ljubljana skoraj brez objektov za rekreacijo in razvedrilo

denem načrtu bi kopališče povsem ustrezalo rekreativni dejavnosti in pa seveda zimskemu treningu plavalcev iz Vevč in Ljubljane.

Pa nič...

Čeprav je načrt povsod naletel na odobravanje, tako v vevški papirnici, na občinski skupščini Moste, kot na Plavalni zvezi Slovenije, se je preprosto povedano neke »zataknilo«. Nekateri so se namreč kar čez noč spomnili, da je gradnja bazena izključno stvar občine — kot da bi se želeli kopati v njem samo Moščani — da rabimo zimski bazen v Ljubljani in ne v Vevčah itd., itd.

bo za smučanje in sankanje dovolj. V nasprotnem primeru bi morala mladina tudi letos preživeti lepe zimske mesece v svojih stanovanjih, saj ji kaj drugega tudi ne bi preostalo.

Z umetnim ledom letos spet ne bo nič! Objekt pod Cekinovem gradom je namreč v drugi fazi izgradnje, tako da se lahko vsi tisti, ki so si lani in predlet kupili nove drsalke, za letos obrišejo pod nosom. Sicer pa, kdo ve, če ne bo prav kmalu pritisnil pravcati sibirski mraz in napravil tone ledu tudi tam, kjer si ga najmanj želimo.

Torej, tudi glede drsalšč danes nismo nič na boljšem kot z zimskimi

sredstva v objekt, ki služi vseskozi edinole razvedrilo, rekreaciji in ne samo izključno v tekmovalne namene.

Proga sicer ni dolga ne vem koliko kilometrov, je pa zato toliko prijetnejša in kot nalašč za vse one, ki se radi sankajo in nič več. Lahko si mislimo, koliko sprejme vsako zimo hvaležnih mladih obiskovalcev, saj so za ta šport nujno potrebne samo sanke. Te pa veljajo danes približno le toliko, kot en smučarski čevlji ali na primer drugorazredno okovje za smuči.

Množičnost na snegu in v žepu

Ko smo sestavljali prioritarno lestvico športov in pri tem mislili na interese ljudi do določenih športnih panog, na biološki učinek in druge vrednote športnega razvedrila, smo postavili smučanje na sam vrh. Vse je govorilo zanj in zelo malo proti.

S tem seveda nismo odkrili poti okoli sveta. Le formalno smo potrdili to, kar govorimo že od nekdaj.

Samo govorimo? Na žalost samo to. Sicer pa, prav na kratko pogledimo, kaj nudimo danes v Ljubljani smučarjem, ko nam bela zima radočarno nudi zajetno snežno odoje.

Manjši in večji turistični kraji v Sloveniji bodo letos obogateli kar za 25 smučarskih vlečnic! Povsod tam, kjer so bili smučarji in turistični delavci resnično zainteresirani zanje, jih že imajo ali pa jih bodo dobili v najkrajšem času. Da tu sploh ne omenjamo velikih vzpenjač, ki so nedavno popeljale prve potnike na Rjavo skalo, Veliko planino, Spanov vrh...

V Ljubljani na primer, ki ima toliko in toliko desetisoč mladih ljudi, ki ima toliko in toliko tednov na leto sneg, pa še danes nimamo ene same najpreprostejše, najbolj cenene smučarske vlečnice. Imamo pa več smučarskih skakalnic, med njimi celo plastično! Ze več kot deset let stari načrti za gradnjo vlečnic na Smarni gori, Golovcu in Šišenskem hribu, so danes že močno porumeneli. Do načrtov smo se še nekako prikopali, od tu dalje pa ni-

smo storili enega samega koraka več. Privlačni tereni na Smarni gori, Katarini, Toškem čelu in drugod tako danes žalostno samevajo. Sadovnjak na Rožniku je gotovo tak kot pred štiri-desetimi leti, podobna je situacija na Golovcu.

Enega samega drevesa nismo posekali, ene same lopate nismo zasadili, da bi nekaj storili za mlade smučarje. Celo nasprotno! Na Šišenskem hribu, tako rekoč v centru mesta, smo prepredli lepo smučarsko stezo, ki je še nedavno služila za tekmovanja, z bodečo žico in tako seveda v celoti onemogočili vsakršno smučanje, vsakršno rekreacijo.

Zdi se, kot da bi želeli uničiti in onesposobiti še to, kar nam nudi mati priroda. Je pač tako. Nekje imajo posluh za take stvari, drugje ga pa spet nimajo.

V Ljubljani ga seveda nimamo, kar ni potrebno še posebej razlagati.

Smučarji, posebno mladi, pa se danes srečujejo še z drugim problemom, ki je po eni strani celo še bolj pereč, kot pa debelina snežne odeje, tereni, vzpenjače in podobno.

Gre za opremo. Znano je namreč, da stanje danes najpreprostejše dilce približno sedemnajst tisočakov. In to pri nas, ki se ponajam z eno izmed treh največjih tovarn na svetu za izdelavo smuči.

Smuči so torej presneto drage. Pa čeprav niso zares nič »ekstra«, saj izdeluje »Elan« smuči za široko potrošnjo.

Nima smisla, da bi ponovno pričeli ses'avljati tiste račune, s katerimi si v teh mesecih belimo glavo skoraj vsak dan: smuči sedemnaest tisočakov, palice štiri, čevlji dvanaest, hlače toliko, pulover toliko itd., itd. Naj jembemo za primer karkoli, naj naštevamo kakor vemo in znamo, vedno bomo prišli do zaključka, da je smučanje sila draga stvar. Točneje: smučarski šport je danes tako drag, da otroci staršev s povprečnimi mesečnimi dohodki nanj ne smejo misliti!

Tako se je povsem upravičeno uveljavilo načelo, da morajo biti za tak množičen šport, kot je smučanje, množični tudi jurčki.

A. ULAGA

In tako se smemo nadejati, da bomo lahko še dolgo, dolgo časa samo sanjali o prijetnem čofotanju po topli vodi, ko bosta zunaj gospodarila sneg in veter.

Unikat nad Bloudkovim parkom

Skoraj ni več človeka, ki bi si upal trditi, da za šport ne trošimo precejšnjih sredstev. Prav tako bi težko našel koga, ki bi lahko mirno dejal, da vlagamo sredstva načrtno, smotrno, oziroma po vsestranski in temeljiti presoji. Neizpodbitno je namreč dejstvo, da bi lahko imeli danes športniki in ljudje, željni zdravega oddiha, že marsikaj na voljo, če nas ne bi pri naših odločitvah spremljali nadvse skromni nazori o športu, o telesni kulturi na splošno.

V Ljubljani nimamo tako malo športnih objektov. Pravzaprav precej. Če pa jih začnemo tako le naštevati po vrsti od prvega do zadnjega, bomo ugotovili, da smo skoraj v celoti odvisni od tekmovalni šport. Z drugimi besedami bi lahko dejali: večina obstoječih športnih objektov danes služi le tistim ljudem, ki se s športom ne ukvarjajo zaradi razvedrila, zdravja, zaradi športa samega. In teh ni veliko. Za množico drugih, ki pa jim šport pomeni izključno le rekreacijo, sprostitve po delu, oziroma vir nabiranja novih moči za izpolnitev nadaljnjih nalog, na vse tiste smo pozabljali, in pozabljamo še danes.

Pred dobrima dvema letoma smo dobili v Ljubljani svoje prvo umetno drsalšče. Vse dotlej je bilo zimsko veselje mladine skoraj v celoti odvisno od naključij. Zaradi slabih zim, ki so zadnja leta tako pogoste, tudi sneg in led nista več nekaj stalnega, zato se mora marsikdaj pretežni del mladega naraščaja odpovedati priljubljenemu razvedrilo in si poiskati zabavo drugje. Letos je prvi sneg tu in upajmo, da ga

plavalnimi bazeni. Smo nekako tam, kjer so bili naši starši pred petindvajsetimi ali tridesetimi leti.

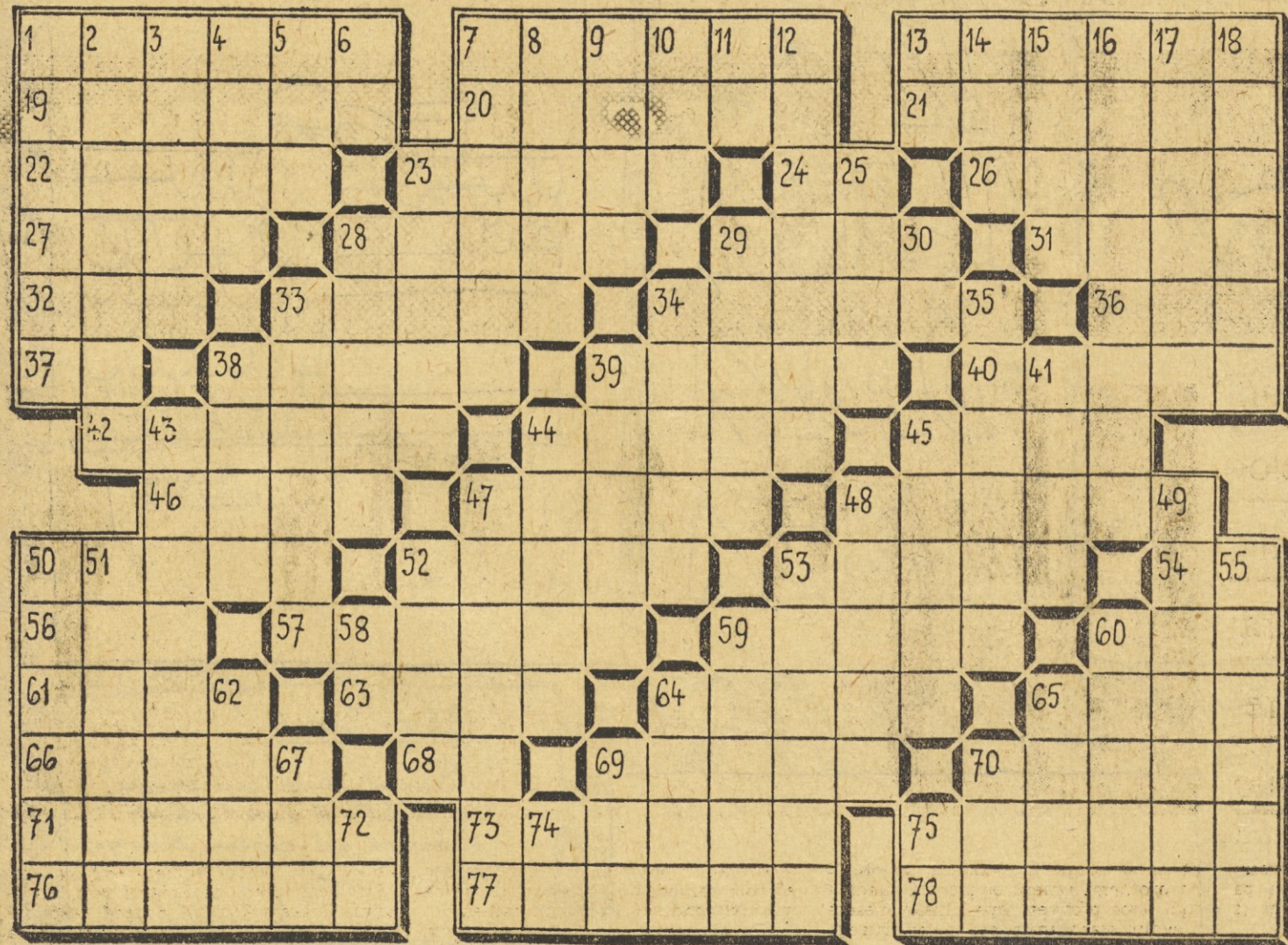
Pohvalimo pa se lahko z nečim, s čimer se menda ne more pohvaliti nihče daleč naokoli. Pred leti smo uredili nad Bloudkovim parkom progo za sankanje, ki začuda proti vsakršni praksi še danes služi svojemu namenu.

To je redek primer — lahko bi skoraj dejali edinstven — da smo vložili

Tradicionalni jugoslovanski novoletni kros

Za razvedrilo in kratek čas

NAGRADNA KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. zrelostna skušnja, 7. pozitivno nabito jedro vodikovega atoma, 13. odluk, ukaz, 19. izvedenec v viinarstvu, 20. okrogel ornament v obliki rože, 21. volan, 22. razglas, nalepljen na javnem prostoru, 23. desni pritok Donave v Srbiji, 24. znak za kemično prvino, 26. strojna žaga, 27. znamenje, napoved česa, 28. sladkovodna riba, 29. reka na Gorenjskem, 31. mesto na Aljaski v zalivu Norton, 32. neumen, blazen, 33. luč, veliki duh, 34. slovanska boginja smrti, 36. razcvetje, 37. nemški predlog, 38. kuhinjska posoda, 39. vrsta suknja, 40. prestol (množ.), 42. vrsta metulja, tudi mitološki grški lepoteč, 44. neustrašen človek, silak, 45. stil, 46. tuje moško ime, 47. mesto v Boki Kotorski, 48. hiperoksid, 50. pripadnik germanskega naroda, 52. skupek prediva, 53. grški otok, 54. kratica za »opombo«, 56. naziv osebnega avtomobila, ki ga izdeluje tovarna »Tomos«, 57. mesto v Maroku, ki ga je pred leti katastrofalno prizadel potres, 59. poljski delavci, 60. poželenje, 61. madež, pega (množ.), 63. snop slame, 64. solska potreščina, 65. nekdanja volta mera, korec, 66. izpuščaj (množina), 68. podredni veznik, 69. muza ljubezenskega pesništva, 70. podnebje, 71. črkopis, ki se

Prva nagrada 10.000 dinarjev in pet nagrad po 1000 dinarjev.
Rešitve pošljite najkasneje do 11. januarja na naš naslov: »Delavska enotnost«, Ljubljana, Kopitarjeva 2. Na prednji strani pisemskega ovitka označite: »Nagrada križanka«.

imenjuje po hrvaškem književniku, vodi ilirskega gibanja, 73. izolator, 75. priimek angl. pisatelja (»Citadela«), 76. visoka ravan z dvema vrhovoma v Armeniji, 77. predstojnik pravoslavne samostana, 78. južni sadež.
NAVPIČNO: 1. trd klobuk, 2. rastlina vetrnica, 3. celjska tovarna konfekcije, 4. konjenik, 5. čas, doba, 6. znak za kemično prvino, 7. refren, 8. moško ime, 9. posebna oblika kisika, ki nastane ob ultravioletnem izžarevanju ali elektr. izpraznitvah, 10. atletska disciplina, 11. soglasnik in samoglasnik, 12. nabran ovrtnik, 13. začetnici imena in priimka slov. slikarja in kiparja (»Kralj Matjaž«), 14. enota dela, 15. zdravilna rastlina, 16. bajeslovec (množ.), 17. pripadnik starega germanskega plemena, 18. brezumno divjati, trapati, 23. angleški častnik, 25. drugo ime za Perzijo, 28. naziv

vrste sovjetskih satelitov, ki so jih izstrelili na pot proti mesecu, 29. obrtnik, 30. znak za kemično prvino, 33. senena kopica, 34. enočlenik (v matematiki), 35. športnik, 38. drobna luknjica v snovi (množ.), 39. priimek začetnika nemške reformacije (Martin), 41. del telesa, 43. odstop, umik, 44. ime pisatelja,

ki je napisal prvi slov. roman »Deseti brat«, 45. kar ima tisti, ki zadene na loteriji, 47. star rokopi, zbirka zakonov (množ.), 48. nacionalni muzej v Madridu, 49. strupen alkaloid v krompirjevih klicah, 50. domača in šolska vaja, 51. poslanec, oglednik, 52. okrajšano domače žensko ime, 53. bombaževina, 55. reka v Južni Ameriki, ki se izliva v zaliv La Plata, 58. šahu podobna igra, 59. poljedelsko orodje (množ.), 60. tuje žensko ime, 62. grška pokrajina, 64. gora pri Ljubljani, 65. največja na kopnem živeča žival, 67. kravica, 69. velika avstralska, noju podobna ptica, 70. življenjska tekočina, 72. arabski žrebec, 74. enako, kot 6. navpično, 75. sosednja soglasnika.

Komunalni zavod za socialno zavarovanje Ravne na Koroškem

RAZPISUJE

naslednja delovna mesta za:

1. dva referenta za invalidsko-pokojninsko zavarovanje
2. socialnega delavca

POGOJI:

pod 1. diplomant pravne fakultete ali diplomant Višje pravne, Višje upravne šole, ali Višje šole za kadre socialnega zavarovanja s 3-letno prakso v službi socialnega zavarovanja ali podobni upravni službi

pod 2. diplomant Višje šole za socialne delavce

Osební dohodki po pravilniku.

Samsko stanovanje na razpolago takoj, družinsko pozneje.

Nastop službe po dogovoru.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

LEPO OBLEČEN — ZADOVOLJEN, KDOR OBISKUJE:

PRODAJNI SERVIS
Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

Prikolice za varno vožnjo

Proizvajala:

TEHNOSTROJ LJUTOMER

Prešernova cesta 40

Telefon 81-035
81-064

Spored RTV Ljubljana od 31. decembra 1964 do 6. januarja 1965

ČETRTEK

31. decembra

PETEK

1. januarja

SOBOTA

2. januarja

NEDELJA

3. januarja

PONEDELJEK

4. januarja

TOREK

5. januarja

SREDA

6. januarja

6.00-8.00 Dobro jutro! — 8.00-9.00 Jutranji radijski dnevnik — 9.05 Jutranji zabavni zvoki — 9.55 Radijska šola za višjo stopnjo — Glasbena pravilnica Peter in volk — 9.25 Dane Škerlj: Poslednje sanje starega hrasta — 9.45 Pihalna godba Ljudske milice — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Novoletni glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Naše znane novoletne jedi, ki jih že dolgo nismo jedli... — 12.30 Z valčkom in polko v Silvestrovo (voščila kolektivov za Novo leto) — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Z melodijami čez hrib in dol (pozdravi kolektivov za Novo leto) — 14.05 Iz repertoarja slovenskih opernih pevcev — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Popoldne z dedkom Mrazom — a) Vesela otroška orkestralna glasba, b) Pesem — najljubši otrokov prijatelj, c) Vesele to-bogani, d) Pesmi o novoletni jelki, dedku Mrazu in zimi e) Mladinska radijska igra — Aleksander Marodič: Medved — 18.00 In še za slovo staremu letu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš novoletni sestanek — 21.00 Alfred de Musset: Zimska noč (literarna oddaja) — 21.30 Mehanični virtuoz — 22.10 Pol ure za ples — 23.05 Nočni akordi — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

6.00-7.00 Pozdrav novolet-nemu jutru — 7.15 Novoletno jutro (pozdravi kolektivov za Novo leto) — 8.00 Zdravica v Novem letu — 8.15 Vesele pesmi za vesele ljudi — 9.05 Mladinska radijska igra — Tone Pavček: Čudovito mesto Nigagrad — 10.00 Mladinska orkestralna glasba — 12.20 Novoletni koncert Slovenskega okteta — 10.50 Koncert Promenadnega orkestra Radia Hilversum — 11.30 Dvajseto Novo leto — 12.05 Mnogo sreče! (za Novo leto vam čestitajo) — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Vožnja na saneh — 14.00-16.00 Danes popoldne — 16.00 Naši sodelavci — svojim poslušalcem — 17.05 Listi iz arhiva zabavnega orkestra RTV Ljubljana — 17.30 Radijska igra — Malcolm Hulke in Erice Paice: Zlati piskerček — 18.30 Recept za Rossinijevo uverturo — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš novoletni sestanek — 21.00 Alfred de Musset: Zimska noč (literarna oddaja) — 21.30 Mehanični virtuoz — 22.10 Pol ure za ples — 23.05 Nočni akordi — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

6.00-7.00 Dobro jutro! — 6.30-6.35 Napotki za turiste — 7.15 Novoletno jutro — (kolektivni voščilo za Novo leto) — 8.00 Igrajo veliki zabavni orkestri — 8.40 Glasbena pravilnica — Marijan Vodopivec: Pravilica o Palčici — 9.05 Novoletni običaji pri nas — 9.30 Za Novo leto — novi posnetki — 10.00 Marja Fortič: Pet vprašanj za dr. Kreisel — 10.20 Z naših javnih prireditvev zabavne glasbe — 11.00 Sport v letu 1964 — 12.05 Kolektivni voščilo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Novoletni domači peči meje — 14.00 Prizori iz Charpentierove opere Luiza — 15.05 Ljubljanski jazz ansambel v dvorani Slovenske filharmonije — 16.00 Gostje koncertanti našega orkestra — 17.05 Jugoslovanska satira — Klinika za živce — 18.00 Srečanje s šanson — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 21.00 C. W. Gluck: Orfej in Evridika — 21.20 Melodije ob kamnu — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Nočni komorni koncert s skladbami slovenskih skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

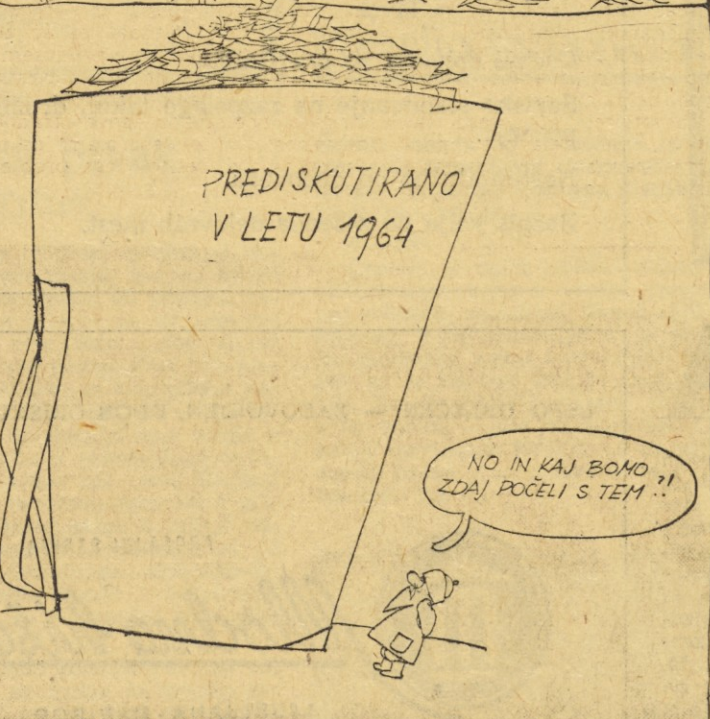
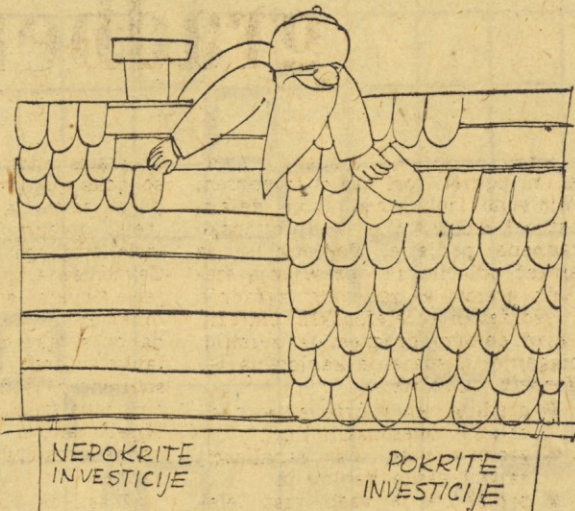
6.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Za mlade radovedneže: Nada Fajon: Prazniki na Japonskem — 9.10 »Zaplešimo in zapojmo« — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Virtuozji od tod in tam — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 S poti po Rusiji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Zborovske skladbe Jakoba Aljaža in Frana Gerbiča — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas: Dr. Dolf Vogel: Kako umiramo — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozaike — 20.40 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

6.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Ansambel Dobri znanci in trio Jožeta Krežeta — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — Grobovi in bogovi — 9.25 Prizor v jeli iz Boitove opere »Mefistofeles« — 9.45 Zvočne miniature — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.05 Igra harmonikarski orkester DPD »Svoboda« — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Virtuozi od tod in tam — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Louis Pasteur — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske ansamble zabavne glasbe — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital altistke Bogdane Stritar — 20.20 Radijska igra — 21.11 Serenadni večer — 22.10 Zabavna glasba — 23.05 Mail zabavni ansambli — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

6.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Janko Gregorec: Vaška sulta — 9.25 Dopoldanski domači peči meje — 9.45 Igra saksofonist Srečko Dražil — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti! — 12.05 Radijska kmečka univerza — 12.15 Trio Avgusta Stanka, pojeta Dana Filipič in Franc Koren — 12.30 Pol ure z Marjonom Lanzo na opernih deskah — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Grobovi in bogovi — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Slovenske narodne in priredbe za solj zbor in orkester Karla Pahorja — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Slovenski reproduktivni umetniki v preteklosti in danes — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Poje KUD Jože Hermanko — 22.10 Godala in zabavni zbori — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz s plošč — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

IZ ALBUMA DEDKA MRAZA

Dragi Dedek!

Prosim, prineti nam seruan, kaj bi lahko še urozi, da bi zmanjšali naš denar primari klagj.

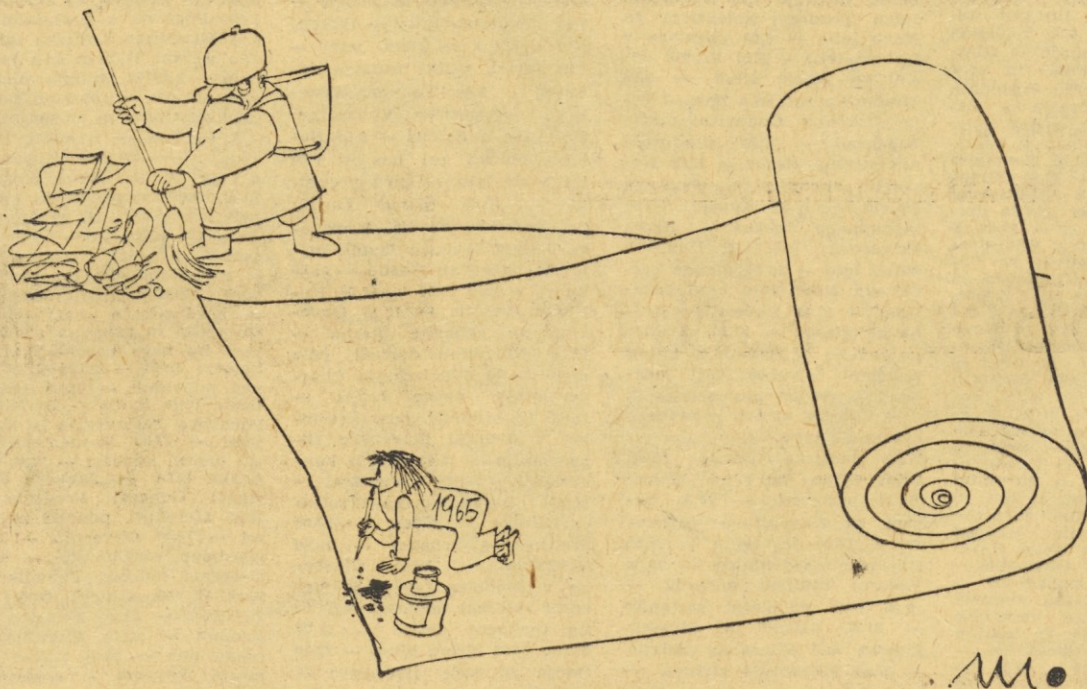
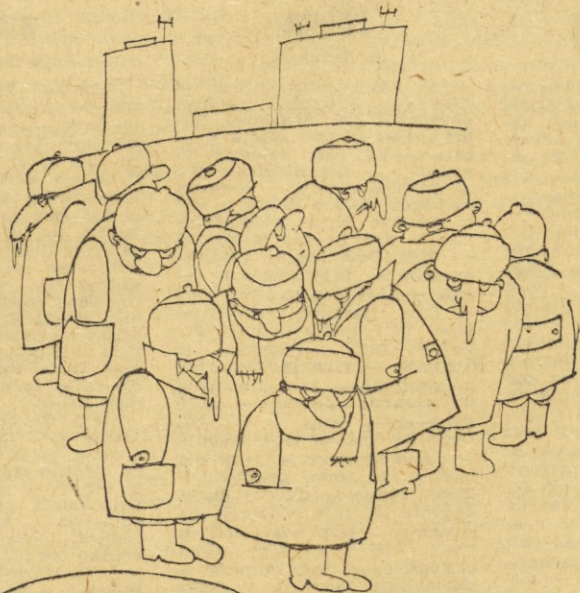
Importexport opata

BILANCA:

29874321
+ 5983181
+ 4567892
+ 27581245
+ 85426981
+ 32189761
+ 297613
+ 8941321
+ 119223
+ 32692991
+ 77898421
+ 3136332
+ 3636022
+ 2198992
+ 70200214
+ 239874
+ 297655
+ 7629811

SALDO:

- 92992180

Svojevrstna specializacija gradbenega podjetja

Med razmeroma mnogimi gradbenimi podjetji pri nas si je povsem svojstveno izoblikoval svojo dejavnost »TEGRAD« — ljubljansko gradbeno podjetje. Podjetje se je namreč odločilo za opravljanje številnih poslov, ki zadevajo izgradnjo in vzdrževanje telefonskih omrežij. V svoj delovni program je uvrstilo: polaganje in spajanje kablov na telefonskih omrežjih:

- gradnja in vzdrževanje nadzemnih telefonskih linij,
- gradnja vseh vrst kanalizacij za polaganje kablov in
- projektiranje vseh vrst telefonskih omrežij.

Za uspešno opravljanje vseh teh dejavnosti ima podjetje solidno urejene ter opremljene lastne delavnice, razmeroma ugoden kadrovske sestav zaposlenih, čeprav podjetju še zmerom primanjkuje ustrezne delovne sile s srednjo strokovno izobrazbo, za potrebe gradbeniške dejavnosti pa si je podjetje organiziralo lastno betonarno. »Tegrad« je znano ime na območju naše republike, saj jo malone ni akcije, pri kateri ne sodeluje. Vsekakor v okviru svojega delovnega programa in skladno s svojo specializirano. Od večjih del, ki jih je podjetje izvršilo ali pa jih izvaja, lahko omenimo nekatera večja medkrajevna omrežja: Ljubljana - Zagreb, Sentilj - Maribor - Ljubljana, Maribor - Dravograd, Ljubljana - Kranj... Ob omenjenih srečamo »Tegrad« še kot izvajalca del na vseh krajevnih telefonskih omrežjih širom po Sloveniji.

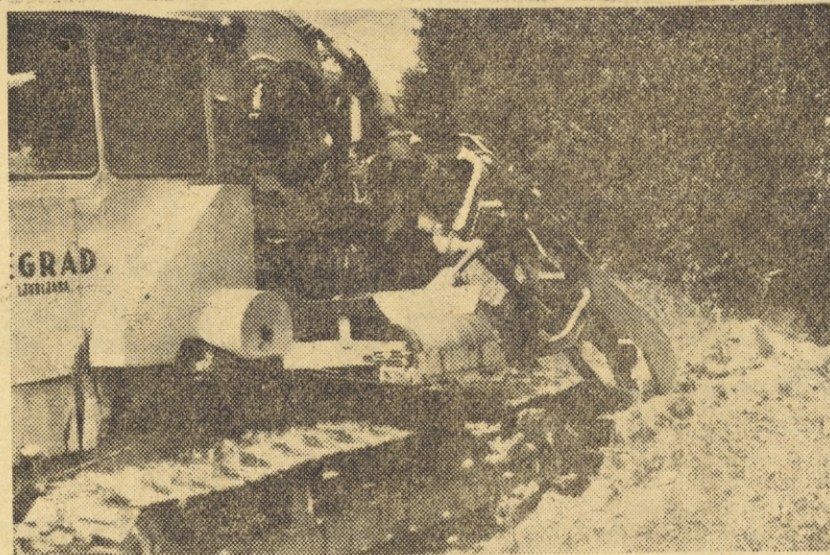
Povsem razumljivo je, da predstavlja »Tegrad« desno roko PTT skupnosti, katere člani so. Z zadolžitvijo izvedbe razširjene reprodukcije PTT omrežja v naši republiki, poudarek velja polaganju raznovrstnih kablov, opravlja podjetje okoli 60 odstotkov vsega svojega poslovanja. 40 odstotkov pa namenja potrebam drugih podjetij, predvsem železnice, »Iskre«, elektro podjetij itd. Avtomatizacija telefonskih omrežij pa nalaga ob dejstvu, da je Jugoslavija kar zadeva telefonsko omrežje na komaj predzadnjem mestu v Evropi, takoj za Albanijo, podjetje »Tegrad« v bodoče odgovorne naloge. Lastno industrijo za proizvodnjo kompliciranih avtomatskih telefonskih central imamo, naši proizvodni

diagrami tovarn kablov in sploh žic so dokaj ugodni. Ob tej proizvodnji pa se zavzema »Tegrad« za čim hitrejšo uvedbo lastnega, bolj industrializiranega načina poslovanja. Zavzemanje spremlja strpnost: podjetje odvaja letno okoli 70 milijonov dinarjev za sklade ter predvideva, da bo s tako prihranjenimi sredstvi lahko v treh do štirih letih usposobljeno za sodobni, industrijski način izvajanja vseh tehničnih del. Misel zadeva mehanizacijo, proizvodne prostore in ne naposled nove kadre.

Zlasti pri kadrih je omembe vreden izjemen položaj članov delovnega kolektiva »Tegrad«. To so delavci, ki neprestano potujejo iz kraja v kraj. To potovanje pa je seveda vezano na številna neugodja: vprašanje stanovanj, prehrane, pravočasne oskrbovanja z reprodukcijskim materialom, vremenske prilike, prebogost oddaljenosti od večjih naselij... Od tod tudi težave, ki jih ima podjetje pri nujnem najemanju sezonske delovne sile ter sploh pri kadrovskem izpolnjevanju svojega kolektiva. Podjetje ima razmeroma zadostno število delavcev z visoko izobrazbo, primanjkuje pa mu delavcev s srednjo tehnično kvalifikacijo in delovodje. Pot iz zadreg uglajuje »Tegrad« z organiziranimi tečaji za tehnični kader.

V osnovi je podjetje razdeljeno na 3 sektorje: najboljirnejši je tehnični sektor, ki ga sestavlja na splošno imenovana operativna — priprava dela, merilna služba, služba tehnične dokumentacije in projektivni biro. Operativna se ukvarja z izvajanjem žičnih napeljav, s polaganjem kablov ter montažo in z izvedbo kanalizacije za kable. Pri tem je v zadovoljivi meri opremljena z različno mehanizacijo. Stranske obrate podjetja pa sestavljajo: avtopark, ključavničarsko mizarska delavnica in betonarna.

Temu sektorju bo podjetje v dohodnem času pridružilo še študijsko razvojno oddelk. Takšen oddelk ne bi bil potreben samo za koristi podjetja, ampak bi bila njegova funkcionalnost močno utemeljena na sploh za potrebe hitrejšega razvoja telefonije v naši republiki. Pred dvema letoma se je podjetje ukvarjalo tudi s servisno dejavnostjo. Vendar pa so mu popravila raznih električnih aparatov predstavljala le postransko zadolžitev, ki jo je podjetje pozneje črtalo iz svojega delovnega programa v prid specializaciji pri izgradnji telekomunikacijskega omrežja. Podjetje namerja celo več: potrebe in perspektiva opozarjajo na možnost vključevanja »Tegradove« operativne v izvedbo

Stroj za kopanje jarkov

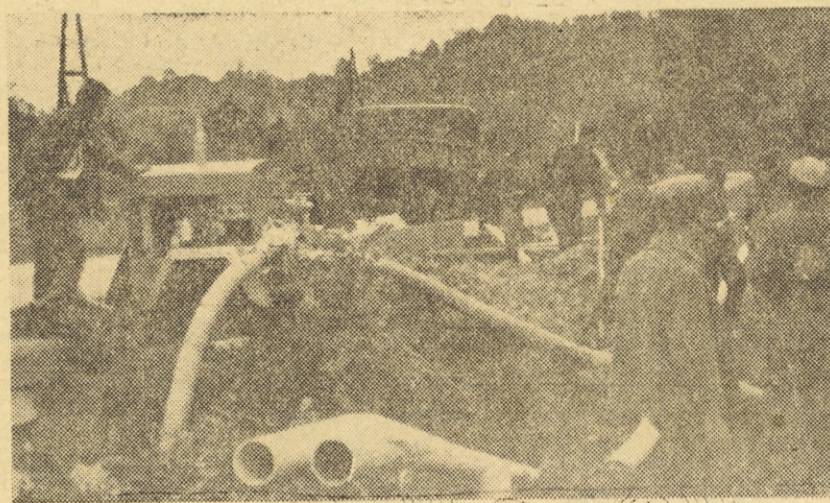
večjih akcij pri polaganju električnih kablov. Ker je podjetje že tako ali tako usposobljeno za polaganje telefonskih kablov pod zemljo, je le majhen korak do organizacije polaganja električnih kablov pod zemeljsko površino. Namen je jasen! Vendar pa pravijo v podjetju, da bo še zmerom ostala njihova osnovna dejavnost polaganje telefonskih omrežij, kolikor pa jim bo čas dopuščal, bodo lahko na voljo elektrogospodarski skupnosti. Misel je še toliko bolj izvedljiva, če poudarimo solidno izvajano nagrajevanje po delu na osnovi cenika posameznih storitev, ki obsega nad 80 odstotkov vseh dejavnosti podjetja, saj je ravno dobro nagrajevanje tisto, ki ugodno vpliva na

produktivnost zaposlenih ter na celotno proizvodnjo podjetja. V ilustracijo letos je podjetje realiziralo milijardo 400 milijonov, v naslednjem letu pa še povečuje realizacijo bruto dohodka za 100 milijonov.

V zadnjem poglavju nas delovni kolektiv »Tegrad« seznaja še s težavami, ki jih ima z odločno neustreznimi upravnimi prostori v provizoriju ter tehničnimi pisarnami na Smartinski cesti in strojnimi obrati na Viču. Vendar pa se podjetje trenutno zavzema predvsem za nakup mehanizacije, za učvrstitev temeljev, ki lahko poglobijo industrijsko oboležje njegove gradbene dejavnosti, v daljšem planu pa ima vsekakor tudi rešitev tega problema decentralizacije.

Polaganje medkrajevnega telefonskega kabla

Pripravljalna dela za polaganje telefonskega kabla preko potoka

Tudi v letu 1965 vam žele

Gozdno gospodarstvo Maribor

Z GOZDNIMI OBRATI:

Ruše, Lovrenc na Pohorju, Podvelka, Ožbalt ob Dravi, Maribor — Lenart, Reka — Pohorje, Ptuj, Ormož, Slov. Bistrica in Oplotnica, z obratom za gradnje, z obratom za urejevanje gozdov in z obratom za lov in ribolov ureja, neguje, vzgaja in gospodari z gozdovi SLP ter z gozdovi v državljanski lasti, samostojno gradi gozdne komunikacije in gozdarske stavbe, goji divjad in skrbi za lovski in ribolovski turizem.

Komunalna banka Maribor — Orožnova 2

IN NJENE EKSPOZITURE:

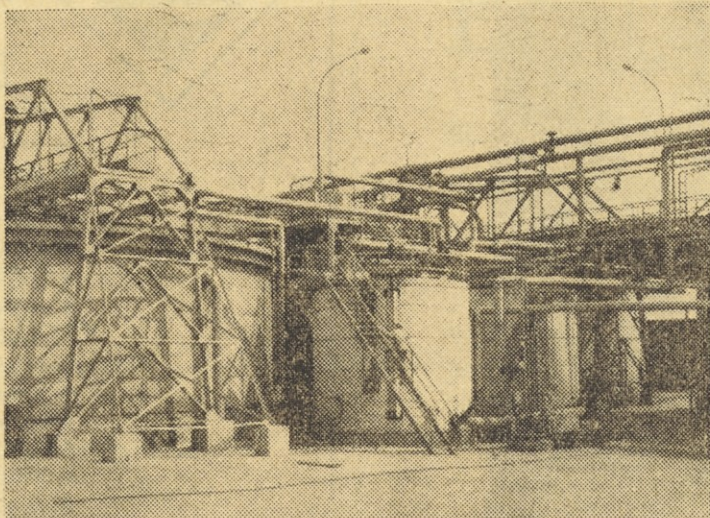
- MESTNA HRANILNICA MARIBOR, Trg Svobode 6
- LENART V SLOVENSKEH GORICAH
- ORMOŽ
- GORNJA RADGONA

Sprejema hranilne vloge in odpira žiro račune privatnim osebam. Hranilne vloge se obrestujejo po 5—7 % letno. Tajnost hranilnih vlog je jamčena. Za obveznosti iz hranilnih vlog jamči federacija.

TOVARNA GLINICE IN ALUMINIJA

»Boris Kidrič«

Kidričevo

PROIZVAJAMO:

SUROVI ALUMINIJ V VALJARNIŠKIH FORMATIH IN INGOTIH, KALCINIRANO GLINICO Al_2O_3 IN ALUMINIJSKE LEGURE
TELEFON: MARIBOR 31-095
TELEKS: KIDRIČEVO 03316
POŠTA: KIDRIČEVO
ŽELEZNIŠKA POSTAJA: KIDRIČEVO

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

IZVOZ-UVOZ - TEHNIČNA TRGOVINA

Centrala: Ljubljana, Beethovnova 11/V
Telefon: 23-446 do 449
Telex: 03-175
Telegram: Contal Ljubljana

PREDSTAVNIŠTVA:

BEOGRAD, Majke Jevrosime 8,
tel. 2 77 64, telex 01-828
SPLIT, Ulica Prvoboraca 35,
tel. 4 13 92
KOPER, Verdijevega 7a
CELJE, Miklošičeva 5, tel. 2900

TEHNIČNE TRGOVINE:

LJUBLJANA, Vošnjakova 3, tel.
3 65 57 (za blago široke potrošnje)
LJUBLJANA, Moša Pijade 25,
poslovalnica
»Mlinar« (tehnične potrebščine za
prehrambeno industrijo) 31-526
LJUBLJANA, Celovška c. (pred
kinom »Šiška«)
LJUBLJANA, Titova 50, GR
(razstavní prostor opreme za
trgovino in gostinstvo), tel. 3 10 22
BEOGRAD, Majke Jevrosime 8,
tel. 2 77 64, telex 01-828
MARIBOR, Gregorčičeva 7, tel. 28 82
CELJE, Miklošičeva 5, tel. 2900

IZVOZ-UVOZ:

strojna oprema, elektrooprema,
birotehnična oprema, izdelki
kovinsko predelovalne industrije
Trgovina na debelo in na drobno:
tehnični predmeti široke potrošnje,
birotehnika, oprema za gostinstvo in
trgovino in elektrotehnično blago

SERVISNE DELAVNICE:

Ljubljana, CONTAL, Slomškova 27,
tel. 3 22 03
Maribor, CONTAL, Gregorčičeva 24,
tel. 2 19 62
Split, CONTAL, Ul. Prvoboraca 35,
tel. 4 13 92
Celje, CONTAL, Miklošičeva 8
Novi Sad, Precizna mehanika JA 24,
tel. 37 80

Železniško transportno
podjetje

Postojna

Industrija gradbenega materiala, naravnega in umetnega kamna Vrhnika ter obrtno
gradbeno podjetje DOLOMIT Vrhnika

SE S 1. 1. 1965 ZDRUŽITA V NOVO PODJETJE

»IGRAD« VRHNIKA

industrija gradbenega materiala in gradbeništvo

S PREDMETOM POSLOVANJA:

1. Izdelava zidne, strešne, stropne, dimniške in fasadne opeke;
2. Visoke gradnje, stanovanjske in industrijske ter gradnja za trg;
3. Nizke gradnje;
4. Montažne in polmontažne gradnje;
5. Izdelava montažnih, opečnih in betonskih elementov;
6. Teracerstvo in betonarna;
7. Stavbno mizarstvo;
8. Inštalacija za vodovod in centralno kurjavo;
9. Kamnolomi, izdelava marmornih blokov, lomljenca in teraco peska;
10. Prevozne storitve za lastne potrebe in drugim;
11. Prodaja gradbenega materiala na drobno.

Kolektiv združenega podjetja želi vsem poslovnim strankam in ostalim srečno in
uspeha polno novo leto 1965 in se priporoča za sodelovanje.

PAPIRNICARNA KOLIČEVO

Količevo — pošta Domžale

OBRTNO GOSPODARSKO PODJETJE

Cvetličarne

LJUBLJANA — Wolfova 10

S POSLOVALNICAMI:

CVET — WOLFOVA 10
CVETLICA — TITOVA 3
ORHIDEJA — NEBOTIČNIK PREHOD
ROŽA — NAZORJEVA 1

SE PRIPOROČA ZA CENJENI NAKUP IN OBISK

Tovarna kovčkov in usnjenih
izdelkov Toko
DOMŽALE

DELOVNI KOLEKTIV

Združene kemične industrije DOMŽALE

se tudi v novem letu priporoča za sodelovanje vsem svojim odjemalcem
in poslovnim prijateljem.

Za potrebe industrije in široke potrošnje izvajamo in priporočamo:

- svinčene okside (minij, glajenko)
- svinčeno belilo • temeljne barve in kite
- oljnate barve in emalje za zunanji in notranji premaz
- emalje DOM, lumalin, tesarol, piratol
- nitro lake in emalje za les in kovino
- premaze za avto industrijo • dvokomponentne lake za les in kovino
- kazeinske in kolodijske barve za usnje
- HELIOPOL (poliester lake) in HELIOPLAST
- EMULTEKS — vezivno sredstvo
- škrobe — krompirjev in koruzni — naravne in razgrajene
- dekstrine in britsko gumo • dekstrinska lepila

PRVOVRSTNA KAKOVOST! SOLIDNA POSTREZBA!

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

Gradbeno podjetje Črnuče^{ATIS}
Črnuče pri Ljubljani

IZDELUJEMO:

- STROKOVNO KLEKLJANE ČIPKE
IN STROJNE VEZENINE,
- VSE VRSTE ŽENSKIH ROKAVIC, KI VAM
JIH NUDIMO PO KONKURENČNIH CENAH

Tovarna čipk
in vezenin

BLED

POSLUŽUJTE SE NAŠE BOGATE IZBIRE!

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

KOLONIALE

BLED

SE PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

Lesni kombinat

LJUBLJANA - LANGUSOVA 8

VELETRGOVINA

mercator

LJUBLJANA

Aškerčeva 3

S SVOJIMI POSLOVNIMI ENOTAMI:

- »EMONA« Ljubljana, Borštnikov trg 3
- »GRMADA« Ljubljana, Celovška 43
- »GRADIŠČE« Trebnje
- »HRANA« Ljubljana, Gerbičeva 7
- »JELKA« Gornji grad
- »LITIJA« Litija, Valvasorjev trg 10
- »LOGATEC« Dolenji Logatec 27
- »METLIKA« Metlika
- »POLJE« Polje 70
- »ROŽNIK« Ljubljana, Aškerčeva 3
- »STANDARD« Novo mesto, Glavni trg 3
- »STRAŽA« Straža pri Novem mestu
- »ŠPECERIJA« Ljubljana, Prisojna 7
- »TRŽAN« Mokronog

KOMUNALNO
PODJETJE

NOVO MESTO - Vrhovčeva ulica 1

Trgovsko
podjetje
na debelo
in drobno

DOLENJKA

NOVO MESTO

Trgovsko podjetje
Vrhnika

SE PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

TRGOVSKO PODJETJE

T A B O R

GROSUPLJE

tki

ELEKTRO STROJNO
PODJETJE

Ljubljana,
Aleševčeva ulica

I G O

IZDELAVA GOSTINSKE OPREME

LJUBLJANA - TRNOVSKI PRISTAN 8

SE PRIPOROČA ZA SODELOVANJE IN CENJENA NAROČILA

Preden se odločite za nakup kuhinjskih stolov, foteljev in ostalega kosovnega pohištva

ZAHTEVAJTE KATALOG IN CENIK PODJETJA

Lesna industrija
»Javor«, Pivka

proizvaja tudi kvalitetno priznane vezane in panel plošče

- plemenite in slepe furnirje
- lepljene sedeže in naslone
- lesno ambalažo
- žaga mehki in trdi les

**SPLOŠNA
PLOVBA
PIRAN**

želi

srečno in uspešno novo leto 1965:

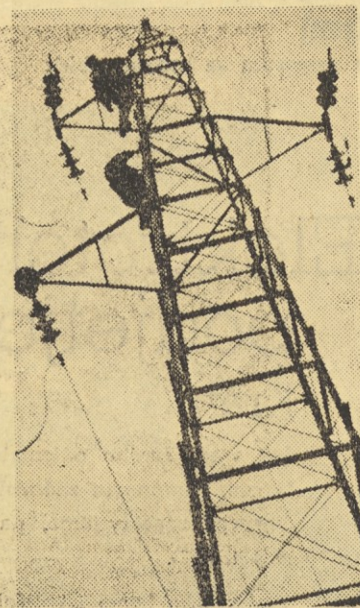
UPRAVA PODJETJA
ORGANI SAMOUPRAVLJANJA
POLITIČNE ORGANIZACIJE
KOMITE IN SINDIKALNI ODBOR

SEM DELOVNIM LJUDEM, POSEBNO
MORŠČAKOM

ELES

ELEKTROGOSPODARSKA
SKUPNOST SLOVENIJE

S SVOJIMI ZDRUŽENIMI PODJETJI IN UPRAVO V LJUBLJANI ŽELI VSEM SVOJIM POSLOVNIM SODELAVCEM IN POTROŠNIKOM ELEKTRIČNE ENERGIJE SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1965

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

JESENICE NA GORENJSKEM

**KOMUNALNI ZAVOD
ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE**
želi vsem zavarovancem v občini Jesenice
in Radovljica
srečno in zadovoljno novo leto 1965

Krajevna skupnost
PLAVŽ

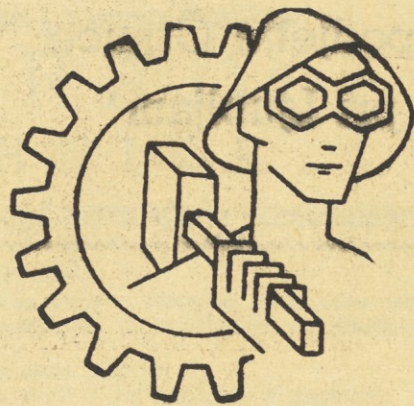
**SKUPŠČINA OBČINE
JESENICE**

z vsemi množičnimi organizacijami

**ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE
DELAVCEV**

SPLOŠNO
GRADBENO PODJETJE

SAVA

ŽELEZARNA JESENICE
JESENICE

**KLIMATSKO ZDRAVILIŠČE
»FRANC ROZMAN«
GOZD MARTULJEK**

**DIMNIKARSKO PODJETJE
KRANJ**
s svojima poslovnima enotama
Tržič in Škofja Loka

**SINDIKALNA PODRUŽNICA
KMETIJSKE ZADRUGE
NAKLO PRI KRANJU**

TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV

Kolektiv
**ZAVODA
ZA ZAPOSLOVANJE
DELAVCEV
KRANJ**

Kolektiv
**OBRTNEGA PODJETJA
CERKLJE PRI KRANJU**

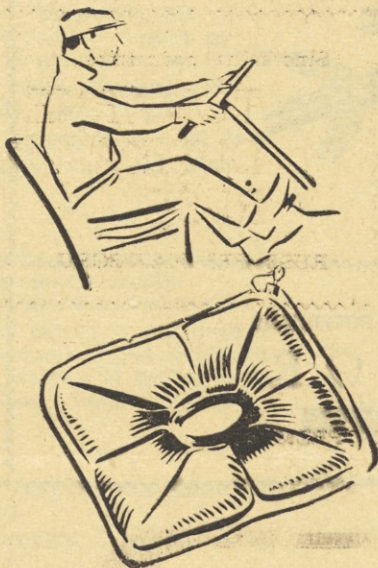
Kolektiv

**Lekarne
Kranj**

**DELAVSKA UNIVERZA
KRANJ**

VELETRGOVINA
**Živila
KRANJ**

Sava Kranj

IZDELUJE:

- prvovrstne avtomobilske plašče
- plašče za kolesa
- jermene
- klinasta jermena
- transportne trakove
- prevleke valjev
- prevleke koles
- podplate
- podpetnike
- podplatne plošče
- blago za dežne plašče
- lepila itd.

**Lesna industrija
Kranj**

SPLOŠNO
GRADBENO PODJETJE

**Projekt
KRANJ**

**Steklarstvo
KRANJ**

vrši vse steklarske usluge
in se priporoča
za cenjena naročila

Kolektiv
**TOVARNE OBUTVENIH
STROJEV IN OPREME**

**TOSO
KRANJ**

GOSTINSKO PODJETJE

JELEN

Kranj

se priporoča za cenjeni obisk

**KMETIJSKA ZADRUGA
CERKLJE NA GOR.**

s svojimi poslovnimi okoliši
Senčur, Zalog in Voklo

DELOVNA SKUPNOST
**KINEMATOGRAFSKEGA
PODJETJA
KRANJ**

se tudi v letu 1965
priporoča za cenjeni obisk

KOLEKTIV

**KOMUNALNI ZAVOD
ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE
KRANJ**

**Elektrotehnično
podjetje
Kranj**

želi vsem svojim odjemalcem, naročnikom ter sodelavcem uspešno in zadovoljno novo leto 1965.
Obenem zagotavljamo, da se bomo v letu 1965 še bolj trudili.

Vsestransko bomo izboljšali tehnične storitve v naših servisnih delavnicah in trgovinah v Kranju in Trzinu.

**Kmetijsko
živilski
kombinat
Kranj**

Z OBRATI OLJARNICA, KLAVNICA,
MLEKARNA IN KMETIJSTVO

**Gozdno
gospodarstvo
Kranj**

S SVOJIMI DELOVNIMI ENOTAMI
ŽELI USPEŠNO NOVO LETO 1965.
PRIPOROČA SVOJE PROIZVODE.

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

Tudi v letu 1965 vam žele

OKRAJNI SINDIKALNI SVET MARIBOR

S SVOJIMI OBČINSKIMI SINDIKALNIMI SVETI

OBČINSKI SINDIKALNI SVET MARIBOR-CENTER

MARIBOR - TOMŠIČEVA 45

VSEM SVOJIM ODJEMALCEM VSE NAJBOLJŠE
V NOVEM 1965. LETU
ŽELI

MARIBOR

Prehrana

Tovarna avtomobilov Maribor

Tovarna avtomobilov in motorjev

Ekonomična, sodobna in trpežna vozila tonaže od 2—4,5 t ter prikolice AP-1 nosilnosti 4 t z zračnim zavornim sistemom, kakor nadomestne dele za vozila tipe »Pionir« in TAM-4500 nabavite po tovarniški ceni v

PRODAJALNI IN SKLADIŠČU

Maribor

»SLOG« PODJETJE ZA NOTRANJO OPREMO
MARIBOR - ČRTOMIROVA 6

z obrati v Mariboru in Središču ob Dravi.

se priporoča s svojimi izdelki za opremo šol, domov, trgovskih, gostinskih in turističnih objektov, laboratorijev itd. po lastnih ali naročnikovih projektih

ZIDGRAD

GRADBENO PODJETJE

IDRIJA

Sindikalna podružnica

**TOVARNE
DUŠIKA
RUŠE**

RUŠE PRI MARIBORU

FOTO-OPTIŠKO PODJETJE

ABA — Maribor

S SVOJIMI POSLOVALNICAMI

KOMUNALNO PODJETJE

**MARIBORSKI
VODOVOD**

MARIBOR

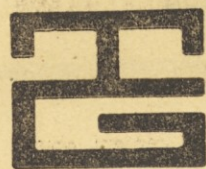
TOVARNA KOVINSKE OPREME

SVILA

TEKSTILNA TOVARNA

MARIBOR - OB DRAVI 6

PODJETJE ZA INŽENIRSKO TEHNIČNE GRADNJE

»TEHNOGRADNJE«

MARIBOR, STRMA ULICA 10 a

IZVAJA IN PROJEKTIRA V INŽENIRSKO TEHNIČNO STROKO SPADAJOČA GRADBENA DELA

Sedaj izvaja podjetje dela na dolinskem jezu in elektrarni Kruščica — Lika, na elektrarni Srednja Drava I in na mostovih preko reke Evfrata v Siriji

**TOVARNA
DUŠIKA
RUŠE**

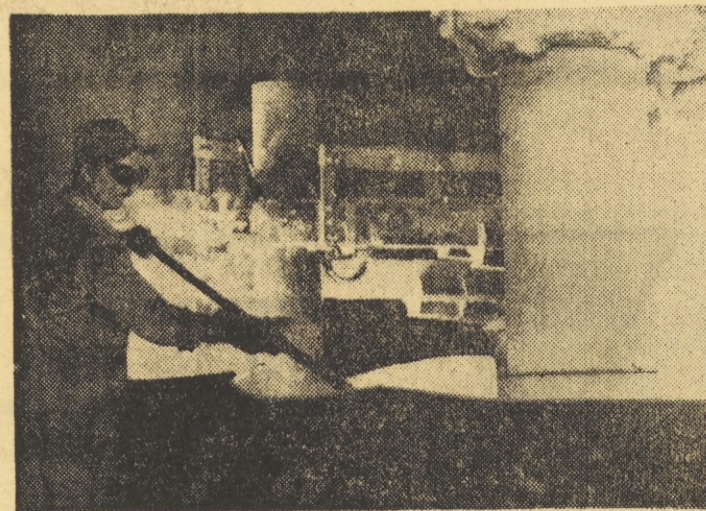
Proizvajamo:

kalcium karbid
elektrokorund
ferolegure
umetna gnojila
komprimirane pline

S svojimi kvalitetnimi izdelki se priporočamo za cenjena naročila

Kolektiv čestita vsem delovnim ljudem novo leto in jim želi obilo uspehov.

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

ZDRAVILIŠČE

Radenska slatina

Slatina Radenci

INDIKACIJE:

Bolezni srca in ožilja,
bolezni ledvic
in sečevodov,
bolezni želodca
in črevesja,
bolezni jeter
in žolčnika,
bolezni presnove.

Odprto tudi v zimski se-
zoni nudi svojim gostom
in obiskovalcem kvali-
tetne zdravstvene sto-
ritve.
Redno uživajte Raden-
sko slatino.

V sodobnih in prijetno
urejenih hotelih bo bi-
vanje in zdravljenje v
Radencih koristno za vas.

TRI SRCA, ki je vir zdravja

KOLEKTIV

Komunalnega zavoda
za socialno zavarovanje

P T U J

ŽELI VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM, KAKOR TUDI VSEM
UPOKOJENJEM MNOGO SREČE IN USPEHOV V NOVEM LETU 1965

SPLOŠNA BOLNIŠNICA
Murska Sobota

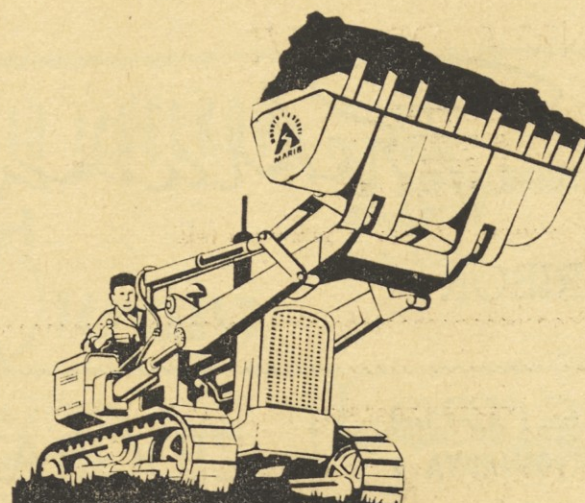

Tovarna
avtoopreme
P T U J

PROIZVAJA:

- DROBNO AVTOMOBILSKO OPREMO —
KLJUČAVNICE, SENCNIKE IN DRUGO
- VELIKO AVTOMOBILSKO OPREMO —
POSODE ZA GORIVO, VOLANE IN DRUGO
- KOPIRNE APARATE

PRIPOROČAMO NAŠE KVALITETNE IZDELKE

cestno
podjetje
maribor

S SVOJIMI
POSLOVNIMI
ENOTAMI VZDRŽUJE,
MODERNIZIRA
IN GRADI
JAVNE CESTE
V MARIBORSKEM
OKRAJU

SKUPŠČINA OBČINE

Z VSEMI MNOŽIČNIMI ORGANIZACIJAMI

P T U J

Tovarna rezalnega orodja
Prevalje

PROIZVAJAMO:

pile in rašpe
orodje za strojno obdelavo lesa
rezkarje za obdelavo kovin

ČESTITAMO VSEM POSLOVNIM SODELAVCEM IN NAROČNIKOM

SLIKARSKO, PLESKARSKO
IN ANTIKOROZIJSKO PODJETJE

„DleSka“

P T U J, Ulica heroja Lacka 5

Kovinsko
podjetje
MONTER
POLJČANE

Z OBRATI: Alu. stavbna oprema — Ključavničarstvo
— Avtomehanika — Kleparstvo — vodoinstalaterstvo
— Splošno kovaštvo

TRGOVSKO PODJETJE

Perutnina.

S SVOJIMI OBRATI:

- TOVARNO KRML
- FARMO PIŠČANCEV PERJAD
- MESO IN SERVISNIH SLUŽB

Nudimo naše kvalitetne proizvode: krmne mešanice,
perutnino, meso in mesne izdelke, jajca in divjačino

»MUTA«

TOVARNA POLJEDELJSKEGA ORODJA IN
LIVARNA

MUTA OB DRAVI

PROIZVAJAMO:

- poljedelsko, rudarsko, gradbeno in vrtno orodje
- razni odkovki
- trgovsko in strojno litino
- jekleni pesek

S svojimi kvalitnimi izdelki zadovoljujemo najširši
krog potrošnikov

Sindikalna podružnica

OBRTNEGA STROJNO MEHANIČNEGA PODJETJA

RADLJE OB DRAVI

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

Tudi v letu 1965 vam žele

ŠPEDTRANS

ŠPEDICIJA IN TRANSPORTI
MARIBOR, Meljska 16

Kvalitetne in hitre prevoze izvršujemo doma in v tujino.
Za cenjena naročila in sodelovanje v novem letu se priporoča kolektiv.

VLAGAJTE PRI KOMUNALNI BANKI

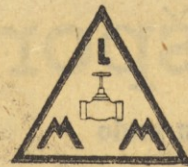
Komunalna banka
MURSKA SOBOTA

MURSKA SOBOTA!

ELEKTRO CELJE

POSLOVNA ENOTA

SLOVENJ GRADEC

Mariborska
livarna
Maribor

PROIZVAJAMO:

- medeninaste palice za avtomatsko obdelavo v kvaliteti Ms 58
- odlitke barvastih kovin
- tisknjene, oteske in odkovke iz barvastih kovin
- vodovodne, parne in sanitarne armature

Kopitarna Sevnica

SEVNICA OB SAVI

PROIZVAJA:

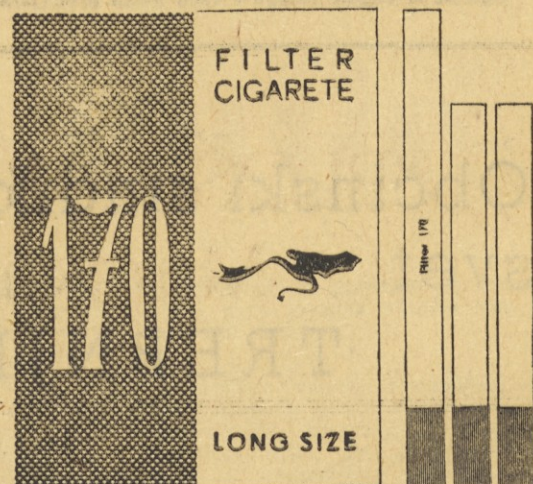
- KOPITA
- PETE
- REZAN LES

Se priporoča za dobavo lipovega, jelševega in gabrovega lesa

ČE ŽELITE BITI ZADOVOLJNI, POTEM
KUPUJTE CIGARETE

Tobačne tovarne
Ljubljana

Daljša cigareta — daljši užitek

TOVARNA KOVINSKIH IZDELKOV IN LIVARNA

»TITAN« KAMNIK

priporoča naše kakovostne izdelke:
Stavbne ključavnice, cilindrične vložke, opešanke — navadne in cilindrične, mesoreznice, fitinge, odlitke itd.
Prepričajte se o kakovosti naših izdelkov.

SKUPŠČINA OBČINE
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZB

OBČINSKI KOMITE ZK
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI ODBOR ZROP

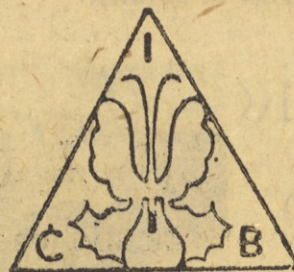
in ostale množične organizacije
IDRIJA

CESTNO
PODJETJE
KOPER

LIPA

lesno industrijsko podjetje
Ajdovščina

ČIB
BOVEC

INDUSTRIJSKO PODJETJE ČIPK
IN POSTELJNE KONFEKCIJE

SKUPŠČINA OBČINE
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR ZB

OBČINSKI KOMITE ZK
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI ODBOR ZROP

in ostale množične organizacije
TOLMIN

TRENTA

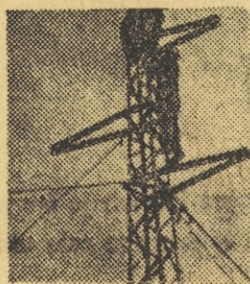
KOVINSKO INDUSTRIJSKO PODJETJE

BOVEC

ELEKTRO GORICA
NOVA GORICA

S POSLOVNIMI ENOTAMI:

Gorica
Koper
Sežana
Tolmin

Rudnik živega srebra

IDRIJA

ŽELI VSEM MNOGO USPEHOV V NOVEM LETU 1965
IN JIM KLIČE

SREČNO!

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

Slovenijašport

trgovsko podjetje na veliko in malo

s prodajalnami:

v MARIBORU, CELJU, KRANJU, KOPRU, ZAGREBU, NOVEM SADU in v BEOGRADU

vam nudi:

v največji izbiri športno in telovadno orodje, camping opremo, opremo za podvodni ribolov, smučarsko opremo, športno obutev in oblačila ter druge športne potreščine. — Opremljamo telovadne dvorane.

Dobra kvaliteta — zmerne cene.

Oglejte si bogate zaloge v vseh naših prodajalnah!

Občinski sindikalni svet

TREBNJE

LESNO
INDUSTRIJSKI
KOMBINAT

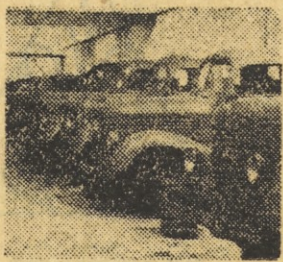
»LIKO«

Vrhnika

AVTOPROMET — TUZEMSKA SPEDICIJA

»Gorjanci«

Novo mesto
- Straža

TRGOVSKO
PODJETJE

»TOLMINKA«

TOLMIN

Soško gozdno
gospodarstvo Tolmin

s svojimi obrati

LESNA INDUSTRIJA

22 JULIJ

IDRIJA

Tovarna igel
KOBARID

Gozdno gospodarstvo

Postojna

Tovarna kolektorjev
IDRIJA

Tekstilna tovarna

AJDOVŠČINA

Elektro Gorica

Enota Tolmin

TOLMIN

Gradbeno
podjetje

»POSOČJE«

TOLMIN

Mizarsko
podjetje

SENOŽEČE

Splošno
mizarstvo

DVOR

PRI ŽUŽEMBERKU

Sindikalna
podružnica

gostinskih
in
kmetijskih
delavcev

ŽUŽEMBERK

Minotest

kombinat za predelavo in promet žitaric

Ajdovščina

• s svojimi obrati:

ILIRSKA BISTRICA, IZOLA, KOPER,
PIRAN, POSTOJNA, SEŽANA, SLAP
OB IDRIJCI, VRTOVIN

• PREDELUJE VSE VRSTE ŽITARIC,
PROIZVAJA TESTENINE, KRUH, VSE
VRSTE PECIVA IN MOČNA KRMILA

TEKSTILNA TOVARNA

Motvoz in platno
Grosuplje

PRIPOROČA SE VNAPREJ
SVOJE KVALITETNE IZDELKE
IN ŽELI V NOVEM LETU
VSEM POSLOVNIM PARTNERJEM
IN POTROŠNIKOM
SE NADALJNJIH DELOVNIH USPEHOV

»BELT«

BELOKRANJSKA

ŽELEZOLIVARNA IN STROJNA TOVARNA

ČRNOMELJ

proizvaja kvalitetne ulitke za avtomobilsko in strojno industrijo ter razne stroje za gradbeništvo in opremo livarn. — Izdelki tovarne so zelo cenjeni in iskani.

Delovni kolektiv se priporoča in želi vsem delovnim ljudem širom naše domovine uspešno poslovno novo leto.

nadaljnjih uspehov delovni kolektivi

SLOVENIJA

1. VELENJE
2. IDRIJA
3. JESENICE
4. KRANJ
5. KAMNIK
6. SEŽANA
7. NOVO MESTO
8. SEVNICA
9. LOGATEC

10. NOVA GORICA
11. GROSUPLE
12. MURSKA SOBOTA
13. PTUJ
14. TRENJE
15. METLIKA
16. RADOVLJICA
17. RAVNE
18. ZALEC

19. SKOFJA LOKA
20. SLOVENSKA BISTRICA
21. DOMŽALE
22. SLOVENJ GRADEC
23. VRHNIKA
24. LASKO
25. SLOVENSKE KONJICE

26. SMARJE PRI JELSAH
27. POSTOJNA
28. ČRNOMELJ
29. SENTJUR
30. TOLMIN
31. CERKNICA
32. RIBNICA
33. MARIBOR
34. BREZICE

35. KOPER
36. TREBOVLJE
37. ILIRSKA BISTRICA
38. IZOLA
39. MARIBOR
40. HRANIK
41. MARIBOR
42. CELJE

43. ZAGORJE
44. PIRAN
45. DRAVOGRAD
46. LENDAVA
47. KOČEVJE
48. MOZIRJE
49. LJUBLJANA
50. LITJA

Ljubljana - srce Slovenije

KOMUNA OB SAVI, PREDSTRAŽA LJUBLJANE NA SEVERU — BEŽIGRAJSKA OBCINA — PREDSTAVLJA S SVOJO VITALNO RASTJO NOVO NASTAJAJOČE MESTNO SREDISCE, KI IZ LETA V LETO IZGUBLJA SVOJE PREDMETNO OBELEZJE. URBANISTIČNA NACRTOVANJA DAJEJO BEŽIGRADU POSEBEN PEČAT: OBLIKUJEJO PROSTOR MED TITOVO IN VODOVODNO CESTO TER SAVO V SKLADNO DRUŽBENO IN GOSPODARSKO SOSESKO, V KATERI BO DOVOLJ UDObJA ZA VEČ KOT 40.000. PREBIVALCEV. ZE SEDAJ ŽIVI IN DELA NA OBMOČJU KOMUNE NAD 35.000 STALNIH IN NAD 6.000 ZACASNO NASELJENIH LJUDI TER DOSEGA GOSTOTA PREBIVALCEV NA KVADRATNI KILOMETER STEVILKO 870. PRI TEM VELJA POUČITELJE, DA PREBIVA V KOMUNI LE NEKAJ VEČ KOT 1.100 KMETOV, SICER PA ŽIVE NA NJENEM OBMOČJU DELAVCI RAZNOVRSTNIH POKLICEV. LANI JE BIL ZAPOSLTENIH V 110 PODJETJIH IN OBRATIH NAD 11.800 OSEB, LETOS JE TA STEVILKA VEČJA. VSAK OD NJIH USTVARJA NAD 1 MILIJON 760 TISOC V NARODNEM DOHODKU, VSAK OD NJIH JE SOUDELEZEN PRI VSAKOLETNI REALIZACIJI 29 MILIJARD, KI JIH DAJEJO DELOVNE ORGANIZACIJE KOMUNI NA NASLOV NJENEGA NARODNEGA DOHODKA. TUDI TA STEVILKA RASTE. Z GRADNJIAMI NOVIH TOVARN V OBCINI TER Z MALONE NEUSAHILJIVIM PRISILJEVANJEM LJUDI IN Z RAZMEROMA UGODNIM NARAVNIM PRIRASTKOM PREBIVALSTVA BEŽIGRAD HITI Z OBLIKOVANJEM NOVIH IN NOVIH STANOVANJSKIH SOSESK. LETNO DOGRADI NA STOTINE NOVIH STANOVANJ, DOGRAJUJE STEVILNE OBRATE DRUŽBENEGA STANDARDA, ASFALTIRA KILOMETRE PLOČNIKOV IN CEST, MODERNIZIRA NEKOČ TIPIČNA KMEČKA NASELJA, FOSTAJA Z OMREŽIEM ZDRAVSTVENIH USTANOV, PREDVSEM PA Z VISOKOSOLSKIM CENTROM ZA LJUBLJANO IN ZA SLOVENIJO NEPOGREŠLJIVO SREDISCE.

prostorov. Vsaka šola namreč pomeni z 18 razredi in s telovadnico — investicijo v znesku pol milijarde dinarjev. Kolikšen pomen pripisuje občinska skupščina zgraditvi šolskega prostora, lahko ilustrira podatek, da je letos namenila za nadaljnji razvoj šolstva 31% vseh svojih proračunskih sredstev.

Družbena prehrana

Drugi problem je družbena prehrana. Mnogo bežigrajskih občanov občuti vrzel, zato ni prav nič nenavadno, da je bilo vprašanje družbene prehrane pogosto sproženo in ob najrazličnejših priložnostih. Zda se občinska skupščina resno pripravlja, da odpravi to pomanjkljivost: do konca leta 1966/67 naj bi bila pod streho nova samopostrežna restavracija, ki bo stala v bližini Gospodarskega razstavišča.

Skupščina je letos že dvakrat obravnavala delo občinske uprave. S prehajanjem vedno večjega števila pristojnosti na občino, občinska uprava ne povečuje števila uslužbencev, prizadeva pa si, da v kar se da največji meri zadovolji občane.

Investicijska politika in gospodarstvo

»Kritične ugotovitve,« pravi predsednik občinske skupščine Ljubljana-Bežigrad, tovariš Jože Pogačnik, »ki so bile letos upravičeno izrečene na račun investicijske ihte pri nas v naši republiki, veljajo bolj ali manj tudi za dosedanje investicijsko politiko v naši občini. Te ugotovitve pa niso pravzaprav nič novega, saj smo slišali podobne tehtne pripombe že lani ob razpravah o družbenem planu ter proračunu za letos. V teh razpravah je bil zlasti pogosto izrečen očitke na račun kratkovidnosti občinske skupščine in nekaterih gospodarskih organizacij na našem območju. Te so dolga leta zavlačevale sicer potrebne investicije, naposled pa so tako

rekoč vse naenkrat začele z rekonstrukcijami in z novogradnjami. Tako je torej nastala na nivoju komune ravno v času, ki drugače razsoja o investicijah, široka investicijska fronta!«

Vsi, ki so grajali zavlačevanje potrebnih investicij v bežigrajski komuni, so imeli prav. Pretežni del industrijskih zmogljivosti je namreč v tej občini last predelovalne industrije, ki je bila zastarela in iztrošena že leta 1945, kljub temu pa so jo delovni kolektivi vse do leta 1962 intenzivno izkoriščali, ne pa kaj prida obnavljali. Razumljivo: to je bila zahteva časa! Tako je za primer strojni park v Tovarni kovinske galanterije star v povprečju 37 let, življenjska doba takšnih strojev v tovrstnih tovarnah v svetu pa dosega komaj petnajst let. Tovarna »Tuba« je začela obratovati leta 1927 z že amortiziranimi stroji, ki jih je njen tedanji lastnik kupil nekeje

na Češkem in je potemtakem trenutno strojni park tovarne »Tuba« star dobrega pol stoletja.

Navedena primera o neodoljivosti vsaj nekaterih investicijskih naložb v modernizacijo industrije, sta sicer morda najbolj očita, nista pa edina. Investicije so sprejemljive tudi drugod, v podjetjih mlajšega datuma in z drugačnimi karakteristikami. Spet primer: podjetje »Modna oblačila« je opremljeno z razmeroma sodobnim strojnimi parkom, so pa njegovi obrati raztreseni samo v Ljubljani na sedmih koncih. Investicije v novo proizvodno dvorano, s čimer bo izvedljiva boljša organizacija dela in sploh modernejša tehnologija v tovrstni industriji, so vsekakor upravičljive.

Prelomnica v splošni investicijski politiki bežigrajske komune je nastala leta 1962:

Leto	Gospodarske investicije	Negospodarske investicije	Skupaj	(V tisočih!)	
				Razmerje	
1961	1.086.511	262.294	1.348.805	81:19	
1962	4.196.214	1.446.243	5.642.457	74:26	
1963	3.336.000	1.816.000	5.152.000	71:29	
1964	5.422.000	3.234.000	8.656.000	63:37	

Gospodarska gibanja v bežigrajski komuni dopolnjuje ilustracija razmerja med bruto produktom in splošnimi investicijami:

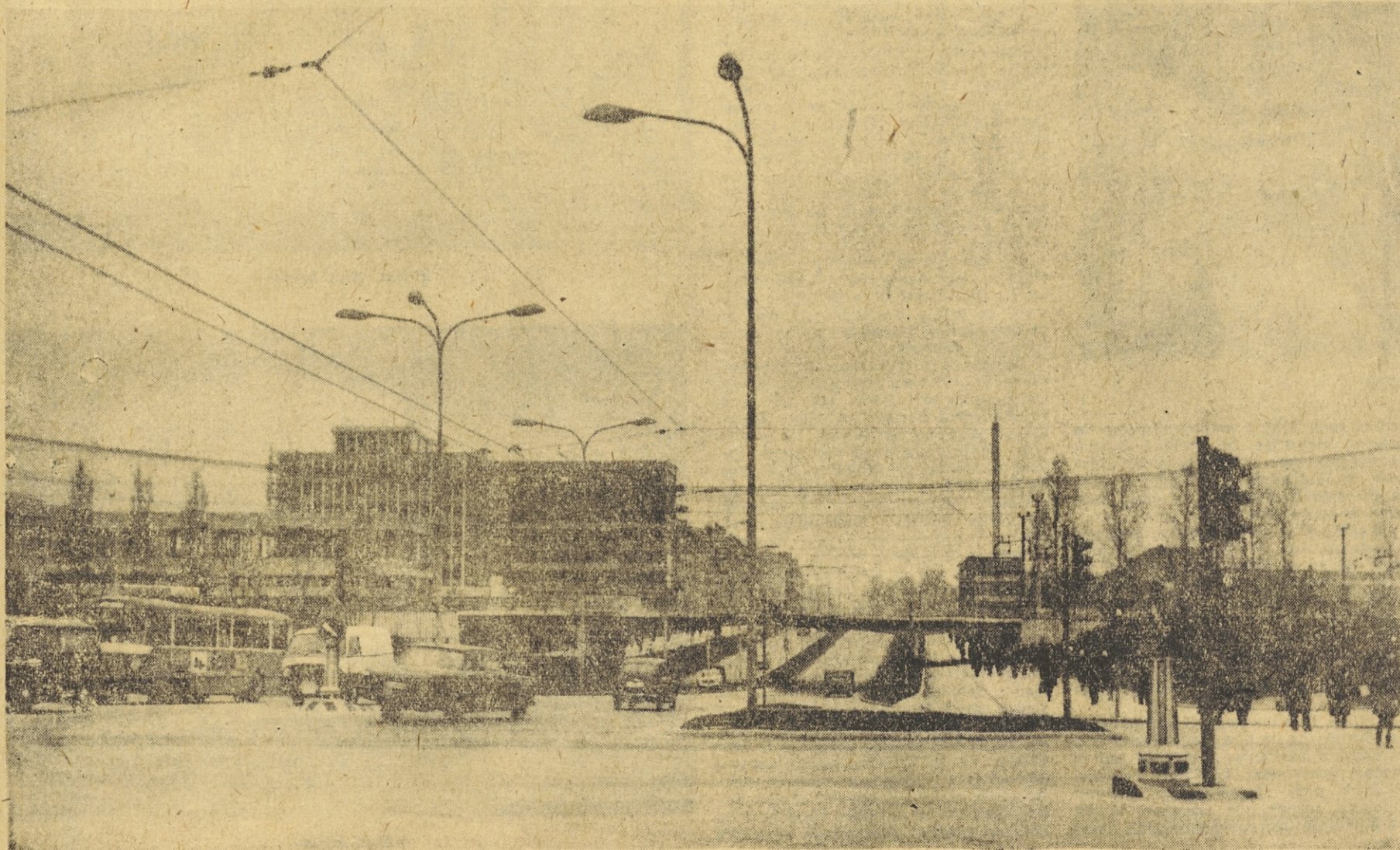
Leto	Družbeni bruto produkt (V milijonih!)	Investicije	Odstotek celotnega bruto produkta
1961	33.805	1348	3,9
1962	39.489	5642	14,3
1963	50.666	5152	10,2
1964	61.475	8656	14,1

Podatki seznanjajo z deležem investicij v bruto produktu, ki je že leta 1962 dosegel raven povprečja razvitih

dežel. Hkrati pa številke prepričljivo govorijo v prid obetajočega razmerja med investicijami v gospodarske in med investicijami v negospodarske dejavnosti, med investicijami za družbeni standard. Bežigrajska komuna je sestavni del našega mesta. Umevno potemtakem, da v svojih prizadevanjih pri oblikovanju lastnega mestnega videza ne zaostaja za drugimi ljubljanskimi komunami. V svojem statutu podčrta nujnost medobčinskega sodelovanja in seveda sodelovanja z Mestnim svetom Ljubljane. Osnovni impulz v gospodarjenju in življenju pa ji dajejo njene delovne organizacije in seveda občinska skupščina. Zaupljivi spremljevalci komunalnega življenja pa so politične organizacije — od SZDL do sindikalnih organizacij — ki pomenijo s svojo aktivnostjo nepogrešljivega akterja v celotnem komunalnem dogajanju. Naposled velja poudariti še funkcije enajstih krajevnih skupnosti, ki popolnoma samostojno odločajo na svojih območjih. Tem skupnostim občinska hiša namenja sredstva iz občinskega proračuna za redno delovanje organov krajevnih skupnosti in namenska sredstva za polno ali delno financiranje določenega programa in nalog, ki jih opravlja krajevna skupnost. To so sredstva občinskega proračuna za socialne pomoči, urejevanje in vzdrževanje krajevnih družbenih centrov in so sredstva občinskih družbenih skladov — šolskega sklada za delovanje vzgojno varstvenih ustanov; komunalna sklada za gradnjo in vzdrževanje komunalnih naprav, ki jih prevzema krajevna skupnost; cestnega sklada za vzdrževanje manjših cest in krajevnih potov... Teh sredstev je iz leta v leto več. Iz leta v leto pa so tudi večje potrebe občanov. Zaradi tega je potemtakem umevna občinska politika v odnosu do investicij v negospodarske dejavnosti, saj s temi investicijami rešuje precejšnje občinske probleme, ki so sicer problemi krajevnih skupnosti občanov.

Med ljubljanskimi komunami je bežigrajska po velikosti malo večja kot je komuna Center, a neprimerno manjša od ostalih treh ljubljanskih komun. Vendarle pa je polna značilnosti in raznolikosti. Njen izrazito mestni predel, ki se razteza med Savsko cesto, glavnim kolodvorom in kamniško železniško progo, je poln zanimivih kontrastov: Savsko naselje, Stadion, nagla stanovanjska rast ob Titovi cesti v Stožicah. Ostali predeli komune nosijo v sebi drugačne značilnosti: od izrazito kmetijskih do industrijskih. Razteza se v dolgi črti od Savelj in Kleč čez Črnuče pa vse tja do Dola, manjšega naselja ob skrajni vzhodni meji komune.

Značilnosti komune pa seveda po svoje vplivajo na razvoj njenih gospodarskih organizacij, s katerimi seznanja pričujoča reportaža.

Na meji bežigrajske komune — Bavarski dvor

Na križpotju domačega in svetovnega gospodarstva

Zlahtnejšega spomenika, ki nas spominja in nas bo vselej spominjal VII. kongresa ZKJ, Ljubljana ne more imeti kot v monumentalni gradnji Gospodarskega razstavišča. Njegova vrednost ni samo neprecenljiva za naše mesto, ampak tudi za našo republiko, celotno državo, za ves svet. V desetih letih je postalo Gospodarsko razstavišče pojem za manifestacije različnih vrst človekove dejavnosti, je barometer, ki leto za leto odmerja stopnjo naše proizvodnje, naše produktivnosti. Razstavišče je križpotje, kjer se naše domače gospodarstvo srečuje s tujimi gospodarskimi uspehi, kjer se nabirajo dragocene izkušnje, kjer se uveljavljajo naše sposobnosti v obeh domači in tuje potrošnje.

V naslednjem letu bo pripravilo Gospodarsko razstavišče v Ljubljani pet specializiranih sejmov. Svoja vrata bo odprlo že v mesecu januarju prvi manifestaciji »Moda 1965«. Temu sejmu bodo sledili 4 mednarodni sejmi: 4. mednarodni sejem obmejne menjave blaga z naslovom »Alpe-Adria«, 11. mednarodni sejem vina, alkoholnih pijač, sadnih sokov in gostinske opreme; 12. mednarodni sejem »Sodobna elektronika« in na koncu leta še 6. mednarodni sejem pohištva in opreme za lesno industrijo. Vsi ti sejmi so se ravno v Ljubljani močno uveljavili ter beležimo na teh sejmih vsako leto večje število domačih in tujih razstavljalcev. Zlasti je svetovno znan vinski sejem, ki uvršča Ljubljano in Jugoslavijo med ugledne, svetovno znane proizvajalce raznih pijač.

Jugoslavanski vinogradi dajejo približno 5 milijonov hektolitrov vina. To je razmeroma malo glede na Francijo, ki jih pridelata letno približno 60, vendar pa so v evropskih krogih jugoslovanska vina zelo cenjena. Ravno Gospodarsko razstavišče v Ljubljani pa je tisto okno v svet, ki je znalo utreti pot domači vinogradniški proizvodnji na tuja tržišča. Razstavišče je doslej zabeležilo vrsto laskavih izjav in priznanj uglednih tujih strokovnjakov.

Januarja 1965 bodo potemtakem na razstavišču spet zaplapolale zastave, reflektorji bodo osvetlili obelisk VII. kongresa, povodni mož se bo zasukal z Urško... Od 16. do 24. januarja bo razstavišče na voljo desetemu sejmu konfekcije, modnih tkanin, trikotaje, usnja in usnjene galanterije ter seveda raznih modnih proizvodov. Vsekakor je to premišljeno izbran datum, saj tovrstna industrijska podjetja v začetku leta podpisujejo pogodbe, planirajo proizvodnjo, zbirajo podatke o naklonjenosti potrošnje takšnim ali drugačnim modnim novostim.

Od 15. do 23. maja pa bodo razstavišni prostori na razpolago 4. mednarodnemu sejmu, namenjenemu maloobmejnemu prometu. 4. po vrsti je sejem »Alpe-Adria« dobil svoj življenjski prostor. Ne samo v svoji manifestativnosti, ampak v vsakdanji praksi v

Gospodarskega razstavišča, med prireditve svetovnega ranga. Lahko trdimo, da je ravno ta sejem dobila uveljavilo ime našega mesta ter z njim našo celotno skupnost v svetu.

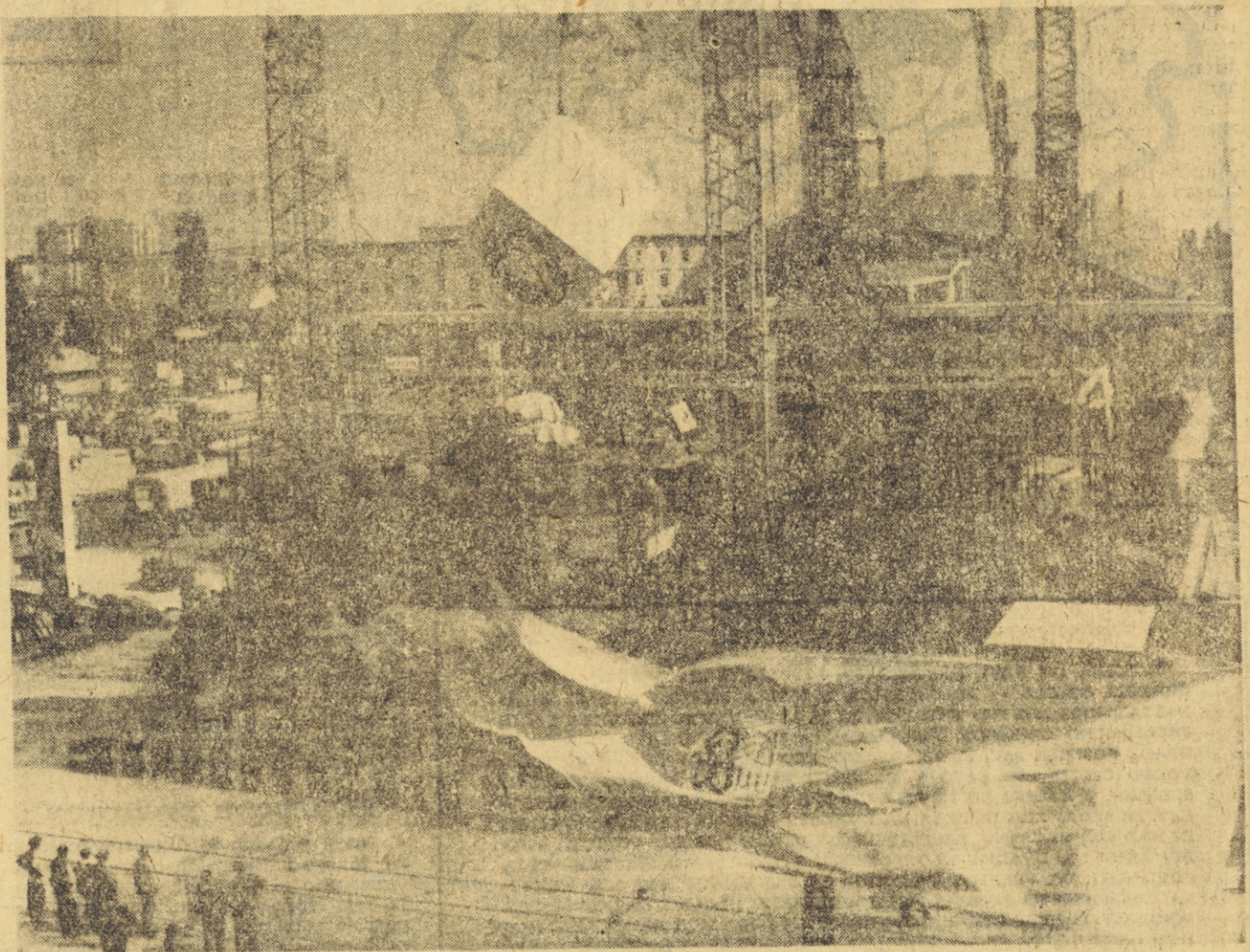
Od 2. do 10. oktobra pa bomo lahko pričali 12. mednarodnemu sejmu elektronike, telekomunikacij, avtomatizacije in jedrske tehnike. »Sodobna elektronika« nas vsako leto znova preseneča in razveseljuje z novimi odkritji na področju te industrije najmlajšega datuma. Predvsem nas razveseljujejo vsakoletne novosti, s katerimi nas v oktobru seznanja na Gospodarskem razstavišču naša mlada elektronska industrija. Hkrati pa je sejem elektronike možnost za organizacijo raznih posvetovanj; v naslednjem letu organizira razstavišče strokovni posvet o telekomunikacijah in o mikro-elektroniki.

In ob koncu leta — od 12. do 21. novembra odpira Gospodarsko razstavišče svoja vrata 6. mednarodnemu sejmu pohištva in opreme za industrijo pohištva. Tega sejma se udeležujejo vsi pomembnejši domači proizvajalci pohištvene opreme in proizvajalci strojev za sodobno lesno industrijo. Gospodarska pomembnost tega sejma je v dejstvu, da je Jugoslavija na petem mestu v Evropi glede na gozdno bogastvo. Je dežela, ki naglo usklajuje gospodarstvo z gozdovi z razvojem domače lesne industrije, je močan izvoznik, obenem pa sodi domača lesna industrija med tiste gospodarske panoge, ki so po vojni izredno razširile asortiman svojih proizvodov.

Poslopja Gospodarskega razstavišča stoje ob Titovi cesti. Razvrščena so ob ploščadi — Trgu VII. kongresa ZKJ — z domiselno funkcionalnostjo. Najrazkošnejša je seveda prva zgrajena razstavna dvorana z nadstropnimi krilima ob svoji levi in desni strani, ter z manjšo dvorano na nasprotni strani vhodnih vrat. Dvorana je primerna za najraznovrstnejše razstave, saj je dovolj prostorna ter ima dobro urejene vhode. Kletni prostori so izkoriščeni za sanitarije, v spodnji avli pa je urejena strežna miza z vsemi gostinskimi pripomočki.

Dvorana z veliko kupolo nedvomno drami pozornost kot markantna gradnja, pa ni samo gola pridobitev za Gospodarsko razstavišče kot sejemski prostor, pač pa je dvorana dolgo pogrešana pridobitev za Ljubljano in Ljubljance kot edina večja dvorana, v kateri je moč organizirati pomembne kulturne, športne in zabave prireditve. S premičnimi stopnicami, kjer so razmešeni stoli, spominja na prekrito areno.

Mlajšega datuma kot centralni razstavišni prostor je tako imenovani »Jurček«. Njegova imenitnost je v arhitektonski zamisli, saj je grajen v krogu ter popolnoma zasteklen; nosilni stebri so v sredini; ta nosi tudi ostrešje. Zaradi tega se je paviljona prijelo ime »JURČEK«, pač po naši znani je-

ploščadi in dvorišča za parkiranje, za občasno ureditev gostišč, in če je ob vsakoletni vinski razstavi pečenje vola že nekaj umevnega, si takšno atrakcijo Gospodarsko razstavišče lahko privoščijo.

Položaj razstavišča je zelo ugoden: od železniške in avtobusne postaje ni razstavišče oddaljeno niti pet minut hoda. V njegovi neposredni bližini so avtobusna in trolejbusna postajališča. Do tovrstnega kolodvora je razstavišče povezano z asfaltno magistralo. Vse to omogoča hitre manipulacije z blagom, ki ga namenjajo posamezni razstavljalci od kdo ve kod takšnemu ali drugemu sejmu. Hkrati pa omogoča obiskovalcem iz raznih krajev vsakoletno udeležbo na posameznih domačih in mednarodnih manifestacijah.

Stari Ljubljanci še pomnijo nekdanji »Ljubljanski velesejem«. Ob njegovi rušitvi je bilo nekaj grenkih komentarjev! Takrat si pač nihče ni niti malo predstavljalo, da bo dobilo naše mesto in z njim naša republika takšno novo razstavišče, kakršnega imamo. Z njim smo lahko reprezentančni, z njim lahko predstavljamo na tako pomembnem križpotju v Evropi, kot je Ljubljana, dostojen center za raznovrstne manifestacije domačih in tujih, mednarodnih uspehov človeka.

Tako ugoden položaj Gospodarskega razstavišča pa seveda govori v prid njegovega nadaljnjega razvoja. Načrtovanja seznajajo z gradnjo še enega specializiranega razstavišnega poslopja. Ta prostor bo predvsem namenjen razstavam težkih strojev in orodij. Umevno, da mora biti po arhitektonski zamisli prilagojen organizaciji takšnih razstav. Misel, s katero se razstavišče že dolgo časa ukvarja, je izvedba cenejšega načina ogrevanja prostorov. V ta namen mu trenutno služi stara železniška lokomotiva, ki pa predstavlja za gospodarjenje razstavišča občutno breme.

Načrtovanja so uresničljiva. Razstavišče že razpolaga s sredstvi za gradnjo nove hale, razmišlja pa že tudi o sredstvih za ostala preureditvena dela in ne naposled za dograditev prepotrebnihih upravnih prostorov.

Takšna je torej ilustracija Gospodarskega razstavišča ob njegovi 10-letnici. Ustanovljen je bil leta 1954 ter se je prvič predstavilo javnosti s prvo gospodarsko razstavo na Taboru ter z vinsko pokušnjo na Trgu revolucije. Takrat je štel njegov kolektiv 20 članov. Še leta 1957 je bilo na razstavišču zaposlenih okoli 80 delavcev. Z razumno ukinitvijo nekaterih služb pa je ostalo v delovni organizaciji le še 30 delavcev v rednem delovnem odnosu. Razstavišče je dobilo letos status samoupravne organizacije, saj je z novim zakonom o zavodih, ki poslujejo po načelih gospodarskih organizacij, prvič realiziralo volitve samoupravnih organov. Sicer pa je tesni spremljevalec poslovanja razstavišča svet zavoda, ki ga ob člani delovnega kolektiva Gospodarskega razstavišča sestavljajo še predstavniki nekaterih delovnih organizacij, zbornic, skupščine. Podjetje je razdeljeno na tri osnovne enote: upravo, komercialno propagandni tehnični sektor in računsko gospodarski sektor. Tako organizirano notranje poslovanje je nedavni rezultat premišljene združitve

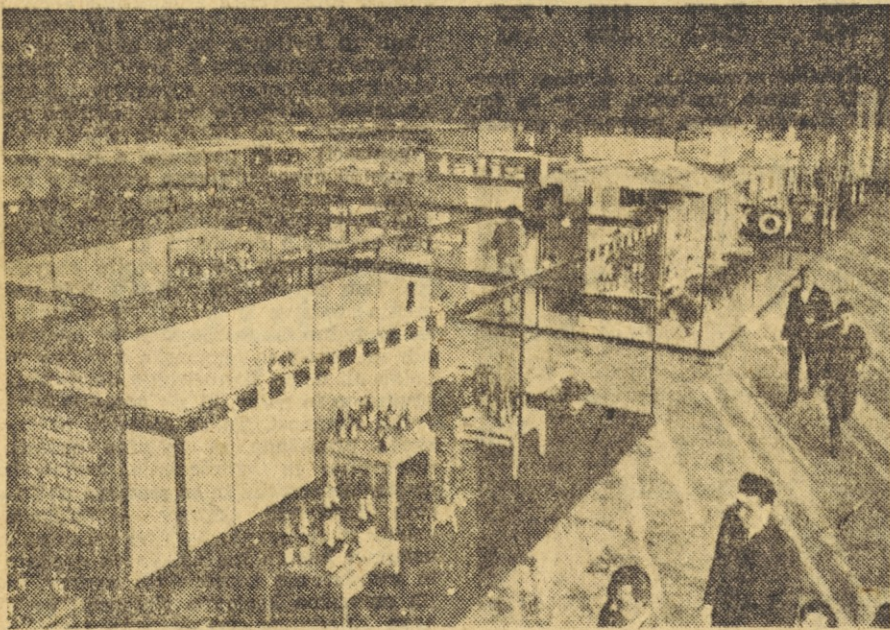
posameznih dejavnosti, ki so v kakršnikoli medsebojni odvisnosti, v organizacijsko zaokrožene enote.

Srečanje z Gospodarskim razstaviščem bi bilo nepopolno, če nas ne bi na koncu seznanilo z nekaterimi karakterističnimi številkami, ki kažejo na izreden pomen tovrstne delovne organizacije za našo proizvodnjo, za trgovino kot posrednika na poti k potrošnji. Karakteristiko smo si sposodili iz letošnjega poslovnega uspeha sejma »Moda 1964«, ker bo pač takšen sejem v prihodnjem letu prvi na sporedu.

Vsekakor je zanimivo vprašanje, kateri od podobnih sejmov pri nas je najinteresnejši, najpopularnejši ter z največjim poslovnim uspehom. Ljub-

ljanski specializiran sejem »Moda 1964« je na to vprašanje odgovoril s pomočjo poslovnega uspeha razstavljalcev. V devetih dneh so razstavljalci zaključili za nad 16 milijard dinarjev pogodb. Če odštejemo razstavljalce v »Jurčku«, potem je odpadlo v povprečju na enega razstavljalca za 164 milijonov sklenjenih pogodb.

Takšni uspehi so značilni ne samo za razstavo mode, ampak so karakteristični za visoke poslovne uspehe tudi ostalih sejmov. V tem pa je ključ za upravičenost nadaljnjih prizadevanj Gospodarskega razstavišča ter z njim njegovega neizmerljivega zaledja — domačih in tujih proizvodnih organizacij.

Vinski sejem

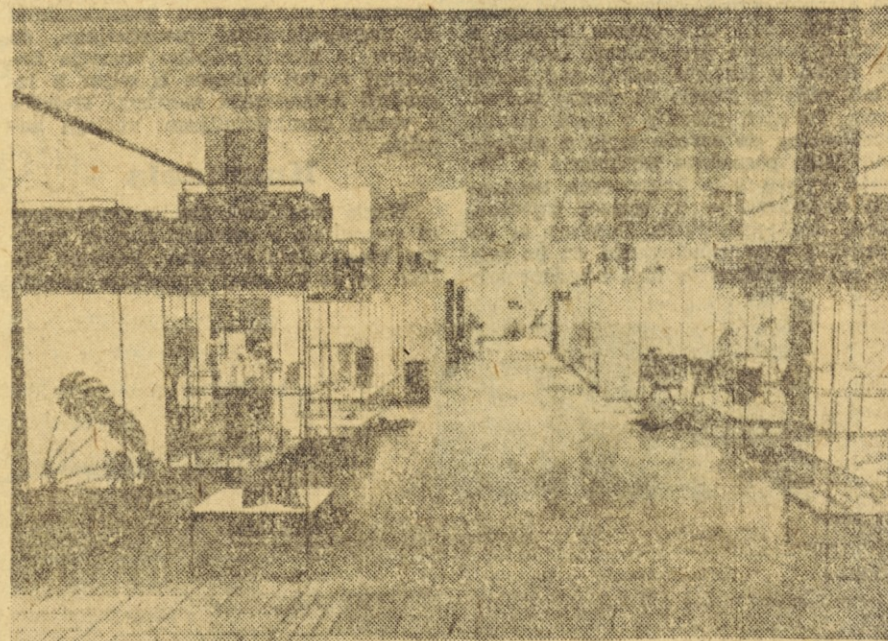
maloobmejnem prometu, ki je čedalje vitalnejši na jugoslovansko-italijanski in jugoslovansko-avstrijski meji. To je sejem, ki je namenjen predvsem široki potrošnji. Omogoča bogato izbiro raznovrstnega blaga domače in seveda italijanske ter avstrijske industrije za široko potrošnjo. Dosedanja praksa opravičuje napovedovanje ugodnih poslovnih rezultatov v prihodnjem letu.

Od 27. avgusta do 5. septembra pa bo enajstični zaropotat klopotec na haloški zidanci, postavljeni na Gospodarskem razstavišču. Letos je razstavljalo na vinskem sejmu na stotine proizvajalcev iz 25 držav. Na tisoče obiskovalcev si je lahko ogledalo 1300 različnih vzorcev alkoholnih in brezalkoholnih pijač. Okoli 13 tujih degustatorjev — enologov — opravi pred otvoritvijo sejma pomembno ocenjevalno delo posameznih vzorcev ter razdeli zlate, srebrne in bronaste medalje. Vinski sejem v Ljubljani sodi med elitne prireditve

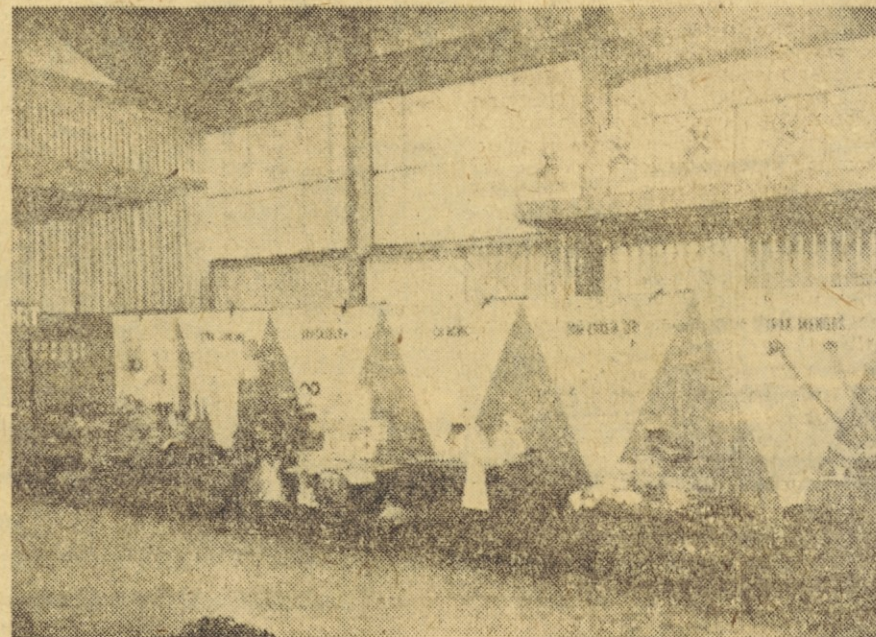
senski gobi. Prav v sredini »Jurčka« je urejeno stopnišče, ki pelje v kletni, razmeroma lepo urejen prostor. »Jurček« je funkcionalno samostojna enota in lahko predstavlja na vsaki razstavi enovit razstavni element.

Naposled je tu še obsežno poslopje klasičnega tipa. V njem je dovolj prostora, ki se ga lahko poljubno pregrajuje ali ograjuje. Kadar je prepoln obiskovalcev tega ali onega sejma, ni pravzaprav nikoli mučne gneče in si ljudje lahko mirno ogledujejo razstavljeno blago. Kletni prostori v tem poslopiju pa so namenjeni stalni razstavi pohištvene opreme in pohištvenega blaga.

Odlike ljubljanskega Gospodarskega razstavišča pa ne tiče samo v osnovnih, namenskih poslopijih, ampak še tudi v močno uporabnem odprtem prostoru. Ploščad pred posameznimi poslopiji omogoča raznovrstne razstave, hkrati pa dovoljuje uporabo posameznih delov

Sejem »Alpe-Adria«

»Alpe-Adria«

PRIBLIŽEVANJE ZVEZNIM OSNOVAM ZA OBRAVNAVANJE KOMPLEKSNE REHABILITACIJE INVALIDOV

Nedavno posvetovanje predstavnikov zavodov za rehabilitacijo invalidov v Banji Koviljaci najbrž predstavlja pomemben začetek splošnega uveljavljanja tovrstnih zavodov pri nas v Jugoslaviji in še posebej našega Zavoda za rehabilitacijo invalidov SRS v Ljubljani. Posvetovanje je iniciator organizacije na nivoju zveze, ki bo lahko koordinirala delo posameznih več ali manj obrtnih delavnic za izdelavo različnih ortopedskih pripomočkov, bo lahko združevala posamezne proizvajalce v industrijsko močne centre z natančno opredeljenimi proizvodnimi nalogami, bo lahko koordinirala delo posameznih zavodov na območju celotne jugoslovanske skupnosti. O potrebnosti tako enotne organizacije na nivoju zveze pripoveduje že samo podatek, da posluje v sosedni republiki kar 53 manjših obrtnih podjetij za izdelavo ortopedskih pripomočkov. V Sloveniji je naš Zavod za rehabilitacijo invalidov sicer že v dobri meri uspel s koncentracijo razpoložljivih zmogljivosti ter s specializacijo tovrstne proizvodnje, vendar pa ima še zmerom težave pri nadaljnjem uveljavljanju preostalih elementov — servisne službe, odnos do zavodov za socialno zavarovanje — saj ni prav nič nenavadnega v primeru, da lastnik invalidskega vozička, ki ga je kupil v Sloveniji, ne more z njim na noben ustrezen servis v sosedni republiki. Te težave bodo zdaj odklonljive in resnično si lahko obetamo od posvetovanja v Banji Koviljaci skorajšnji učinek.

S tem posvetovanjem ter z namenom Zavoda za rehabilitacijo invalidov SRS v Ljubljani bo uresničljiva zavzetost socialno zdravstvenega in gospodarskega zbora naše skupščine, ki je naklopnjena proizvodnji sodobnih ortopedskih pripomočkov in ortotičnih naprav s poudarkom na nujno prizadevanje vseh strokovnih institucij, da dosežejo v jugoslovanskem merilu standardizacijo in tipizacijo. V tem je podpora Stalni konferenci za rehabilitacijo invalidnih oseb v Sloveniji, ki skuša že dolgo časa zainteresirati čim širši krog pristojnih družbenih, upravnih in strokovnih činiteljev v naši republiki, da bi po enotnih principih lahko programirali in podpirali programe ureditve razmer na področju tehnične ortopedije.

Na območju naše republike živi nad 55.000 invalidnih oseb. Od teh jih je nad 33.500 delovnih invalidov, ki pravzaprav predstavljajo uživalce različnih dajatev. 28.500 je invalidsko upokojenih, kar pomeni, da je v naši republiki na 100 zavarovancev 5,4 odstotka upravičencev invalidske pokojnine.

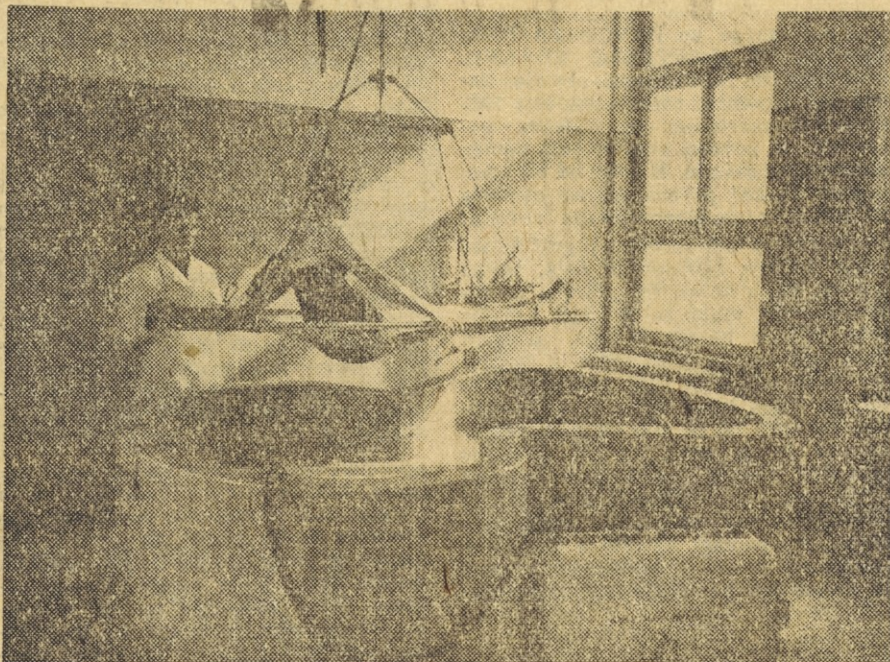
Tolike številke terjajo dokajšnjo pozornost družbe, zahtevajo njeno popolno angažiranost pri reševanju problemov invalidnih oseb, predvsem pa močno uveljavljeno kompleksno rehabilitacijo, ustvarjalno celico, ki z veliko družbeno odgovornostjo vrača delovne invalide v proizvodnjo, na njihovim sposobnostim ustrezna delovna mesta.

Dejstva nas vodijo na prag zavoda: v bistvu je njegova funkcija trojna — v izvajanju medicinske rehabilitacije, v pripravi za poklicno rehabilitacijo ter prilaganju vseh ortopedskih pripomočkov prizadetim osebam. Za opravljanje teh funkcij pa je zavodu predvsem potreben primeren življenjski prostor.

Vendar pa nas za zdaj s primernim življenjskim prostorom zavoda seznanjajo le načrti, ki so pogojeni v osnovnem konceptu, ki predvideva nadaljnji razvoj službe za medicinsko rehabilitacijo v razpoložljivih kapacitetah zavoda, formiranje bazenskega centra za urejanje poklicne rehabilitacije v obratu »Soča«, kjer je trenutno proizvodnja ortopedskih pripomočkov, ter namenja proizvodnjo ortopedskih pripomočkov in opreme za rehabilitacijo prostorom, ki jih zasedata obrat »Hrsta« oziroma podjetje »Edilit«. To je seveda načrt in je koncept. Ustrezni elaborat je pripravljen. Sredstva so na razpolago. Vse skupaj je le v skromni odvisnosti od časa in občinske skupščine ter prizadetih delovnih kolektivov, ki s svojim stališčem lahko omogočijo hitrejšo realizacijo načrta.

Tako organiziran zavod bi predstavljal resnični center za rehabilitacijo vseh vrst invalidov pri nas. Takšen bi lahko usposabljal delovne inštruktorje za potrebe gospodarskih organizacij, ki sodelujejo v procesu rehabilitacije. Spremljal bi in proučeval ukrepe ter metode medicinske in poklicne rehabilitacije, izbiro poklica in uspehe njihovih izvajanj ter ukrepal za izboljšanje protetičnih sredstev v neprimerno večjem obsegu, bolj poglobljeno in bolj učinkovito, kot zdaj v uresnitvi, nefunkcionalno razporejenih delovnih prostorih.

Celo več: tako organiziranemu centru v Ljubljani lahko sledi organizacija bazenskih centrov v Mariboru, Celju, Kopru, za ostala večja naselja pa bi ustanovil terenske ekipe, ki bi lahko občasno delovale v določenih krajih. Ob tem bi Zavod za rehabilitacijo SRS zagotavljal vse kadrovske in tehnične pogoje za udržitveni razvojno-konstruktivne dejavnosti na področju ortopedije. Pozornejše bi lahko spremljal sodelovanje tehničnih in medicinskih strokovnjakov, hkrati pa bi lahko začel z intenzivnejšo uvedbo tipizacije in standardizacije posameznih elementov za potrebe tehnične ortopedije.

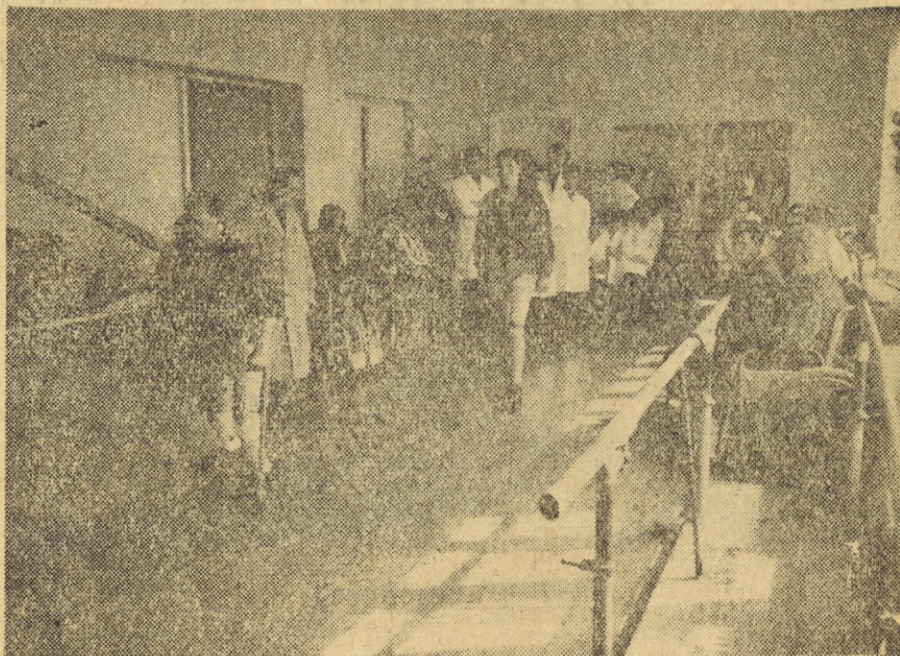

Hubardova banja, kjer se podvodno masirajo najtežji invalidi

Zavod že danes opravlja zahtevne naloge, ki zadevajo rehabilitacijo invalidov. Ob statistiki in pripravljanju učnih programov je pomembno njegovo znanstveno proučevanje vseh vrst in vzrokov invalidnosti, pripravljanje publikacij, ki seznajajo s koristnim uporabljanjem različnih ortopedskih pripomočkov, izvršuje zdravniške preglede invalidnih oseb, ugotavlja stopnjo invalidnosti in preostale delazmožnosti z medicinskega stališča ter določen način njihove rehabilitacije. Njegova zmog-

ljivost je 170 postelj, ambulantno pa lahko obravnava nekaj nad 200 invalidnih oseb dnevno.

Posebno poglavje v seznaitvi z osnovnimi značilnostmi zavoda pa predstavlja njegov pomen v sodelovanju s kadrovsko-socialnimi službami v podjetju. V Sloveniji je že vrsta podjetij, ki zaposlujejo invalidne osebe. Počutje invalida na delovnem mestu, poudarja velja poudariti njegovo produktivnost, ki je na njemu ustrezno izbranem delovnem mestu lahko povsem enaka pro-

Sola hoje, kjer se amputiranci seznanjajo s prvimi koraki z ortopedskimi pripomočki

duktivnosti sicer zdravega delavca, je vsekakor zrcalo odnosa kadrovske socialnega delavca v podjetju do invalida, do njegovih problemov subjektivnega obeležja.

In naposled: v Sloveniji zabeležimo letno okoli 50.000 nesreč pri delu. Dobrašen odstotek teh nesreč se konča z invalidnostjo ponesrečenca. Invalidnost je bila pred leti prepreka med delavcem-invalidom in njegovim delovnim mestom. Danes in že nekaj let ni več. V tem je zasluga medicinske in delovne

rehabilitacije invalida. Obenem pa poslovanje takšnih ustvarjalnih celic v verigi splošne družbene prizadevnosti, kot je Zavod za rehabilitacijo invalidnih oseb, uravnoveša izdatke zavodov za socialno zavarovanje z dohodki, ki jih še lahko ustvarjajo rehabilitirane invalidne osebe v neposredni proizvodnji.

Zategadelj tudi tolikšna družbena pozornost za njegov nadaljnji razvoj, za dokončno formiranje njegovega življenjskega in delovnega prostora.

Na področju zdravstvene službe je družba naložila Okrajnemu zavodu za zdravstveno varstvo obsežne naloge

Kot naslednik nekdanje sanitarne epidemiološke, kasneje higienske postaje se je Okrajni zavod za zdravstveno varstvo — Zdravstveni center Ljubljana v povojnih letih razvijal v organizacijski shemi zdravstva v Ljubljani.

Delo higienske preventive je v času — ko se je higienska inspekcija izločila iz higienske preventivne dejavnosti zdravstvenih zavodov — skoraj povsem zaostalo, težave na tem področju pa je povečalo še dejstvo, da v Sloveniji nismo imeli večje tradicije v higienski službi, pomanjkljivosti pa je bilo čutiti tudi v sestavi in izvajanju učnih programov medicinske fakultete in drugih zdravstvenih šol in sploh znane slabosti v dotakratni organizaciji zdravstva. V začetku je opravljal zavod z zelo skromno kadrovsko zasedbo ter v neprimernih in tesnih prostorih nekdanjega mestnega fizikata najnujnejša rutinska opravila klasičnih higienske epidemioloških dejavnosti z ugotavljanjem gibanja nalezljivih in spolnih bolezni in z najnujnejšimi epidemiološkimi ukrepi (izsledovanje virov okužbe, razkuževanje itd.), z evidenco nad preskrbo z vodo in komunalno higieno, z nadzorstvom nad higieno prehrane in industrijsko higieno in je do leta 1961 opravljal tudi funkcije okrajne sanitarne inspekcije.

Z uvedbo delavskega samoupravljanja in samostojnega financiranja v zdravstvu je dobil zavod boljše možnosti za delo. Okrajni ljudski odbor je tedaj naložil zavodu tudi funkcijo okrajnega zdravstvenega centra. V tem svojstvu je svojo organizacijo, programsko usmeritev in delo prilagodil novim nalogam in razširil svoje dejavnosti od klasično higiensko-epidemioloških ter od splošne in individualne preventive na proučevanje zdravstvenega stanja in higienskih razmer, na proučevanje organizacije in dela zdravstvene službe na svojem območju, na programiranje zdravstvenega varstva, na ocenjevanje in usklajevanje programov in delovanja zdravstvenih zavodov in na druge naloge, ki jih terja narava dela zdravstvenega centra. V teh dejavnostih postaja strokovna služba zavoda čedalje bolj strokovni organ okrajne skupščine in sedmih občinskih skupščin na ljubljanskem območju, ki so ga zaradi skupne problematike zdravstva določile tudi za svoj medobčinski zdravstveni center.

V okviru zavoda delujejo naslednje strokovne službe: Socialna medicina, ki je z enoto za organizacijo zdravstvene službe in zdravstveno statistiko tehnična in vsebinska osnova delu in nalogam zdravstvenega centra na področju proučevanja, programiranja in usklajevanja dela v zdravstvu. Epidemiologija bedi z ustreznimi ukrepi nad širjenjem nalezljivih bolezni, usklajuje organizacijo zaščitnih cepljenj in opravlja tudi cepljenje oseb, ki potujejo v inozemstvo, in tistih, ki so jih ogrizle domače ali divje živali, enota za dezinfekcijo, dezinfekcijo in deratizacijo pa izvaja operativne akcije za razkuževanje zaradi nalezljivih bolezni ter za uničevanje mrčesa in glodalcev,

predvsem za potrebe komunalnih služb in delovnih organizacij. Pomembna služba, ki deluje v okviru zavoda, je medicina dela, ki s sistematskimi, periodičnimi in konziliarnimi zdravniškimi pregledi ter strokovno tehničnim ugotavljanjem delovnih pogojev in ustreznimi analizami skrbi za zdravstveno in tehnično varstvo zaposlenih na delovnih mestih in pri tem strokovno usmerja zdravstvene delavce ter navaja delovne organizacije

vzgoje. Med službe zavoda sodi končno še tudi kožno venerični dispanzer, ki pod vodstvom specialista in s patronažno sestro evidentira in proučuje probleme širjenja spolnih bolezni, jih sistematično išče in zdravi ter koordinira tovrstno dejavnost v zdravstvenih zavodih.

Kot smo videli, je dejavnost zavoda izredno pestra, zahtevna in zamotana, zlasti če upoštevamo, da se 50-članski kolektiv srečuje s številnimi problemi,

bolj načrtno sodelovanje in usklajevanje na vseh ravneh, od republiških strokovnih služb do medobčinskih in občinskih formacij, ki se ukvarjajo z delom zdravstvenih centrov ali s higiensko-epidemiološko in splošno preventivno dejavnostjo.

Eden izmed poglavitnih vzrokov za doslej ne povsem ustrezen razvoj službe, ki jo opravlja zavod, pa tudi preventivnih dejavnosti v zdravstvu sploh, je problem kadrov, ki izvira iz po-

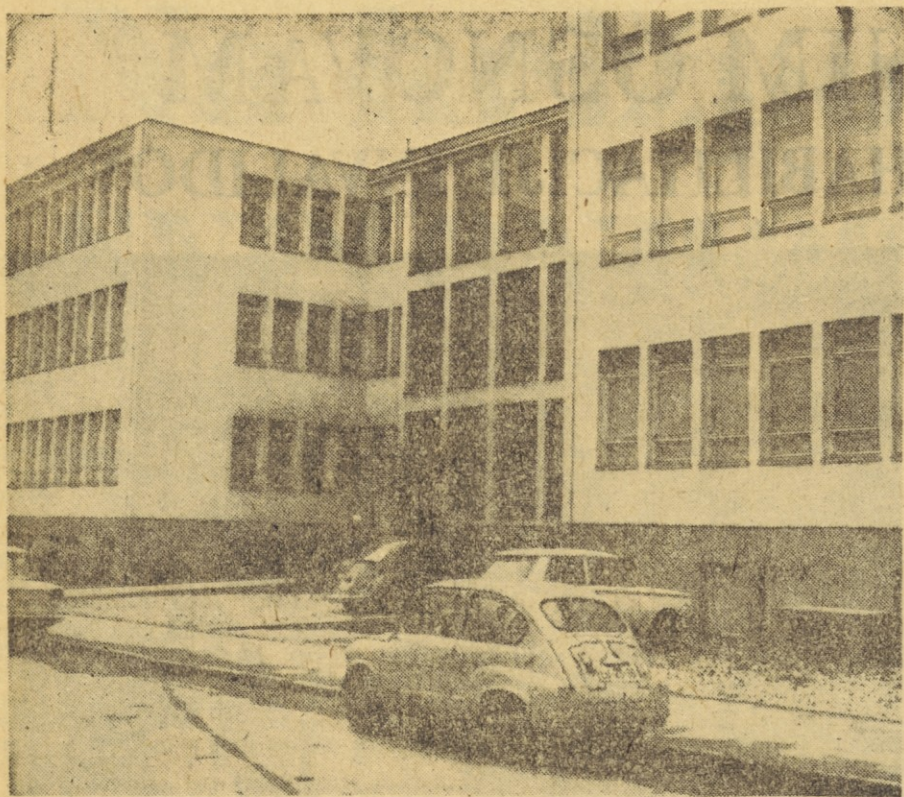

Okrajni zdravstveni zavod — tehnik pri merjenju delovnih pogojev (ropot, vlaga, prepih...) v tovarni JUB

na bolj poglobljeno skrb za varnost ljudi pri delu. V okviru javne higiene je zavod sicer pred leti opustil sistematično delo pri proučevanju komunalno higienskih problemov in malih asanacij, razvijati pa je začel v higieni prehrane epidemiološko obravnavanje čedalje številnejših zastrupljenj z živili ter proučevanje posameznih aktualnih problemov proizvodnje in prometa z živili in prehranjenosti. K temu področju sodi tudi organizacija tečajev higienega minimuma za živilce, ki predstavlja načrtno dejavnost zavoda na obsežnem področju zdravstvene

ki izvirajo med drugim tudi iz še ne povsem razčiščenih pojmov o smeri bodočega razvoja na tem področju. Tako na primer v Sloveniji še ni določena organizacijska in strokovna podoba omrežja higiensko epidemiološke službe, kar je za zavod pomembno predvsem zaradi ugotavljanja možnosti in potreb razvoja lastnih laboratorijskih zmogljivosti za rutinsko obvladovanje terena. Sicer so naloge s področja dejavnosti zdravstvenega centra danes že precej razjasnjene. Potrebno pa bo v sistemu programiranja dela zavodov in sploh zdravstvenega varstva razvijati

manjkljivosti v sistemu rednega in diplomatskega izobraževanja zdravstvenih delavcev, ki niso preventivno in socialno-medicinsko usmerjeni, kadrovskega problema pa zaostrujejo še tudi številni drugi vzroki. Ravno tako obstajajo tudi problemi na področju financiranja, ki izvirajo predvsem iz nejasnosti v finančnem vrednotenju preventivnih in finančnih programov, zaradi česar je bilo doslej čutiti razcepljenost, neusklajenost in neučinkovitost financiranja s strani proračunov, skladov zdravstvenega zavarovanja in sredstev delovnih organizacij.

Zdravstveni dom Bežigrad

● ZDRAVSTVENI DOM BEŽIGRAD

OBSEŽNA ZDRAVSTVENA ZAŠČITA V NOVIH PROSTORIH

Čeprav znatno bolje kot pred leti v starih, neustreznih in utesjenih prostorih v Lavričevi ulici, delo v novem Zdravstvenem domu po vselitvi v dve dograjeni nadstropji (lani za 29. novembra), še ni moglo zajeti predvidene širine. Zdaj pa je kolektiv ZDRAVSTVENEGA DOMA BEŽIGRAD pred prelomnico, saj računajo, da bo ob nepretrgani gradnji, navzlic občasni pomanjkanju sredstev Zdravstveni dom popolnoma dograjen do konca decembra letos. Tudi pohištveno opremo bodo nabavili in bo zmanjkalo kvečjemu približno 20 milijonov dinarjev za strokovno opremo. K celotni investiciji pa je prispeval svoj delež tudi kolektiv Zdravstvenega doma iz svojih skladov.

Zdaj so pogoji za strokovno delo ondotnih zdravstvenih delavcev ugodni in ni več izgovorov na račun neustreznih prostorov in opreme. Tudi otroški in šolski dispanzer sta pred nedavnimi dobila svoje prostore in tako je občanom v novem Zdravstvenem domu na voljo:

dve obratni ambulanti, in sicer ena za »Edilit«, »Termiko«, »Ljubljanske mlekarne«, »Učne delavnice za gluho mladino« in »Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij«, druga pa za gradbeno podjetja »Obnova«, »Bežigrad«, »Grosuplje«, »Tehnika« in »Cementar«.

Mimo splošnih ambulant so 1. maja dobili še specialista za otroške bolezni,

oktobra pa ginekologa, s čimer so razširili to dispanzersko službo na redni delovni čas, julija letos pa so k temu dodali tudi rentgen. Medtem ko rentgen zdaj še ne izkorišča v celoti, pa bo prihodnje leto, ko se bo 1. januarja 1965 iz Masarykove ulice preselil v Zdravstveni dom Bežigrad protituberkulozni dispanzer, popolnoma zaseden, kajti v novem zdravstvenem domu bodo ustanovili dispanzer za tuberkulozo in pljučne bolezni.

Tudi zobne ambulante so se v novem zdravstvenem domu razmahnile. Medtem ko so bili poprej na voljo le trije stoli, jih imajo zdaj pet, od teh pa delajo na štirih že v dveh izmenah, po novem letu pa bo ves dan zaseden tudi peti stol. Razen tega bodo v okviru šolskega in otroškega dispanzerja uredili še dve zobni ambulanti (prvo morda že v prvi polovici prihodnjega leta) za otroke.

Gradbeni tehniški šoli ustrežnejše delovne pogoje

Medtem ko je Gradbeno tehniška šola v letih od 1922 do 1947, torej v 25 letih dala skupno 485 absolventov, od tega 72 geodetov, je v povojnem obdobju od 1947 do 1964, torej v komaj 17 povojnih letih na tej šoli absolviralo skupno 1508 gradbenih tehnikov in 429 geodetov. To pomeni, da je Gradbeno tehniška šola v razmeroma krajšem povojnem razdobju vzgojila petkrat več gradbenih tehnikov kot pred vojno, kar si je mogoče razlagati s sedanjim mnogo večjim obsegom gradenj in s tem povezanim zanimanjem mladine za gradbeniški poklic.

Seveda so se s porastom števila dijakov občutno povečale naloge Gradbene tehniške šole in njenega pedagoškega kadra, ki pa kljub povečanim vzgojnim in učnim naporom ni stimuliran z ustreznim dohodkom. To seveda odvrta strokovne kadre, inženirje in arhitekte, od udeleževanja v pedagoškem delu, zlasti še, ker so sprito izredne konjunktive v gradbeni operativi in projektivi ti kadri mnogo boljše nagrajevani kot v šolah.

Nadaljnji problem Gradbene tehniške šole je pomanjkanje šolskih prostorov, zlasti specialnih učilnic za pouk fizike in kemije ter za tehnološko vzgojo, ki je tem obsežnejše sprito znatno poraslega vpisa ne le v Gradbeno tehniško šolo, marveč v vse šole in oddelke Gradbenega šolskega centra, ki obsega Gradbeno tehniško šolo z že zdavnaj pretesnimi prostori na Ašker-

čevi 7 — to šolo obiskuje 800 dijakov v skupno 29 razredih — dalje gradbeno delovodsko šolo s 150 slušatelji v skupno 5 razredih, Vajensko šolo za gradbeno stroko s skupno 532 učenci v 19 razredih in še gradbeno tehniško šolo ter vajensko šolo za odrasle v novih prostorih na Titovi cesti 98.

Skupno je na Gradbenem šolskem centru letos torej kar 62 razredov, ali po 31 razredov v vsaki izmed dveh izmen pouka.

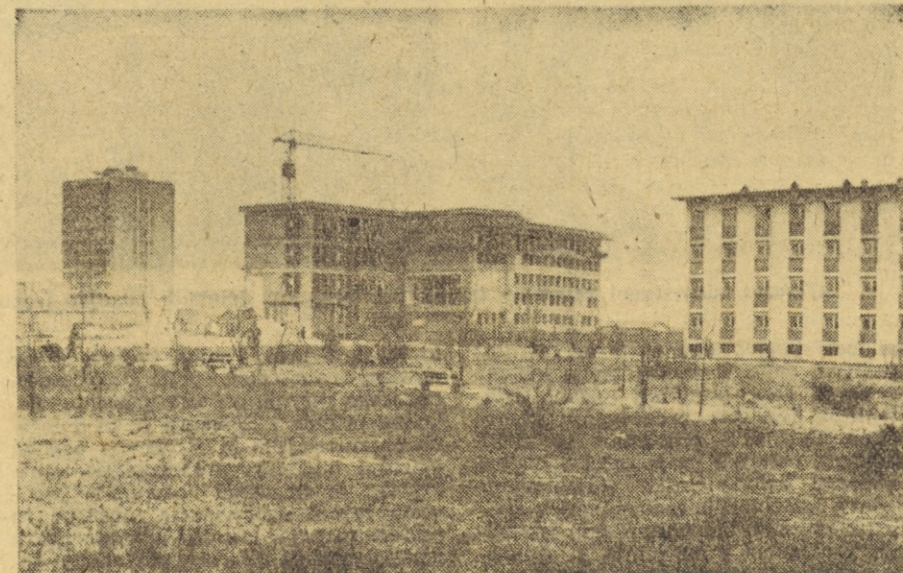
Poleg nenehnega pomanjkanja materialnih sredstev za vzdrževanje je potemtakem eden nadaljnjih perečih problemov Gradbene tehniške šole dograditev novih prostorov za Bežigradom na Titovi cesti 98.

Če bodo — kakor je obljubljeno — še letos zagotovljena manjkajoča sredstva, se bo Gradbeno tehniška šola v novi šolski objekt lahko vselila jeseni 1965.

Skrajni čas je, novi šolski objekt dograditi in dokončno opremiti ter Gradbenemu šolskemu centru in Gradbeni tehniški šoli posebej s tem zagotoviti funkcionalno delo in znošnejše delovne pogoje, ki bodo nedvomno vplivali na izboljšanje kvalitete pouka z ustrežnejšimi učilnicami in delavnicami in omogočili zlasti praktični strokovni pouk, ki ga terjajo razvojni gradbeniški tehnologije in sodobnih materialov.

ŠTEVILKE IZ STATISTIKE, KI UVELJAVLJAJO

O nepogrešljivosti bežigrajske LEKARNE pripoveduje statistika, ki se znanja z neverjetnim porastom števila storitev: leta 1962 je kolektiv lekarne opravil 187.256 storitev, lani že 247.697 in letos že doslej nad 336.000. Primerjavo še pogloblja resnica o lokalu, ki je bil dograjen leta 1949 in je še danes pravzaprav prilagojen staremu krogu koristnikov. Bežigrajska komuna pa je komuna v Ljubljani z najvišjim vsakoletnim prirastkom ter je potemtakem dokaj umevna želja delovnega kolektiva »Lekarne«, da prej ali slej poveča svoje delovne prostore, da jih prilagodi vsakdanjim potrebam občanov, predvsem pa današnji stopnji farmacevtske dejavnosti — te podaljšane roke sodobnega zdravstva.

Center izobrazbe gradbenikov

ZAVOD ZA FARMACIJO IN KONTROLO ZDRAVIL

Ne dolgo pa bo ZAVOD ZA FARMACIJO IN KONTROLO ZDRAVIL praznoval že 10. obletnico obstoja. Zavod je bil namreč ustanovljen leta 1955 s široko začrtanimi smernicami dejavnosti, ki povsem opravičujejo namen ustanovitve zavoda. Kakšen je bil torej namen in kaj je pravzaprav osnovna dejavnost novoustanovljenega zavoda?

Čeprav so bili skromni pogoji za začetek razvoja zavodovega dela, je bil namen, ki je narekoval potrebe po takem zavodu, toliko zahtevnejši. Zavoljo tega je bila naloga zavoda, ustvariti nove možnosti za izboljšanje in razširitev proizvodnje na vseh področjih farmacije. Toda kako ustvariti in realizirati namen? To je bilo težje. Kolektiv zavoda se je zato, da bi čimbolje upravičil namen ustanovitve, začrtal točne smernice dejavnosti. Kot prvo so prevzeli nalogo opravljanja strokovnih analiz, na podlagi katerih z dajanjem strokovnih mnenj o uporabnosti zdravil in preparatov pomagajo naši zdravstve-

ni službi. Dalje so pričeli z zdravstvenim raziskovanjem analitskih metod in pripravljanjem predlogov za dopolnitev obstoječih predpisov s področja analitičnih metod za farmacevtske izdelke.

Toda, čeprav bi že začetna dejavnost opravičila naslov zavoda, je bil namen ustanovitve znatno obsežnejši. Kot zelo pomembna smer njihovega razvoja je bilo dalje proučevanje laboratorijske izdelave zdravil, izdelovanje standardiziranih galenskih preparatov za lekarne, medtem ko so vsa pozornost usmerili v strokovno izpopolnitev farmacevtov iz področja preparative, tako v teoretičnem kot praktičnem znanju.

Vendar prav gotovo zavod ne bi opravičil (vsaj ne v celoti) svojega namena, kolikor v svojo dejavnost ne bi vključil tudi znanstveno proučevanje in uvajanje novih metod za gojenje, obdelavo in predelavo zdravilnih zelišč in drugih drog. V te namene že od začetka gojijo zdravilna zelišča v poljskih nasadih, medtem ko na podlagi proučevanj dajejo strokovna mnenja o uporabnosti in kakovosti zdravilnih zelišč našim zdravstvenim ustanovam. Propagirajo nabiranje zdravilnih zelišč, ki njihovo dejavnost že dopolnjujejo. Tudi lekarniška dejavnost je domena njihovega dela, saj le-to seznanja z novimi metodami dela, medtem ko na njihovo željo pomagajo tudi pri uvajanju diplomiranih farmacevtov-stažistov v praktična lekarniška dela.

Spratka, povsem gotovo je, da je bila začetna dejavnost zavoda sila široka in pestra, prav gotovo pa nadvse potrebna, saj je bil zavod (in je še danes) ustanovljen kot edini tovrstni kontrolni republiški organ. Čeprav so bili začetki sila težki, se je kolektiv po nekaj težkih in burnih letih končno prebil skozi najtežje in pričel upravljevati namen in obstoj s širjenjem toliko potrebne dejavnosti. Leta 1960 so razširili dejavnost na področje izdelovanja nove farmacevtske embalaže, leto dni kasneje pa so prevzeli nove naloge (proučevanje, analize) ob sofinanciranju Sklada »Borisa Kidriča« in farmacevtske industrije (Tovarna »Lek« in »Krka«). Toda niso se ustavili. Letos so pričeli z izdelovanjem aparatov za demineralizacijo vode.

Nedvomno so uspehi precejšnji, toda da so do teh prišli, ni šlo brez težav. Enkrat je primanjkovalo sredstev, drugič materiala, medtem ko tudi kadra

v začetku ni bilo dovolj. Sedaj imajo kadra dovolj, saj le-temu nudijo vse možnosti dopolnilnega izobraževanja, medtem ko redno vsako leto stipendirajo najmanj dva študenta na farmacevtski fakulteti.

Četudi smo napisali, da jim kadrovska vprašanja ne povzročajo težav, je le teh več pri nabavi aparatov in kemikalij. Pri nabavi aparatov in deloma tudi kemikalij so namreč vezani na uvoz. Čeprav imajo dinarska sredstva na razpolago, jim deviznih sredstev primanjkuje, ker namreč lastnih ne ustvarjajo, dodeljenih (Republiški sekretariat za zdravstvo) pa je premalo, včasih ne zadostujejo niti za najpotrebnejše. Takrat si pomagajo na vse načine. Skratka, težav okrog nabave aparatov in kemikalij je dovolj, morda celo nekoliko preveč, zato je povsem razumljiva želja kolektiva — dobiti na razpolago nekoliko več deviznih sredstev, ki naj zagotovijo nemoteno in zato še uspešnejše delo Zavoda za farmacijo in kontrolo zdravil.

Zavarovalnica Bežigrad sprejema vse oblike zavarovanj

Zavarovalnica Bežigrad posluje na območju občinskih skupščin, ki so hkrati ustanoviteljice te zavarovalnice. To so Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Siška, Ljubljana-Vič-Rudnik, Grosuplje, Litija, Logatec, Vrhnika in Ribnica. Zavarovalnica je bila ustanovljena 1. jan. 1962 ob reorganizaciji in decentralizaciji nekdanjega DOZ. Zavarovalnico upravljajo zavarovalci prek skupščine in upravnega odbora, pa tudi delovni kolektiv.

V letih 1962 do 1964 je zavarovalnica realizirala na podlagi zavarovalnih pogojev 3 tisoč 107 milijonov dinarjev premijskega inkasa in v tem času izplačala zavarovancem 1 tisoč 962 milijonov dinarjev odškodnin kot obveznosti iz zavarovalnih pogojev. Iz sleda za preventivne in represivne ukrepe, ki se formira iz vplačanih premij, je zavarovalnica prispevala za modernizacijo gasilske službe in za nekatere druge preventivne dejavnosti še 143 milijonov dinarjev.

Varnostni skladi zavarovalnice vsako leto naraščajo in so dosegli danes že 700 milijonov dinarjev. To so pretežno sredstva matematične rezerve življenjskih zavarovanj.

Poslovni stroški znašajo 0,8% od realizirane premije, povečujejo pa jih družbene obveznosti, ki jih mora zavarovalnica izločiti, kot prispevek iz dohodka, ki znaša 80 milijonov dinarjev in kot prometni davek, ki znaša 585 milijonov 277 tisoč dinarjev.

Zelo ugodno se razvijajo vse oblike zavarovanja iz zasebnega sektorja, vendar so našim občanom najbolj priljubljena zavarovanja stanovanjskih premičnin (gospodinjstev), zaradi sorazmerno nizke premije ob zelo obsežnem jamstvu, potem zavarovanja motornih vozil in življenjska zavarovanja. Od vseh inkasiranih premij v letu 1964 znaša udeležba zasebnega sektorja 47,5 odstotka.

Zavarovalnica sprejema vse oblike zavarovanj neposredno ali prek zastopnikov, ki so v vseh večjih naseljih.

V Laboratoriju Zavoda za farmacijo in kontrolo zdravil

Povedati je še treba, da so s preselitvijo zobne ambulante na Ježici ondotni odprli splošno ambulanto in posvetovalnico, ki pa nista polno izkoriščeni, ker občani v tem delu občine bržčas za to ambulanto še ne vedo.

RAZVOJNA POT pomembne kulturne institucije

Nekaj desetletna prizadevanja naših rednih znanstvenikov so privedla leta 1951 do ustanovitve Tehniškega muzeja lovenije. Ta edinstvena kulturna institucija zbira in urejuje zgodovinsko pomembno tehniško gradivo, gradivo vseh vrst z vsa potrebno dokumentacijo, ki kakorkoli seznanja z razvojem proizvodne in predelovalne tehnike v naši republiki. Sprva v okviru Tehniškega muzeja, postanejo pozneje nekakere njegove enote popolnoma samostojne: Kovaški muzej v Kropi, Stalna zbirka Železarne Jesenice, Delavski muzej na Ravnah, Mestni muzej v Idriji, drilji, Tekstilni muzej v Kranju, stolarska zbirka v Hrastniku, čevljarstva in usnjarska v Trzinu, zbirka pregledarstva v Velenju... Pozneje se je oblikovala še gozdarsko lesna in lovna zbirka v gradu Bistra pri Vrhniki. Ta zbirka je bila najpoprej kabinetnega značaja, in sicer pri Inštitutu za gozdno in desno gospodarstvo. V letu 1953 pa se je priključila k Tehniškemu

muzeju, ki se oblikuje v kompleksni muzej z eksponati iz raznih delovnih področij. Poleg organiziranja stalnih zbirk Tehniški muzej štiti vrsto pomembnih tehniških spomenikov na terenu. Med njimi: plavž v Železnikih, »vigenjce« v Kropi »kamšt« v Idriji, razvaline bakrarne na Hublju pri Ajdovščini, kovaško peč v Dvoru pri Žužemberku, kovaško stanovanjsko hišo v Kropi, repač na Ravnah... Vse to so edinstvene muzealije, ki jih Tehniški muzej s sodelovanjem kulturnih institucij še izpopolnjuje ter jih ohranja našim generacijam. Hkrati z urejanjem zbirk izdaja Tehniški muzej še vrsto znanstvenih in poljudnih publikacij o razvoju proizvodne in predelovalne tehnike v Sloveniji. S temi zbirkami je muzej uveljavljen v krogih mednarodnih muzejev. Njegov cilj: po zgledu drugih držav, ki so odmerile tovrstnim zbirkam pravo mesto, razmišlja Tehniški muzej v Ljubljani o novogradnji, v kateri bi lahko kompleksnejše uredil številne dragocene eksponate.

Kmetijski inštitut — laboratorij za kontrolo semen

KMETIJSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Raziskovalno delo KMETIJSKEGA INŠTITUTA SLOVENIJE zajema vse aktualne probleme modernizacije kmetijske proizvodnje in izgradnje družbenih posestev Slovenije s posebnim poudarkom na pridelovanju živinske krme, krompirja, zelenjave, sadja in grozdja ter na proizvodnji mleka, jajc in mesa. Ta obsežen program raziskovalnega dela je doslej zajel v projekte probleme proizvodnih sredstev, zemlje, rastlin in živali, tehničnih in reprodukcijskih sredstev po fazah proizvodnega procesa; v projektih so vključene osnovne in tehnološke raziskave, mikro in makro poskusi na poljskem polju in lastnih objektih, proizvodne poskuse na pilotskih objektih ter industrijske poskuse na družbenih obratih, farmah in plantažah. Tako je torej vsa raziskovalna služba Kmetijskega inštituta Slovenije tesno povezana s prakso in praksa z njim.

Da bi bilo raziskovalno delo kar najbolj temeljito, je vanj vključeno več raziskovalnih biotehničnih organizacij. Tako je torej podana popolna koordinacija dela pri reševanju številnih raziskovalnih problemov in je omogočeno tesno sodelovanje med organizacijskimi enotami in posameznimi raziskovalci z inštituta biotehnične fakultete ljubljanske univerze ter republiškim veterinarskim zavodom, med področnimi kmetijskimi zavodi in razvojnimi oddelki kmetijsko-industrijskih kombinatov, inštitutom za biologijo, univerzo, Hidrometeorološkim zavodom Slovenije, Zavodom za vodno gospodarstvo Slovenije, Ekonomskim inštitutom Slovenije in sorodnimi raziskovalnimi organizacijami širom po Jugoslaviji. Tak sistem programiranja pa omogoča racionalno delitev dela znotraj projektov, problemov in tem, ter specializacijo raziskovalnih organizacij; poglobitev in sistematsko odvijanje raziskovalnega dela od osnovnih problemov razvijanja metodike laboratorijskih, polindustrijskih in industrijskih raziskav do kontrole proizvodnega procesa ter testiranja proizvodov v predelavi in potrošnji.

Kmetijski inštitut Slovenije objavlja izsledke svojega znanstvenega in strokovnega dela kakor tudi izsledke kmetijske tehnike v svetu, prilagojene našim potrebam, in jih uvaja v prakso neposredno sam, ali v sodelovanju z drugimi organi kmetijske službe. Po naročilu raziskuje in proučuje posamezne splošne pojave v kmetijstvu in sestavlja o tem strokovna mnenja in predloge. V okviru veljavnih predpisov preizkuša zdravje in kakovost semen, skrb za, izdaja tovrstna potrdila, analizira in preizkuša vina, skrbi za

varstvo rastlin, za razvoj semenske službe in kakovosti kmetijskih proizvodnih sredstev pri uvozu in blagovnem prometu v Sloveniji. Po potrebi in naročilu izdeluje tudi študijske in programske naloge, tehnološke in agromorske dokumentacije investicijskih elaboratov, ter projektira vse vrste zgradb za kmetijstvo.

Vse te številne naloge opravlja Kmetijski inštitut Slovenije prek svojih organizacijskih enot, ki so: zavod za poljedelstvo, vrtnarstvo in kontrolo semen, zavod za živinorejo, zavod za mlekarstvo, zavod za sadjarstvo in vinogradništvo, zavod za mehanizacijo kmetijstva, centralni laboratorij in informativni center.

Kmetijski inštitut Slovenije in Biotehniška fakulteta v Ljubljani pa sta konec leta 1961 ustanovila kmetijski poskusni center v Jablah pri Ljubljani, ki se bavi z raziskovalnim delom v kmetijstvu, praktično, usposablja študente Biotehnične fakultete in kmetijski strokovni kader s proizvodnjo elitnega semenskega materiala in plemenske živine, s progenotestiranjem plemenskih živali in s kmetijsko proizvodnjo. Lani je ta center upravljal s 193 hektari njiv, sadovnjakov in travnikov, a v bližnji prihodnosti bo razširil svojo dejavnost na okrog 600 hektarov.

Ustanova, ki je izpolnila precejšno vrzel v gradbeni stroki

Da bi izpolnili vrzel, ki jo je bilo pri nas čutiti na področju študijskega, znanstveno raziskovalnega in pospeševalnega dela, ki bi dajalo predvsem gradbeni operativi in projektivi strokovne odgovore na vrsto perečih vprašanj, ki zadevajo nadaljnji razvoj gradbeništva, je bil leta 1963 ustanovljen **Gradbeni center Slovenije** kot znanstveno raziskovalna organizacija. Raziskovalno, operativno pospeševalno, instruktžno-vzgojno in dokumentacijsko-informativno delo predvsem na področju industrializacije stanovanjske graditve in stanovanjsko komunalnega gospodarstva pomeni zato danes, ko je organizacija v prvi fazi svojega razvoja, njeno temeljno dejavnost.

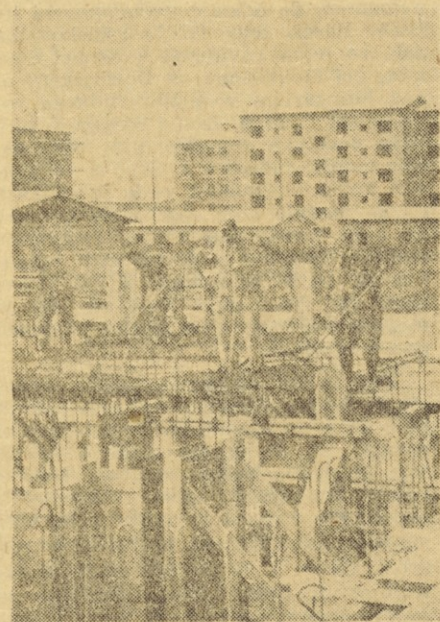
Strokovnjaki kmetijskega inštituta ugotavljajo gostoto posevka pšenice

Urbanistični načrt Slovenije je izpolnil vrzel v urbanističnih snovanjih

Ustanovljen pravzaprav že leta 1955 kot proračunski zavod (vendar takrat še ni začel z delom), ki ga je vlada LRS štiri leta pozneje preosnovala v finančno samostojno institucijo, je **Urbanistični inštitut Slovenije** začel leta 1960 redno poslovati kot samostojen znanstveni Zavod.

Inštitut je dejansko izpolnil precejšnjo vrzel na področju urbanistične dejavnosti v naši republiki. Družbeni in gospodarski razvoj posameznih področij namreč nujno terjaja organizacijo, ki naj opravlja znanstvene raziskave na področju urbanizma, proučuje in raziskuje probleme, dognanja, dosežke in metode prostorskega urejanja s kompleksnega urbanističnega vidika ter možnosti in oblike praktične uporabe izsledkov svojega znanstvenega in strokovnega dela.

V skladu s temi zahtevami je Urbanistični inštitut Slovenije tudi organiziral svojo dejavnost. Ta pa je na kratko naslednja:

Sklad za zidanje stanovanjskih hiš — graditev stanovanjske soseske 6 med Turnerjevo in Hubadovo ulico za Bežigradom

Izdeluje urbanistične študije in programe, strokovne elaborate, ekspertize in analize s področja svoje stroke — kakor tudi urbanistične načrte — vse to pa predvsem zaradi preizkušanja in potrditve pravilnosti rezultatov svojih raziskav in zaradi reševanja aktualne problematike urbanističnega urejanja na terenu. Nadalje zbira potrebno urbanistično dokumentacijo, vodi lastno založniško dejavnost, sodeluje pri vzgoji znanstvenega in strokovnega kadra in prireja s tem namenom različne strokovne tečaje, seminarje, simpozije ipd.

35-članska delovna skupnost Urba-

nističnega inštituta — med njimi pa so predvsem visokokvalificirani strokovnjaki, arhitekti, ekonomisti, geografi, strokovnjaki za komunalna vprašanja in drugi strokovni kadri — izdaja med drugim tudi lastno strokovno urbanistično revijo »Urbanizem«, edino te vrste v državi za populariziranje sodobnega urbanizma, problemov med strokovno in široko javnostjo, kakor tudi za seznanjanje tujine z dosežki jugoslovanskih urbanistov.

Nekako takšne so naloge in dejavnost te organizacije, ki smo jih seveda lahko opisali samo v strnjeni obliki. Da bi si ustvarili popolnejšo podobo, navajamo za primer samo tri pomembna strokovna dela, ki jih je družba zaupala inštitutu: to so izdelava regionalnega programa razvoja in ureditve ljubljanskega okraja ter izdelava urbanističnih načrtov za velike komplekse, kot so Zgornje Posočje, Zgornjesavska dolina in območje goriških občin...

Sklad za zidanje stanovanjskih hiš občine Ljubljana-Bežigrad

Sklad za zidanje stanovanjskih hiš občine Ljubljana-Bežigrad gradi vse vrste standardno opremljenih stanovanj v nizki, srednji in visoki gradnji, v blokih, stolpih in stolpnih. Razen tega organizira gradnjo za vse vrste graditeljev, opravlja gradbeni nadzor pod ugodnimi pogoji in daje posojila individualnim graditeljem, širokemu krogu varčevalcev za stanovanjsko izgradnjo, hišnim svetom in gospodarskim organizacijam, bodisi za nakup ali gradnjo stanovanj, kakor tudi za njihova večja popravila.

Tako je sklad leta 1962 pričel graditi 120 stanovanj, lani že 319 in letos kar 350 stanovanjskih enot. Manjše število teh stanovanj je bilo namenjeno tudi za 100-odstotno prodajo interesentom.

Razen teh investicij je Sklad za zidanje stanovanjskih hiš bežigradske občine odobril v minulih treh, to je v njegovih prvih letih obstoja, vrsto posojil za individualno gradnjo, kakor tudi za nakup stanovanj ter za večja popravila stanovanjskih objektov v občini Ljubljana-Bežigrad, v skupnem znesku okrog 900 milijonov dinarjev. Kako uspešno pa je njegovo delovanje, je med drugim razvidno tudi iz realiza-

cije dohodkov, ki je leta 1962 znašala 940 milijonov dinarjev, lani milijardo 507 milijonov in letos okrog dve milijardi dinarjev.

A če želite lastno stanovanje, se vključite v varčevalno službo Sklada za zidanje stanovanjskih hiš občine Ljubljana-Bežigrad!

Varčevalno službo je sklad začel uvajati že leta 1962 in dobiva iz leta v leto vedno večji obseg, kajti zanimanje zanjo se vse bolj širi med občani bežigradske občine. Toda o tem naj spregovorijo zanimivi podatki:

Že v prvem letu delovanja varčevalne službe je sklad zbral okrog 145 milijonov dinarjev. Naslednje leto, to je leta 1963, pa je višina vloženih sredstev dosegla 530 milijonov dinarjev, a v letošnjem letu že okrog 500 milijonov dinarjev.

In kakšni so pogoji?

Varčevalec mora zbrati 10 odstotkov, njegov delodajalec mora prispevati 40 odstotkov, a sklad priskoči s 50-odstotno udeležbo s posojilom za določeno obdobje let in enodostotno obrestno mero. Če pa delodajalec ne prispeva svojega deleža, pa mora varčevalec sam zbrati sredstva za petdesetodstotno udeležbo.

VODNA SKUPNOST Ljubljana Sava

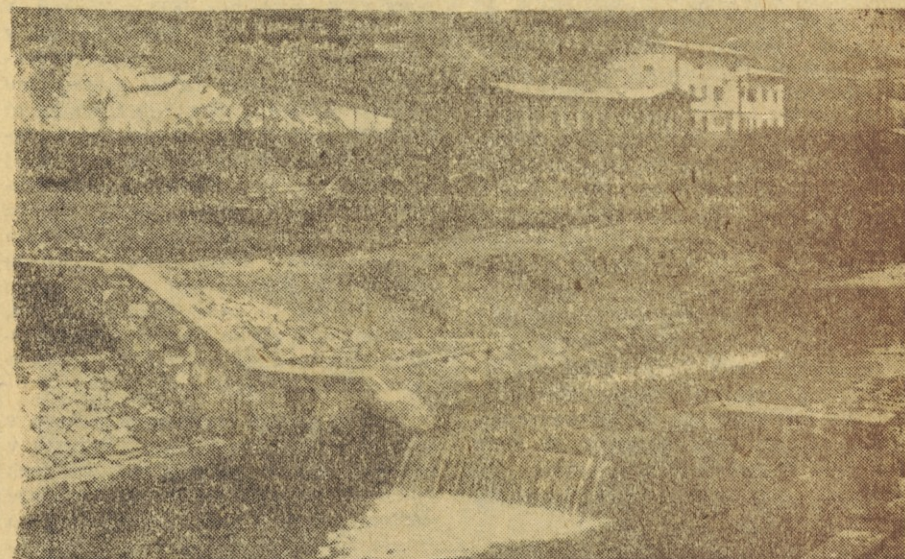
Pravijo, da v nesreči spoznaš prijatelja, in to še prav posebno velja za vodno gospodarsko službo. Kajti prav tiste žalostne in katastrofalne posledice, ki jih za seboj vlečejo prek naselij in polj razlize vode, dovolj zgornjo pričajo, kako pomembna je v splošnem narodnem gospodarstvu dobro urejena vodna gospodarska služba. In kakor vse podobne splošne vodne skupnosti v Sloveniji, je tudi VODNA SKUPNOST LJUBLJANA-SAVA V LJUBLJANI medobčinska gospodarska organizacija. Njen teritorij zajema poročje vseh voda od Medvoda do Radeč, od Kamniških planin do Kočevja in hrvaške meje ob levem obrežju Kolpe in tja do postojanskih vzpetin. Ozemlje, na katerem deluje ta skupnost je zelo raznolično po svoji strukturi: zajema kraške predele, barje in gorski svet s hudourniki.

Glavna skrb Vodne skupnosti Ljubljana-Sava in vseh sorodnih vodno gospodarskih podjetij je vzdrževalna služba, regulacija vodotokov, krotenje hudournikov, osuševanje in namakanje zemljišč, preskrba z vodo, urejanje kanalizacije in čiščenje odpadnih voda. Med njenimi sedanjimi najpomembnejšimi nalogami pa je melioracija Grosupeljskega polja in delno tudi Barja, da bi Agrokombinat Grosuplje in KP Barje razširila svojo dejavnost na tista področja, ki jih stalno zamaka voda. Manjša melioracijska dela naročajo tudi kmetijske zadruge, ki žele iztrgati vodni stihiji čim več zemlje, da bi povečale kmetijsko proizvodnjo.

Mnogo dela ima vodna skupnost tudi z nudenjem strokovne in finančne pomoči občinam in krajevnim skupnostim pri preskrbi z vodo na relacijah Cerklje—Vodice—Mengeš, industrijskih središč ter okolice Ljubljane, kakor tudi litijskemu in domžalskemu vodo-

vodu, vodna skupnost sodeluje tudi pri regulacijskih in melioracijskih delih na Barju, pa vse tja do Litije. Zelo pomembna je udeležba njenega delovnega kolektiva pri usklajevanju kmetijskih, turističnih in energetskih interesov na določenem področju. Tako na primer velja temeljito proučiti ozebitev Cerkljskega jezera za lovni turizem ob istočasnih melioracijah Barja in Plavinskega polja, da bi pridobili čim več rodni površin, in smotrni uporabi sile za zgraditev elektroenergetskega sistema na tem področju.

Seveda pa so za vsa ta obsežna dela, predvsem za ona, ki neposredno preprečujejo neprecenljivo škodo, ki nastaja po katastrofalnih in tudi več ali manj običajnih poplavih, potrebna znatna finančna sredstva. Samo za redna vzdrževalna dela bi potrebovali okrog 200 milijonov dinarjev letno, a toliko je približno vsega denarja za potrebe vseh dejavnosti Vodne skupnosti Ljubljana-Sava, vključno dragih del za ukrotenje Kamniške Bistrice ter ureditev Savine struge v okolici Ljubljane. Sredstva, ki jih sedaj zberejo iz vodnih prispevkov gospodarskih organizacij, so dokaj pičila v primerjavi z nalogami vodne skupnosti pri učinkovitem zavarovanju narodnega gospodarstva pred poplavami. Zato si delovni kolektiv te prepotrebne gospodarske organizacije mnogo obeta od novih zveznih predpisov, ki bodo določili primerne kvote za to službo, da bi omogočili ne samo omilitve škode, ki jo napravijo poplave, pač pa tudi in predvsem načrtno izvedbo prepotrebne preventivnih ukrepov, ureditev vodotokov, obširnejša melioracijska dela, kakor tudi izvedbo uspešnejšega preprečevanja uničenja voda in gradnjo čistilnih naprav ter kanalizacije.

Prag na Borovnišici, ki ga je zgradila Vodna skupnost

SPOZNAVANJE

prirodnega bogastva - temeljni kamen

Programiranje večje proizvodnje v naših tovarnah, hitrejšega razvoja težke in lahke industrije, razmišljanja o nastajanju novih delavskih naselij v kar se da najbolj neposredni bližini surovinskih virov — vse to je v močni odvisnosti od poznavanja prirodnega bogastva naše zemlje. Zategadelj tudi tolikšna prizadevnost Jugoslavije pri izdelovanju nove geološke karte za njeno celotno ozemlje, ki bo osnova za širša načrtovanja neposrednih raziskovalnih posegov za potrebe jugoslovanskega gospodarstva. V tej akciji prevzema dela za načrtovanje geološke karte Slovenije GEOLOŠKI ZAVOD LJUBLJANA. Njegovo dosedanje delo nas seznaja z možnostjo, da bo vse ozemlje Slovenije v naslednjih desetih letih na novo kartirano, hkrati pa bodo v tem času že tudi izdelane hidrogeološke in inženirsko geološke karte, ki bodo predstavljale osnovo za bodoča projektivna dela.

a še ti niso bili zaposleni v neposredni proizvodnji, pač pa so bili potrebni visokim šolam kot znanstveno pedagoški kader. Zavod v tem času ni imel niti enega. Prva generacija geologov izšolanih v Ljubljani, je prestopila prag zavoda šele po 4 letih.

Decembra 1948. leta je dobil zavod status splošnega državnega pomena ter je bil postavljen pod upravo zveznega ministrstva za rudarstvo. Njegovo organizacijo je tedaj izpopolnila še novoustanovljena sekcija za globinsko vrtnanje.

Z decentralizacijo našega gospodarstva leta 1950 preide zavod kot »Uprava LRS za geološka raziskovanja« pod »Svet za energetiko in ekstraktivno industrijo LRS«. Tedaj je začel njegov razmeroma skromen kolektiv uveljavljati prehod od krajših raziskovalnih in komisijskih ogledov na že bolj sistematično ter temeljitejšo geološko raziskovalno delo, pri čemer je lahko upo-

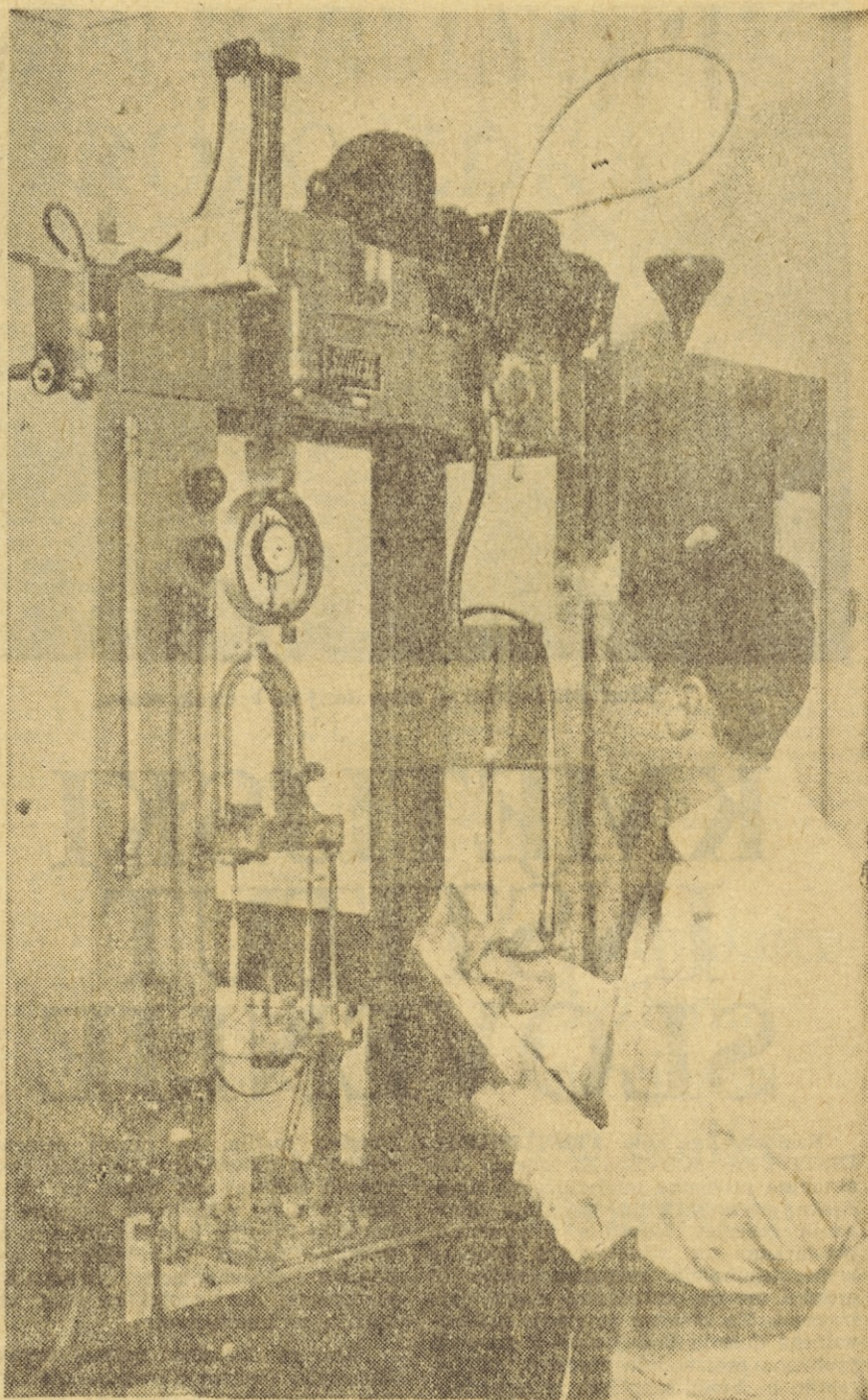
Nadvse pomembna je dejavnost zavoda pri širjenju materialne surovinske baze v republiki. Eno od del, ki jih Zavod opravlja že vrsto let, je raziskovanje živosrebrnih ležišč v širši idrijski okolici. Geološke razmere so tod zelo zapletene, vendar se je zavodovim delavcem doslej že posrečilo z različnimi metodami odkriti orudenja, precej oddaljena od sedanjega rudnika. Lahko se pričakuje, da se bodo v bližnji prihodnosti zaloge živosrebrne rude v idrijskem rudišču močno povečale.

Druga pomembna metala v Sloveniji sta svinec in cink. Zavod v sodelovanju z mežiškim rudnikom že vrsto let uspešno raziskuje okolico Mežice z namenom, da odkrije pomembnejša ležišča. Razen tega tečejo raziskovalna dela za tema kovinama v okolici Sevnice, pri Mokronogu na Dolenjskem in pod Mangartom v bližini velikega rabeljskega rudišča. Zavod raziskuje tudi širše posavsko območje, kjer zdaj deluje manjši rudnik v Litiji. Pri raziskavah kovin v Sloveniji velja pripomniti, da so metode dela specifične, ker gre za tako imenovana skrita, podzemna rudišča, ki nimajo površinskih izdankov ali pa le zelo malo. Kljub težavnosti pa dokazujejo rezultati, da je mogoče s primerno metodologijo doseči dobre rezultate.

Ena izmed najpomembnejših nekovin je kaolin, katerega največji rudnik je v Črni pri Kamniku. Z raziskavami zadnjih let je uspelo njegove zaloge zelo povečati. Važna so tudi raziskovanja bentonitnih glin, kremenovih peskov (po katerih je veliko povpraševanje v industriji, in ki jih Slovenija proizvaja — 50 % jugoslovanske proizvodnje) in tufov. Zlasti aktualno je zadnje čase iskanje novih ležišč boksita v Sloveniji, to predvsem zaradi kratkih transportnih razdalj do Kidričevega — dalmatinski in črnogorski boksiti so predaleč. Zato velike raziskave boksitnih nahajališč v Sloveniji.

Raziskovalna problematika premogov je v glavnem vezana na dve pregovorniški kadunji: Velenje in Zasavje. Največji problem v Velenju je ugotavljanje količin talne vode in njih odvodnjavanje, kar bistveno vpliva na normalen potek odkopavanja premoga. Problem — trd oreh — rešuje zavod z intenzivnim, a dolgoročnim raziskovanjem. V zasavskem bazenu gre za razširitev eksploatacijskih področij, kar zahteva obsežne raziskave, ker so geološke razmere zapletene: geološke sile so namreč razkosale nekdanje enotne premogovne sloje. Raziskovalna dela se razvijajo postopno.

Pomemben poudarek je na inženirsko geoloških in hidrogeoloških problemih. Zavod opravlja storitve v zvezi s preiskovanjem tal pri gradnjah. Tu lahko omenimo kot primer dela pri koprski železniški progi, pri raznih cestah — trziški, pri Mariboru, zasavski; pri gradnji hidrocentral: Bovec, na Dravi, Savi in Muri. Važno gospodarsko vprašanje v Sloveniji je pitna in industrijska voda. Zavod vrši obsežne raziskave za zajetje talnih vod v raznih območjih Slovenije — za koprski vodovod, za mariborski vodovod, raziskave na Dravskem polju, v ljubljanski kotlini in na Sorškem polju. Bliskovito naraščajo potrebe po indu-

Geomehanske raziskave v Geološkem zavodu

strijski vodi. Spet ustrezne raziskave v Koprščini, v okolici Celja itd. Velik rezervoar podtalnice je na primer Krško polje.

Mimo akcij v državi pa karakterizirajo uspešen razvoj zavoda tudi dela v tujini, kamor je prvič prodrl leta 1963. Zavod je član poslovnega združenja RUDIS, ki opravlja v tujini investicijska dela predvsem s področja rudarstva. Dosedanji uspeh tega tako imenovanega »izvoza intelektualnih in tehničnih storitev« se izraža v dejstvu, da ima Geološki zavod v Ljubljani sklenjenih pogodb za delo v tujini za preko milijon dolarjev.

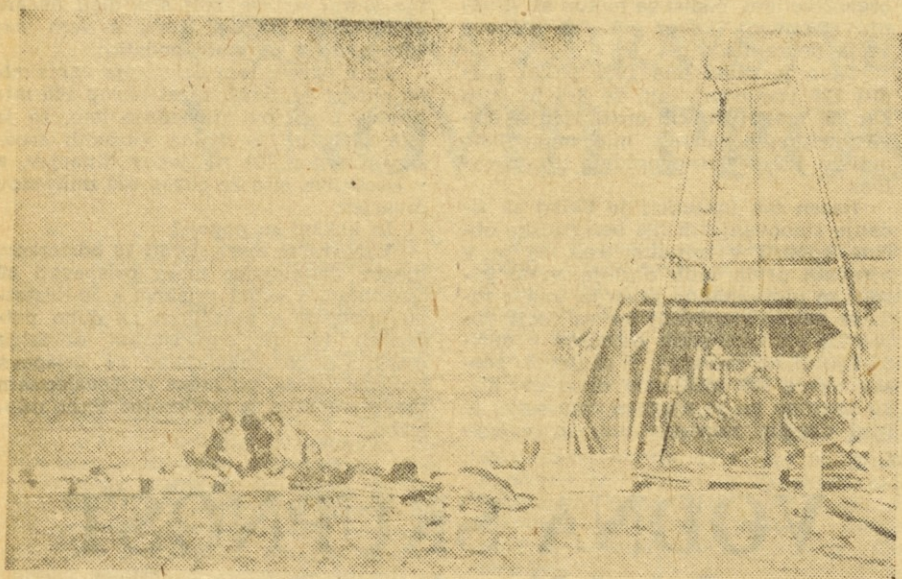
Tako ima zavod v programu raziskave v Etiopiji (železo, baker, volfram itd.). V Egiptu iščejo naši strokovnjaki fosfate v Safagi in raziskujejo premog v Magari na Sinajskem polotoku. V Alžiriji teko raziskave za cink in svinec. V teh deželah se odpirajo možnosti za nadaljnjo razširitev delovanja.

Perspektive raziskovalnega dela se odpirajo tudi drugod: v Tuniziji, na Cipru in celo v daljni Indiji. Lahko rečemo, da je ta preusmeritev delovanja Zavoda na zunanje tržisce eden izmed najpomembnejših mejnikov v njegovem razvoju. Pri tem ne smemo pozabiti, da smo Slovenci nekoliko v zamudi, ker so nas nekatera druga sorodna jugoslovanska podjetja v minulih letih prehitela. Zdaj je zavod na poti, da razliko izenači. Vsekakor je treba podčrtati dejstvo, da je izvoz intelektualnih in tehničnih storitev, ka-

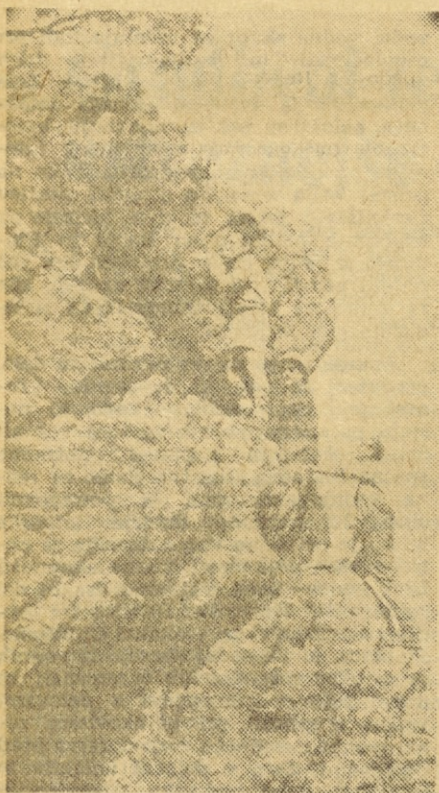
kor zelo zadeto pravilo: »Izvoz ki najmanj velja in največ prinese.«

Povečevanje obsega dela, predvsem pa ustreza mera odgovornosti do kvalitete opravljenih poslov, spet in spet opozarja na očitno pomanjkanje strokovno usposobljenih delavcev, na pomanjkanje mladih tehnikov in geologov s fakultetno izobrazbo. Temu problemu se pridružuje še problem odločno pretesnih delovnih prostorov zavoda, ki so obenem še razdvojeni v dveh zgradbah. Zategadelj tolikšne namere zavoda, da prej ali slej zgradi novo poslopje v Dimičevi ulici. Res, pretežna večina dejavnosti zavoda je vezana na terensko delo, kljub temu pa je izredne pomembnosti za zavod in za njegove terenske raziskave delo v njegovih tehničnih pisarnah, delo v njegovih laboratorijih.

Zavod je realiziral leta 1959 okoli 300 milijonov; letos predvidevamo plan pripoveduje o dveh milijardah realizacije, pri čemer so upoštevana tudi znatna devizna sredstva, ki jih ustvarjajo člani delovnega kolektiva zavoda v tujini. Realizacija raste iz leta v leto; iz leta v leto so obsežnejša naročila, ki prihajajo na naslov Geološkega zavoda v Ljubljani. Pogojuje jih vsesplošna potreba po hitrejšem in zanesljivejšem odkrivanju surovinske baze, pogojuje jih zaupanje v zavod ter v sposobnost njegovih strokovnjakov. Oboje pa uvršča zavod med pomembne ter perspektivne delovne organizacije v bežigradski komuni.

Geološko vrtnanje in kartiranje vrtn v Alžiriji

Geološka prospekcijska delanja v Alžiriji

Vsekakor je to pomembna akcija kompleksnega obseja. Je v neki meri rezultat dolgoletne zavodove dejavnosti, saj v njej združuje številna že opravljena raziskovalna dela večjega in manjšega obsega.

V naši državi pred vojno nismo imeli delovne organizacije, ki bi se sistematično ukvarjala z rudarskimi in geološkimi raziskovalnimi deli na območju Slovenije. Ta občutna vrzel v naši gospodarski in tudi kulturno-znanstveni strukturi je bila odpravljena šele po letu 1948 z ustanovitvijo GEOLOŠKEGA ZAVODA LJUBLJANA. Tedaj je bila to samostojna državna ustanova pri takratnem ministrstvu za industrijo in rudarstvo. Spočetka je imel zavod glede na obnovo ter uvajanje planskega gospodarstva obilo dela; obnavljanje in razširitev rudnikov, ocena zaloga in iskanje ter preskrbovanje industrije z mineralnimi surovinami; ukvarjal se je z geološkimi problemi pri gradnjah hidrocentral, cest, vodovodov; reševal je zahteve kmetijske in gozdarske proizvodnje s področja ocenjevanja čisto geoloških znanstvenih problemov.

Tedaj je bil zavod mlada ustanova brez kakršnekoli tradicije v Sloveniji. Največja težava je bila v pomanjkanju kadrov. Neverjetno, da kljub večstoletni tradiciji rudarstva ni bilo ob osvojitvi enega. Prva generacija geologov,

števal zapovrstnost raziskovalnih metod. Ta prehod mu je vsekakor omogočal strokovno usposobljen ter geološko razgledan kader. Ustanovljeni so bili samostojni oddelki za geološko snemanje (kartiranje) terena, za raziskavo nahajališč nafte, premoga, rud in nekovin. Ustanovljeni so bil prvi laboratoriji za obdelavo zbranega materiala in podatkov.

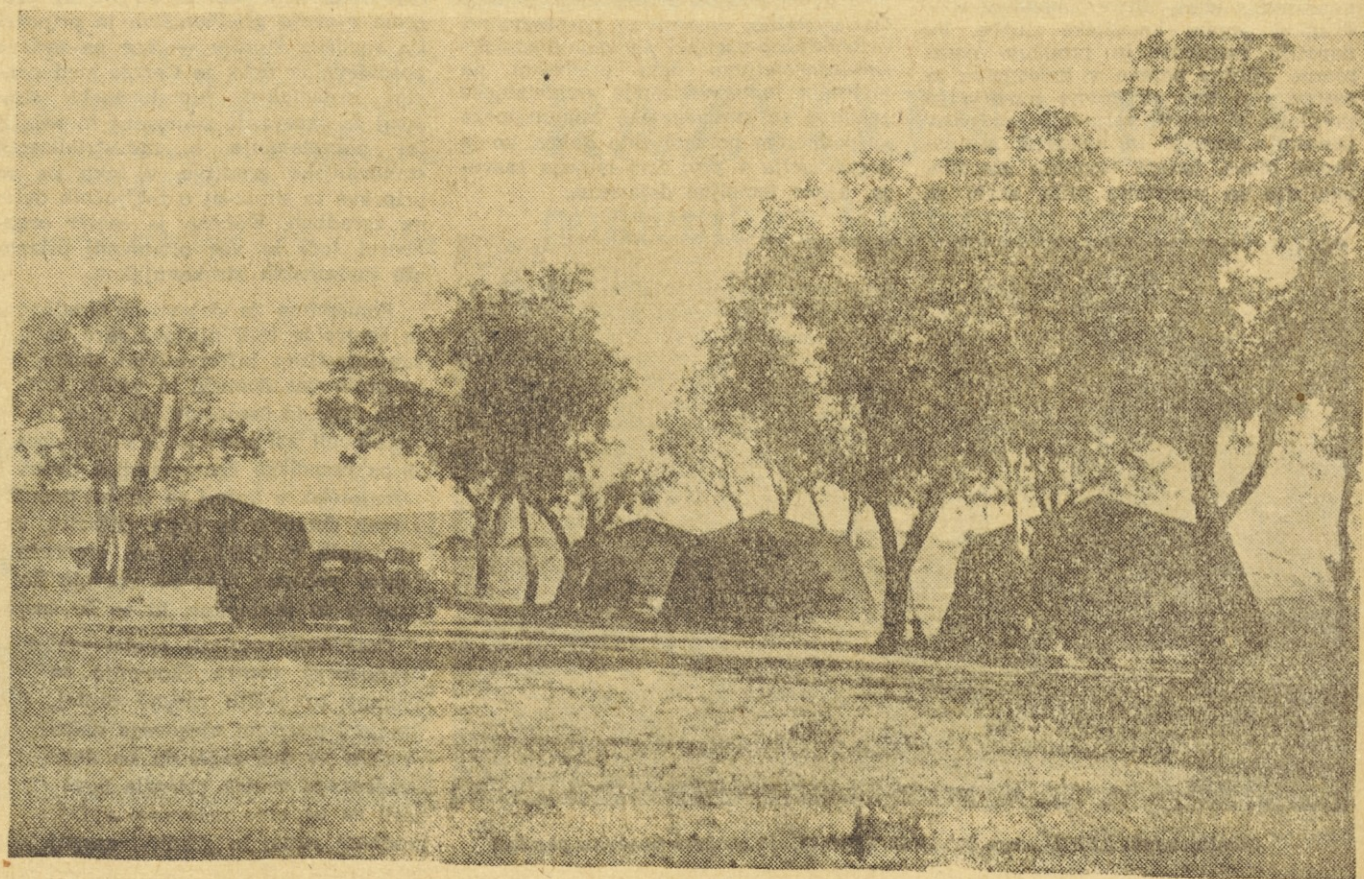
Leta 1952 še je imenovana »uprava« združila s Podjetjem za globinsko vrtnanje v gospodarsko ustanovo s samostojnim financiranjem — v še danes imenovani »Geološki zavod Ljubljana« — katerega osnovne naloge so bili geološko raziskovanje, geofizikalno merjenje, globinsko vrtnanje in rudarsko raziskovalna dela. V ta čas sodi tudi uveljavitev načel o samoupravljanju ustanove. Delavski svet zavoda se je prvič sestel 15. novembra 1952 in je takrat izvolil prvega predsednika.

Po tem času se je zavod organizacijsko izpopolnil z ustanovitvijo oddelka za inženirsko geologijo ter za hidrogeologijo — za temeljenje gradenj, za preskrbo z vodo... ter z oddelkom za geofizikalne raziskave. V ta čas sodijo naporne in nekoliko škodljive seilitve zavoda. Naposled je dobil svoj življenjski prostor v Parmovi ulici 33, kjer je še danes. Pozneje je tem prostorom dodal še nekateri oddelke v Dimičevi ulici. V perspektivi bo tu dogradil novo poslopje, v katerem bodo lahko poslovali vsi oddelki zavoda.

Programi in cilji našega celotnega gospodarskega razvoja so predstavljali izhodiščno osnovo za razvoj in obsežnost zavodove dejavnosti. Z zlasti ugodnimi rezultati se srečamo v poslednjih letih, saj se je celotni dohodek zavoda povzpela od 633 milijonov v letu 1960 na milijardo 320 milijonov v lanskem letu. Pri tem pa je upoštevanja vredno dejstvo, da se v tem času vrednost njegovih osnovnih sredstev ni bistveno spremenila, da rezultati njegovega dela, če ga ocenjujemo zgolj finančno, niso bili posledica povečevanja cen, da je celotni razvoj zavoda predvsem odraz smotrnega obračanja lastnih sredstev. V tem je tudi ključ do upravičenih pričakovanj v prihodnje: obseg del, ki jih danes opravlja zavod, kaže podatek, da so njegovi oddelki izdelali v letu 1963 okoli 182 poročil o najrazličnejših raziskavah.

Glavne naloge Geološkega zavoda v Ljubljani so v današnjih okoliščinah v zagotavljanju in vodenju politike vseh geoloških raziskav in v zagotavljanju smotrne razširjene reprodukcije na osnovi surovinske baze v naši republiki.

Problematika se deli na nekaj skupin:

Taborišče zavoda v Kherzet Youssef v Alžiriji

PREDSTAVA IN POMEN VARILNE TEHNIKE

Preprost pogovorni jezik je komajda lahko kos pripovedi o dejavnosti in pomenu edinstvene strokovne delovne organizacije zveznega obeležja — ZAVODA ZA VARJENJE SRS; domnevo utemeljuje dejstvo, da so dejavnosti zavoda tolikanj raznolike, da obsega opus njegovega dela malone nepregleden seznam od organizacije šolstva, seminarjev in tečajev, do vsakdanje prakse v delovnih organizacijah ter tja do poglobljenih znanstvenih dognanj, ki z današnjo stopnjo varilne tehnike že segajo med izotope, v svet elektronike in avtomatike.

Vendar pa je politični in gospodarski značaj zavoda na dlani: **izobražuje, usposablja kadre od varilcev do inženirjev, vpliva na produktivnost ter na organizacijo dela, raziskuje in znanstveno izpopolnjuje varilno tehniko.** Preprosto prepričljiv je podatek, ki seznaja z lanskoletno akcijo varilcev — preko 500 iz vse države iz več kot 50 podjetij z nad 200 kompletnimi aparaturnami za varjenje in rezanje — v porušenem Skopju, kjer so predvsem v prvih urah in dneh po katastrofalnem potresu s svojim delom lahko rešili številna življenja izpod ruševin.

Sicer pa je v Jugoslaviji nad 300 večjih in brez števila manjših podjetij, ki se poslužujejo izkušenj in uslug zavoda. Med njimi so vsa kovinska podjetja od železarn do ladjedelništva, so tovarne papirja in je motorna industrija, je tekstilna in je industrija stekla, so velika transportna podjetja, je vrsta tovarn kemične in lesne stroke, je skratka plejada uglednih gigantov — proizvajalcev v našem gospodarstvu. Njihovo sodelovanje z zavodom kaže na izredni pomen varilne tehnike, ki si je utrla pot v raznovrstne proizvodne panoge v posredni ali v neposredni, kot izključno znanstveni obliki.

Zavodovo organizacijo izpopolnjujejo tehnološki, elektrostrojni, konstrukcijski, šolski in dokumentacijski oddelki ter oddelki za organizacijo in avtomatizacijo. Posamezni oddelki so raz-

deljeni na specialne laboratorije: tehnični za kovine, za plastične mase, metalografski laboratorij, kemični, za metalizacijo in plastifikacijo ter za študij toplega varjenja. Rentgen, izotopi, ultrason — sodijo v delovni program posebnega laboratorijskega oddelka, prav tako merjenja z elektroaparati kot tudi merjenja učinka plinskih varilnih aparatov. Poslednji laboratorij in v svoji organizaciji še razvojni in projektivni pododdelek.

Posebno zavodovo aktivnost predstavlja konstrukcijski oddelki, ki se ukvarja z razvojem in projektiranjem varjenih konstrukcij, s kontrolo teh konstrukcij, z lastno izgradnjo ter s tehniko vzdrževanja. Šolski oddelki z učilnicami ter predavalnicami v Ljubljani in v Mariboru uvršča v svoje učne programe avtogeno in elektroobložno varjenje. Naposled je tu še dokumentacijski oddelki s knjižnico, fotolaboratorijem in z lastno kopirnico.

Zavod je član Mednarodnega instituta za varjenje, ki združuje sorodne delovne organizacije iz 28 evropskih in

svetovnih držav. V Jugoslaviji pa je član Združenja strojogradnje Jugoslavije, Zveze jugoslovanskih laboratorijev za raziskavo materiala; hkrati pa je svetovalec Združenja ladjedelništva SFRJ in Jugoregistra ladij ter je strokovni sodelavec Inšpekcije parnih kotlov, Inšpekcije dela in jugoslovanskega zavoda za standardizacijo.

Ob strogo znanstveni dejavnosti zavoda je vsekakor zanimiv podatek, da je doslej zavod omogočil že na tisoče strokovno usposobljenim varilcem potrebno znanje. Udeleženci njegovih seminarjev in tečajev — od tečajev za ročno in avtomatsko varjenje in zlebljenje, do tečajev za spajkanje različnih barvnih kovin in litin, od tečajev za varjenje in lepljenje trdih in mehkih plastičnih mas do tečajev za visoko kvalificirane varilce — so delavci z celotnega področja Jugoslavije, v omembe vrednem številu pa se udeležujejo njegovih tečajev in seminarjev tudi otroci naših državljanov iz Italije, Avstrije in Nemčije. V Jugoslaviji ni večjega podjetja kovinske stroke, ki ne pošilja svojih delavcev — od varilcev do inženirjev — na izpopolnjevanje v varilsko šolo zavoda v Ljubljano ali v Maribor.

Organizacija šolstva in predavanj s področja varilne tehnike je bila nujna posledica izrednega razvoja varilne tehnike in pomembnosti mesta, ki ga varilna tehnika ima v naši industriji. Od tod zahteva za izobrazbo in vzgojo vsestransko razgledanega, strokovno usposobljenega in uporabnega strokovnega vodilnega kadra, ki lahko uspešno premostuje vrzeli med nižjim vodilnim kadrom in delavci — varilci, ki prevzema del vodstvenih poslov, skrbi za pravilno politiko kadrovanja v varilski stroki ter uvaja v podjetja novosti tehnike, ki lahko vplivajo na hitrejši razvoj določene gospodarske panoge, na njeno produktivnost, kvaliteto in kvantiteto izdelkov, na zmanjšanje porabe materiala, časa in na znižanje stroškov proizvodnje.

Varilni tehnik je usposobljen za tehnološko, konstruktorja, kontrolorja v železarnah in železarskih obratih, v industriji kovinskih izdelkov in v industriji raznih kovinskih konstrukcij, v vzdrževalnih obratih železniških podjetij in v tovarnah za izdelavo strojev, opreme, materiala in plinov za varjenje, v podjetjih za izdelavo transportnih sredstev, v vzdrževalnih obratih v industriji, v večjih mehaničnih delavnicah in v kmetijskih strojnih službah. Usposobljen varilni tehnik s pomočjo seminarjev, tečajev ali rednega pouka v šolah za varilno tehniko zavoda ustreza s svojim znanjem delavcu na delovnem mestu tehnologa varilne tehnike, normirca varilskih del, obratovodje varilnega oddelka, tehnologa v proizvodnji materiala za varjenje — dodajnih žic, elektrod, varilnih kovin, plinov za varjenje... — varilni tehnik je lahko konstruktor varjenih konstrukcij in izdelkov, varilne opreme, strojev in naprav za varjenje, je lahko specialist — konstruktor za varilno tehnično zasnovano in izračen varjenih konstrukcij.

Šolske in seminarske programe prilagaja zavod mnogostranski delavniški praksi, poučnim ekskurzijam in laboratorijskemu delu, kar varilnega tehnika že v času šolanja seznanja z organizacijo in s problemi podjetij, zavodov in ustanov ter ga s tem usposablja za takojšen uspešen poseg in vključitev v delo ter kvalitetno reševanje nalog na njegovem bodočem delovnem področju v podjetju, kjer je zaposlen.

Zavod za varjenje SRS je bil in je iniciator strokovnega usposabljanja mladih varilcev. Ob njegovem znanstveno-raziskovalnem delu ter svetovalski funkciji, ki jo ima v odnosu do mnogih pomembnih gospodarskih organizacij ter združenj, so njegova prizadevanja na področju šolstva eden izmed temeljnih kamnov v razvoju našega gospodarstva, delovne sposobnosti naših proizvajalcev.

Tečajniki pri plamenskem varjenju v prostorih Zavoda za varjenje v Ljubljani

Uspešna proizvodnja je odvisna tudi od smotrnega gospodarjenja s kadri

Položaj, ki vlada na področju kadrovskih potreb in virov kadrov na območju ljubljanskega Zavoda za zaposlovanje delavcev, le-ta zajema teritorij ljubljanskih občin, terja, da se zavod bori proti pretiranemu in neekonomskemu zaposlovanju. Tako orientacijo narekujejo dvomljive zahteve po najrazličnejših kadrih vseh poklicev in stopenj strokovnosti. Iz podatkov, ki jih je zbral zavod in so zbir javljenih potreb delovnih organizacij, je razvidno, da so delovne organizacije ljubljanskega območja potrebovale lani 13.380, a letos že 16.638 novih delavcev kljub temu, da so lani uspeli zadovoljiti okrog 60 % prijavljenih potreb.

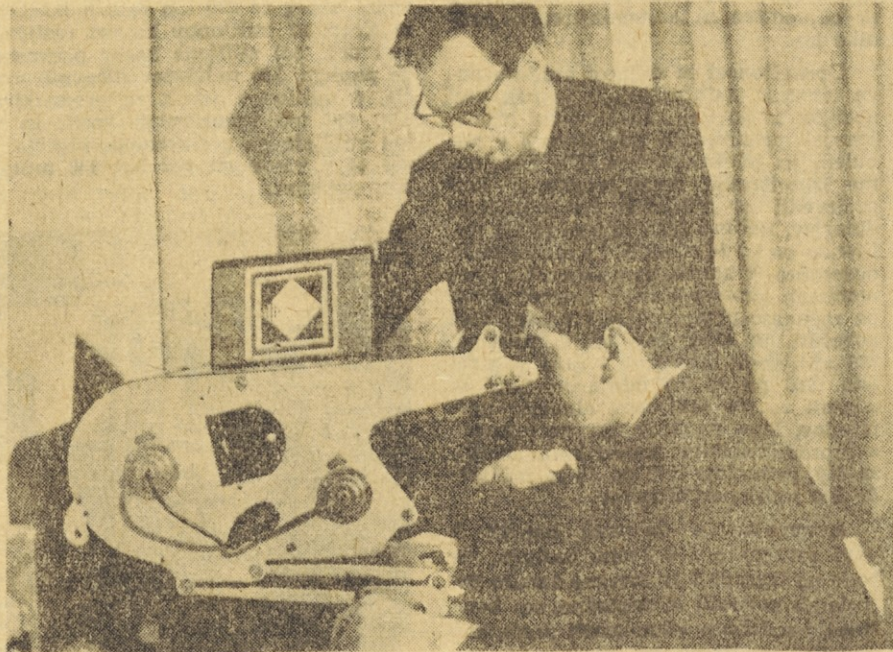
Viri kadrov iz leta v leto vse bolj kopnijo. O nekih pomembnejših latentnih rezervah odrasle delovne sile, sploh ne moremo govoriti. Zaradi tega smo v glavnem navezani na tiste virov kadrov, ki se navačijo iz vrst doraščajoče mladine. Ta prirastek pa znaša letno nekaj več kot 3 tisoč mladincev in mladink, ki gredo večinoma v razne šole II. stopnje in le neznatno število (tri do štiri sto) se jih vključuje v uk kot učenci v gospodarstvu, pa čeprav so jih letos potrebovali več kot 3300.

Da bi doraščajočo mladino čim smotrneje razporedili in jo usmerili v poklice, ter njene želje čim bolj uskladili z družbenimi potrebami po kadrih, je zavod močno razvil in okreplil službo poklicnega usmerjanja v vseh aspektih njene dejavnosti. Ta dejavnost se zlasti odraža v poklicnem prosvetljanju in informiranju ter poklicnem svetovanju mladine, v njo pa je vključena tudi specializirana služba medicinskega poklicnega usmerjanja. Služba poklicnega usmerjanja je že močno prodrla v vse splošno izobraževalne šole, kjer za uspešno poklicno vzgojo skrbi jo posebne komisije za poklicno usmerjanje. One skrbijo, da je poklicna vzgoja vključena v redni učni program, a celotni učiteljski in profsorski zbor v del učnovzgojnega procesa.

Če bodo delovne organizacije hotele zagotoviti nemoten proizvodni proces, se bodo morale spoprijeti z odkrivanjem notranjih rezerv in z ekonomsko utemeljeno zaposlitvijo slehernega člana delovne organizacije ter preiti iz

ekstenzivnega na intenzivno zaposlovanje.

Ob odkrivanju notranjih rezerv in neustreznih zasedbi delovnih mest ter ponovnem razmeščanju kadrov, bodo delovne organizacije nujno zadele na elemente in principe poklicnega usmerjanja. Ti principi bodo zlasti vidni pri razmeščanju kadrov, ko naj vsak delavec zasede tisto delovno mesto, ki mu glede na njegove fizične in strokovne zmožnosti najbolj ustreza. Ob odkrivanju neustreznosti strokovnosti pa bodo principi usmerjanja močan regulator pri strokovnem usposabljanju in pri prilagajanju posameznikov zahtevam delovnega mesta. Metod poklicnega usmerjanja pa se je treba posluževati tudi pri sprejemanju, razmeščanju in uvajanju novih delavcev. Pri tem pa ne smemo zanemariti določenih pedagoških metod in postopkov, zlasti ne takrat, ko gre za strokovno usposabljanje in uvajanje novih delavcev na posamezna delovna mesta.

Zavod za zaposlovanje: naprava za ugotavljanje ostrine vida, barvnega razlikovanja in zmožnosti prostorskega gledanja

Zavod za varjenje: varilec pri delu v zaščiti argona

POUDAREK VELJA PRODUKTIVNOSTI

**Zavod SR Slovenije za produktivnost dela se je razvil
v pomembno raziskovalno in konzultativno organizacijo**

Potrebe našega rastočega gospodarstva za proučevanje metod, meritev in analiz produktivnosti dela, potrebe po uvajanju sodobnih metod organizacije, se narekovale Izvršnemu svetu Ljudske skupštine LRS, da je pred 10 leti ustanovil ZAVOD ZA PRODUKTIVNOST DELA, ki naj bi se pečal s temi problemi.

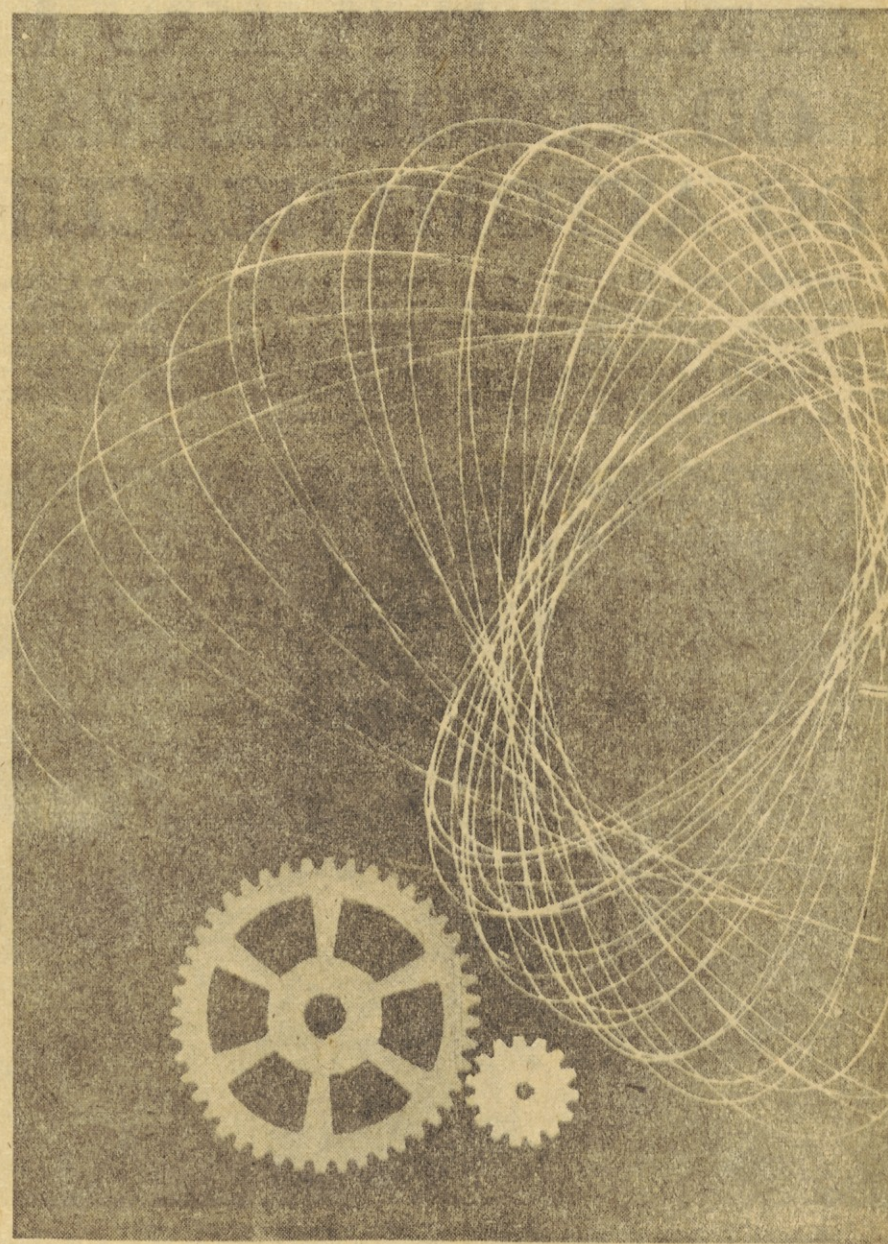
Prehojena pot kolektiva do danes, ko je postal eden izmed vodilnih in najbolj iskanih institutov na območju produktivnosti dela, je doživela najrazličnejša razvojna obdobja. Zanimarimo to pot in raje naštejmo naloge, ki jih zavod opravlja. Te so: raziskovanje metod meritev in analiz produktivnosti dela in nudenje strokovne pomoči delovnim organizacijam pri uvajanju sodobnih metod in tehnik analize in kontrole poslovanja; dalje proučevanje metod ter posredovanje strokovne pomoči delovnim organizacijam pri planiranju proizvodnje in pripravi dela, organizaciji proizvodnega procesa, racionalizaciji delovnih postopkov, študiju časa in gibov, notranjega transporta ter kontrole kvalitete. Zavod raziskuje metode in nudi pomoč pri oblikovanju in izvajanju sistemov notranje delitve dohodka, proučuje in nudi pomoč pri obračunu proizvodnje s pomočjo mehanizacije, proučuje procese odločanja ter metode in tehnike komuniciranja v delovnih organizacijah, v zvezi s tem pa nudi strokovno pomoč pri organizaciji upravljanja in vodenja, pri organizaciji podjetja kot celote ter posameznih funkcij in služb.

Če smo že naštejali nekatere poglavitne naloge zavoda, pa vsekakor ne smemo mimo njegovega dela na področju psihodiagnostičnih sredstev, katere pripravlja in z njimi oskrbuje delovne organizacije in druge koristnike po vsej državi. Dalje ne smemo mimo dobro organizirane dokumentacijske službe, ki v prvi vrsti služi raziskovalcem in svetovalcem zavoda, po drugi strani pa nudi informacije tudi drugim sorodnim institucijam ter delovnim organizacijam.

Strokovnjakom zavoda je uspelo v zadnjih letih razviti tudi filmsko dejavnost. Izdelali so vrsto strokovnih in strokovno propagandnih filmov s področja produktivnosti, delovnih procesov in poklicnega usmerjanja.

Naročniki zavoda so predstavniki in izvršni organi, skladi ter delovne organizacije širom po Jugoslaviji. Med njimi najdemo kranjsko »Iskro«, »Torpedo« z Reke, »14. oktobar« iz Kruševca, podjetje »Vlado Bagat« iz Zadra, Železarno Nikšič, »Djuro Djaković« iz Slavonskega Brda, »Famos« iz Sarajeva, Zavode »Crvena zastava« iz Kragujevca, institute...

Delovni program zavoda kaže na stalno razširitev ter s tem dokazuje ob uspešnosti dosedanjega programa tudi nujnost tako organiziranega delovanja, saj se delovne organizacije pri nas vse bolj zavedajo pomembnosti iskanja notranjih rezerv in dvigovanja produktivnosti brez fizične intenzifikacije in večjih investicij.

Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij - ZRMK

V levem delu Bežigrada, blizu zidane kompleksa, na katerem raste bodoči šolski center našega gradbeništva, pritegne naš pogled prostrana zgradba, katere razčlenjeno pročelje v svetlosivi in opečnordeli barvi skoraj simbolizira razgibano dogajanje v njeni notranjosti. To ni tovarna, kjer bi hrumeli stroji, ki jim strežejo roke delavcev in dvigajo obseg planirane proizvodnje. Toda saj nam v gigantskem naporu našega gospodarstva ne gre samo za obseg, za kvantiteto. Tu je enako pomembno vprašanje kvalitete proizvodov in na to vprašanje dan na dan odgovarja institucija, o kateri govorimo — ZAVOD ZA RAZISKAVO MATERIALA IN KONSTRUKCIJ v Ljubljani — po nastanku prvi in po obsegu del največji te vrste v naši državi.

Morda bi se kdo vprašal: čemu pa so sploh potrebne preiskave materialov, preiskave konstrukcij? Potrebne so zato, ker predstavlja v modernem tehnološkem procesu raziskovalno delo tisto neobhodno osnovo, ki edina lahko pripomore k kvaliteti in ekonomsko upravičeni industrijski proizvodnji. Gradbeni in drugi materiali, konstrukcije in deli konstrukcij so prav tako podvrženi osnovnim naravnim zakonom nastajanja, dozorevanja in propadanja kot vse drugo v organskem ali neorganskem svetu. Na ZRMK imajo raziskovalci stalen, vsakdanji stik in vpogled v življenje gradbenih materialov. To je njihov osnovni poklic, kot je poklic biologa, da raziskuje razvojno stanje v živem svetu, kot je poklic zdravnika, da zasleduje bolna dogajanja v človeškem organizmu ter jih z zdravljenjem spet usposablja za nadaljnje delo.

ZRMK je v svojem dosedanem delu reševal zlasti naslednje osnovne probleme gradbeništva:

— **problematika proizvodnje opečnih proizvodov:** problemi sušenja polproizvodov, problemi žganja v Hoffmannovih pečeh, priprava surovin za opečno proizvodnjo, rekonstrukcije opekarskih obratov v SRS in SFRJ, uvajanje modularnega sistema pri opečnih proizvodih, proizvodnja lahkih glinastih pečenih agregatov, notranji transport v opekarnah;

— **problematika betonov:** problemi analize betonskih komponent, določanje trdnosti betona vnaprej, proizvodnja vakumskega betona, proizvodnja preprakt betona, tehnološki postopek za betone pri velikih energetskih objektih, beton v izgradnji modernih čistišč, vpliv mikrofrakcij na kvaliteto betona, stalne in mobilne betonarne pri velikih gradbenih delih;

— **problematika hidravličnih veziv:** tehnična dokumentacija pri postavljanju proizvodnih kapacitet cementarne Trbovlje in Anihovo, portlandski cementi z dodatki tufa in zlinde, izkoriščanje opalske breče pri proizvodnji

hidravličnih veziv, problematika azbest-cementnih proizvodov, hidravlična apna, domača ležišča trasa in njihove karakteristike;

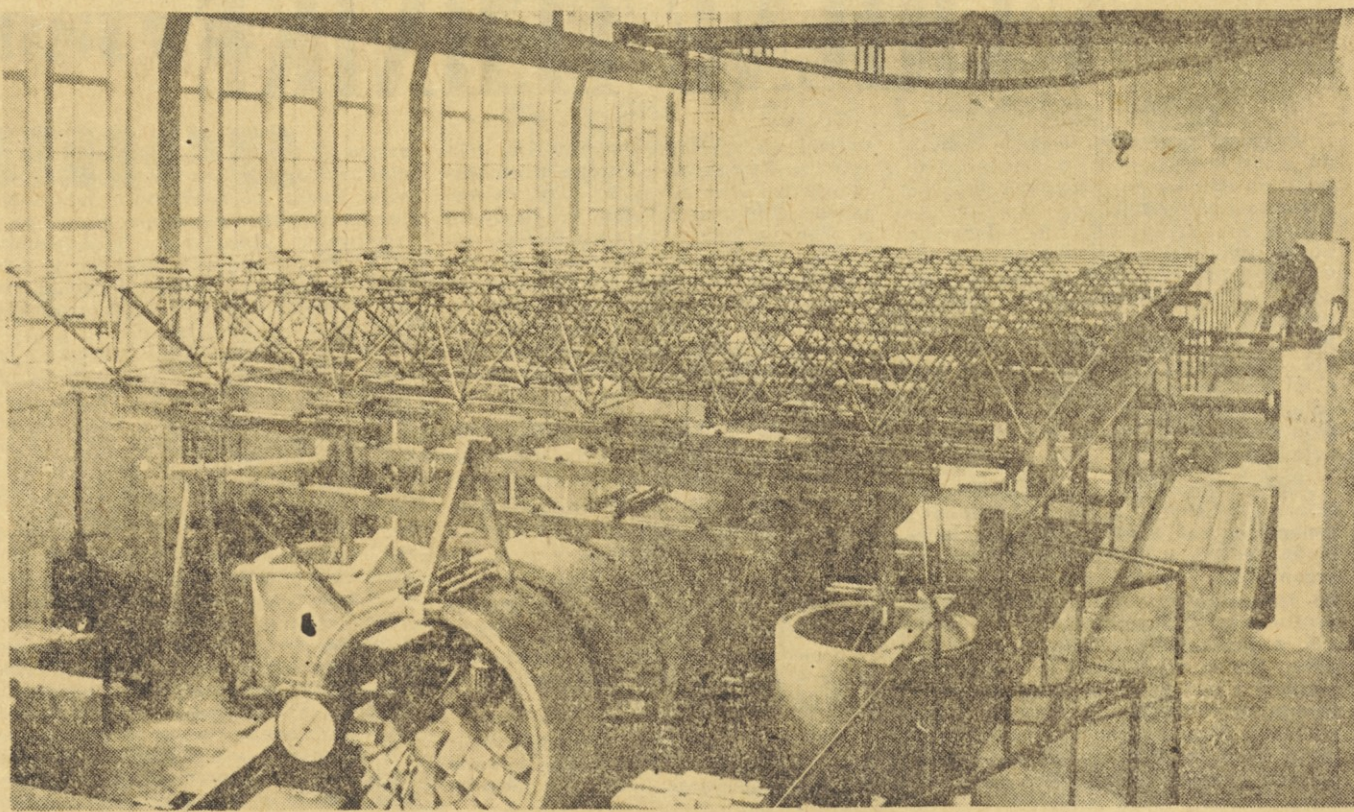
— **problematika elektrofiltrskih pepelov:** izkoriščanje e. f. pepelov za proizvodnjo gradbenih elementov, e. f. oblikovanci za izgradnjo rudniških rovov, uporaba e. f. oblikovancev za prednape te nosilce, proizvodnja hidravličnih veziv na bazi e. f. pepelov in apna;

— **problematika jugoslovanskih azbestov:** izkoriščanje azbesta Stragari za proizvodnjo azbestnih izolacijskih in tesnilnih plošč, vodna dezintegracija azbesta Stragari, razvlaknjenje horizontalnega azbesta Korlača, uporaba jugoslovanskih azbestov za proizvodnjo tekstila, proizvodnjo hidroizolacijskih mas, proizvodnjo tlakovcev iz azbesta in cementa, saloni izdelki na bazi domačih kratkovlaknatih azbestov;

— **problematika gradnje cest in železnic:** dimenzioniranje zgornjega ustroja cest, razni asfaltni sistemi in aplikacija v cestogradnji, stabilizacija nasipov, cestišč in aerodromov, osuševanje in hidroizolacija predorov, betoniranje betonskih vozišč, lahki agregati za gradnjo cest, problem elektrifikacije železniških prog, preiskave utrujenosti starih železniških mostnih konstrukcij, problemi utrujenosti tračnic;

— **geomehanska problematika:** sistematično kartiranje vrtnj na področju naših mest, problematika v zvezi s fundiranjem na slabih terenih, problemi sanacije plazov, temeljenja s predhodnim napenjanjem tal.

To so samo večja delovna področja raziskovalnega dela ZRMK, na katerem so raziskave zavzele takšen obseg, da je vse nemogoče naštet. Tu bi omenili

ZRMK — glavna hala — v preiskavi je velika montažna strešna konstrukcija

samo še toplotne in zvočne preiskave, študij higienskih pogojev v gradnji stanovanj, preiskave na modelih v pilotnih postrojenjih, mehanizacijo v gradbeništvu in preiskave v zvezi z novimi

tehnološkimi postopki in konstrukcijami.

Kapaciteto raziskovalnega dela ZRMK za razdobje 1957—1963 prikazuje priloženi grafikon. Število zaposlenega osebja (brez priključene opekarne Gameljne) in število izvršenih preiskav v razdobju 1960—1963 je znašalo:

	1960	1961	1962	1963
Skupno zaposlenih od tega	229	242	251	254
strokovno raziskovalno osebje	87	95	104	104
strokovno teh. in pom. osebje	97	101	101	109
administrativno osebje	45	46	46	41
število preiskav	4663	4847	4862	6092

Pri nespremenjenem številu osebja je bila za leto 1964 planirana in bo dosežena letna realizacija (celotni dohodek) v višini 1 milijarde dinarjev.

Med večjimi deli v zadnjem letu, pri katerih je bistveno sodeloval ZRMK, velja omeniti zlasti: študije in sanacije v zvezi s potresom v Skopju, gradnja hladilnega stolpa TE Lukavac, montažni kolektorski vodi za kanalizacije in druge instalacije prednapete betonske cevi za cevovode z različnimi notranjimi pritiski.

Po perspektivnem planu raziskovalnega dela za gradbeništvo in industrijo gradbenega materiala bo ZRMK v

prihodnjem obdobju reševal predvsem naslednja vprašanja:

— **osnovni gradbeni materiali:** povečanje proizvodnih količin, uvajanje novih materialov, izboljšanje kvalitete;

— **jeklo:** v zvezi s tehnologijo se proučujejo postopki obdelave jekla za specialne namene;

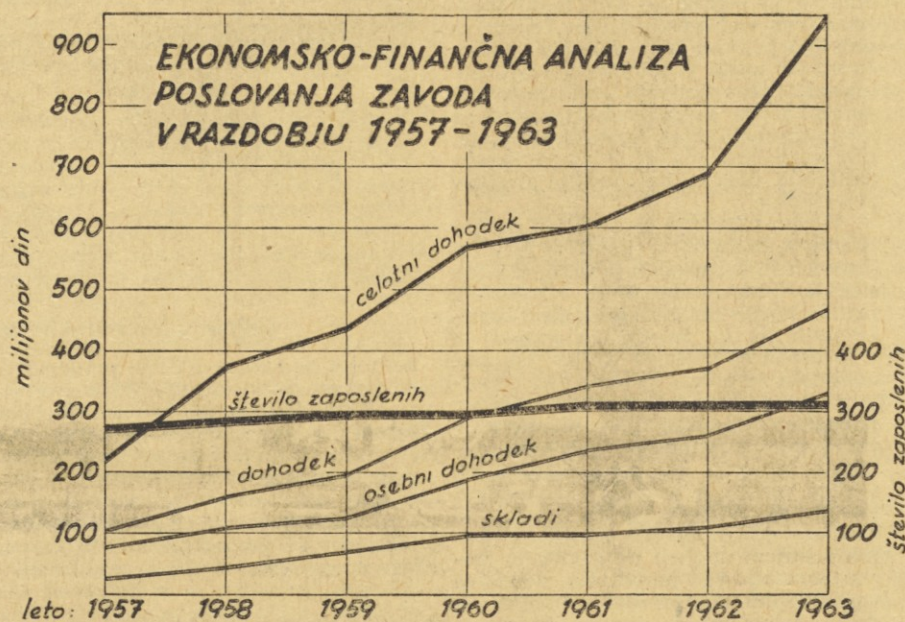
— **nemetali:** kompleksno reševanje problematike azbestov, sljude in šamotnih proizvodov;

— **gradbeni elementi in konstrukcije:** smer razvoja v stanovanjski izgradnji gre k večjim konstruktivnim elementom, zato so potrebne sistematične preiskave nosilnosti in eksperimentalni študij napetostnih stanj;

— **toplota, zvok, zračna propustnost:** poleg trdnostnih preiskav so potrebne preiskave vseh drugih fizikalnih lastnosti, zlasti še z ozirom na higienske vrednosti zidovja in oken;

— **gradbeni stroji in gradbene operacije:** z uvajanjem sodobnih strojev ter s pravilno organizacijo posameznih gradbenih procesov dvigamo produktivnost v gradbeništvu. Ugotoviti moramo parametre, ki vplivajo na kvaliteto in kapaciteto dela, potrošnjo energije itd.;

— **geomehanika:** na tem področju predvideva perspektivni plan ZRMK predvsem razširjeno raziskovalno delo v zvezi z vprašanji konsolidacije terena za gradnjo sodobnih avtomobilskih cest.

• »ENERGOINVEST« LJUBLJANA

KRATKA POT OD ROKODELSTVA DO AVTOMATIZACIJE

Proizvodni plani, ki so jih jeli po osamosvojitvi iz uslužnostnega obrata v samostojno podjetje načrtovati v »ENERGOINVESTU«, so presegli okvire slovenskih in jugoslovanskih povpraševanj. Namreč po združitvi »Energoinvesta« iz Sarajeva, ki združuje 18 to-

varn iz Jugoslavije, tovarna v Ljubljani ni mogla več proizvajati vsega in vsakega po nekaj, kar potrebuje sodobna elektroindustrija, ampak so se morali odločiti za proizvodni program, ki bo dopolnjeval celotno proizvodnjo »Energoinvesta«.

Ob opuščanju stranske proizvodnje je postala specifična proizvodnja v podjetju »Energoinvest« Ljubljana le proizvodnja transformatorjev, saj bodo prihodnje leto opustili še proizvodnjo varovalk.

Za proizvodnjo transformatorjev velikih zmogljivosti, kakršne terja sodobna industrija, pa so postali prostori in oprema nekaterih uslužnostnih delavnic, premajhni. Zategadelj gradijo v bližini zdajšnje novo tovarno, ki bo opremljena z najsodobnejšimi delovnimi sredstvi. Že sama vrednost te investicije — ta je okrog dve milijardi 300 milijonov dinarjev — pove, da ne gre za majhne reči. Proizvajali bodo specialne transformatorje, za kakršnimi je doma in na tujem veliko povpraševanje, in že proizvodi iz začetne, poizkusne proizvodnje, ki bo stekla proti koncu leta 1965, so namenjeni po večini za izvoz v razne smeri sveta. V novi tovarni bodo proizvajali torej mimo standardnih transformatorjev velikih dimenzij, tudi specialne transformatorje, ki imajo na domačem in tujem trgu še neomejene perspektive, kot na primer transformatorji za lokomotive, za ladjedelništvo, za rudnike itd.

Upravičenost in nujnost gradnje nove tovarne podkrepljujejo kajpak tudi podatki, ki govorijo o maksimalni izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti v minulem in letošnjem letu. Ob popolnoma izkoriščenih zmogljivostih so lani proizvedli za milijardo 280 milijonov dinarjev, letošnji plan milijardo 750 milijonov pa so že dosegli v zadnjih dneh novembra. V starih, utesenjenih in neustreznih prostorih in s starimi stroji pa računajo prihodnje leto vrednost še povečati, in sicer celo na 2 milijardi 760 milijonov dinarjev, v novi tovarni leta 1966 pa na 5,5 milijarde. Lani so izvozili za 300 milijonov dinarjev proizvodov, letos pa bodo navzlic težavam z reprodukcijskim materialom, izvozili za 350, prihodnje leto pa že za milijardo 200 milijonov dinarjev.

Avtomatizaciji delovnih naprav v novi tovarni gre bržkone zasluga, da bodo po izgradnji te tovarne število zaposlenih povečali le neznatno, saj bodo zavoljo sodobnih tehnoloških postopkov zaposlili kvečjemu 40 novih delavcev tako da bo štel kolektiv »Energoinvesta« v Ljubljani namesto 260 letos in v prihodnjem letu, leta 1966 okrog 300 članov.

»KUVERTA« — grafična in predelovalna industrija

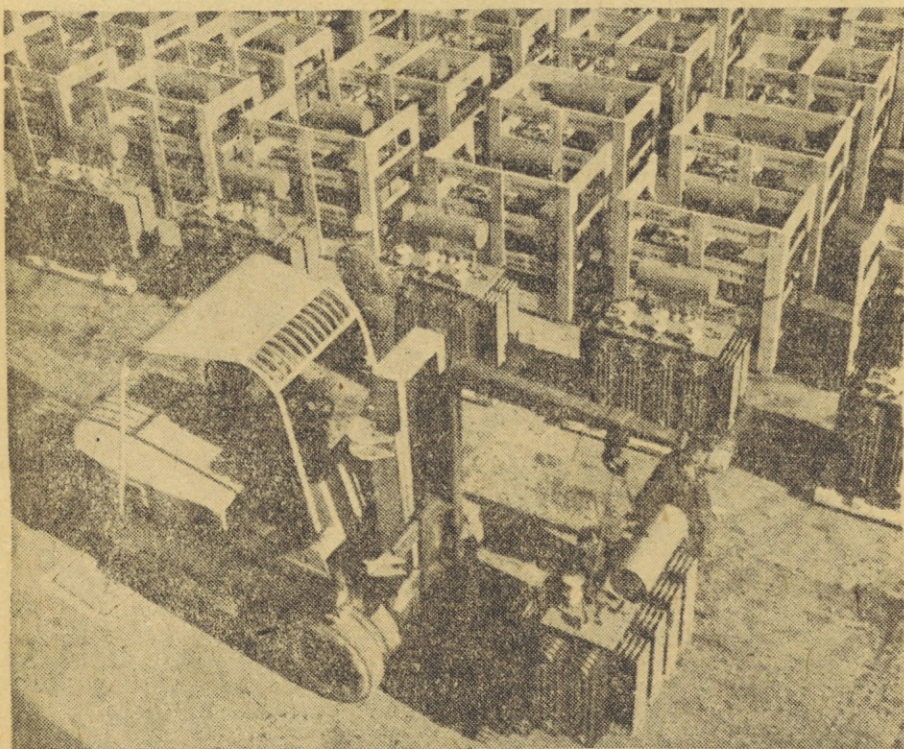
Med številčno majhne delovne kolektive v občini Ljubljana-Bežigrad, toda zelo pomembne tako glede vrste proizvodnje, kakor tudi glede vrednosti ustvarjenega dohodka, sodi okrog 60-članski delovni kolektiv podjetja KUVERTA. Ta grafična in predelovalna industrija sredi Ljubljane, je edina te vrste v Sloveniji, njeni izdelki pa se pojavljajo na slovenskem trgu in deloma tudi v Srbiji in Hrvaški.

»KUVERTA« je bila ustanovljena že leta 1923. Prvotno je imela svoje obratne prostore v Vožarski poti, a se je kasneje preselila v sedanje prostore ob Titovi cesti 87. Z leti, predvsem pa po osvoboditvi, je delovni kolektiv močno razširil izbor proizvodov in skladno z njim tudi obseg ter kakovost proizvodnje. Tako dosega njen letošnji proizvodni obseg že 830 ton raznih izdelkov in sicer: 27 milijonov kuvert različnih velikosti, pol milijona kosov pisemskega papirja, 140 milijonov dišavnih vreč, 6 milijonov vrečk za predpakiranje, 450 ton špecerijskih vrečk in 60 ton zavijalnega potiskane papirja, a vse to v vrednosti več kot 400 milijonov dinarjev.

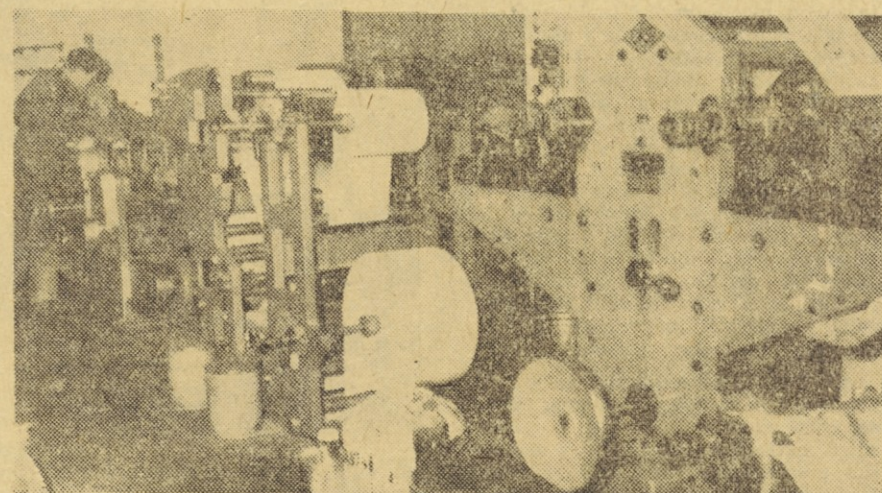
Obrat je skoraj popolnoma avtomatiziran, zato je tudi število zaposlenih minimalno. Res je del strojnega parka nekoliko zastarel, vendar vse kaže, da ga bodo sčasoma z lastnimi sredstvi zamenjali, saj imajo v načrtu nabavo novih strojev za izdelavo kuvert.

»Kuverta« dobiva svojo surovinsko osnovo iz domačih papirnic v Vevčah, v Količevem, Radečah in na Sladkem vrhu. Njen trg se iz leta v leto bolj širi, pač zaradi priznane kakovosti izdelkov. A obseg proizvodnje se bo z leti še povečal, kajti preudarna investicijska in prodajna politika podjetja porajata ugodne finančne rezultate, kar omogoča nabavo novih strojev, preurejanje obratnih prostorov in gradnjo novih skladišč.

Tudi za higiensko-tehnično zaščito delavcev je dobro poskrbljeno, saj so si uredili lične garderobe, kopalnice in druge sanitarije. Posebej pa je treba omeniti skrb za rekreacijo zaposlenih: v Piranu imajo svoj počitniški dom, ki jim nudi obilo zasluženega oddiha in razvedrila.

Transformatorje za elektrifikacijo podeželja pripravljajo za izvoz v podjetju »Energoinvest«

Kuverta: nov avtomatični stroj »EXACTA« za izdelovanje vrečk

Že samo bežna ugotovitev, da za nemoteno proizvodnjo npr. domače papirne industrije uvažamo star papir, je dovolj prepričljiv imperativ za trajno organizacijo zbiranja starega papirja in sploh vsega odpadnega, za vsakdanjo rabo nepotrebnega materiala. Takšna organizacija ne more biti rezultat stihije, priložnosti, pač pa delovni program podjetja, ki odpadni material načrtno zbira in ga z novo vloženim delom oplemeniti, da postane uporabna surovina.

Funkcijo takšne gospodarske organizacije je imelo pri nas svoje čase podjetje z zgovornim naslovom »ODPAD«. Pozneje je podjetje z izpopolnjeno organizacijo to funkcijo začelo opravljati pod naslovom »DINOS«, ki komeni »DAJTE INDUSTRIJI ODPADNE SUROVINE«. »DINOS« je čvrsto podjetje, ki mu ni lastna samo organizacija zbiranja odpadnega materiala, pač pa mu je svojstvena proizvodna funkcija, saj zbrano blago čisti, sortira, razrezuje in stiska. Hkrati je to organizacija, ki predstavlja pomembnega dobavitelja surovin domači industriji, obenem z vse večjim uveljavljanjem na tujem tržišču.

»DINOS« — 500-članski delovni kolektiv — ima v vseh večjih krajih Slovenije 34 poslovalnic — odkupnih postaj, ob njih pa v manjših naseljih vrsto zbiralnic oziroma odkupnih mest.

Na Jesenicah, v Storah, Ravnah na Koroškem, Sisku, Iljašu so železarne, ki potrebujejo velike količine starega železa; Tovarne papirja, kartona in lepene v Količevem, Sladkem vrhu in v Ceršaku potrebujejo velike količine starega papirja, tekstilna industrija potrebuje stare krpe, industrija stekla črepinje itd. Potrebe domače industrije so iz leta v leto večje in zagadelj je umevno tudi prizadevanje delovnega kolektiva »DINOS«, da iz leta v leto povečuje dobave zbranega odpadnega

KDO GA V TRBOVLJAH NE POZNA? To je Tone Sajevec, ki skoraj vsak dan prinese v poslovalnico »DINOS« dokajših rup razne šare. Zadovoljen je z »DINOSOM« in »DINOS« z njim. Takšnih kot je on ni veliko, sicer pa mu delo pomeni edini vir dohodkov

materiala. Pred desetimi leti je dal »DINOS« industriji 30.460 ton odpadnih surovin, leta 1956 je s 38.000 tonami že presegel vrednost lastne realizacije v eni milijardi za 80 milijonov, letos pa bo s predvidenimi 74.000 tonami dosegel v realizaciji tri milijarde. Vrednost treh milijard pa ne predstavlja samo vrednost surovin za razne industrijske panoge, temveč v mnogih primerih vrednost surovin, ki bi jih sicer morali uvažati.

»DINOS« je letos posredoval tekstilni industriji in obrti 180 vagonov raznih tekstilnih odpadkov, do konca leta pa bo svoj plan presegel za 38 odstotkov in odnosu na lanskega leta.

»DINOS« je dobavil železarnam in livarnam v istem času 3090 vagonov starega železa in pločevine, livarnam še posebej 315 vagonov stare litine in 155 vagonov raznih kovin. V »DINOSU« predvidevajo, da bo ob koncu leta rezultat prodanih količin železa in litine za 19 %, barvnih kovin pa za 7 % večji v primerjavi z lanskimi rezultati.

»DINOS« je letos obogatil surovinsko bazo v steklarnah za 260 vagonov odpadnega stekla, slovenske papirnice za 680 vagonov starega papirja, kar spet pomeni 33 odstotkov večjo količino kot lani.

To je vlak s 4770 vagoni materiala, ki je bil letos prepeljan iz raznih krajev republike v razna industrijska središča. Ob koncu leta bo ta vlak dolg 5640 vagonov. Porok za to domnevo tiči v dejstvu, da je »DINOS« svoj devetmesečni plan presegel za 12 odstotkov in je vsak mesec dobavil industriji kar 104 vagone odpadnega materiala več, kot je sicer predvidel ob začetku leta.

V številkah, ki nikakor niso majhne, lahko upoštevamo še številke, ki pripovedujejo o izvozu: 400 ton stekla, 100 ton aluminijevih ostružkov, 48 ton aluminijevih žgure ter 55 ton tekstilnih odpadkov. Podjetje izvoza sicer ne planira, vendar se pa uveljavlja med domačimi izvozniki.

Zbiranje in oddajanje odpadnih materialov pomenita podjetju le začetno in končno fazo. Med njima sta še dve dejavnosti, za poslovanje »DINOS« izrednega pomena: transport in priprava materiala.

Transport zajema 45 prevoznih sredstev od traktorjev do težkih tovornjakov. Razmeroma velikemu lastnemu transportnemu parku pa morajo dnevno priskočiti v pomoč še druga avto-transportna podjetja in železnica, da podjetje lahko zadovolji zahtevam nakupa in prodaje odpadnega materiala. Kritična točka pa je prav v sodelovanju z drugimi podjetji glede prevozov. Zaradi deloma iztrošenih lastnih prevoznih sredstev, bi podjetje rabilo še večjo pomoč od zunaj. Ker te pomoči ni moč vedno dobiti, je realizacija prometa manjša, kot bi sicer bila.

Priprava odpadkov pa sodi med najpomembnejšo dejavnost podjetja. Blago, zbrano na raznih krajih Slovenije potuje v večja skladišča železa in kovin, ali v posebne obrate kot npr. v sortirnico in pralnico krp v Ljubljani, delavnico čistilne bombaževine v Mariboru, drobilnico steklenih črepinj v Celju itd. Ves odpadni material je treba namreč skrbno prebrati, očistiti, razrezati ali zdrobiti in sortirati po kvalitetah. Za vso to dejavnost je potrebna ustrezna mehanizacija, ki pa je podjetje še nima v potrebnem obsegu, da bi lahko hitreje in bolj učinkovito opravljalo ta del svojega poslovanja.

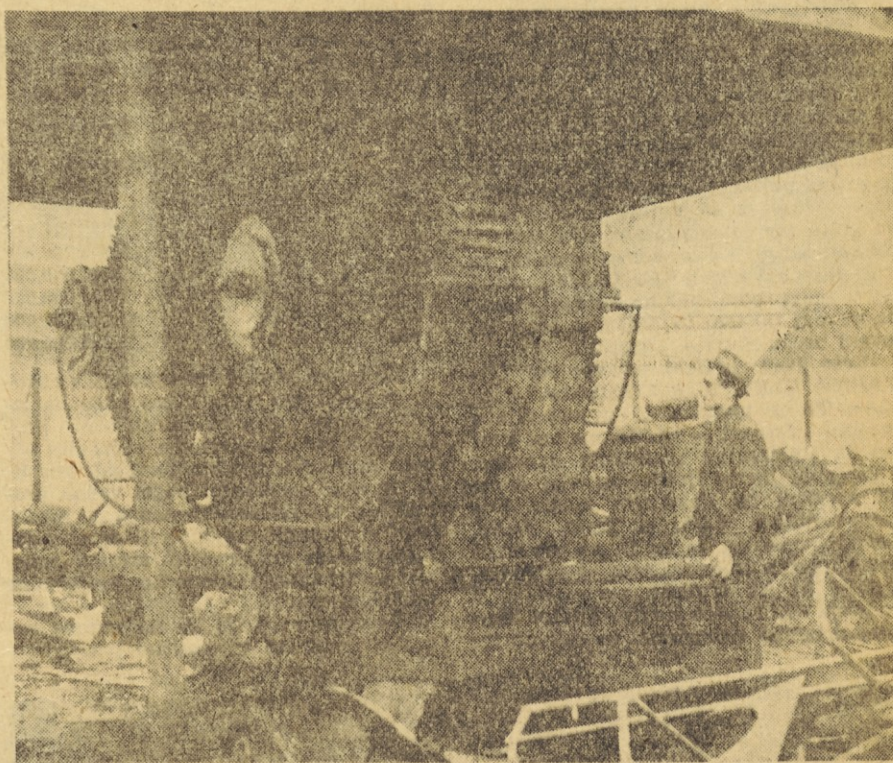
Obenem v podjetju razmišljajo o nujnosti izgradnje novih skladišč in proizvodnih prostorov, ker je pač iz leta v leto večji obseg poslovanja že temeljito prerasel stare prostore. V nove prostore pa bodo morali postaviti nove stroje, brez katerih tudi tovrstno poslovanje ne more doseči hitrejšega razvoja. Za izpopolnitev mehanizacije »DINOS« trenutno niti ne

potrebuje astronomsko velikih sredstev — komaj 120 milijonov, s katerimi bi podjetje razpolagalo, če ne bi moralo polovico svojih sredstev vlagati v gradnje novih in večjih skladišč.

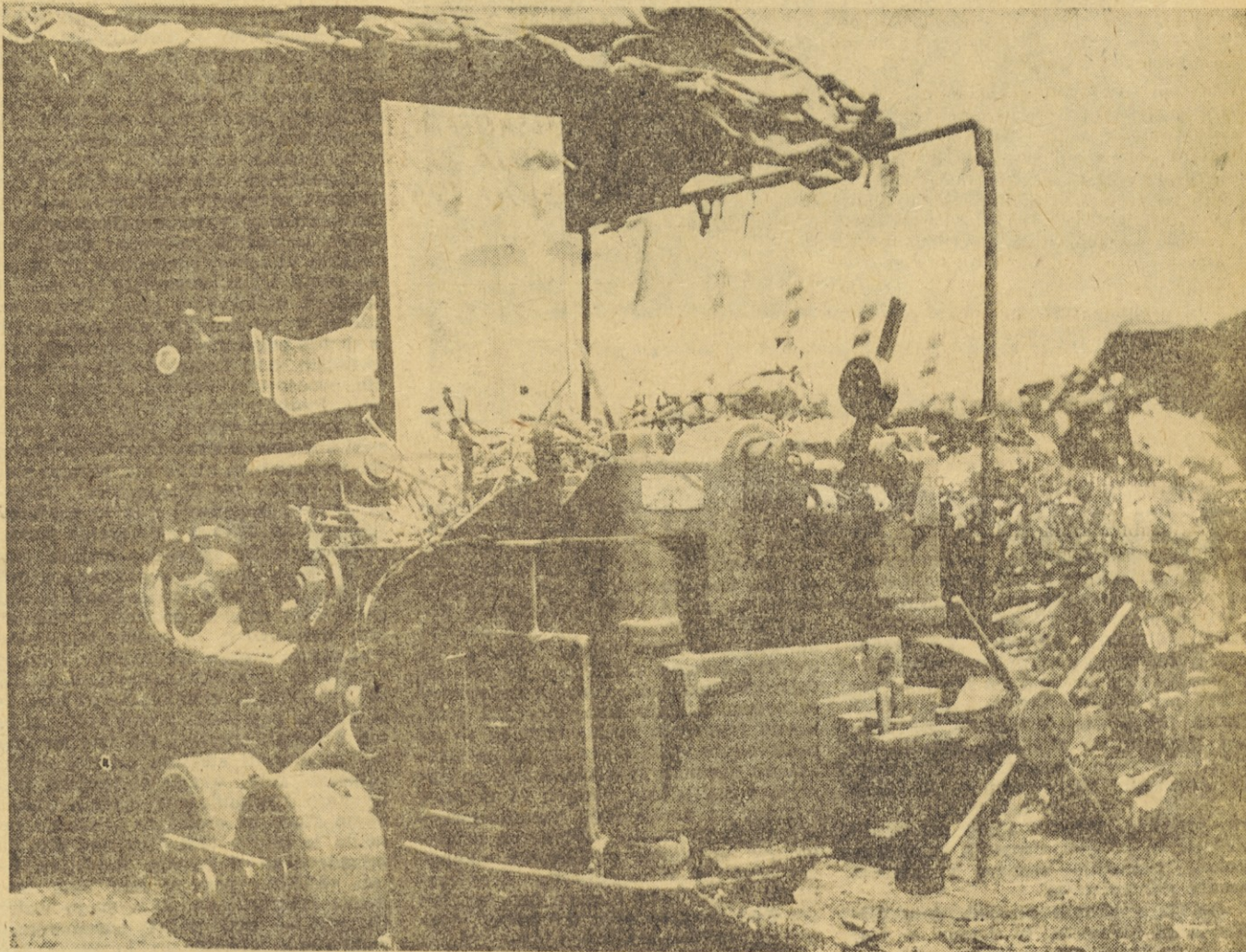
Tako jim npr. v letu 1965 primanjkuje okrog 60 milijonov din, ki bi morali trenutno iti v breme skupnosti. Vsekakor gre za kredit! Za kredit, ki bi se kmalu in občutno obrestoval. Vse pa tako kaže, da razumevanja za potrebnost poslovanja takšnega podjetja ni na pretek, niti ne pri prizadeti industriji niti pri samoupravnih organih skupnosti.

Poudariti je treba, da »DINOS« formira svoj dinar dohodka z delom v lastnih sortirnicah in drugih obratih. Ker pa so ti obrati opremljeni z zastarelo mehanizacijo, predstavljajo ozko grlo in so pravzaprav zaviralni moment pri ustvarjanju večjega bruto produkta. Močno prizadevanje delovnega kolektiva, da bi ustvaril vsaj tisti del čistega dohodka, ki mu omogoča redno poslovanje, je torej na dlani.

To so nekateri problemi 500-članskega kolektiva! Če jim dodamo še problem strokovno usposobljenih kadrov — od rezalcev pločevine, stiskalcev, drobilcev, soferjev do ekonomistov in tehnikov — potlej spoznamo vse tiste težave, ki so značilne za mlado, a družbi potrebno gospodarsko organizacijo.

40-tonske škarje, ki jih ima podjetje v Ljubljani in Mariboru za rezanje težkega železa

S petimi takšnimi paketirkami sprešajo delavci »DINOS« tudi po 20 ton pločevine na dan

Perspektive »Cementarja«: serijska proizvodnja gradbenih elementov

Industrija gradbenega materiala dobiva danes spriči čedalje intenzivnejše stanovanjske graditve in graditve investicijskih objektov in objektov družbenega standarda vse večji pomen kot partner, kooperant in dobavitelj gradbenega materiala in elementov za gradbeništvo. Med podjetji te stroke se uveljavlja tudi »CEMENTAR«, gospodarska organizacija nekoč izrazito obrtniškega značaja, ki pa danes že prešača v organizacijo s pretežno industrijskim, serijskim načinom proizvodnje. To je »Cementarju« omogočila zlasti zgraditev separacije, s čimer si je postavil tudi temelje za hitrejši razvoj.

Ustanovljeno leta 1948 si je podjetje zadalo naslednje naloge: proizvodnja in prodaja peska vseh agregatov; izdelovanje gradbenih olementov iz betona ter montaža lastnih in tujih elementov na stavbah; izdelovanje kalupov ter vzdrževanje strojev in strojnih naprav. Dalje, izdelovanje predračunov in načrtov s statističnimi računi za elemente in proizvode, ki jih proizvaja podjetje, in končno — prevoznništvo z lastnimi vozili, predvsem za svoje, pa tudi za potrebe drugih...

Kot vidimo, je dejavnost tega podjetja tesno povezana z gradbeno operativno, ki ji dobavlja osnovni gradbeni material in sodeluje z njo pri izvajanju obrtniških in montažnih del. »Cementar« je še leta 1957 razpolagal z osnovnimi sredstvi v vrednosti komaj 30 milijonov dinarjev, danes pa je njegova opremljenost dela porasla na 344 milijonov dinarjev. Ravno tako je hitro naraščala tudi realizacija, kar priča o

PRVI V SLOVENIJI

Zanimiva je namreč ugotovitev, da je PODJETJE ZA SNEMANJE FILMOV »TRIGLAV FILM« bilo ustanovljeno kot prvo tovrstno podjetje v Sloveniji, in sicer že leta 1946, kar pomeni, da je podjetje eno najstarejših filmskih podjetij nasploh v državi.

V tem obdobju je podjetje opravilo obsežne naloge na področju filmske produkcije, saj so snemali precej celovečernih domačih filmov, poslovno sodelovali pri snemanju filmov s tuji

dinamični rasti te gospodarske organizacije: od 53.417.000 v letu 1957 na 520 milijonov v letošnjem letu — medtem ko planirajo za prihodnje leto že realizacijo v vrednosti približno 600 milijonov dinarjev.

In kakšni so načrti podjetja za prihodnje razdobje? Ker sodi v stroko, ki je bila doslej izrazito neakumulativna, so mu letošnji ugodnejši instrumenti v delitvi med podjetjem in družbo omogočili pogoje, da se v načrtovanju svojih perspektiv opre na lastne sile. »Cementar« bo razširil predvsem proizvodnjo gradbenih elementov, za kar si je zgradil betonarno, pripravljene pa ima že tudi elaborate za zgraditev potrebne hale, kjer bo možna serijska proizvodnja elementov iz armiranega betona, za potrebe široke potrošnje in gradbenih podjetij, predvsem za montažno in polmontažno gradnjo stanovanj.

visna predvsem od tistih, ki jim posojajo tehnične naprave za snemanje oziroma proizvodnjo.

Vendar težav s tem še ni konec. V Sloveniji so namreč tri podjetja za proizvodnjo filmov. V podjetju pa so mnenja, da je tako število podjetij za uspešno delo na področju filmske industrije (kar nedvomno je) sila težavno. Če samo napišemo, da nudi vsem trem

tehnične storitve eno podjetje, plani vseh pa med seboj niso usklajeni, potem je povsem jasno, kje in kolikšne so težave podjetja.

Kljub vsem preprekam je podjetje »Triglav film« bilo uspešno, saj so v času obstoja uspeli napraviti 21 celovečernih, 41 kratkih in 20 lutkovnih filmov, medtem ko so v 36 primerih nudili koprodukcijske in druge storitve.

Kader iz televizijske serije filmov »Počitnice v Lipici« po scenariju tovariša Carina, ki jih končuje podjetje »Triglav film« po naročilu nemške televizije

PRVI ČLEN V VERIGI NAŠE MODERNIZACIJE

Nepregledna vrsta novogradenj — od stanovanjskih do industrijskih — modernizacija sodobnega življenja, uvažanje novih tehnologij, je v nepogrešljivi odvisnosti od proizvodnih uspehov, ki jih beleži domača industrija elektromateriala. Nič čudnega potemtakem, da je naša pot k modernemu gospodarstvu že precej na začetku podčrtala pomembnost prvega člena v tej verigi. Precej po vojni sta bila položena dva temeljna kamna: prvi v sosednji republiki za izgradnjo tovarne »KONTAKT«, drugi pa v neposredni bližini našega mesta, na nekdanjem pustem in praznem polju ob levem bregu Save — Črnučah.

Leto 1948. je leto ustanovitve TOVARNE ELEKTROMATERIALA »ELMA«. To je tovarna, ki predstavlja s svojimi 4 črkami — ELMA malone brez števila predmetov vsakdanje uporabe, s katerimi imajo ljudje opravka doma ali kjerkoli na delovnem mestu. Stikala, vtičnice, vtiči, natičala, skobe, okovi, sponke in še in še, so predmeti pod skupnim imenovalcem »elektromaterial«, ki jih serijska proizvodnja v podjetju »ELMA« z neutrudljivim tempom dobavlja domačemu in tujemu tr-

proizvodni diagrami raste iz leta v leto. Z njegovo rastjo in obenem z gibanjem števila zaposlenih vzorno seznanja statistika iz kronike podjetja:

Leto	Stev. zaposlenih	Bruto proiz. nastanek tov.
1948	132	50.080.000
1950	310	433.753.000
1952	350	873.073.000
1954	277	1.357.796.000
1956	450	1.547.000.000
1958	598	1.704.000.000
1960	616	2.355.000.000
1962	610	3.075.000.000
1963	692	

Že bežen pogled na te številke s skopo medsebojno primerjavo kaže na izredno nagel vzpon vrednosti bruto proizvodnje ter z razmeroma počasnim večanjem števila zaposlenih. Vsekakor tiči za temi številkami nagel vzpon produktivnosti in seveda nenehne izboljšave v notranji organizaciji dela, z dopolnjevanjem modernejših strojev uporabo uveljavljanja moderne proizvodne tehnologije.

Kronika podjetja pa ne zadeva samo ob matično tovarniško posloplje v

6 letih zlasti razširili oddelke bakelitnice, galvanika in montaža.

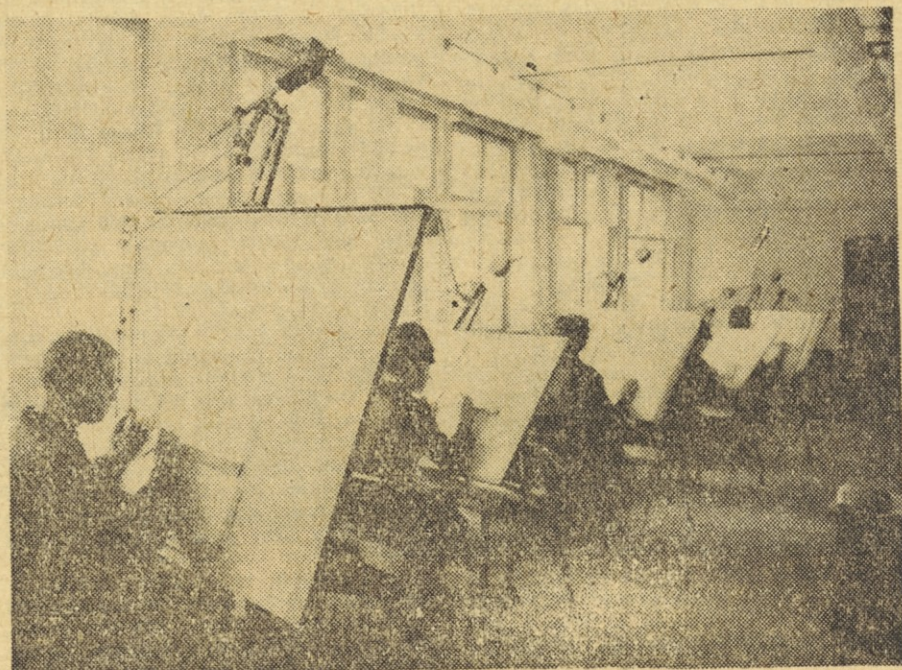
Zgolj samo naštevaje proizvodov in posameznih oddelkov pa še ne opravičuje prejšnjega razmišljanja o proizvodnih uspehih tovarne. Nepogrešljivega pomena je vrednost ljudi — članov delovnega kolektiva tovarne »ELMA«. Njihova odlika je predvsem v zvestobi podjetju, saj jih je bilo ob 10-letnicah kar 192 nagrajenih kot delavcev z desetletnim delovnim stažem. To zvestobo še posebej plemeniti dejstvo, da se mnogi delavci dan z dnem in leto za letom vozijo z avtobusi podjetja v tovarno iz več ali manj oddaljenih krajev — iz Sentjakoba, Dola in Dolskega, Trzina, Mengša, Domžal, iz Gameljnov in Rašice, iz Ljubljane, Vranskega in celo iz Zalca. Podjetje ima lastni prevoznik, na nekaterih relacijah pa opravljajo funkcijo prevoza poklicna prevozna podjetja. Kakorkoli ima urejen prevoz zaposlenih v tovarno in spet nazaj domov, le ne gre zanikati dolg in naporen dan, ki ga preživljajo zlasti nekateri, v oddaljenejših krajih stanujoči delavci. Kljub temu pa so člani kolektiva vezani na tovarno in na njeno proizvodnjo.

Značilnost te velike družine v tovarni »ELMA« je v njeni razmeroma težavni poti razvoja in osvajanja novih in novih proizvodov, kar je pravzaprav značilnost za nove naše moderne, po vojni zgrajene industrije. Kakšne so bile težave z osvajanjem prvih keramičnih izdelkov, prvih preklopnih stikal, prvih elementov instalacijskega materiala... proizvodni programi v prvem letu obstoja tovarne so bili karakterističen uvod v kasnejšo proizvodnjo. Podjetje je namreč najpoprej izdelovalo razne gume, naprtnike, čase, pepelnike, posodo za milo... Proizvodnja teh izdelkov je bila odlična šola za proizvodnjo nekaterih artiklov iz področja instalacijskega materiala: dvopolnih utikačev, lestenčnih in wecco sponk, bananskih vtičakov, razdelilcev in še poleg prvih transformatorjev že tudi likalnikov in števnih plošč. Prvim korakom v proizvodnjo elektromateriala je sledilo pogumnejše vključevanje zahtevnejših, bolj kompliciranih proizvodnih procesov v delovni program podjetja. Podjetje začneja z izdelavo oklopnih varovalk, vtičnih puš in ne naposled kot prvo v državi uvede proizvodnjo izolacijskega materiala, oljnega platna in trakov ter bougiev cevi. Takšen proizvodni program pa je že predstavljal solidno osnovo za večanje obsega proizvodnje ter za vedno hitrejši tempo pri izpolnjevanju asortimana proizvodov. Že pred 6 leti je podjetje obogatilo svoj delovni program z vodotnim materialom in avtoinstalacijskim v skupnem obsegu 230 artiklov. Zanimivo, da so ti artikli sestavljeni iz nad 600 različnih elementov. Za njihovo izdelavo je potrebnih preko 5.000 različnih delovnih operacij. Ob tem ne smemo zanemariti številna orodja, skrbne priprave dela, uvažanje serijske proizvodnje z organizacijo tekočih trakov. Samo štanc in orodij za stiskanje bakelita je bilo v tem času nad 800. Ob prizadevnosti delovnega kolektiva beleži »ELMA« prav v tem času prva lastna mikrostikala, ki s svojo vzdržljivostjo — pod polno obremenitvijo vzdrže nad 200.000 preklpov — prerasča povprečja evropskih kvalitet. Za vsakim takšnim stikalom, za vsakim »ELMINIM« proizvodom pa se skriva dobro premišljena organizacija dela, do desetinke sekunde usklajeni medsebojni delovni procesi. Če začnemo v bako-

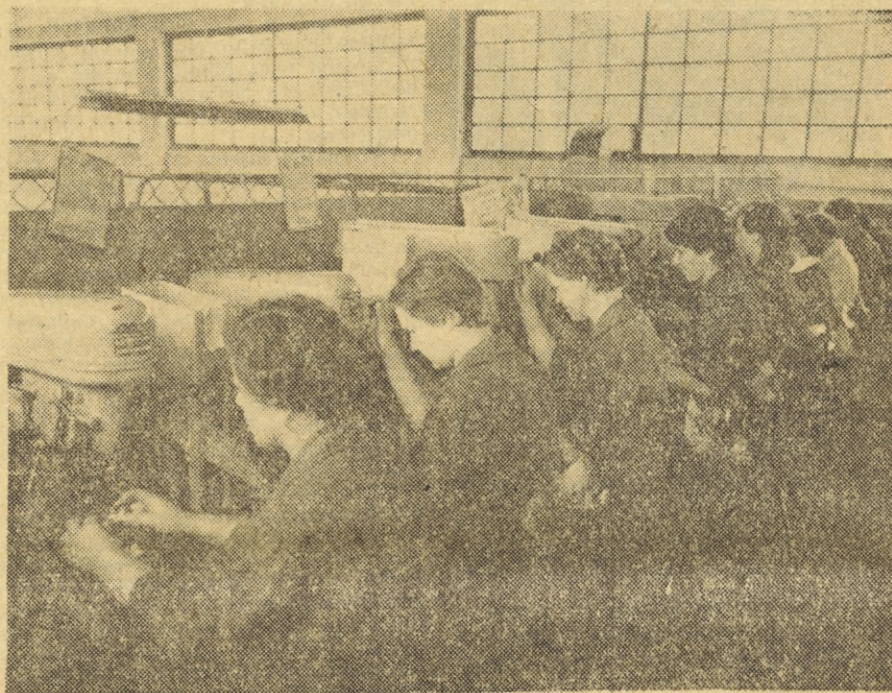
litnem oddelku, spoznamo delo hidravličnih stiskalnic, ki iz prašne umetne mase stiskajo bakelitne elemente. V drugem prostoru spreminjajo velike

oddelek za vlačenje iz jeklenih trakov »pešcl« cevi... V vsakem oddelku tovarne naletimo na neko značilnost, vse do poslednjega oddelka montaže in do ekspedita. Povsod spoznavamo rezultate študijoznosti, napreden sistem dela, uveljavljanje sodobnih tehnoloških postopkov. Kako presenetljiva je primerjava med dvema dejstvi: leta 1950 je 15 delavk zmontiralo v enem dnevu 100 stikal, 1958 pa je 18 delavk v istem času zmontiralo — 3000 stikal.

»ELMA« je tovarna, mimo katere ne gre domače tržišče. Je pomembna delovna organizacija pri uveljavljanju Jugoslavije kot industrijske države na tu-

V konstrukcijskem oddelku

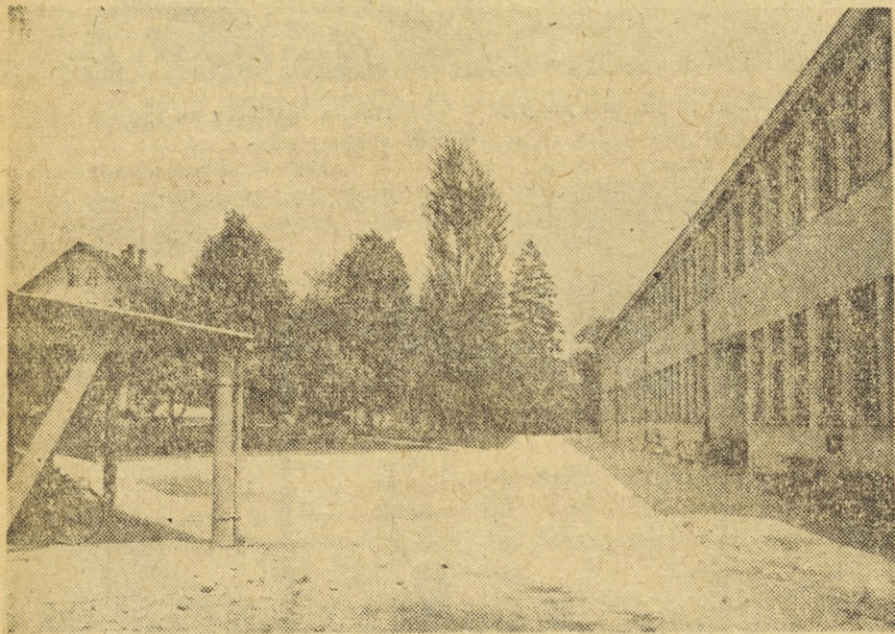
Vrtalnica

štance medeninate, bakrene ali jeklene trakove v različne polizdelke. Kolikšen je ritem dela v tem oddelku, pove podatek, da ena stanca lahko izseka v enem dnevu nad 300.000 kontaktnih peres za vrtilno stikalo. Potlej je tu avtomatski oddelk: na desetstične kilogramov drobnih kovinskih kosov obdelava človek s pomočjo avtomata v tem oddelku v enem letu. Sprehod skozi dvorano nam ne da nimov vrtilnih in navojnih strojev. Imperativ dela ob njih je hitrost. Vedno hitreje in hitreje. V enem dnevu — v dveh delovnih izmenah — 10.000 lukenj ali vrezanih 16.000 navojev. Kje je potlej še galvanika, oddelek za razmastitev in površinsko obdelavo kovinskih delov, kje je »pešcl«

jih tržiščih. Trenutno izvažajo v 14 držav: v Ameriko termične aparate, na Srednji in Bližnji vzhod instalacijski material, v vzhodne evropske države mikro stikala, izvažajo v Kubo, izvažajo v Avstrijo. Izvažajo v države, ki same slove po lastnih proizvodih za potrebe elektroinstalacij odličnih kvalitet. Njen izvoz predstavlja 8% vrednosti bruto proizvodnje, pri čemer pa je letošnji plan izvoza še za 5% večji nad planiranim. Vendar pa v tem ni zapopaden posredni izvoz! Malone neizračunljivo pa je posredno uveljavljanje »ELME« na tujem tržišču, saj so z njenimi elektro elementi — od stikal do transformatorjev — opremljene naše ladje, namenjene izvozu, proizvodi avtomobilske industrije... Pri tem pa bodo njeni izvozni diagrami še naprej rasli, vsekakor skladno z rastjo proizvodnih diagramov ter s širjenjem asortimana celotne tovarne.

»ELMA« je trenutno v rekonstrukciji. S sedemletnim planom predvideva povečanje bruto proizvodnje na približno 6,5 milijarde, pri tem pa bo število članov delovnega kolektiva poraslo od zdajšnjih 750 na 900 delavcev. Podrobnejši odstotek nas seznanja s potemtakem za 100 odstotkov predvidevano večjo proizvodnjo ter le z 20 odstotkov povečanim številom zaposlenih

Pripovedovali smo o pustem svetu, ki je nekoč razdeljeval malo tipično kmečko naselje Črnuče od levega brega Save. Z novimi tovarniškimi objekti se je ta svet spremenil: ob robovih nove asfaltirane ceste je delovni kolektiv dogradil vrsto pomembnih objektov družbenega standarda, številna stanovanjska poslopja pa so spremenila Črnuče v naselje z vsemi značilnostmi delavskega mesteca. Če smo nekoč govorili o Črnučah kot o vasi ob severnem robu Ljubljane, je danes umevna ugotovitev, da so Črnuče že pravo severno ljubljansko predmestje. V tem je precejšen delež tovarne elektromateriala »ELMA«, saj se je skozi vsa leta njen lastni razvoj nenehno zrcalil tudi v razvoju Črnuč, v oblikovanju njihovega vsakdanjega življenja. Danes je »ELMA« pojem za Črnuče in Črnuče so pojem za tovarno. Mimo obeh nazivov ne gre nihče, ki ima kakršenkoli opravke s kakršnimkoli proizvodi tega uveljavljenega jugoslovanskega industrijskega središča za proizvodnjo elektromateriala.

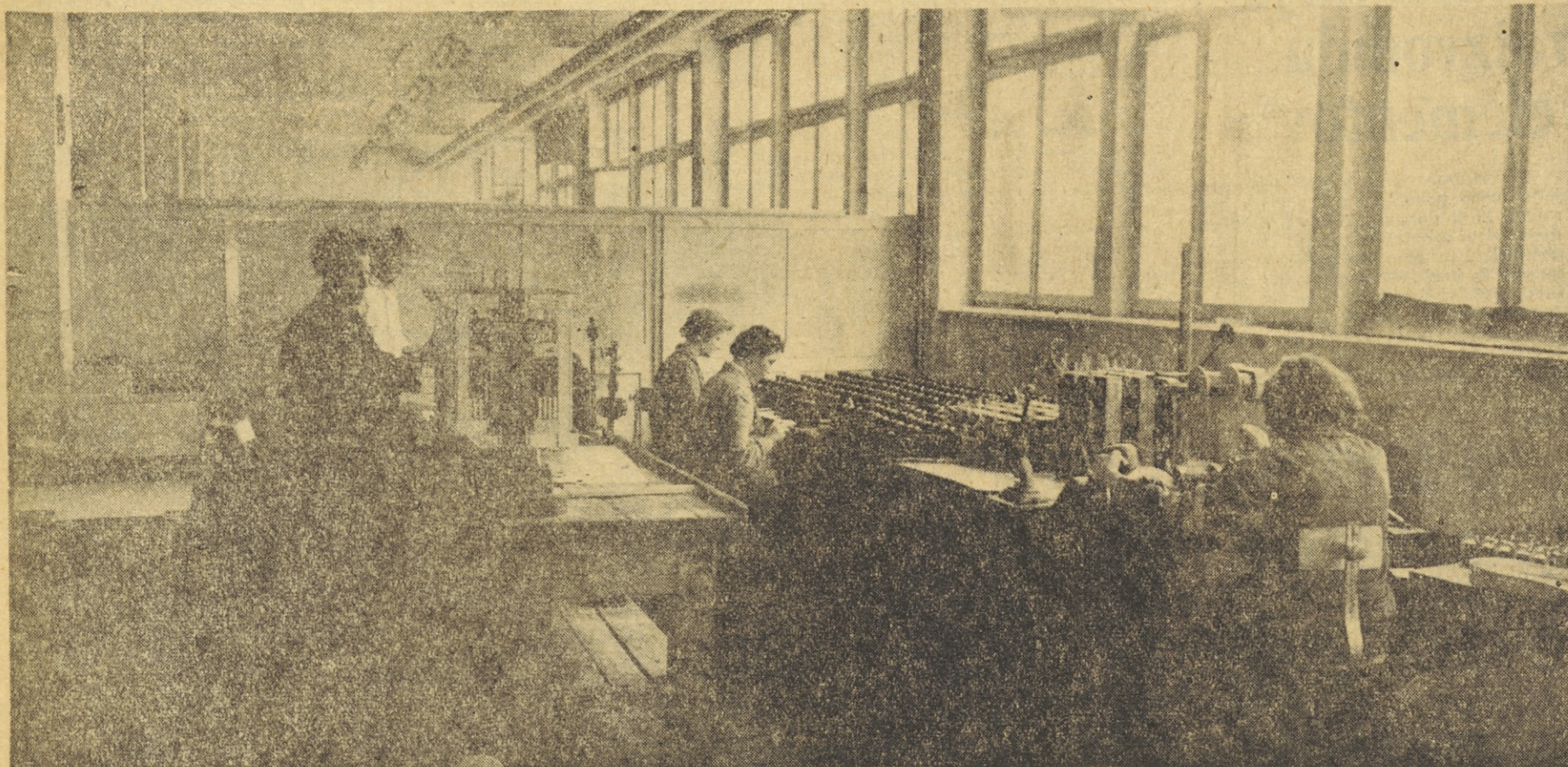
Tovarniški objekti

gu. Dalje: cevi za polaganje električnih napeljav in pribori, izolirne cevi, trakovi, specialna platna, svilen papir, so spet proizvodi posebne namembnosti. Se bolj pa tovarna prilagaja svoje strokovne in proizvodne zmogljivosti zahtevnejši potrošnji z izdelavo zahtevnih elektro-termičnih aparatov ter raznih vrst transformatorjev. Njen predmet poslovanja seznanja z dolgim seznamom različnih proizvodov. Seznanja pa tudi z lastno proizvodnjo orodij za izsekavanje, vlečenje ali stiskanje bakelita in lastno izdelavo bakelitnih odprekov. In naposled: ob osnovni proizvodnji tovarna še uslužnostne storitve pri prevajanju in sploh popravilih električnih strojev, opravlja za kakršnokoli potrošno storitve v lastnem obratu galvanizacije.

To je v skupih besedah delo 750-članskega kolektiva, ki dosega — vsaj po predvidenem planu letos — 3,3 milijarde v bruto proizvodnji.

To je pomemben dogodek, saj predstavlja znaten delež pri oblikovanju narodnega dohodka bežigradske komunel. Toliko bolj pomemben, saj skladno s

Črnučah, pač pa ob proizvodne uspehe specializiranega obrata »ELME« v Lendavi, v katerem je uvedena proizvodnja bakelitnih odprekov. Zadeva ob solidnem kooperacijski odnos podjetja z Zavodom za invalidno mladino v Ponikvah, ki opravlja za njegove potrebe številne montažne usluge. Sicer pa je matična tovarna razdeljena na več oddelkov: stiskalnica, oddelk avtomatov in vrtalnica, galvanika, montaža, strokovno imenovan »pešcl« oddelk — za proizvodnjo »pešcl« cevi (to so po strokovnih normativih izdelane cevi za napeljavno električnih vodov) in pribore, oddelk za proizvodnjo transformatorjev, za impregnacijo, oddelk za izdelavo spet strokovno imenovanih »bougiev« cevi (to so raznobarvne cevi različnih dimenzij za elektro instalacijske potrebe) in oljne svile ter trakov, specialnih izolacijskih materialov. Naposled je tu še oddelk orodjarne, ki služi za nemoten potek proizvodnje v vseh ostalih oddelkih, hkrati pa se ukvarja tudi z lastno proizvodnjo strojev za proizvodnjo elektromateriala. Potrebno je poudariti, da so v zadnjih

Montaža transformatorjev

»EDILIT«

hitra montažna gradnja in proizvodnja sodobnih elementov za gradbeništvo

Najprej si čisto na kratko oglejmo razvoj tega podjetja, ki je nastalo nekoč iz tesarsko žagarskega obrata, pozneje pa se razvilo v veliko konstrukcijsko podjetje s številnimi dejavnostmi.

Ustanovljeno je bilo leta 1949, ko smo rekli, iz tesarsko žagarskega obrata. Prvotno je bilo iz dveh. Iz obrata v Parmovi ulici v Ljubljani, ki je deloval takrat kot stranski obrat »Splošnega gradbenega podjetja«, in iz tesarsko žagarskega obrata v Linhartovi ulici, ki je bil tedaj stranski obrat podjetja »Gradis«.

Nadaljnji razvoj je bil tak, da je kmalu prerastlo meje republike. Samo nekaj podatkov: od ustanovitve do leta 1960 so razrezali letno več kot 10.000 m³ hlodovine ter jo v svojih obratih predelali v tesarsko mizarske izdelke. Število zaposlenih se je od ustanovitve do danes povečalo od 200 na 600 delavcev, medtem ko se je bruto produkt povzpelo od 100 milijonov din v letu 1949 na 2.722.950.000 din v lanskem letu. V teh letih burnega razvoja se je podjetje večkrat reorganiziralo — na znotraj z namenom, da se koncentrirajo in bolje izkoristijo zmogljivosti, reorganizacije eksterne značaja pa so privedle do odepitve oziroma priključitve nekaterih podobnih obratov.

Opisali smo kratko »zgodovino« montažnega konstrukcijskega podjetja EDILIT — zdaj pa pogledimo še, s čim vse se ukvarjajo v tej delovni organizaciji. Opisali bomo kar po vrsti:

Ze od samega začetka delovanja podjetja je ena njegovih temeljnih dejavnosti izdelovanje lesenih konstrukcij. Tako je podjetje izdelalo vrsto najrazličnejših tesarskih izdelkov, kot so ostrešja, proizvodne hale večjih razponov, opazi za industrijske objekte, tovarne in mostove. Podjetje izdeluje v večjih količinah tudi stanovanjske provizorije, provizorije za poslovne objekte in druge objekte v leseni montažni izvedbi. Po daljših pripravah in razvoju montažnih stanovanjskih objektov je EDILIT osvojil svoje lastne sisteme montažnega načina graditve in proizvaja več različnih tipov z veliko izbiro

glede na velikost, funkcionalnost in obliko.

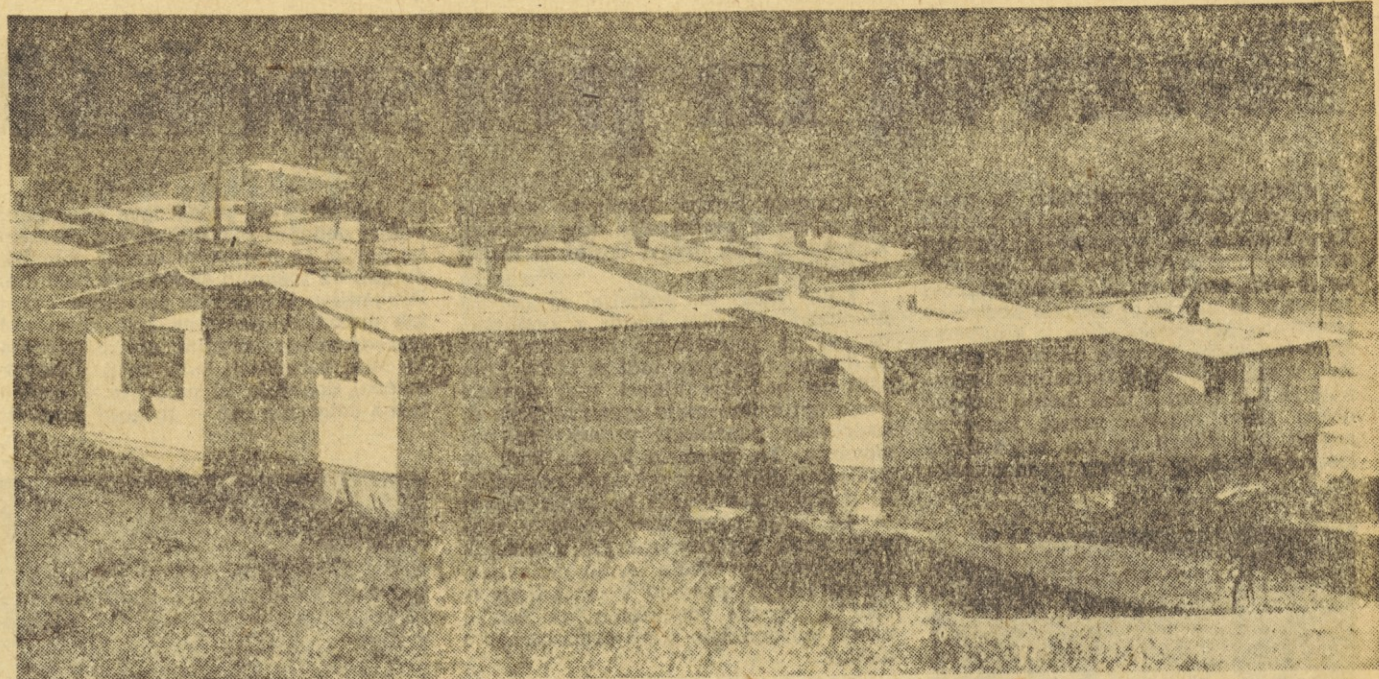
Tudi stavbeno pohištvo sodi med temeljne stroke v poslovanju podjetja. Proizvaja vse vrste oken in vrat kakor tudi vgrajeno pohištvo za stanovanjske, poslovne in druge objekte iz mehkega ali trdega lesa po lastnih detajlih ali detajlih projektanta. V zadnjih dveh letih je vključil v svoj program tudi izdelovanje aluminijastih oken v kombinaciji z lesom. V drobnih serijah proizvaja tudi še platnene zavese vseh vrst in lesene stopnice v različnih oblikah.

Ob združitvi se je podjetju priključil obrat, kjer proizvajajo kosovno pohištvo v manjših serijah. Sem sodi med drugim oprema za stanovanja, kot so spalnice ali kuhinje, ter oprema za poslovne prostore — delovni kabineti, oprema za sejne dvorane in drugo.

Zdaj pa naj opišemo eno najbolj zanimivih dejavnosti EDILIT. Letos je namreč podjetje razvilo gradnjo montažnih objektov iz siporexa. Ta sistem graditve se je pokazal kot zelo dober. V tem sistemu je zgradil EDILIT 730 stanovanj v porušnem Skopju in to v šestih mesecih ter naselja montažnih weekend hiš pri Umagu. Razen tega gradi podjetje tudi druge objekte, kot so denimo trgovine ali sole. Značilno za to dejavnost je, da podjetje prevzame in zgradi montažne objekte iz siporexa do končne faze, to je s predajo ključa za vselitev. 78 % trga za montažne stanovanjske objekte predstavlja naša republika, 80 % weekend hišic gradijo v Hrvaški ob jadranski obali, ostalo pa v turističnih središčih Slovenije.

Ostale dejavnosti združujejo delovne enote: projektivni biro, ki izdeluje projekte predvsem za potrebe mafičnega podjetja, predvsem za lastne potrebe pa delata tudi obrata remont in avtopark. Poudariti je treba, da ima podjetje za vse vrste dejavnosti dobre strokovne kadre. V zadnjem času razvija EDILIT tudi kooperacijo s podjetji istih ali sorodnih strok.

Tako kot vse delovne organizacije, ki se hitro razvijajo, spremljajo tudi

»EDILIT« gradi tudi naselja montažnih stanovanjskih hiš

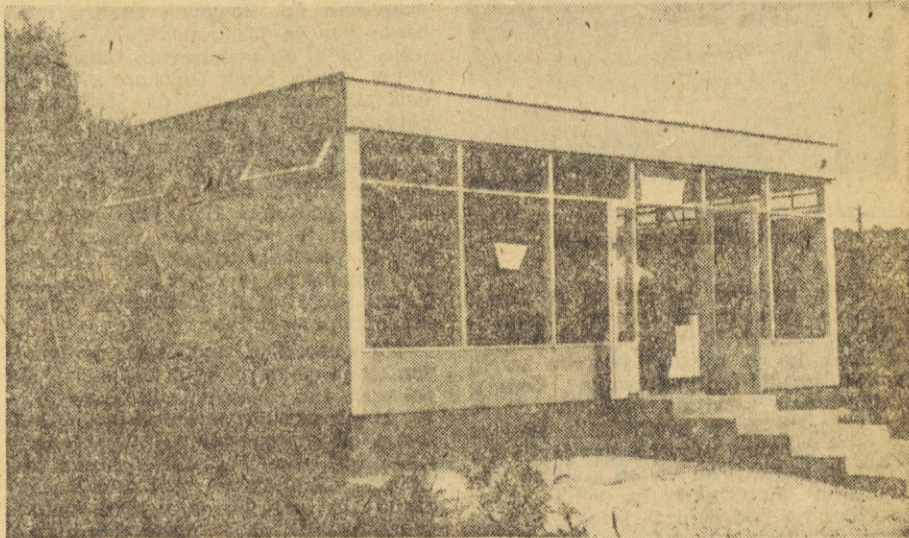
dinamično in razgibano aktivnost EDILIT številne težave, ki v bistvu izvirajo prav iz hitre rasti. Zaradi naglega povečevanja proizvodnje se v zadnjem času pojavljajo zlasti problemi v zvezi z nabavo surovin in osnovnih reprodukcijskih materialov. Najbolj pereče težave povzroča nabava hlodovine in rezanega lesa, zaradi česar je podjetje prisiljeno razmišljati o tem, da bi preusmerilo del svoje proizvodnje. Večje ovire pa so tudi pri nabavljanju vezanih in panelnih plošč — v zvezi z razvijanjem gradbene montaže pa v zadnjem času tudi pri nabavi cementa, siporexa, betona, železa in konstrukcijskih jekel. In končno, prizadevanja kolektiva, da bi čimbolj modernizirali proizvodnjo, ovirajo tudi zastareli in razdrobljeni obrati, kjer ni mogoče organizirati sodobnega tehnološkega proizvodnega procesa.

Vendar se kolektiv EDILIT s takšnim položajem ne želi sprijazniti za vse večne čase. Izdelal si je obširen program za nadaljnje delovanje, ki temelji predvsem na rekonstrukciji obratov. Zgraditi nameravajo nove obrate s sodobnim tehnološkim postopkom, ravno tako pa tudi povečati ekonomičnost strnjenih obratov. Program razvoja ne predvideva — razen seveda modernizacije — povečanja zmogljivosti tiste proizvodnje, ki uporablja lesno surovino, ampak predvsem proizvodnjo aluminijastih oken in montažnih objektov iz siporexa. V svojem perspektivnem programu razvoja pa predvideva kolektiv podjetja EDILIT tudi proizvodnjo nekaterih novih izdel-

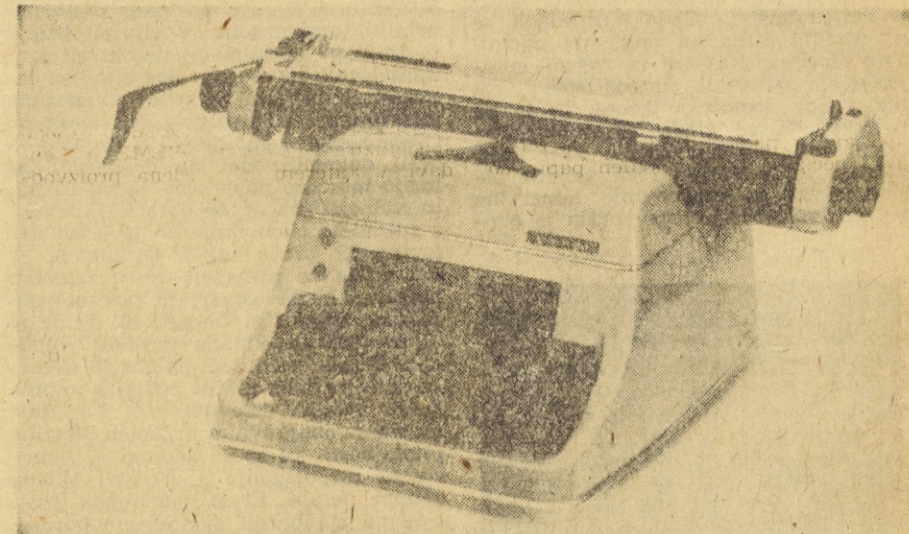
kov, ki jih potrebuje gradbeništvo. To so denimo mavčne plošče, izolacijska stekla in različni elementi iz plastičnih mas.

In končno, če si želimo ustvariti celovito podobo o dejavnosti in prizadevanjih kolektiva EDILIT, moramo vsekakor omeniti to, da ima podjetje

tudi dobre možnosti za plasiranje dela svoje proizvodnje na zunanje trge. Kolektiv je v tej smeri že dosegel prve uspehe, ki bodo nedvomno večji, ko ne bo več težav z dobavo lesne surovine, to se pravi, ko bodo veljali stimulatívnejši pogoji za izvoz višje ovrednotene lesne mase.

Montažna trgovina ob Jadranski obali — izdelek »EDILITA«

Priznani izdelek tovarne »TOPS« — pisalni stroj S-3 domače konstrukcije

ZABELEŽENO v mednarodni areni

Vsakoletna mednarodna tekmovanja daktilografov uvrščajo ljubljansko tovarno »TOPS« med vse bolj ugledne proizvajalce pisalnih strojev v Evropi. Legitimacija za to uvrstitev so odlična mesta, ki so jih dosegli naši tekmovalci s pisanjem na »Topsov stroj S-3«. In jih še dosegajo.

Vsekakor je to presenetljivo nagla uveljavitev tovarne v mednarodni areni. Tovarne, ki je bila še pred desetimi leti skromna obrtna delavnica znane tovarne koles »ROG«. Najpoprej oblikuje svojo proizvodnjo v neustreznih podstrešnih prostorih. Tam nastane prototip prvega domačega pisalnega stroja z nazivom »Emona«. Z organizacijo proizvodnje v novih poslovnih prostorih v Savljah pa postane prejšnja obrtna delavnica industrijsko podjetje z vsemi karakteristikami sodobne organizacije dela. Prototip »Emona« narekuje nov izdelek — stroj S-3 — standardni pisalni stroj v različnih izvedbah: z dolžinami valjev 38, 42 in 62 cm. Temu stroju slede novi proizvodi. Med njimi postajata pravcato potrošno blago dva tipa prenosnega, portabel pisalnega stroja. Pisalni stroj je danes nepogrešljiv spremljevalec številnih poklicev. Razmeroma nizke cene pa tudi omogočajo njihov nakup ljudem različnih slojev ter raznih kupnih moči.

»TOPS« je danes že do popolnosti razvil proizvodnjo pisalnih strojev. Trenutno jo dopolnjuje z novimi pisarniškimi stroji. Med njimi vzbuja pozornost prototip prvega domačega razmnoževalnega aparata z oznako G-105.

Tovarna bo letos dosegla poltretjo milijardo v bruto dohodku, s čimer bo proizvedla in tudi prodala okoli 15.000 pisalnih strojev različnih izvedb. Število zaposlenih je naraslo na 630. Zdaj mineva leto dni, odkar je tovarna uvedla kot ena izmed prvih v bežigradski komuni skrajšani delovni teden. Kljub skrajšanemu času pa je z višjo produktivnostjo zaposlenih, z boljšo organizacijo dela in seveda z boljšo tehnologijo dela svoj bruto dohodek letos v odnosu na lani povečala za približno 500 milijonov. Skladno s proizvodnimi uspehi dosegajo tudi osebni dohodki zaposlenih solidno povprečje 60.000 dinarjev. Pri tem pa velja poudariti, da podjetje že dve leti ni izpreminjalo cen, svojim proizvodom in četudi so proizvodni stroški zavoljo podražitve surovin in energije v teh dveh letih nekajkrat porasli. Kolektiv si bo še v naprej prizadeval, da z izkoriščanjem razpoložljivih notranjih rezerv zmanjšuje lastne stroške proizvodnje ter s formiranjem pristopnih cen svojim proizvodom omogoči uporabo pisalnih strojev v širšem krogu ljudi. S skrbjo za založenost domačega trga pa »TOPS« ne zanemara tudi izvoznih možnosti. Podjetje je letos planiralo za 20.000 dolarjev izvoza, med tem ko bo realizacija 45.000 dolarjev. Tuji odjemalci kažejo zanimanje za »TOPSOVE« proizvode, kar je toliko bolj laiskavo ob misli, da je zlasti na tujih tržiščih močno uveljavljenih nekaj znanih proizvajalcev pisalnih strojev.

80 LET TOVARNE NOGAVIC

TOVARNA NOGAVIC TONOSA je letos praznovala 80-letnico svojega obstoja. Pred 80 leti, torej leta 1884, je bil ustanovljen obrat za izdelovanje dežnikov v Ljubljani na Starem trgu, predhodnik današnje tovarne TONOSA. Kasneje so začeli v tem obratu, na krožno pletilnih strojih izdelovati tudi nogavice.

Ustanovitelj Stane Vidmar je nato leta 1934 preselil svoj obrat v sedanje prostore v Savljah, ki jih je ustrezno preuredil.

Tovarno, imenovano SVS, je lastnik po osvoboditvi po lastni želji predal v družbeno last. Leta 1950 je bila preimenovana v tovarno nogavic TONOSA in zdaj nadaljuje dolgoletno tradicijo izdelovanja nogavic in perila oziroma trikotaže, le da je povsem prešla na predelavo sintetične.

Proizvodni asortiment je zdaj takšen, da je tretjina proizvodnje namenjena izdelovanju nogavic in dve tretjini proizvodnji trikotaže.

V skladu z obveznostjo tekstilne industrije, da mora 30 % uvoza surovin, igel, nitilij in barv nadomestiti z izvozom končnih izdelkov, je tudi tovarna nogavic TONOSA del svoje proizvodnje preusmerila v izvoz. Tako bo letos do konca leta izvozila za okrog 30.000 dolarjev in v letu 1965 predvidoma za 80.000 dolarjev izdelkov.

O rasti gospodarske moči podjetja pričajo naslednji podatki: medtem ko je kolektiv tovarne TONOSA leta 1952 štel le 88 članov in je izdelal 139.431 parov oziroma kosov izdelkov ter ustvaril bruto produkt v vrednosti nekaj nad 83,6 milijona dinarjev, se je število zaposlenih v letu 1962 povečalo na 194, proizvodnja je porasla na 916.205 parov oziroma kosov izdelkov, a bruto produkt nad 571 milijonov dinarjev. Leta 1964 je kolektiv pri zmanjšanem številu zaposlenih (175) proizvedel že milijon 50.000 parov oziroma kosov izdelkov, bruto produkt pa je porasel na 730 milijonov dinarjev.

Tovarna TONOSA je v minulih 10 letih, a zlasti v letu 1963 in 1964 znatna sredstva vložila v obnovo strojne opreme in dograjevanje ter modernizacijo obratov. Investiranje za te namene pa bo morala še nadaljevati, ker je njena strojna oprema izredno zastarela.

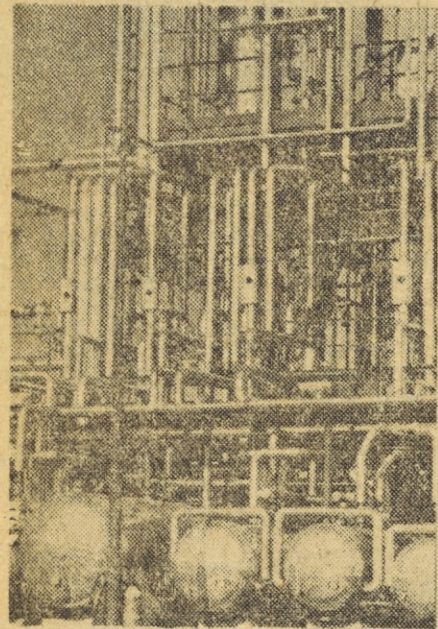
Z ustreznimi investicijami, letnim porastom zaposlenosti za okrog 5 % in še nadaljnjim zviševanjem produktivnosti letno predvidoma za 15 %, bo tovarna TONOSA po programu razvoja do leta 1970 povečala vrednost bruto

»Standard« pletilnica

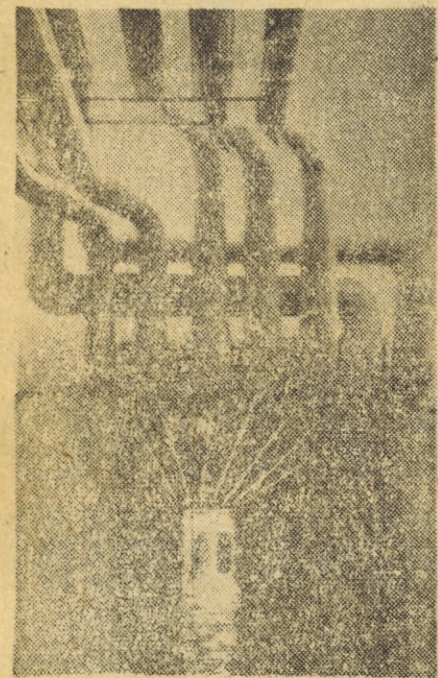
Razvoj in perspektive »Termike«

»TERMIKA«, industrijsko in montažno podjetje za izolacije, je nastala leta 1958 in to pretežno z lastnimi sredstvi ustanoviteljev, med katerimi se je tudi rodila misel, da se ustanovi podjetje, ki naj bi opravljalo obrtniško storitvena izolacijska dela v gradbeništvu, industriji, pozneje pa čedalje bolj tudi v ladjedelništvu. Izolacijska dejavnost je bila tedaj v naši državi namreč dokaj slabo razvita, zaradi česar so morali investitorji za vsa zahtevnejša izolacijska dela najemati inozemska

Izolacija destilacijske kolone za fenol v »Katrana« v Zagrebu

podjetja, podoben položaj pa je vladal tudi na področju proizvodnje izolacijskih materialov. Ker se je gospodarstvo v letih, ko je njegove potrebe začela zadovoljevati tudi »Termika«, čedalje intenzivneje razvijalo, ni čudno, da se je podjetje že v prvih letih svojega obstoja izredno uspešno uveljavilo na trgu, ki je zahteval velike količine izolacijskih materialov in velik obseg storitev na področju te stroke. S svojimi kvalitetskimi deli je »Termika« tudi kmalu izrinila inozemske izvajalce in s tem prihranila našemu gospodarstvu precejšnje devizne izdatke, zlasti v ladjedelništvu. Toda »Termika« se ni omejevala samo na izvajanje obrtniških storitev. Naš trg in razvoj industrije sta zahtevala čimveč izolacijskih materialov domačega izvora. To in pa potreba, da se glede teh materialov osamosvoji, sta narekovala »Termiki«, da je v letih 1961 in 1962 zgradila lasten obrat za proizvodnjo mineralne volne. Proizvodnja tega obrata je obo-

Izolacija cevodovod

gatila naš trg z artiklom, ki bi ga sicer morali bodisi uvažati, ali pa se zadovoljiti s stekleno oziroma žilindrino volno.

Velika konjunktura na področju termičnih izolacij je silila podjetje v razširjeno reprodukcijo tolikšnega obsega, da so nastopile celo težave pri poslovanju. Kako se je poslovanje širilo, pa nam kažejo že naslednji podatki: 243 milijonov bruto produkta, ki jih je ustvarilo v letu 1958 s 130 delavci je podjetje že leta 1962 s 631 delavci povečalo na 2 milijardi 238 milijonov dinarjev, lani z 920 delavci na 3,8 milijarde in letos — s 1200 delavci na 3,5 milijarde. K tako hitremu in intenzivnemu razvoju je nedvomno precej pripomogla tudi integracija s podjetjem MIP iz Zrenjanina. »Termika«, ki je do leta 1962 poslovala kot dobro obrtno podjetje za izvajanje izolacijskih del, je prerastla svoj optimalni organizacijski obseg in razvila močne proizvodne obrate, in sicer: že omenjeni obrat v Bodovljah za proizvodnjo mineralne volne, potem lesni obrat v Poljanah, kovinski obrat v Ljubljani — kot storitveno dejavnost za montažni sektor in končno še zrenjaninsko kovinsko ključavničarsko delavnico ter obrat za

proizvodnjo perlit. Perlit je izolacijska masa, ki predstavlja nov proizvod, katerega v naši državi doslej še nismo izdelovali.

Leta 1962 je podjetje ustanovilo gradbeno montažni sektor z zamisljo, da razvija proizvodnjo montažnih hiš za domači trg kakor tudi za izvoz. Leta 1962 je podjetje hkrati tudi doseglo svojo optimalno mejo organizacijske in kadrovske popolnosti vodenja in poslovanja. To je imelo končno tudi za posledico, kot sicer pri vseh podjetjih, ki doživljajo sunkovit in nagel razvoj — da se je »Termika« znašla v razvojni krizi, katere vzrok tiči v tem, da je podjetje povečalo svojo dejavnost oziroma bruto produkt v petih letih za 1381 %, število zaposlenih za 980 %, hkrati pa obdržalo staro organizacijsko obliko.

Razen tega je terjal razvoj gradbeno montažne dejavnosti v podjetju velike stroške, podjetje je moralo tudi brez kritja nabaviti osnovna sredstva in se tako »zainvestirati«. Službe v podjetju, kot so knjigovodstvo, nabava, priprava, operativna, ki so prej zadoščale potrebam, so se nenadoma znašle v položaju, da niso imele več pregleda nad celotno zamotano dejavnostjo — kar je imelo za posledico prekomerne zaloge, neizterjane terjatve, nepopolne kalkulacije, nesmotno razporejanje delovne sile po deloviščih itd. Poslovna analiza letošnjega leta je jasno pokazala, da podjetje, če bi se nadaljevalo takšne razvojne težnje, nima bodočnosti. Zato je delavski svet sklenil, da je potrebno odločno začeti s konsolidacijo podjetja: odslej bo podjetje delovalo na področju proizvodnje izolacijskih mas ter izvajalo izolacijska dela na termično akustičnem področju. Gradbeno montažno dejavnost je »Termika« opustila, ker tudi ni pokazala nekih večjih rezultatov, analiza pa je razen tega pokazala, da za podjetje ne predstavlja kaksne posebne perspektive.

Na splošno je treba reči, da je organizacija podjetja silno zapletena, kar povzroča tudi nekatere specifične težave, ki jih nimajo tiste delovne organizacije, ki imajo delavce zaposlene v enem ali dveh obratih. Termika ima številna delovišča po vsej državi. Trenutno jih ima 47, od tega 6 stalnih, poleg tega pa še 4 proizvodne obrate, vse zunaj Ljubljane, kjer je sedež podjetja. Spričo tega so si samoupravni organi podjetja zadali zelo pomembno in zahtevno nalogo pri nadaljnji izpolnitvi organizacije: uveljaviti težnjo in željo po maksimalni decentralizaciji upravljanja in vodenja podjetja, pri čemer naj bi bila izrazito poudarjena individualna odgovornost posameznika. Organizacija samoupravnih organov s svetih delovnih enot na deloviščih, ki imajo mesečno povprečno 45 zaposlenih in stalnejši značaj, ter obračunskih enot z značajem ekonomske enote tistih delovišč, ki imajo manj zaposlenih, je »Termiki« že pomagala rešiti zamotan problem, ki ga ustvarjajo razdrobljena začasna delovišča. Dosegli so, da se je kljub temu uveljavila možnost samoupravljanja, predvsem pa načelo nagrajevanja po delu. Statut podjetja je prepustil svetom delovnih enot kot najnižjim samoupravnim organom številne pristojnosti. Te so — denimo — samostojno razpolaganje s sredstvi sklada skupne porabe, ki so namenjena družbenemu standardu, samostojno odredjanje variabilne postavke osebnih dohodkov, sodelovanje in dokončno odločanje o perspektivah razvoja in o kadrovskih potrebah. Tak način organizacije samoupravljanja je delavskemu svetu podjetja pomagal, da se je lahko dejansko usmeril k reševanju ključnih problemov, to je k planiranju in določanju poslovne politike razvoja podjetja ter k investicijskim naložbam za razširjeno reprodukcijo. Samoupravljanje v razmerah, ki v njih deluje »Termika«, je namreč precej drago, zakaj za vsako zasedanje je potrebno klicati člane delavskih svetov iz najrazličnejših delovišč, npr. iz Makedonije, Zrenjanina, Drvarja, Pule, Splita, Reke itd., kot tudi iz delovišč v Sloveniji. Zato seje delavskega sveta podjetja skrbno pripravljajo, s tem da člani gradiva, ki so predložena delavskemu svetu, poprej dodobra pretrsejo.

Za obveščanje kolektiva o vseh važnejših dogodkih na področju tehnologije in poslovne politike podjetja ter kadrovskih vprašanj ima zelo pomembno vlogo glasilo podjetja »Termičare«, ki izhaja mesečno in predstavlja tudi važnega informatorja za člane sindikata, ki nimajo priložnosti, da bi se skupno sestajali in tako izmenjavali izkušnje.

Ob vseh nalogah in problemih, o katerih so razpravljali samoupravni organi podjetja, sindikalna organizacija in osnovna organizacija ZK, se je nenehno kot nepretrgana nit vleklo vprašanje nagrajevanja po delu. Zaradi razpolikosti predmeta poslovanja so morali iskati tudi različne kriterije za delitev osebnih dohodkov. Po sedanjem pravilniku je nagrajevano delo po enoti proizvoda, normi ter po povprečnem proizvodnem uspehu, medtem ko imajo potniki provizijo pri ustvarjenem prometu. Sistem nagrajevanja, za katerega so se odločili, je izredno zahteven in bodo morali za njegovo popolno uveljavitev strokovno dvigniti stroškovna mesta, kjer se zbira podatki.

Novi pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, ki ga je pred nedavnim spre-

jal delavski svet, predvideva minimalni osebni dohodek 34.000 dinarjev, medtem ko naj bi se povprečni osebni dohodek dvignil od sedanjih 48.000 na 62.000 din. Razumljivo je sicer, da povečanje osebnih dohodkov ne more biti samo akt samoupravnega organa, ampak morata to željo spremljati tudi večji dohodek in čisti dohodek, ki pa ju je — spričo trdno določenih cen — mogoče povečati

samo z večjo produktivnostjo, kar pomeni v »Termiki«: boljšo organizacijo podjetja kot celote, delovišč in delovnih mest. V kolektivu »Termike« so, dijo, da imajo še veliko notranjih rezerv in so prepričani, da bodo ustvarili potrebna sredstva za osebne dohodke, kot tudi več sredstev za družbeni standard. Našla se bodo tudi sredstva za manjšo investicijsko naložbo, ki jo

nameravajo realizirati v prihodnjem letu, dasiravno imajo precejšnje obveznosti z odplačevanjem anuitet in kreditov iz preteklih let.

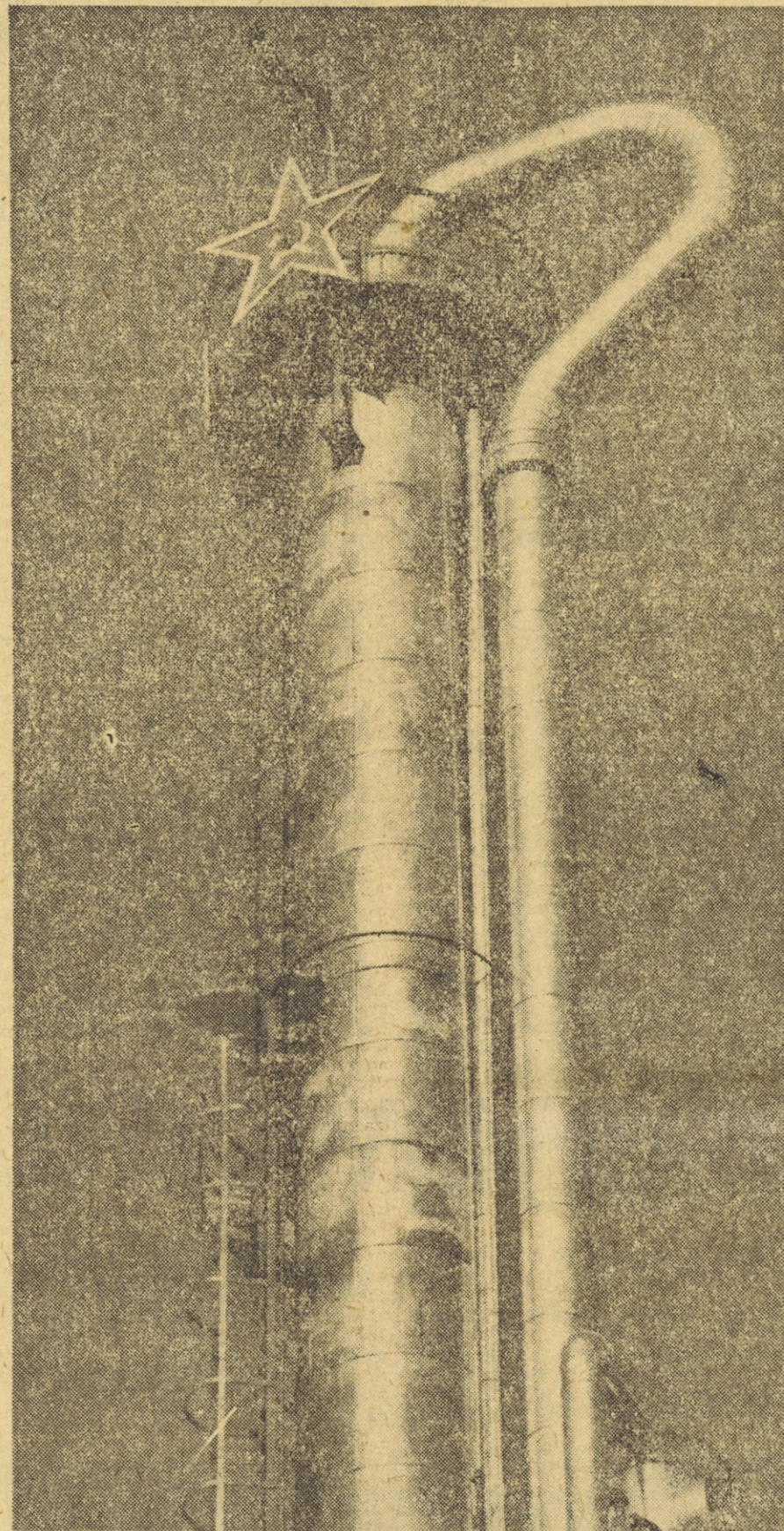
Razen tega, da »Termika« krije velik del potreb po izolacijskih materialih in storitvah na domačem trgu, pa se to podjetje uveljavlja tudi v mednarodni delitvi dela. Tako ima izvoz proizvodov iz mineralne volne letos pomembno mesto v celotni proizvodnji podjetja. Kljub hudi konkurenci v tujini, je podjetju uspelo skleniti precejšnje posle in to po ugodnih cenah, kar hkrati priča o zelo dobri kvaliteti tega artikla. Dosedaj sklenjeni posli in dela, ki so jih opravili izolaterji »Termike« v inozemstvu, pa ravno tako potrjujejo, da je podjetje sposobno na področju te dejavnosti odločneje poseči na mednarodni trg. Inozemski proizvajalci obravnavajo »Termiko« že kot povsem enakopravnega partnerja. Z vsemi dosedanjimi deli v tujini so bili naročniki izredno zadovoljni — glede rokov, rokov kakor tudi discipline naših izolatorjev. Letošnji izvozni plan v vrednosti 200 milijonov dinarjev bodo prihodnje leto povečali še za nadaljnjih 100 milijonov — kar je sicer težavna naloga, ki pa jo je kolektiv »Termike« sposoben uresničiti.

V perspektivnem razvoju v razdobju do leta 1970, zlasti pa v prihodnjem letu in v letu 1966, nameravajo v podjetju posvetiti posebno skrb organizacijsko kadrovske konsolidaciji podjetja in še močnejši in kvalitetnejši specializaciji v sami stroki, zlasti nadaljnjemu povečevanju izvoza proizvodov in mineralne volne.

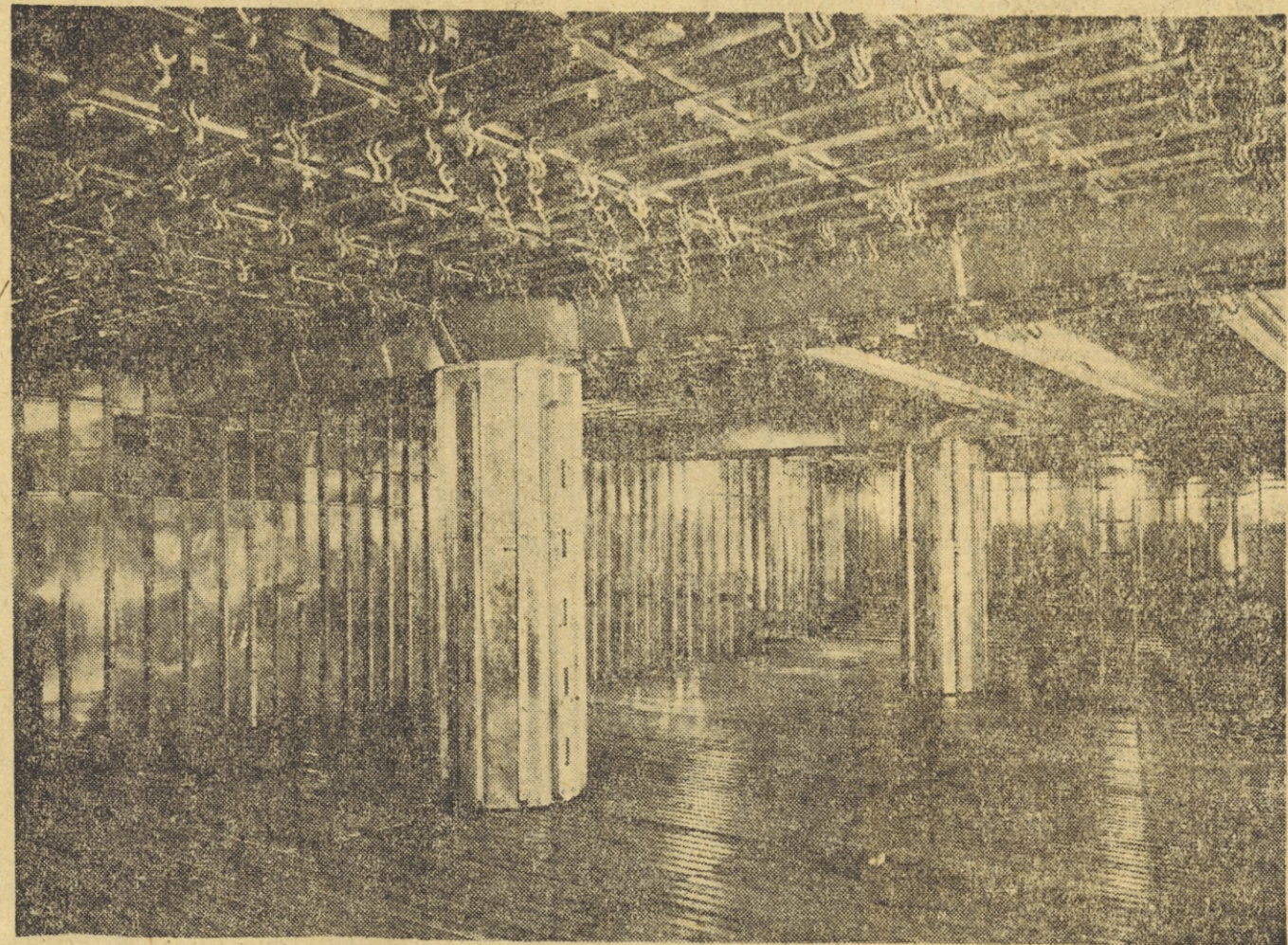
Sicer je doseglo podjetje v izvozu naslednje rezultate: v letu 1963 je znašal 16 milijonov 600.000 dinarjev, za letošnje leto pa predvidevajo izvozno realizacijo v višini 175 milijonov dinarjev. Prizadevanje podjetja, da v čim večji meri plasira del svoje proizvodnje in storitve v tujino, pa bo še intenzivnejše prihodnje leto, ko predvidevajo za 350 milijonov dinarjev izvoza proizvodov in izolacijskih storitev. Nedvomno pa je »Termika« dosegla pomembne uspehe tudi na področju posrednega izvoza, saj opravi v ladjedelnicah letno za približno 1,3 milijarde dinarjev različnih izolacijskih del na ladjah, ki jih izvažamo.

Spričo naglega razvoja naše industrije in ladjedelništva zavzema izvajanje izolacijskih del v le-teh vse bolj pomembno mesto. Tako »Termika« zlasti v ladjedelništvu uživa ugled kot specializirano podjetje, ki kvalitetno izvaja še tako komplicirane izolacije in je na tem področju dobila nešteto priznanj od investitorjev, tako domačih kot iz tujine. Doslej je »Termika« izvajala izolacijska dela na ladjah, ki so jih jugoslovanske ladjedelnice izdelale za Grčijo, Argentino, Brazilijo, Svico, Anglijo, ZDA in ZSSR. Za naslednja leta ima tudi zagotovljeno kooperacijo v naših ladjedelnicah, ki gradijo ladjeve za domače in inozemske firme.

Omenimo naj še nekaj pomembnejših objektov v industriji, kjer »Termika« izvaja toplotne, hladilne in akustične izolacije. To so Toplana Beograd, tovarna celuloze in papirja v Sremski Mitrovici in Drvarju, Kemična tovarna v Skopju, Tovarna superfosfatov v Kosovski Mitrovici, izoliranje vagonov-hladilnikov, ki jih za Madžarsko izdeluje Tovarna železnih vozil v Mariboru in še in še. Posebna zvrst izolacij je tudi delo na tako imenovanih »živinarnikih« (kokoške farme), ki jih v velikem številu postavljajo v Slavoniji in Vojvodini.

Izdelek »TERMIKE« — destilacijska kolona za fenol v tovarni »Katrana« Zagreb

Eno najpomembnejših del, ki jih je opravila »Termika« letos, je tudi izolacija hladilnega prostora na motorni ladji Jadranske linijske plovbe »Viševica«

»IMP« se je razvil v eno največjih montažnih podjetij

Industrijsko montažno podjetje »IMP-Ljubljana« je nastalo z združitvijo podjetij »Toplovod« (ki je bilo ustanovljeno leta 1947) in »Elektrosignal« (ustanovljeno leta 1949) in sicer prvega aprila lani. Obe podjetji sta imeli namreč delno enako ali pa sorodno dejavnost v montažni, proizvodni kakor tudi v projektantski dejavnosti. Združitev je končno terjala tudi potreba po koordinaciji proizvodnih programov, kar tudi omogoča nadaljnjo perspektivo novemu združenemu podjetju. Za primer: medtem ko sta imeli ob združitvi obe podjetji vsega 1300 zaposlenih delavcev, šteje danes kolektiv IMP 2000 zaposlenih in 420 vajencev.

Kakšen je pomen Industrijske montažnega podjetja iz Ljubljane za naše gospodarstvo, bomo najbolje videli, če si ogledamo njegov proizvodni program. IMP se je namreč razvil v enega največjih montažnih podjetij, ki sodeluje v graditvi industrijskih objektov, javnih in stanovanjskih zgradb.

Temeljno dejavnost podjetja predstavlja projektiranje in montaža vodovodnih naprav, centralnega gretja, sanitarnih naprav, prezračevalnih sistemov, plinskih instalacij, avtomatskih regulacij. Dalje izvajanje vseh elektroinstalacijskih del za visoko in nizko napetost, regulacijskih naprav ter naprav in merjenja s področja termodinamike. V področje projektiranja in montiranja sodijo npr. tudi komandne in ostale razdelilne naprave za procesno industrijo in podobno. Zaradi čedalje večjih potreb po montažnih elementih je podjetje razvilo tudi močno proizvodno dejavnost. V svojih lastnih industrijskih obratih proizvaja termične posode, cisterne, rezervoarje in vse vrste tlačnih posod, cirkulacijske črpalke, temperaturne regulatorje, elektronsko regulacijo centralne kurjave, naprave za regulacijo pritiska in nivoja vode. Dalje komandne omare in pulte za industrijo, razdelilne baterije in omare

za nizko napetostno omrežje, svetlobne klicne naprave, tranzistorske megafone, antenske skupinske naprave in televizijske pretvornike, elektronske merilce nivoja za tekočo in zrnasto modijo, varnostne naprave proti vplomu, mavčne plošče za ventilacijo in dekoracijo.

V okviru te proizvodne dejavnosti so v Industrijskem montažnem podjetju razvili tudi livarno za odlivanje industrijskih polproizvodov, to so vse vrste odlitkov sive litine, ki jih po želji tudi obdelajo.

Za lažje in učinkovitejše uresničevanje tega proizvodnega programa in nalog so v podjetju organizirali samostojne obrate, ki sami ločeno ugotavljajo tudi svoj proizvodni uspeh. To so trije obrati centralnega gretja in vodovoda v Ljubljani, Kopru in Mariboru, obrat elektromontaže, obrat elektroprodukcije, strojni obrat in livarna, projektantski biro in avtopark — vsi v Ljubljani. Kot samostojna enota so organizirane v Ljubljani tudi skupne službe podjetja.

Vse te obsežne naloge in velik obseg poslovanja so podjetju seveda narokovali posebno skrb za strokovno izobraževanje svojih delavcev. Poleg tega stipendirajo na srednjih in visokih šolah 46 študentov. V IMP so tudi ustanovili inštruktorski center z nalogo, da usposablja obstoječe osebe in da skrbi za nove strokovnjake. Razen tega so v podjetju ustanovili tudi razvojne skupine, ki se posvečajo vprašanju modernizacije obstoječih tehnoloških postopkov in skrbijo za usvajanje novih elementov sodobne proizvodnje. V IMP se zavedajo, da so boljši poslovni rezultati v mnogočem odvisni od tega, kako bodo skrbeli za kadre in kako bodo reševali vprašanja perspektivnega razvoja.

In kakšni so ti rezultati v številkah? Čeprav podatki o realizaciji niti približno ne povedo vsega o prizadevanjih in trudu kolektiva, pa dajejo vsaj pri-

Montaža hladilnih naprav na umetnem drsališču v Ljubljani

bližno podobo o hitri rasti tega podjetja:

Skupni družbeni bruto produkt Elektroignala in Toplovoča je znašal leta 1958 2 milijardi 308 milijonov din. Od tega leta se je celotni dohodek večal takole: leta 1959 3 milijarde 44 milijonov, leta 1960 4 milijarde 396 milijonov, leta 1961 5 milijard 586 milijonov, leta 1962 6 milijard 599 milijonov — lani pa že 9 milijard 17 milijonov. Od leta 1958 do konca lanskega leta se je torej bruto realizacija povečala za 291 odstotkov, z letošnjim letom, ko planirajo za 9,3 milijarde dinarjev pa bo realizacija 10,5 milijarde.

Sedaj si ogledimo za ilustracijo še nekaj značilnih proizvodov, ki jih je usvojilo Industrijsko montažno podjetje in ki predstavljajo najsodobnejše dosežke avtomacije ter elektro in elektronske industrije:

Za komfortizacijo in ekonomizacijo sistema centralnega gretja, ventilacije in klimatizacije prostorov so razvili domačo regulacijsko opremo, ki jo sestavljajo tri najvažnejše skupine aparatov. To so merilni elementi za ugotavljanje temperature, elektronski servovaljevalci ter posamezni deli v obliki elektromotornih ventilov. Vse te naprave je mogoče medsebojno kombinirati, uporabljati pa jih je mogoče v vseh primerih regulacije temperature.

IMP je med drugim tudi najstarejše in najbolj renomirano podjetje za proizvodnjo televizijskih frekventnih pretvornikov ter antenskih skupinskih naprav za sprejem. IMP je montiral v naši državi že 60 takšnih naprav in s tem prispeval dobrušen delež k razširitvi našega televizijskega omrežja. Sicer zajema proizvodni program podjetja na tem področju zelo širok sortiment proizvodov. V zadnjem času je dal IMP na trg tudi novo aparaturo za pretvarjanje, ki televizijskih kanalov ne pretvarja neposredno, ampak s prehodom na normalno medfrekvenco. Poleg omenjenih proizvodov v Industrijskem montažnem podjetju še vrsto različnih serijskih proizvodov — s katerimi nedvomno močno prispevajo k napredku in razvoju te stroke v naši državi.

SREČNO VOŽNJO ŠOFERJEM NA POT

Občutek varnosti šoferja za volanom je nedvomno popolnejši, če je voznik prepričan v tehnično urejenost svojega vozila. To prepričanje pa mu lahko utrdi sodobna, moderna kontrolna tehnika, s katero razpolaga »AVTOSERVIS« DRŽAVNIH ORGANOV IN ZAVODOV V LJUBLJANI. V svojem centru za tehnične preglede motornih vozil na Vodovodni cesti 83 opravlja njegov visokokvalificirani delovni kolektiv redne in občasne tehnične preglede vsem imetnikom motornih vozil. Na treh stezah je mogoče pregledati na dan okoli 100 različnih avtomobilov. Tehnične preglede opravljajo z modernimi napravami, ki omogočajo povsem natančno ugotovitev tehničnega stanja vozil. Center za tehnične preglede služi ves dan neprekinjeno.

Vse več je uporabnikov storitev »Avtoservisa«, četudi ta zavod sprva ni bil znan kot organizacija za storitve širokemu krogu interesentov. Prvotna nezaupljivost posameznikov v odnosu do sodobnih instrumentov in naprav je že premagana. Z asfaltiranjem cest, ki peljejo do tega servisnega obrata, kar je v letošnjem planu občinske skupščine Ljubljana-Bežigrad, pa bo servis postal prej ali slej središča točka v naši kontroli in remontni avtomehanični dejavnosti.

Zavod je rezultat združitve prejšnjega »Servisa za prevozne storitve IS SRS« in mehanične delavnice »Republiškega sekretariata za notranje zadeve«. Z združitvijo je zavod smotno povečal zmogljivosti servisnih storitev, pričel pa je tudi bolj izkoriščati razpoložljive proizvodne kapacitete. Zavod opravlja vzdrževalna in remontna dela na osebnih motornih vozilih, in sicer vsa mehanična, kleparska, ličarska in tapetniška dela. Odlična opremljenost delavnic mu omogoča solidno in hitro opravljanje dela. Med posamezne me-

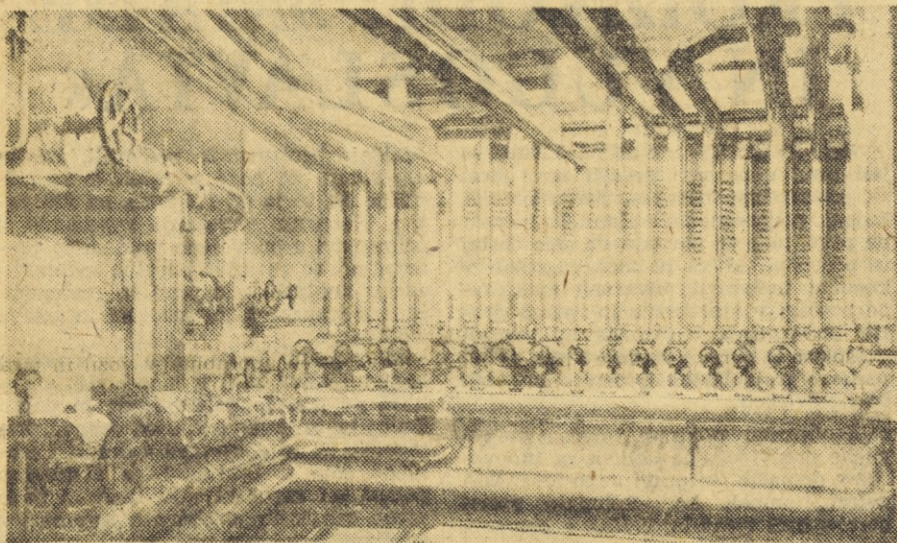
hanizme, s katerim zavod razpolaga, prištevajo naprave za regulacijo prednjega mostu na osebnih avtomobilih, aparat za testiranje stroja, s katerim lahko preizkuša šest operacij delovanja motorja, napravo za merjenje in ugotavljanje zavornih zmogljivosti in še vrsta sodobnih naprav.

Posebna delovna enota Avtoservisa so obsežni garažni prostori v Subičevi ulici. Garaže so pričele obratovati ob koncu preteklega leta. Prvotne kapacitete garaž so bile v tem letu povečane, tako da je mogoče v njih sedaj garažirati že okoli osemsto osebnih avtomobilov.

Analize v obdobju preizkusnega obratovanja in odkritje notranjih rezerv so z reorganizacijo poslovanja v prvi polovici tega leta ter novo razporeditvijo in novim načinom oddajanja parkirnih mest omogočila smotnejšo izkoriščenost prostora in zadovoljitev vseh potreb interesentov. Medtem ko je bilo v pretekli zimi zavrnjeno precejšnje število interesentov zaradi zasedenosti, v tej zimi verjetno takih primerov ne bo.

V garažah je zgrajen tudi sodoben opravljen servisni pas za mehanizirano zgornje in spodnje pranje ter notranje čiščenje avtomobilov, kakor tudi za opravljanje storitev malega servisa: mazanje zglobov, menjavo motornega olja, menjavo diferencialnega in olja v menjalniku, hitro polnjenje akumulatorjev itd.

Garaže v Subičevi ulici so zgrajene v dveh podzemnih etažah. 60 % prostora je namenjeno manjšim, 40 % pa večjim vozilom. Lokacija garaž v strogem središču mesta izdatno rešuje problem prenatrpanosti ljubljanskih ulic z osebnimi avtomobili, predvsem v času turistične sezone, ko preplavljajo križišča in ulice našega mesta številni tuji avtomobili.

Detajl enega izmed sistemov centralne kurjave, ki ga je izdelalo podjetje IMP

Pomemben partner in dobavitelj reprodukcijskega materiala naši predelovalni industriji

TOVARNA KOVINSKE GALANTERIE — sedaj se na Mariborski ulici, ki pa se bo v prihodnjem letu preselila v nove, ustrežnejše prostore, ki bodo omogočili kolektivu boljše pogoje za delo in nadaljnji razvoj — sodi med tista redka jugoslovanska podjetja, ki imajo dolgoletno tradicijo, po proizvodnem programu kakor tudi po strokovnem kadru, saj je bilo ustanovljeno že leta 1927 in je bilo že takrat na glasu sorazmerno sodobne tovarne. Prva značilnost, če pogledamo strukturo proizvodnje, je njena velika pestrost, saj izdeluje 703 proizvode drobnega kovinskega blaga v 1937 izdelbah. Celotna ureditev tovarne, vsi stroji in naprave, vse je prilagojeno proizvodnji te vrste. Tovarna je urejena predvsem za srednjesevski in velikoserijski proizvodnjo. To pa zahteva tudi posebno precizna orodja, ki so izdelana izredno skrbno in po najsodobnejših konstrukcijskih načrtih.

Vsa ta precizna orodja in vse delovne priprave konstruirajo strokovnjaki tovarne v razvojno konstrukcijskem biroju in jih potem tudi izdelujejo v lastnih obratih.

In kaj pravzaprav proizvaja tovarna, komu je namenjen širok spekter njenih izdelkov?

Proizvodi so v glavnem namenjeni obutveni in ostali usnjarski predelovalni industriji. Usnjariji Tovarno kovinske galanterije dobro poznajo kot dolgoletnega solidnega partnerja in dobavitelja reprodukcijskega materiala. Poleg tega pa proizvaja kolektiv te tovarne tudi vsakovrstno drobno kovinsko blago za potrebe drugih industrijskih strok, potem prirobo za embalažo, pohištvo in tapetniške izdelke, za radio in elektroindustrijo, za industrijo športnih pripomočkov in v precejšnjem obsegu tudi

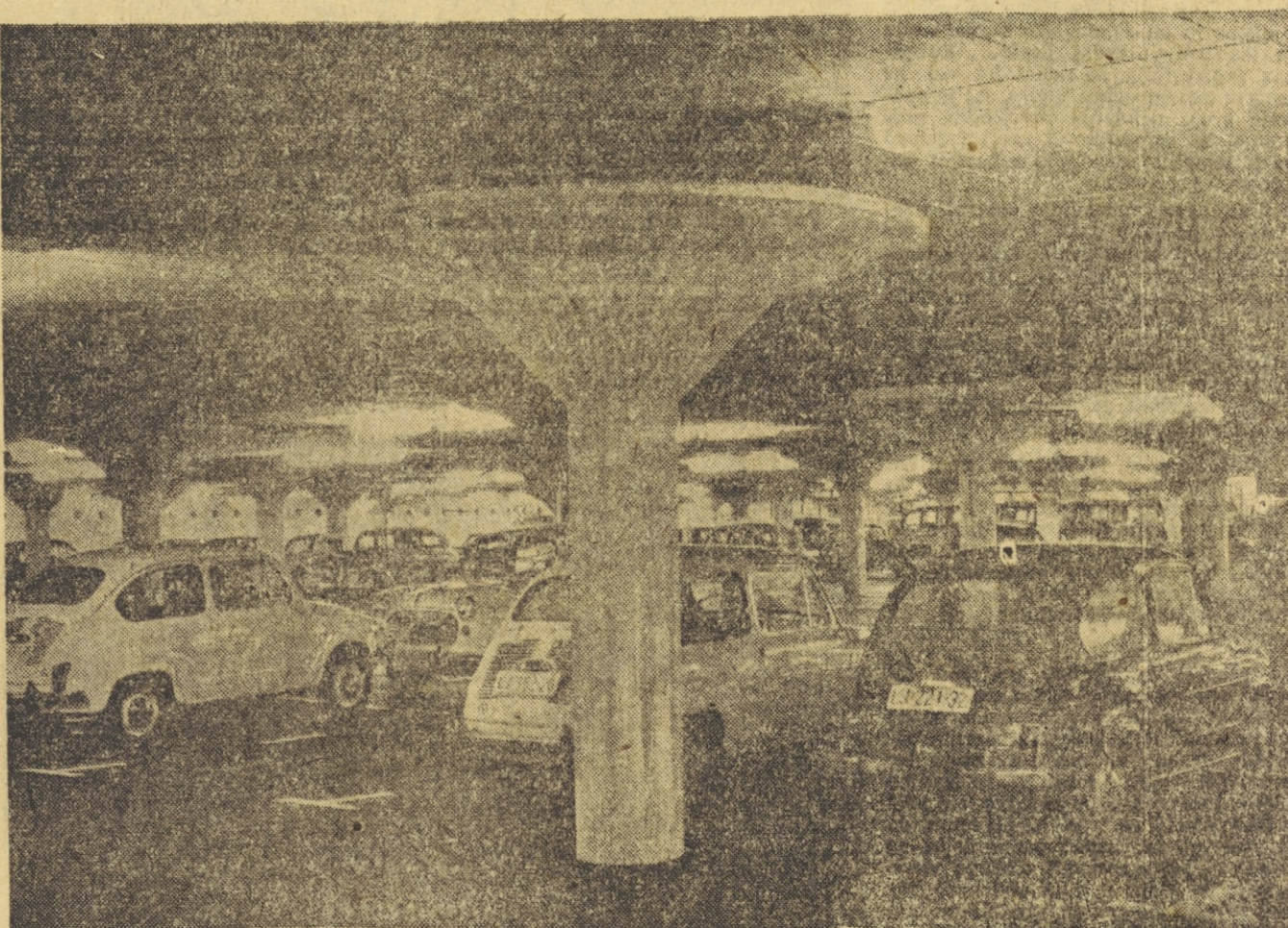
priporo za tekstilno konfekcijo, živilsko industrijo, dežnikarstvo in podobno.

Opisanemu proizvodnemu programu so prilagojeni naslednji tehnološki postopki: preoblikovanje kovin s stiskalnici in preoblikovanje žice s specialnimi stroji, vlečenje drobnih votlih predmetov iz pločevine in trakov, termična obdelava proizvodov s sodobnimi sredstvi. Dalje, ogličanje, kaljenje, napašanje itd. ter kemijska in elektro-kemijska obdelava površin, barvanje, fosfatiranje, nikljanje, zlatenje, srebrenje, medenjenje, bakrenje, patiniranje, cinkanje, kadmiranje itd. V enega izmed tehnoloških postopkov sodi mehaniška obdelava površin z drgnjenjem in poliranjem, lakiranje z brizganjem in z masovno obdelavo ter brizgani liv aluminija in med.

Približno takšna je osnovna dejavnost 460 članskega kolektiva Tovarne kovinske galanterije. Vendar pa proizvodni program — kolikor se giblje v okviru dimenzij običajnih proizvodov te tovarne — ni omejen. Zato si kolektiv tudi želi in pozdravlja vsakršen poslovni stik s katerokoli industrijo, ki potrebuje tovrstno blago in z vsako trgovino, ki posluje z njo.

Na koncu pa ne smemo pozabiti tudi tega, da se podjetje že več kot deset let lepo uveljavlja na zunanjem trgu. Prvič je plasiralo blago v tujino leta 1953 in to za 4.800 dolarjev, od takrat pa je izvoz vsako leto vse bolj in bolj naraščal. Letos so že presegli lanskoletni izvoz, ki je znašal 131.000 dolarjev, tako da znaša desetletna bilanca prizadevanj tovarne, da se uveljavi v mednarodni delitvi dela, približno 1 milijon dolarjev!

Izvažajo v več kot 15 držav, največ pa v dežele Afrike, Azije in Latinske Amerike. Za tovarno, ki dela z več kot 30 let starim strojnim parkom, je to vsekakor velik dosežek in uspeh.

Centralne garaže v Ljubljani

»Avtoobnovac« Ljubljana

Podjetje AVTOOBNOVA v Ljubljani praznuje letos dva pomembna dogodka: 16. obletnico obstoja in preselitev v nove prostore ob Titovi cesti 136. In navada je, da se ob takšnih priložnostih člani kolektiva spominjajo razvojne poti in ocenijo organizacijske, poslovne in delovne uspehe podjetja.

Podjetje Avtoobnova v Ljubljani je bilo ustanovljeno 17. aprila 1948 in se je razvilo iz obratne enote DAPPS, od katerega je dobilo del materialnih sredstev za začetno poslovanje. Prva leta niso bila lahka. Podjetje je bilo dolžno popravljati vse vrste vozil, ki so tedaj križarili širom po Sloveniji, a tedanja statistika pravi, da jih je bilo kar okrog 400 različnih tipov. Zato je bilo potrebno imeti na zalogi najrazličnejše vrste materiala, ki pa je imel zelo nizko obrtljivost in je kaj hitro postal delno ali celo popolnoma nekuranten. Ko se je Avtoobnova v prvih dveh letih postopoma znebila nekurantnih zalog, je postalo vprašanje materiala nad vse pereče, kajti številnih vrst nadomestnih delov sploh ni bilo moč dobiti nikjer in zato je bil delovni kolektiv prisiljen urediti si ustrezno mehanično delavnico za izdelavo kritičnih vrst materiala. Ta mehanična delavnica, ki je v začetku krila le domače remontne potrebe, se je sčasoma tako razvila, da je mogla zadovoljiti potrebe drugih podobnih podjetij ter prostega trga.

Z razširitvijo osnovne dejavnosti so se mlademu podjetju predstavile nove težave. Predvsem mu je vedno bolj primanjkovalo strokovnih kadrov ter primernega prostora.

To dvojje pa nikakor ni bilo moč spraviti z dnevnega reda z nekaj ukrepi in celo kar takoj. Ti dve osnovni vprašanji sta postali trajna skrb delovnega kolektiva vseh šestnajstih let in šele letos je Avtoobnovi uspelo dograditi nove delovne prostore, medtem ko je vprašanje delovne sile še vedno več ali manj odprto.

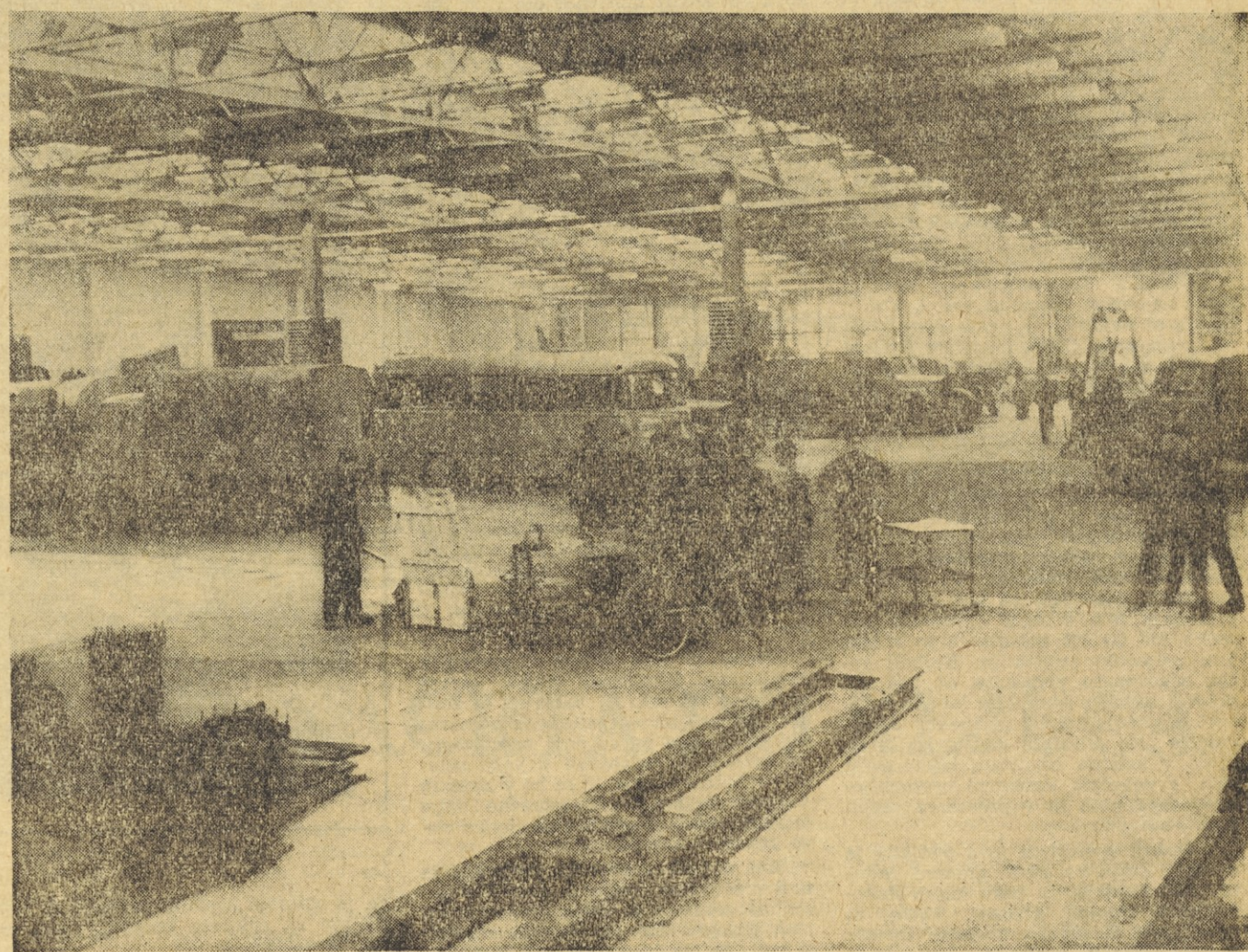
Zbiranje in strokovno usposabljanje delovne sile je podjetje izvajalo povsem samoiniciativno že od prvega leta obstoja dalje. Leta 1948 je imela Avtoobnova le devet učencev v gospodar-

potrebne prakse v avtomobilski industriji doma in na tujem ter še posebej s samoiniciativnim večernim usposabljanjem kvalificiranih delavcev v tehnike.

Tudi vprašanje delovnih prostorov je terjalo vztrajno in sistematično obravnavanje, trud in delo, ki je zajelo premagovanje številnih ovir, od dodelitve lokacije, do načrtne štednje sredstev za novogradnjo. V dolgih šestnajstih letih je podjetje s postopno akumulacijo prihrankov zbralo skoraj pol milijarde dinarjev, da si je uredilo sodobno opremljene delavniške prostore v šestkrat večjem obsegu koristnega prostora, kot ga je imelo na dosedanjem mestu obratovanja. Ves prostor za remontna dela znaša 3500 kvadratnih metrov, od tega je 2000 kvadratnih metrov delavnic in 1500 kvadratnih metrov tlakovanega dvorišča. Na tako obsežnem prostoru bo odslej možno istočasno popravljati 50 manjših ali 30 velikih vozil. Že prve dni obratovanja v novih prostorih pa se je obseg dela povečal kar na 25 do 30 popravljenih vozil dnevno, a ta številka bo še znatno bolj porasla, ko bodo urejeni nadaljnji delovni prostori v skupni izmeri 8000 kvadratnih metrov.

Zbiranje sredstev za izgradnjo podjetja, izpolnjevanje številnih obvez in odpravljanje ovir pa je potekalo prek sočasnega večanja obsega poslovanja in produktivnosti dela. Začetna produktivnost je bila nizka: v prvih petih letih se je povečala za 4 do 6%, a v zadnjih letih je postopoma rasla za 12 do 20 odstotkov. Najbolje se to odraža v primerjanju števila srednjih popravil. Pred šestnajstimi leti je znašal letni plan srednjih popravil okrog 60, danes pa je prav toliko popravil odpravljenih že v dveh dneh. Takšnemu delovnemu uspehu je v nemajhnih meri botrovala močno izboljšana organizacija in poslovanje metod dela, a med poglavitne ukrepe, ki so v celoti vplivali na skokovito dviganje produktivnosti dela, štejemo naslednje:

postopna izločitev popravila osebnih vozil in prevzem v delo samo tovrstnih vozil, kar je pomenilo prvi korak k spe-

Glavna remontna hala

zahteva proces remontnega dela. Tako je na primer delovni kolektiv spoznal, da je v celotni organizaciji delovnega procesa potrebnih kar 9 do 12 različnih profilov avtomehaničarjev in ne samo eden splošni. Zato se sedaj delo odvija hitreje in bolj kakovostno.

V sklopu delovnih grup samih se sleherni zaposleni v naslednji stopnji še bolj seznanjajo s posameznimi tipi vozil, torej gre za delitev, ki se ni ustvarila samo na deljenih delovnih mestih, temveč se je orientirala še po vrstah vozil.

Tako je bilo moč doseči v treh mesecih vidne uspehe v delu, v strokovni usposobljenosti delavcev, v hitrosti popravil, v kakovosti dela in v zanesljivosti posameznikov pri delu, česar v prejšnjih letih ni bilo;

v nič manjši meri je na dosežanje produktivnosti delovalo že zelo zgodnje uvajanje norm in kasneje še sistem plačila po ceniku del;

posebej je treba omeniti še dnevno in tedensko spremljanje uspeha dela vsake posamezne delovne skupine, kakor tudi posameznikov v skupinah;

pri izboljšanju produktivnosti dela so odigrali še posebno pomembno vlogo pomožni oddelki in pomožne službe, ki so bile usmerjene predvsem na tista področja materiala, dela in oskrbovanja, ki so bila kritična za glavni proces proizvodnje. Ekonomski račun in poslovna prožnost pa sta te službe tako usposobili, da Avtoobnova odslej nudi svoje izdelke tudi trgu.

Razvijati celoto podjetja, ki je porasla od prvotnih 5 milijonov dinarjev vrednosti osnovnih sredstev na vrednost prek 700 milijonov dinarjev ter istočasno strokovno usposobiti od začetnih 15 kvalificiranih delavcev več kot 300 ljudi v razne specializirane stroke avtomehanične dejavnosti, ni bilo niti lahko niti enostavno. Usmerjanje razvoja Avtoobnovne je moralo pri tem premagovati številne notranje in zunanje ovire, od katerih bomo omenili le nekatere:

15-letna utesnjenost, ko so naročila številčno zelo porasla in so morali ob vsakem letnem času popravljati vozila

tudi na neprimernem dvorišču in celo kar na treh bližnjih ulicah, je bila šele letos, s preselitvijo v nove prostore, dokončno odstranjena;

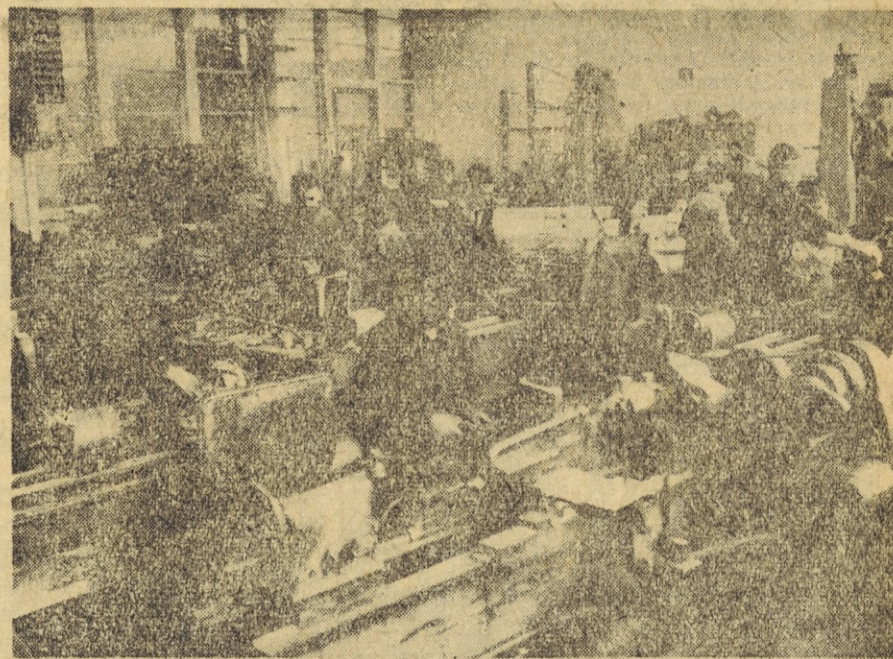
stalna fluktuacija delovne sile v bolj plačane poklice, pri čemer so kakovostni kvalificirani avtomehaničarji zapuščali svoj osnovni poklic in se zaposlovali kot soferji novo proizvedenih vozil, ker takšnih soferjev ni nihče izsolal;

stalni kratki roki nujnih popravil in številni primeri, ko so pripeljali v popravilo avtomobile šele, ko so bili že preveč iztrošeni, namesto da bi jih lastniki izročali v remont po določenih letnih planih obnov;

splošno nerazumevanje potreb po usposabljanju specializiranih kadrov v

ter vozili samimi in to v času, ko so vozila še v prometu. Na tej točki pa postaja remontno podjetje novo podaljšano tržišče tistega prvotnega trga med proizvajalcem in kupcem — uporabnikom vozila. Zato so pravzaprav remontna podjetja tudi podaljšana roka proizvodnega procesa v tovarniških halah in planov proizvajalcev motornih vozil, kakor tudi zelo pomemben činitelj v prometu, ker pravočasni remont odstranjuje zastoje, čakanja, izpade vozil iz prometa, torej vzdržujejo kapacitete številnih vozil v eksploataciji.

Remontna podjetja so po svoji naravi posla osrednje živčevje za spoznavanje potreb uporabnikov vozil in trga; najboljše področje za organizacijo stu-

Obdelovalnica avtomobilskih delov

avtoremontu in trdovratno vztrajanje pri profilu splošnega avtomehanika, je šele v zadnjih letih začelo postopoma zginjati iz problematike podjetja;

težave pa še vedno povzroča skrajno slaba opremljenost in nizka raven koristnosti malih domačih avtoremontnih delavnic nekaterih lastnikov motornih vozil, ki popravljajo sorazmerno drago in neakakovostno. Zato se prepogosto dogodi, da vozila, ki so jih popravljali na vse mogoče načine v domačih delavnicah, končno enostavno predaajo v popravilo remontnemu podjetju, da naj reši, kar se še rešiti da;

še večjo težavo pa ustvarja nerazumljiva praksa proizvajalcev vozil, ki ne poskrbijo za proizvodnjo rezervnih delov v tolikšni količini, kot jih potrebujejo vsa njihova vozila, ki že več let krožijo po naših cestah in so vse bolj potrebna zamenjave posameznih delov;

Številne ovire izhajajo tudi iz preozkega pojmovanja družbene in ekonomske vloge remontnih podjetij v gospodarstvu. Pod pojmom remontno podjetje razume večina ljudi in na žalost so med njimi tudi proizvajalci ter lastniki motornih vozil, podjetje za opravljanje vseh vrst remontnih uslug. Dejansko pa je družbeno ekonomski položaj remontnega podjetja povsem drugačen, kajti remontno podjetje je stvarna

vez med proizvajalci in lastniki vozil dija tržnih razmer in odnosov, seveda le, če znajo in hočejo takšne študije proizvajalci vozil temeljito proučiti in se z njimi tudi korenito okoristiti.

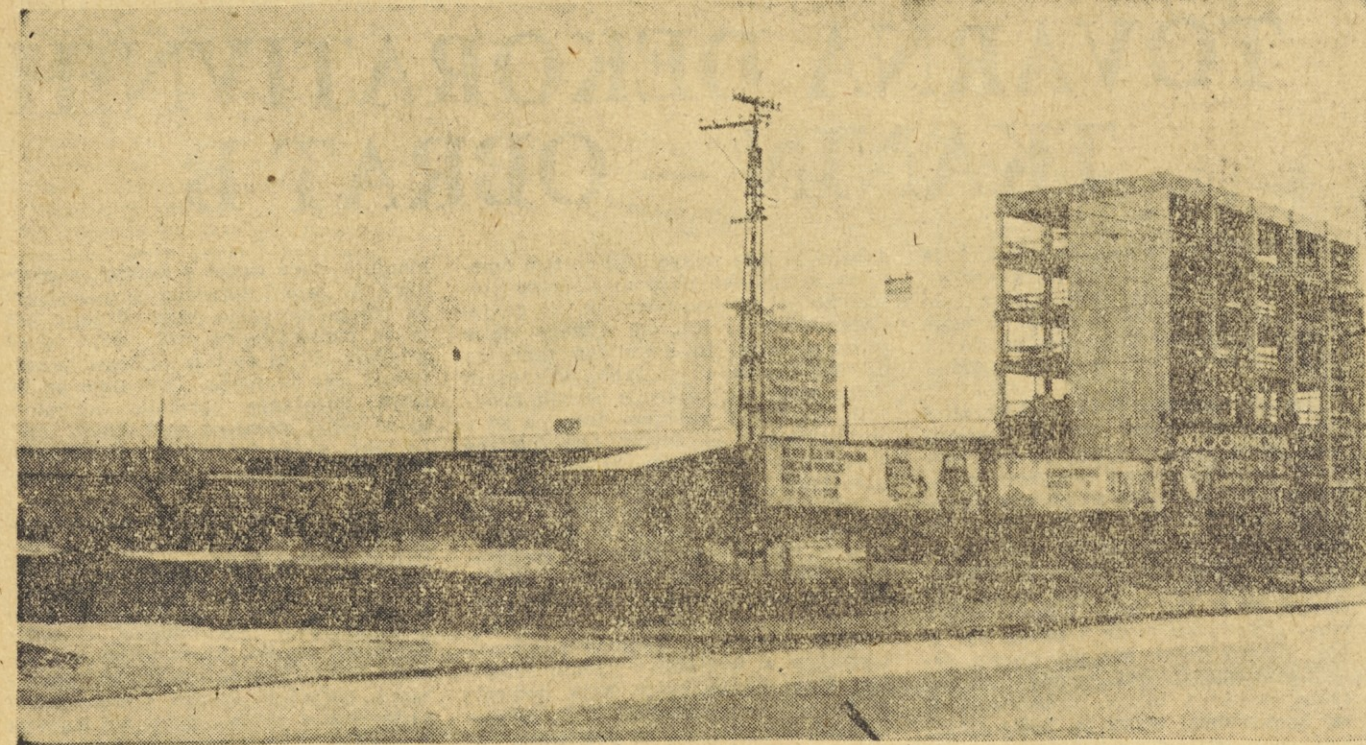
Ta podjetja so v neki meri tudi praktične delavnice za zavarovanje vozniških kapacitet, varnosti vožnje in prežgodnje iztrošenosti vozila. Zato potrebujejo remontna podjetja glede na njihov položaj v gospodarstvu in za dobro poslovanje mnogo bolj usposobljeni nižji in srednji strokovni kader, kot ga potrebuje za istostopenjsko kvalificirano vozno osebje, ali pa oni, ki so zaposleni v avtomobilski industriji kot avtomehaničarji.

Na kratko: sodobne zahteve prometa po remontu upoštevajo povsem drugačne značilnosti dejanskega potrebnega profila delovne sile, zaposlene v remontno uslužnostnih podjetjih, kot je profil tistega avtomehanika, ki ga zmore izoblikovati ozko in dobesedno pojmovanje remonta. In prav od celovitega ter enotnega priznanja koncepta osnovnega pojmovanja značaja in družbeno ekonomske vloge, ki jo ima remontna dejavnost v splošnem gospodarstvu, je v veliki meri odvisna tudi nadaljnja politika poslovanja remontnih podjetij, njihova izgradnja, oblikovanje ter funkcionalnost.

Karboracijski oddelek

stvu, postopno z rastjo poslovanja pa je vključevala v učno in priučitveno razmerje vedno več mladih proizvajalcev, tako da sprejema v zadnjih letih do 40 mladincev v učno ali priučitveno delovno razmerje. Število sodelujoče mladine znaša letos že okrog 160, in to raznih učnih stopenj in strokovnosti, ki jih potrebuje avtoremont. Vsi ti učenci prisostvujejo razen šolskemu strokovnemu pouku tudi intenzivnemu praktičnemu pouku med delovnim časom vsega kolektiva domačega podjetja. Seveda je bilo treba vzporedno, če že ne nekoliko prej, vzgajati tudi vodilni strokovni kader, ki se je usposabljal v samem podjetju z internimi tečaji, z opravljanjem

Gradbeno podjetje Črnuče

Pred približno enajstimi leti je v Črnučah začelo obratovati manjše gradbeno obrtno podjetje, ki je v glavnem opravljalo remontna gradbena dela in adaptacije stanovanjskih in poslovnih zgradb. Toda že pred leti si je ta delovni kolektiv prislužil pozornost javnosti z zgraditvijo prvih stanovanjskih blokov in šolskega poslopja v Črnučah ter nekaterih stanovanjskih poslopjij v Ljubljani. Vendar pa lahko šele v zadnjem letu govorimo o obsežnejših in še bolj pomembnih uspehih tega kolektiva, ki je dal po letu 1963 trdnjše ekonomske temelje sedanjemu GRAD-BENEMU PODJETJU ČRNUČE. Dovolj zgovoren podatek o tej trditvi je: letos so povečali mehanizacijo in razširili svojo dejavnost skoraj za več, kot so v tej smeri napravili v prvih desetih letih poslovanja. In ne samo to! Še lani je bila njihova devetmesečna realizacija okrog 54 % pod predvidenim planom, a letos so v enakem časovnem razdobju presegli zahtevnejše planske naloge kar za 161 %.

Res je, da gre približno 25 do 30 % letošnjega preseganja plana na račun povišanih cen v gradbeništvu, vendar še vseeno ostane presenetljivo visoka preokrajitev dokaj obsežnega plana maloštevilnega kolektiva. Ta kolektiv pa stremi predvsem za tem, da bi že prihodnje leto dosegel optimalno zasledbo 250 do 300 zaposlenih in s tem tudi primerno realizacijo. Najbolj točen odgovor na vprašanje, od kod tak delovni uspeh v letošnjem letu in možnost odpiranja boljših perspektiv za nadaljnje delo črnuških gradbinčev, najdemo v izdatno izboljšani organizaciji dela, v povečani strokovni usposobljenosti zaposlenih in v prevzemu večjih gradbenih del.

Letošnji operativni plan podjetja je obsegal približno 50 % gradenj industrijskih objektov in prav toliko stanovanjskih visokih gradenj. Table, ki označujejo Gradbeno podjetje Črnuče kot izvajalca, so v glavnem postavljene v tovarni ELMA v Črnučah in v Tovarni kletja v Ljubljani, kjer gradijo industrijske hale, v Tovarni čipk in pletenin Rašica, kjer dograjujejo objekt za trgovino, dalje na stavbišču stolpca v Vojkovi ulici v Ljubljani, na stanovanjskem gradbišču v Črnučah, ki ga investira Elektro Ljubljana, pa še tu in tam po Ljubljani. Pred kratkim je podjetje pričelo s pripravljalnimi deli za novo stolpnico, ki bo med prvimi zgradbami zgrajena že po novem zazidalnem načrtu Črnuč, in to na njihovem spodnjem delu.

Spoznanje, da le z dobro mehanizacijo lahko konkurirajo v kakovosti in cenenosti drugim sorodnim podjetjem, je narekovalo delovnemu kolektivu, da se je za sedaj odpovedal znatnemu delu dobička in ga ni porabil za povečanje osebnih dohodkov, pač pa ga je namenil za nakup prepotrebne mehanizacije, ki mu bo že prihodnje leto omogočila boljše osebne prejemke. Tako je letos to podjetje z lastnimi sredstvi povečalo svoja osnovna sredstva in nabavilo tovarnjak-kiper, tri mešalce za be-

ton in malto, dva vibratorja, razna manjša transportna sredstva, kot so japonski, in še marsikaj drugega, vse v vrednosti več kot 15 milijonov dinarjev. Razen tega pa bo potrošenih še okrog 20 milijonov dinarjev za dograditev delavnice, garaž in za razširitev upravno-tehničnih prostorov. In ker so bili v letošnjem letu doseženi vidni delovni uspehi, ki postajajo vse bolj trden temelj za nadaljnji razvoj podjetja, kaže, da bo Skupščina občine Ljubljana-Bežigrad odobrila kratkoročno posojilo za dopolnilni nakup strojne opreme.

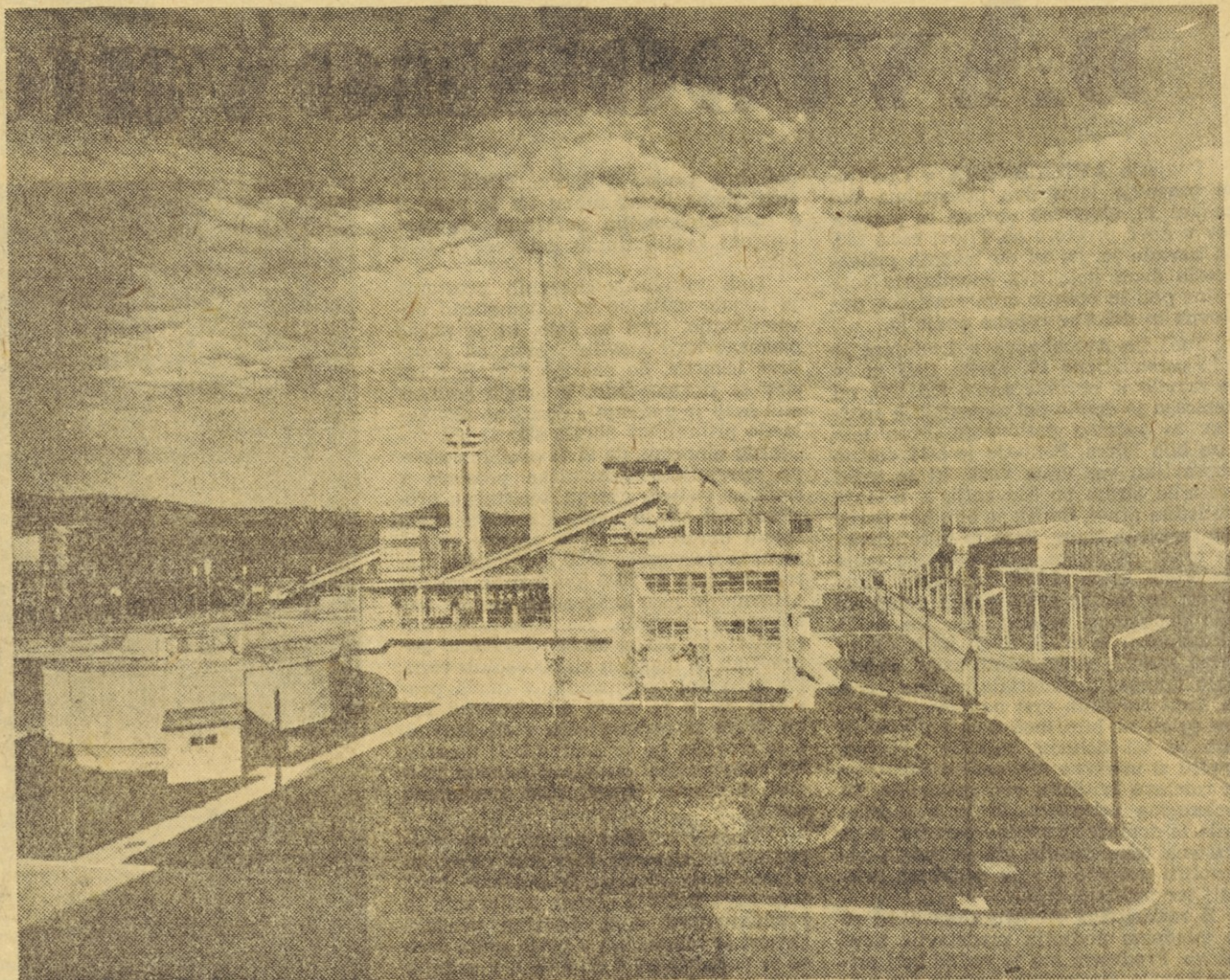
Eno izmed osnovnih težav v letošnjem letu je povzročala dosedanja stalna praksa, ki je vseh prejšnjih deset let dušila razvoj podjetja tudi v najbolj konjunkturalnih obdobjih, to je, nepravčasno sklepanje pogodb za gradbeni material. In ker so ga kar sproti kupovali, kakor so pač narekovala potrebe gradbišč, često tudi po maloprodajnih dnevnih cenah, so podjetje po nepotrebnem bremenili dodatni stroški in si je delovni kolektiv s tem manjšal vrečo, iz katere je zajemal denar za osebne dohodke. Zato so letos že sklenili, delno pa še bodo, vrsto pogodb za grosistično nabavo materiala, da bodo pripravljeni za prihodnjo gradbeno sezono in da jim bosta solidnost izvedenih del ter njihova konkurenčnost v ceni omogočili večji finančni uspeh.

Doslej so bile težave s prehitrim menjanjem tehničnega kadra, kar je neugodno vplivalo na usklajen in kontinuiran tehnično-organizacijski razvoj podjetja. Letos pa so novi organizacijski prijemli že prispevali k večji ustalosti tehnične službe, ki se bo v zimskih mesecih organizacijsko-tehnično bolje in vsestransko pripravila na start v novo gradbeno sezono.

Kot v vseh gradbenih podjetjih, je tudi v tem fluktuacija delovne sile posledica dokaj slabo urejenih stanovanjskih pogojev. Zato je delovni kolektiv sklenil, da bo del ustvarjenih sredstev, ki si naj bi jih razdelil, namenil gradnji še enega sodobno urejenega samostanskega doma za okrog 180 članov kolektiva. Z gradnjo tega prepotrebne doma so nameravali začeti že letos, vendar se je odobritev lokacije tako zavlekla, da ga bodo šele prihodnje leto začeli graditi in ga tudi dogradili, računajoč pri tem tudi na posojilo občinskega stanovanjskega sklada, ker bo lastnih sredstev vseeno nekoliko premalo.

Produktivnost tega delovnega kolektiva se najbolj zrcali v naslednjih statističnih podatkih: število tehnično-uslužbenega kadra se je kljub znatnemu povečanju proizvodnje dvignilo komaj za 2 % v primerjavi z lanskim letom, število ostalih zaposlenih pa za približno 37 %, a plan so skupaj presegli kar za 161 %. Toda finančni uspeh bi lahko bil še znatno večji, če bi krepkeje poprijeli vsi, kakor tudi, če bi stopili na prste vseh sort »bolnikov«.

Ko je gradbena sezona na višku, takrat ni nobenih epidemij, tako značilnih za pomladanske in jesenske mese-

ce, je odstotek obolelih največji. A tudi ne gre za poklicne bolezni! Torej — kje je vzrok?

V poletnih mesecih je obilo dela na poljih in tudi gradbeno sušmarstvo tedaj najbolje cveti. In tako je samo letos črnuško gradbeno podjetje v devetih mesecih nabralo 11.702 uri bolezni, kar pomeni, da so 8 milijonov 776 tisoč dinarjev, če računamo, da velja prodajna cena ene njihove delovne ure povprečno 750 dinarjev, vrgli v veter, namesto da bi ta denar pametno razdelili med seboj, ali pa ga namenili za dvig skupnega standarda.

Zato so upravni organi podjetja sklenili, da bodo v prihodnje bolj pazili na kakovost novosprejetih delovnih sil in tudi uredili bolniško sobo za lažje obolenje tovariš, kjer jim bo bolniška nega pospešila ozdravljenje resničnih bolezni. Uvedli pa bodo strožje kriterije pri »zdravljenju« onih, ki se prebogosto selijo od enega delovnega kolektiva k drugemu, iščeč le osebne koristi na račun drugih.

Najbolje pa javnosti predstavljajo ta maloštevilni delovni kolektivi, seveda poleg statističnih podatkov o njegovem delu, solidno izdelani objekti sami, o katerih menijo investitorji in drugi gradbeni strokovnjaki, da so vredni splošne pozornosti zaradi odlične izvedbe, realnih kalkulacij in doslednega izpolnjevanja rokov izdelave, kolikor je to pač možno v gradbeništvu. Teh zasluženih priznanj pa se delovni kolektiv dobro zaveda, in ker je treba kovati železo, dokler je vroče, krepki notranjo organizacijo dela in skrbi za strokovno usposabljanje širšega kroga zaposlenih. Kajti tudi gradbeništvo zahteva vedno več in vedno bolj kakovostni kader in da bi delo teklo hitreje in bilo čim bolj kvalitetno, bodo v zimskih mesecih nekateri člani delovnega kolektiva segli po učnih knjigah in zvezkih. Tako bodo v kratkem odšli nekateri na tečaj za pridobitev zvanja kvalificiranega strojnika oziroma za visokokvalificiranega zidarja, v samem podjetju bodo organizirali tečaj za izšolanje polkvalificiranih gradbenih delavcev, a v dogovoru so tudi v občinskem sindikalnem svetov in delavsko univerzo za obisk predavanj, namenjenih funkcionarjem samoupravnih organov podjetja ter članom vodstva sindikalne podružnice.

OD PROJEKTANTSKE DO INŽENIRING ORGANIZACIJE

Ze več kot deset let uspešno sodeluje podjetje INDUSTRIJSKI BIRO LJUBLJANA pri izgradnji industrijskih objektov. Iz projektantske organizacije se je sledeč željam investitorjev preusmerilo v inženiring-organizacijo. Ta dejavnost zajema poleg izdelave kompletne tehnične dokumentacije tudi vodstvo gradbenih in montažnih del, nabavo in prevzem tehnološke opreme, vodstvo poskusnega zagona in dokončni prevzem objekta, poleg tega pa še proučevanje kadrov investitorja ter navodila za redno obratovanje.

Pretežni del inženiringov, ki jih izvaja podjetje, se nanaša na izgradnjo objektov za industrijo celuloze in papirja. Skoraj vsi tovrstni objekti, kar jih je bilo po vojni zgrajenih, ter večje rekonstrukcije so bili izvršeni v sodelovanju z »industrijskim birojem«. V tej zvezi je omeniti tovarne celuloze, ki so v zadnjem času v poskusnem pogonu: v Sremski Mitrovici, Ivangradu in Vladičin Hanu, dočim se nahajata v končni fazi izgradnje tovarni v Drvarju in Kočanih.

Omembe vredne so razširitve, pri katerih je podjetje sodelovalo odnosno se sodeluje. To je za tovarno papirja na Rijeku, tovarno celuloze in roto papirja »Djuro Salaj« v Vidmu-Krškem, tovarno kartnega in dokumentarnega papirja v Radečah, tovarno lesovine in lepenke v Sladkem vrhu, tovarno celuloze in papirja Vevče-Medvode, tovarno lesovine in lepenke v Čeršaku, tovarno papirja »Umka« v Umki pri Beogradu itd.

Poleg navedenih objektov je podjetje angažirano še za izdelavo tehni-

ne dokumentacije za druge objekte, bodisi za izgradnjo novih ali pa rekonstrukcije in razširitve že obstoječih tovarn.

Podjetje prenaša pridobljene izkušnje tudi na izgradnjo objektov za druge gospodarske panoge, predvsem na industrijo nekovin, in to zlasti za izgradnjo steklarn. Trenutno izvaja inženiring za »Kremen« v Novem mestu in izdeluje tehnično dokumentacijo za tovarno stekla »Straža«, Hum na Sotli itd.

Velika dela ima podjetje še z izvajanjem naročil za tovarno dušika v Rušah in druge investitorje v kemični industriji.

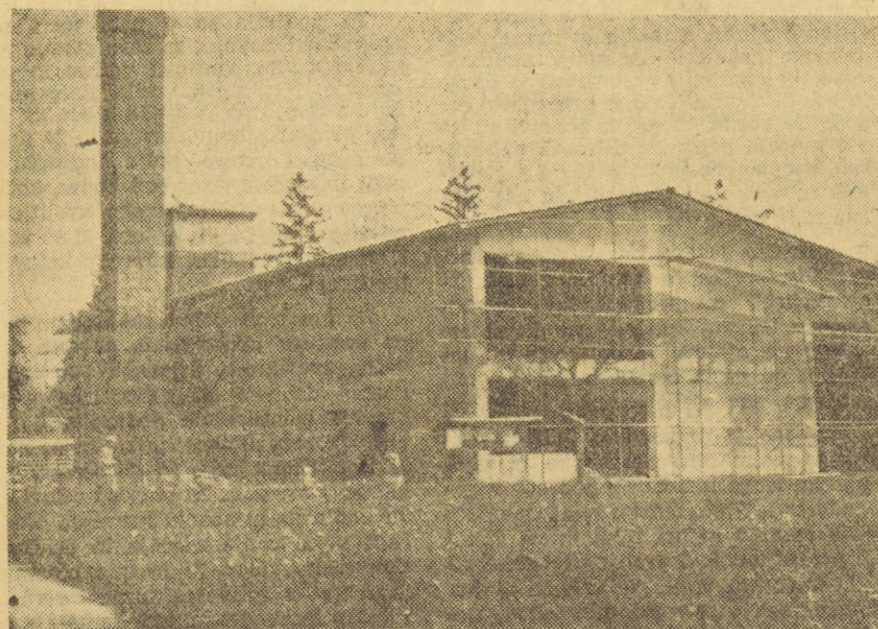
»Industrijski biro« si že dlje prizadeva, da bi s svojo dejavnostjo uspel tudi na zunanjih tržiščih. Pri tem ne nudi samo izvajanja inženiringov, temveč nastopa s ponudbami za postavitev kompleksnih objektov, tako na primer za tovarne elektrokorunda, papirja in celuloze, smodnika, železarne itd.

Podjetje o svojih ponudbah še nima dokončne odločitve, ker v takšnih primerih ne gre samo za postavitev objektov, ampak tudi za njihovo kreditiranje. To pa je odvisno od finančnih aranžmajev. Nedvomno je, da predstavlja ugodni kreditni pogoji večjo možnost za pridobitev poslov.

Uspehi, ki jih je dosegel »Industrijski biro«, pri izgradnji industrijskih objektov, kažejo, da je bila ubrana pravilna pot, da se podjetje ni omejilo samo na izdelavo tehnične dokumentacije, ampak je v svojem razvoju doseglo najvišjo stopnjo, ki jo lahko doseže projektantska organizacija s preusmeritvijo v inženiring-organizacijo.

Stanovanjski bloki v Črnučah, ki jih je dogradilo Gradbeno podjetje Črnuče

Črnuško Gradbeno podjetje gradi tudi novo halo za »ELMO«

TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN — OBRAT B

V Ljubljani je tekstilna industrija razmeroma skromno zastopana, vendar pa ima prav bežigrajska občina zelo zanimivo tovarno, ki je edina te vrste v državi in znana širom po Jugoslaviji po svojih kvalitetnih in solidnih izdelkih.

To je Obrat »B« Tovarne dekorativnih tkanin na Titovi cesti 99. Specializiran je za izdelavo plišev za dekoracije in oblačila. Razen nekaterih standardnih izdelkov, kot so pliši za dekoracije in tapetniški pliši, so njegovi izdelki, s katerimi zalaga ves jugoslovanski trg, predvsem modnega značaja. Delovni kolektiv, ki šteje okrog 360 članov, stoji pred težko nalogo: stalno mora zasledovati modo v pliših, kar je brez dvoma težje, kot pri drugih vrstah tekstilnega blaga, in pogumno korakati vstric s tujimi proizvajalci. V tej konkurenčni tekmi pa Bežigrjčani

zabeležijo lepe zmage. Naj ob tem omenimo le njihove pliše za damske plašče, kot je umetni perzijan, ki ga izvedenec komaj loči od pravega, dalje pliši iz volne in sintetične preje za damske plašče, ki so lahki, udobni in topli; pliši kot imitacije raznih živalskih kož itd. V zadnjem času pa so v obratu začeli izdelovati tudi pletene pliše za razne podloge, ki jih uporabljata tekstilna in obutvena konfekcija.

Seveda ima delovni kolektiv tega obrata tudi svoje težave, ki jih premaguje z vestnim in skrbno organiziranim delom. Največ preglavic delata tehnična in ekonomska zastarelost strojev in zato mora kolektiv v težjih okoliščinah povečavati delovno storilnost, predvsem z uvajanjem raznih izboljšav. Kaže pa na bolje, kajti podjetje je že začelo razpolagati s tolikimi lastnimi sredstvi, da že postopoma za-

menjuje stare stroje z novimi, modernimi, ki zaradi tehnične izpopolnjenosti omogočajo večjo proizvodnjo, a kar je še pomembnejše, tudi večjo izbiro izdelkov, da bi se lažje prilagodili zahtevam trga in mode. Težavneje pa bo rešiti vprašanje obratnih prostorov, ki so sedaj stisnjeni med druge stavbe tako, da se že pojavlja utesnjenost kot neljub zaviralec povečanja proizvodnje.

Torej problemov ne manjka, pa tudi dobre volje, da bi z iznajdljivostjo aktivirali notranje rezerve in tako dosegli boljše delovne uspehe ob še boljših delovnih pogojih, je na pretek. Zato je ta kolektiv trdno odločen, da z dosedanjimi uspehi, ki so zajeti v milijardo 800 milijonov vredni letni realizaciji, nadaljuje spopad s podedovano zastarelostjo obrata, ki ga bo sčasoma moderniziral in avtomatiziral.

UVELJAVITEV

V NAŠI IN SOSEDNJIH REPUBLIKAH

Popotovanje je del naše vsakdanjosti. Potovanje po cestah, čez mostove, skozi predore. Potovanje, ki se včasih zadrži pri občudovanju nekaterih objektov, malone nikoli pa ne pri imenih ustvarjalcev teh objektov, pri delovnih rezultatih kolektiva podjetja PROJEKT NIZKE ZGRADBE.

Ti delovni rezultati so dolga vrsta akcij, ki je v enajstih letih obstoja te organizacije uveljavilo podjetje za koristi republike in zveze, saj so njegovi projektanti ustvarili številne zamisli za izpopolnitev cestnega omrežja na območju celotne Jugoslavije. Kdo se ne bi zamislil ob križpotju ljubljanskih cest na Titovi in na Celovški cesti, kdo ne bi zastal ob razmišljanju o pogledu na sodobne magistrale, ki približujejo naše mesto Celju, Postojni, na ceste, ki vežejo Rižano s Črnim Kalom, Maribor z Dravogradom, Pesnico z Lenartom, ob bežni presoji o projektiranju Zasavske ceste...

Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Kočevje, Sočani, Trbovlje, Zagorje so mesta, ki so nastajala in nastajajo po zamisli inženirjev podjetja »Projekt nizke zgradbe«. Med pomembnejše storitve sodi premišljeno izvedena preložitve ceste na območju Dolgega mostu v Ljubljani.

Dalje: Bor—Majdanpek, Čačak—Užice, Zupanja—Šljivica, Gacko—Bileća, so dolge magistrale, ki nosijo pod lastnimi projekti podpis projektivnega podjetja iz bežigradske komunice. Ob teh magistralah so naravnost impozantne

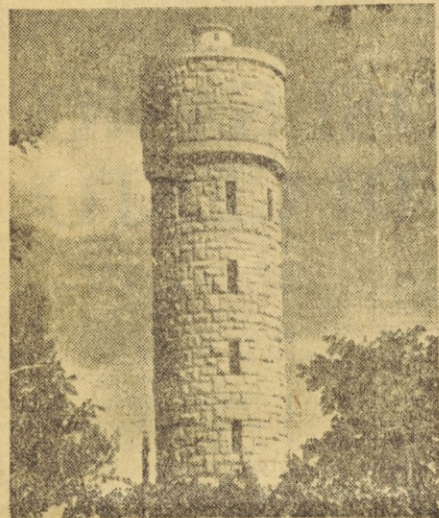
Ije, Stična—Trebne—Dobrič, Kočevje—Ribnica, Novo mesto, Bela krajina, Slovenj Gradec, Ravne na Koroškem, Ptuj, Rogaska Slatina, skratka na območju celotne Slovenije ter za koristi malone vseh večjih naselij v naši republiki.

Skladno z načrtovanjem vodovodnih sistemov pa se je podjetje ukvarjalo še z načrtovanjem kanalizacijskih sistemov. Doslej je izdelalo projekte za potrebe Bleda, Jesenic, Radovljice, Lesca, Kranja, Vrhnike, Grosupljega, Kočevja, Metlike, Novega mesta, Kopra, Portoroža, Izole, Litije, Hrastnika, Krškega, Sevnice, Ptujke, Murske Sobote, Raven, Prevalj, Rogaske Slatine, Domžal, Slovenskih Konjic... V poslednjem času pa razširja svojo projektantsko dejavnost še na področje industrijske hidro-tehnike, pri čemer se je podjetje močno uveljavilo s strokovno izvedenimi projekti za kanalizacijo ter čiščenje odpadnih voda za novejšo industrijo Celja, za novo železarno na Jesenicah, za tovarno celuloze v Sremski Mitrovici in v Kočanih, za potrebe domače tekstilne industrije. Podjetje je uspelo v minulem času v zajetnih študijah predstaviti vodno-gospodarsko problematiko za skoro celotno Slovenijo. To je vse-kakor obsežno pionirsko delo, ki je lahko odlična osnova za nadaljnje sistematične raziskave ter pomeni zanesljiv temelj za razvoj našega gospodarstva.

S takšno dejavnostjo realizira podjetje letno okoli 400 milijonov dinarjev. Pri tej realizaciji pa je seveda v močni odvisnosti od naše splošne investicijske politike, saj je podjetje v bistvu le realizator izvedljivih načrtov občinskih, okrajnih ter republiških skupščin. Pri tem pa zadeva na koščicah problem še neizdelanih regionalnih planov, ki naj bi bili osnova za kakršnokoli načrtovanje neke nizke gradnje kjerkoli pri nas ali v sosednjih republikah. Regionalni plan je ključ za intenzivnost nadaljnjih akcij. Podjetje čaka projektiranje nove avto ceste Celje—Maribor in ceste Ljubljana—Kranj, tu je izgradnja Zasavske magistrale, je razmišljanje o gradnji povezave »sončne ceste« z jugoslovansko »mrežo hitrih cest«, so številne zahteve časa, ki skladno z razvojem gospodarstva, družabnega in osebnega standarda, terjajo od tovrstne delovne organizacije nenehno ustvarjalno aktivnost.

Obenem pa so tu naročila tujih investitorjev: za podjetje postaja mikavno delovno področje projektiranja cest in objektov nizkih gradenj v Afriki in v Aziji.

Beleška o 90-članskem delovnem kolektivu je nedvomno prepričljiva uveljavitev »Projekta nizke zgradbe«, je prepričljiv kažiprst za njegov nadaljnji razvoj v prid naše in sosednjih republik.

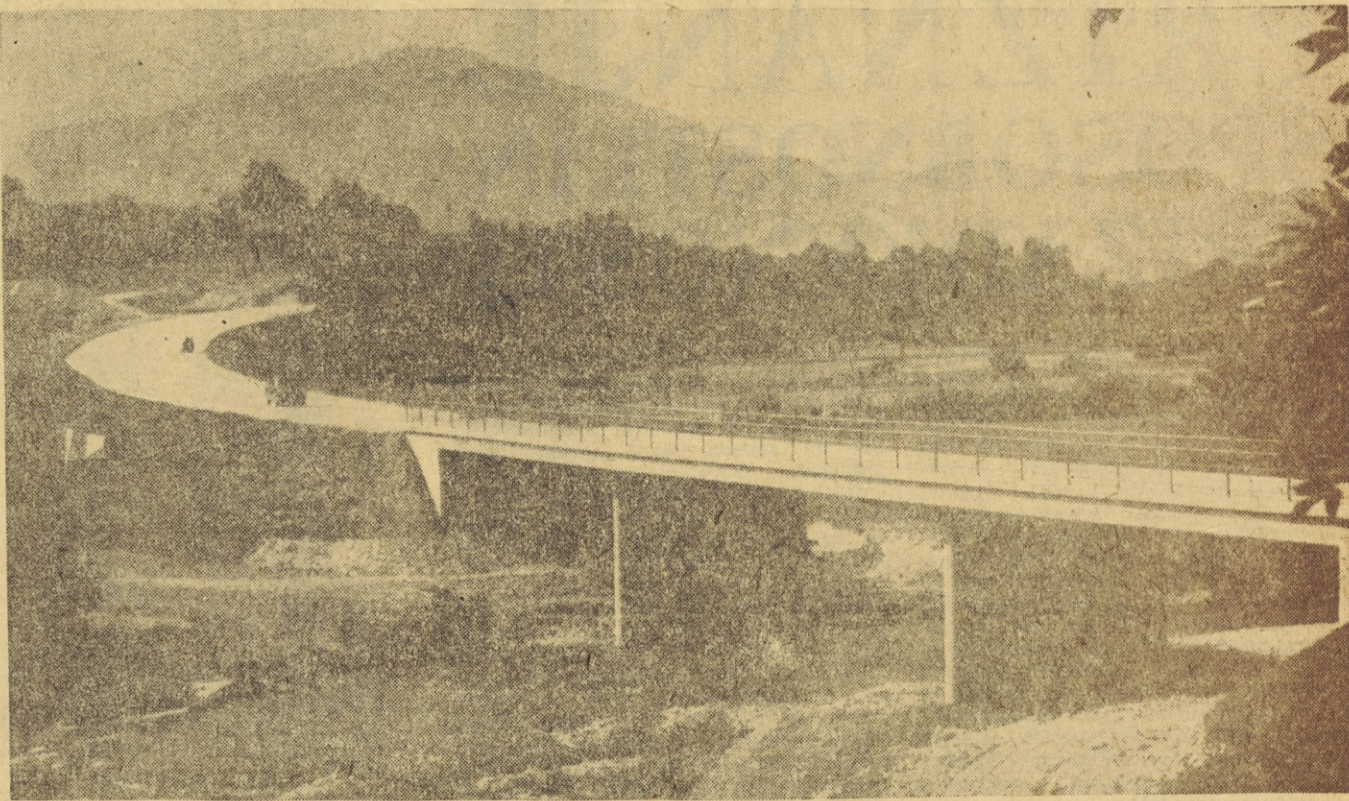
»PROJEKT NIZKE ZGRADBE«: KRAŠKI VODOVOD — vodovodni stolp v Komunju

gradnje zahtevnih objektov — na odsekih ceste »Bratstva in enotnosti«, na Jadranski magistrali, mostovi na Bistrici v Bohinju, čez Soro v Škofji Loki, čez Mežo v Podklancu, mostovi na cesti proti Dravogradu, čez Savinjo v Radmirju, premostitev plazu v Črnem Kalu...

A ne samo ceste, ki jih je, mimogrede povedano, nad 1500 km in objekti na cestah (skupaj nad 3600 projektov), ampak tudi gradbena projektiranja za zavarovanje večjih naselij sodijo v delovni program podjetja. Med temi predstavljajo osebne vredne delovni uspeh zavarovanje mesta Celja s projektom za regulacijo Savinje s pritoki Voglajno in Hudinjo, zamisel za regulacijo Sušice in Koprivnice, izdelava projektov za pridobivanje večjih količin vode z akumulacijami za potrebe celjske industrije. Izdelava tega projekta ni samo pomembna zavoljo povečanih možnosti za pridobivanje vode, pač pa tudi zavoljo občutno nižjih stroškov pri nabavi vode.

Za koprsko področje je podjetje izdelalo projekt za osušitev Stanjanskega zaliva ter načrt za preložitve in regulacijo potokov na tem območju ter na celotnem področju Slovenske Istre. Kolikšnega pomena so za tamkajšnje gospodarjenje samo že izdelani projekti za dolinske pregrade v Vanganelu in v Kubežu.

Ob predvidevanih ter že delno ustvarjenih novih hidrocentralah na Dravi in na Savi je podjetje izdelalo projekte za zavarovanje komunikacij vzdolž novih akumulacijskih jezer. Podjetje je izdelalo projekt za prodnato pregrado na Savi pri Javorniku. Za zasnovno novih central Medvode, Mavčice in Krško pa je opravilo zamotane študije o prodonosti Save. Opravljene dela pri melioracijah Ščavnice, Pesnice in Prekmurja z novim razbremenilnikom od Lendave do Mure že sodijo v kroniko podjetja. In poleg: projekt za regulacijo Ljubljanskega barja ter projekt za dovod Radovne v Blejsko jezero... V Zasavju je podjetje izdelalo natančne načrte za regulacijo hudournikov, ki tečejo skozi tri zasavske doline. Ob tem pa so člani delovnega kolektiva »Projekt nizke zgradbe« izdelali skoraj nepregledno število načrtov za izgradnjo vodovodnih sistemov: Bohinj, Bled, Jesenice, Kovor—Naklo, Kranj, Cerklje—Vodice—Mengeš, Domžale—Soška dolina in Goriška Brda, Vipavska dolina, Kraški vodovod, Ilirska Bistrica—Starad—Kozina—Rupa, Rižanski vodovod, Loška dolina, Borovnica—Podpeč, Vrhnika, Grosup-

»PROJEKT NIZKE ZGRADBE«: odsek avtomobilske ceste Naklo—Ljubelj med Bistrico in Podbrezjem

OD NAČRTA DO KLJUČA

Namenoma izbran naslov je karak-terističen za prizadevanja mnogih naših projektivnih in gradbenih organizacij, izvesti na željo investitorja neko določeno gradnjo v vsej kompleksnosti, od načrta do ključa. Vendar pa mnoge tovrstne organizacije ostajajo zgolj pri želji, do popolnejše realizacije te smotne in ekonomsko utemeljene zamisli pa ne pridejo. Med njimi je najbrž še najdlje PROJEKTIVNI BIRO »TAMAR« S SEDEŽEM V LJUBLJANI.

Domnevo utemeljuje pogodba o poslovnem tehničnem sodelovanju podjetja »TAMAR« s tovarno »METALNA« in podjetjem »MARLES« v Mariboru ter z gradbenim podjetjem »OBNOVA« in montažnim podjetjem »INSTALACIJA« v Ljubljani. Delovne karakteristike teh posameznih podjetij nas peljejo na sled absolutne možnosti kompleksne gradbene dejavnosti, ki je lahko rezultat medsebojnega sodelovanja, utrjevanja določenih tipizacij, koordiniranja proizvodnje. Uspeh takšnega sodelovanja lahko zagotavljajo nekatera delovna načela, za katera se vseh 5 delovnih enot zavzema: specializacija in koordinacija v proizvodnji in v poslovanju, usklajenost skupne prodaje, kooperacija in skupna dejavnost, skupno projektiranje, proizvodnja in montaža, skupen nastop na domačem in tujem trgu ter razvijanje in uvajanje modernih principov montažne visokogradnje. Pri tem ima vsak podpisnik pogodbe natanko predvidene naloge. Izdelava projektov je temeljna naloga Projektivnega biroja »TAMAR«, izdelava jeklenih konstruk-

cij je del proizvodnega programa mariborske »METALNE«, vsa mizarska, lesno konstrukcijska in finalna dela so prepuščena mariborskemu podjetju »MARLES«, gradbena in obrtniška dela ljubljanski »OBNOVI« in projektiranje instalacij podjetju »INSTALACIJA«.

Delovna skupnost »TAMAR« je iniciator takšnega poslovnega tehničnega sodelovanja. Iniciativa je bila pogojena v izredno sinhronizirani izgradnji novega Skopja. Tam so bila vsa dela — od izdelave projektov do zatezanja poslednjega vijaka na vratih — med seboj usklajena do tolikšne mere, da so tamkajšnji proizvajalci dosegali v svojem delu presenetljivo nizke čase.

»TAMAR« je pravzaprav specializirano projektivno podjetje. Ustanovljeno pred 4 leti, je že precej na začetku usmerilo svojo dejavnost predvsem v projektiranje tako imenovanih objektov družbenega standarda. Projektiralo je trgovine, knjigarne, šole, izvajalo je adaptacije in modernizacije. Med njimi šolo Mirana Jarca za Bežigradom, samopostrežno trgovino v Sentvidu, stanovanjski objekt za zaposlene na letališču Brnik, upravo zgradbo LTH v Škofji Loki... S tolikšno dejavnostjo je podjetje prerastlo prvotne občinske meje ter je postalo delovna organizacija s sedežem v Ljubljani, za Bežigradom. S številnimi novimi naročili — za potrebe Predvdora, Cerklje, Kranja, Jesenice, za potrebe povečanih industrijskih zmogljivosti ljubljanske »ŽICNI-CE«, pa za potrebe turizma (avtokamp v Poreču, hotel »Garnis« in kopališče na Brnikih), postaja Projektivni biro TAMAR podjetje republiškega pomena. S svojim sistemom pogodbenega sodelovanja ter uveljavljanja naicenejšega principa v gradbeništvu — od temeljev do ključa — pa dosega evropsko stopnjo v gradbeni proizvodnji. Vsekakor velja poudariti, da je njegova odlika še v izbiri specializiranega področja, pri čemer daje veljavo predvsem visokogradnji na montažni način.

Pot do visokogradnje na montažni način pa je edino izvedljiva v dobro urejenem sistemu medsebojnega sodelovanja. Realizacija uporabe montažnih elementov zahteva enotno misel projektanta, proizvajalca in gradbenika. Prav tako je tipizacija izvedljiva le ob doslednem upoštevanju vnaprej osvojenih normativov. Vse to je seveda dosegljivo v tesni koordinaciji delovnih programov med seboj zainteresiranih gospodarskih organizacij.

Bistvo, tudi lahko izhodišče za pričakovane uspehe, pa je v tem medse-

bojnem sodelovanju upoštevanje poslovnih morale spopodbencikov, ki je pravzaprav ključ kakršnekolik dejavnosti. V medsebojnem dogovoru se posamezna podjetja zavezujejo, da bodo poslovala v duhu tesnega poslovnega sodelovanja in štiti skupne interese, da si bodo med seboj pomagala pri razvijanju posameznih panog, da bodo skupno po najboljših močeh reševala svoje notranje probleme ter na ta način utrjevala skupnost. Poudarek velja uvajanju in razvijanju modernih načinov gradnje, sodobne tehnike in tehnologije, skrbi za kvaliteto izdelave, predvsem pa točnosti pri upoštevanju rokov in skrbi za ugled in poslovno moralo celotne skupnosti.

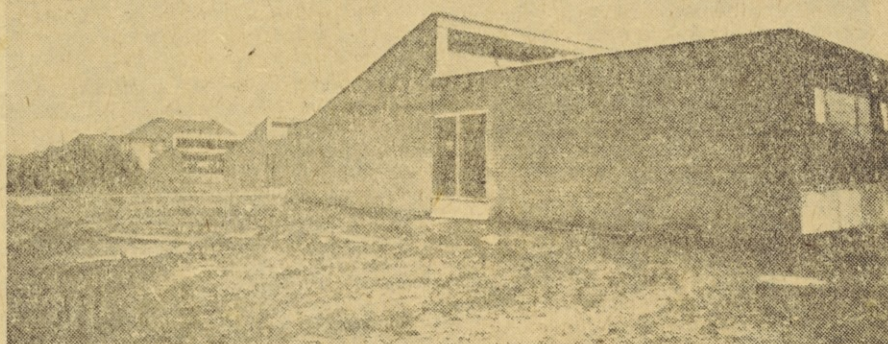
Iniciativa Projektivnega biroja »TAMAR« gre še dalje: predvideva namreč možno povečanje članov skupnosti, v kolikor bodo delovni programi zainteresiranih podjetij sovpadali z delovnimi programi celotne skupnosti. Hkrati pa predvideva ob pogoj, da doseže skupnost pri dogovorjenih in izvajanih skupnih poslih 2 milijardi dinarjev bruto produkta, še ustanovitve posebnega biroja za opravljanje komercialnih storitev, tehničnih in administrativnih poslov skupnosti.

Podjetje »TAMAR« je v začetku zaposlovalo le dva strokovna delavca. Danes šteje ta kolektiv 10 članov — med njimi 5 inženirjev arhitekture, 4 tehnike in računovodje. Ta razmeroma maloštevilni delovni kolektiv je planiral letos 33. dosegel pa bo 50 milijonov realizacije. Ugodni diagrami govore v prid občinske skupščine in seveda delovnega kolektiva, ki nameravata v bližnjih letih zgraditi nove poslovne prostore, v kolikor bodo za takšno gradnjo razpoložljiva sredstva.

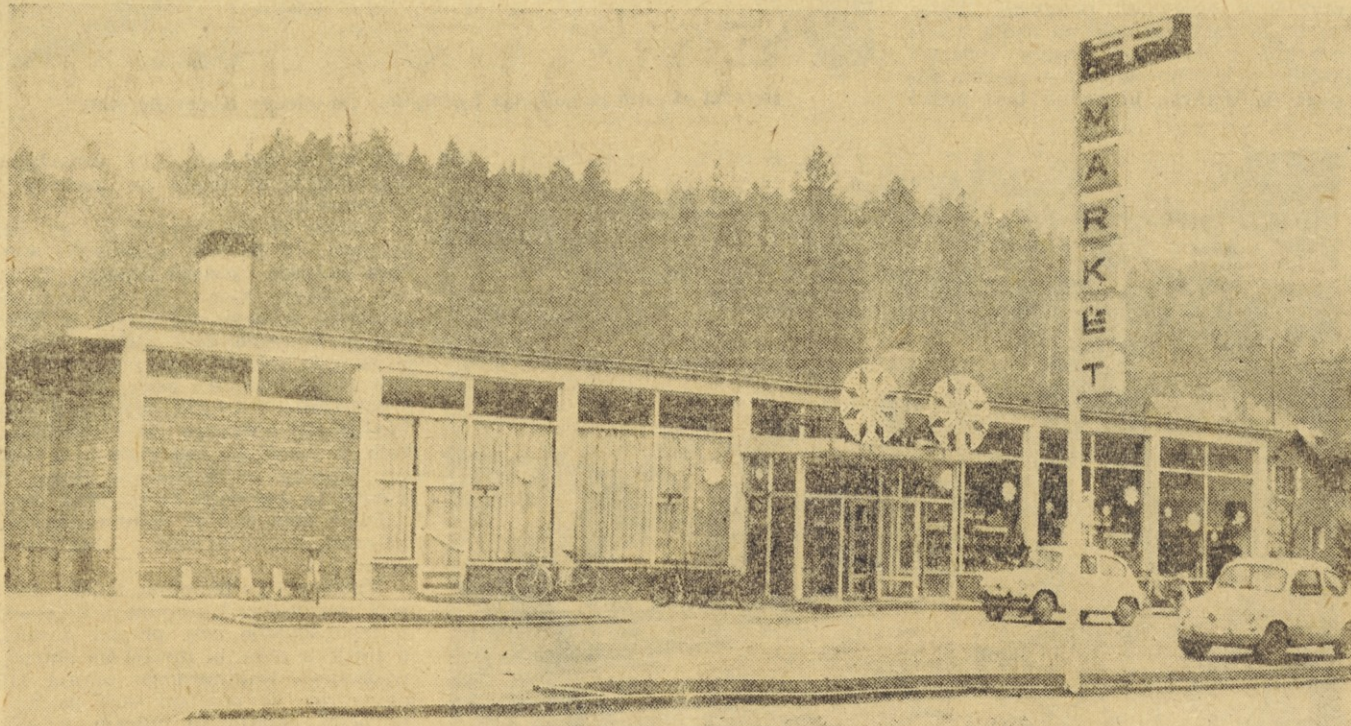
Od obrti do industrije

Značilen primer za nastanek industrijskega podjetja iz skromne, skoraj obrtniške delavnice, predstavlja OPEKARNA CRNUČE. Ustanovljena leta 1928 je vse do vojne delala letno okoli 1.000.000 komadov zidakov in nekaj strešnikov okoliški potrebnosti. Leta 1948 je odgradila pomožne prostore in povečala naravno sušilnico. Že tedaj je njena proizvodnja dosegla 2.000.000 opečnih enot. Z izmenjavo iztrošenih strojev je Opekarna leta 1955 uvedla proizvodnjo opečnih strešnikov. Tedaj beleži že 3.000.000 opečnih enot letno! Z rekonstrukcijo — leta 1957 pa postane podjetje z dograditvijo nove krožne peči, umetne in naravne sušilnice ter z izpopolnitvijo mehanizacije v notranjem transportu — že pravcata industrija, saj povečuje svojo proizvodnjo za 100 odstotkov. Pred rekonstrukcijo je bilo v podjetju zaposlenih 44, v letih po rekonstrukciji pa v povprečju 66 delavcev. Pohvale vredna je ugotovitev, da je podjetje z lastnimi sredstvi ter z manjšim posojilom dogradilo za člane svojega kolektiva 11-stanovanjski blok, s čimer je že leta 1961 v celoti rešilo lastna stanovanjska vprašanja.

Letos je Opekarna Črnuče uvedla krajšan delovni teden. Rezultati prvega tromesečja presegajo pričakovanja: kolektiv je v primerjavi z istim obdobjem lani povečal fizični obseg proizvodnje za 10,5 odstotka, delovni čas pa je skrajšal za 15,5 odstotka. Zmanjšal je število nadur, zmanjšal je celo porabo električne energije. Vse skupaj kaže na 31-odstotno povečanje delovne stopnje, kar vsekakor opravičuje uvedbo 42-urnega delovnega tedna. In nasled: Opekarna daje letno širokemu tržišču 7 milijonov opečnih enot. Njena proizvodnja obsega izdelavo modernih gradbenih elementov, zidakov, votlakov, strešnikov, stropnikov, vsekakor usklajene z zahtevami sodobne gradbeniške industrije.

Tudi za šolo Mirana Jarca za Bežigradom je izdelal načrte »TAMAR«

Samopostrežna trgovina v Sentvidu — projekt »TAMAR«

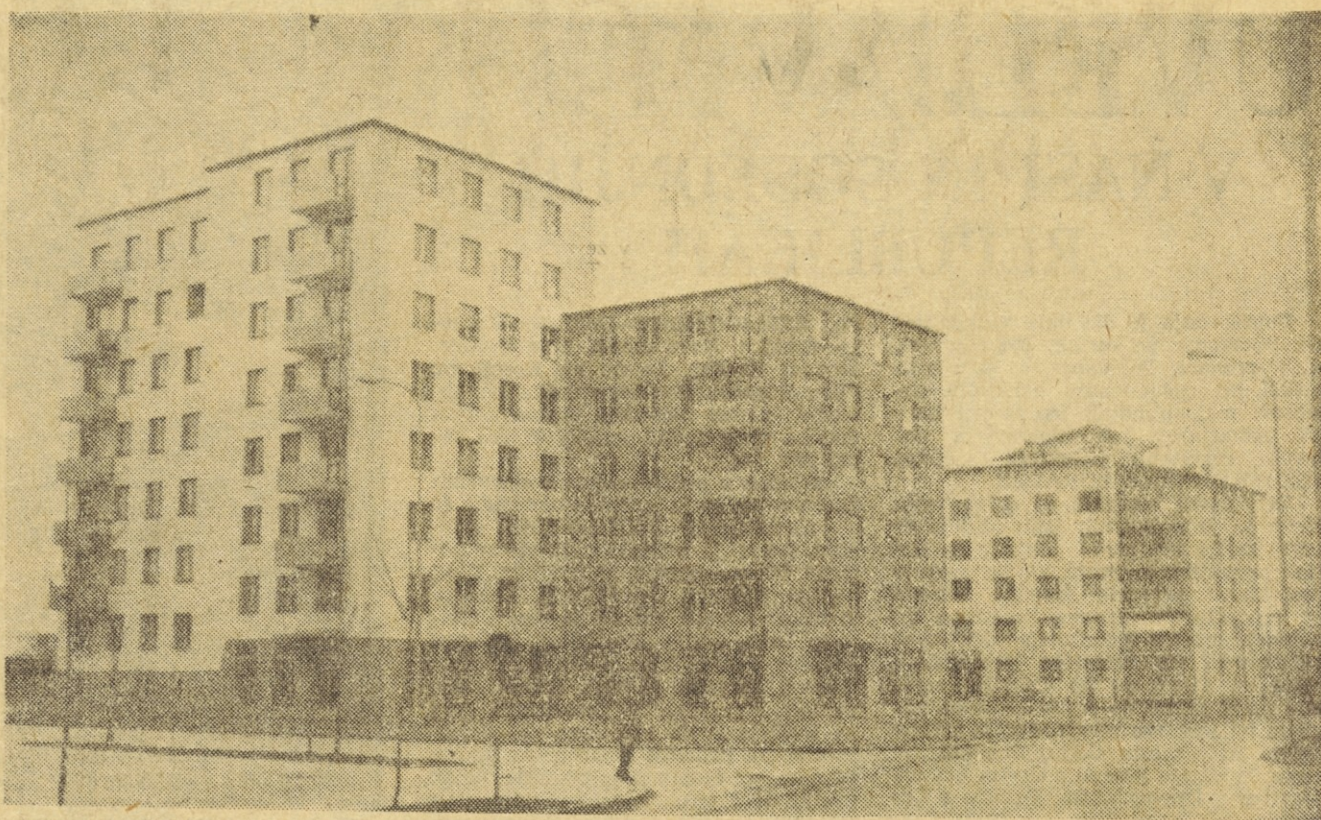
PRIZNANJE SPOSODBNOSTI IN PRIZADEVNOSTI

Med osmimi slovenskimi gradbeniškimi podjetji je prihitelo na pomoč porušenemu Skopju (tudi SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE GROSUPLJE. Z vso prizadevnostjo so se lotile njegove delovne ekipe obnavljanja in novogradnje. To so bili dnevi, daljši od 24 ur. Če bi ves ta čas stali ob delavcih normirani, bi lahko zabeležili presenetljivo visoko stopnjo produktivnosti. V razmeroma kratkem času so opravili gradbeniki iz Grosuplje 500 milijonov vredno delo z vso sodobno gradbeno tehniko ter z že uveljavljenim modernim načinom gradnje spremenili del porušenega Skopja v novo podobo mesta. V priznanje sposobnosti ter dela SGP »Grosuplje« je letos dodeljeno posebno priznanje njegovega delovnemu kolektivu s podpisom predsednika republike.

To ni edino, je pa nedvomno najlahtnejše priznanje Splošnemu gradbenemu podjetju Grosuplje. Stevilna

meznih del. V odvisnosti od razpoložljivih sredstev investitorjev nadaljuje z gradbenimi deli po načelih prioritete lestvice, ki seznanja z ekonomsko bolj in seveda manj opravičljivimi gradnjami. Ob tem pa je vsekakor omembe vredno prizadevanje podjetja, da s tako imenovano gradnjo stanovanj za trg hitreje in uspešneje rešuje stanovanjsko problematiko našega mesta. Podjetje je bilo prvo, ki je začelo s takšno gradnjo v Ljubljani. Že doslej je izročilo kupcem 310 stanovanjskih enot, trenutno pa jih ima v gradnji 482.

Tolikšen obseg gradbenih del pravzaprav preseneča in kaže dokajšnjo mero odgovornosti delovnega kolektiva, ki je sprejel v realizacijo tako obsežne in zahtevne planske gradnje. Prepričanje v povsem možno izvedbo teh planov v dogovorjenem, vnaprej predvidenem roku je osnovano v organizacijski strukturi podjetja. S sedežem v Grosuplju ima podjetje raztresene svo-

Tudi ob Topniški cesti v Ljubljani je zgradilo podjetje SGP Grosuplje nove stanovanjske bloke

nosti zadržujejo doma, so ob tem v stalni pripravljenosti, da se vrnejo na svoje delovno mesto, če bi bilo potrebno. Ta stalnost delovnega kolektiva pogloblja strokovno usposobljenost delavcev, obenem pa formira sistem prizadevnega in odgovornega delavskega samoupravljanja.

Poglavje zase je organizacija delovišč. Podjetje se zavzema za kompleksnejše, koncentrirane gradnje, saj je pri tem uporaba mehanizacije ekonomsko opravičljiva, je lažje izvedljiva vsa tista pomožna dejavnost — od proizvod-

nje betona do izdelave gradbenih elementov — ki vsekakor ugodno vpliva na ekonomsko utemeljeno izkoriščanje časa in delavčeve produktivnosti.

Za ilustracijo: Na območju bežigradske komune je trenutno zaposleno okoli 400 članov delovnega kolektiva SGP Grosuplje, ki bo letos realiziralo za 2 milijardi gradbenih del. V Ljubljani pa ima podjetje še dva samostojna sektorja, na Viču in na Rudniku. Skupaj z drugimi gradbišči bo podjetje letos približalo svoj bruto dohodek 4,5 milijarde dinarjev. To je visoka

številka ob primerjavi z letom 1960, ko je podjetje doseglo milijardo 549 milijonov, ali z letom 1962, ko je podjetje doseglo 2 milijardi 424 milijonov dinarjev bruto dohodka.

Če zanemarimo sicer odklonljive težave, ki jih ima podjetje z oskrbo z gradbenim materialom, vsekakor ne smemo mimo izredno ugodnih proizvodnih diagramov, kakršne je podjetje zabeležilo v minulih 20 letih, in niti ne mimo mikavne perspektive, kakršno odpirajo podjetju ponudbe številnih investitorjev iz naše republike.

AVTOMOBIL NE TROŠI SAMO BENCINA, AMPAK TUDI CESTO

Spriči čedalje gostejšega prometa in naraščanja števila motornih vozil — da ne govorimo o čedalje intenzivnejšem pritoju inozemskih motoriziranih turistov, ki potujejo skozi naše izrazito tranzitne kraje — postaja potreba po rednem, hitrem in učinkovitem vzdrževanju cestnega omrežja v Sloveniji, ravno tako, oziroma še posebno pa v Ljubljani ter njeni bližnji in širši okolici vse bolj pereča. Vendar ne gre samo za vzdrževanje. Marsikatero že zgrajeno cesto ali ulico je potrebno razširiti, izboljšati, utrditi z asfaltom, omogočiti večjo preglednost na ovinkih in križiščih, skratka modernizirati. Zakaj ponekod že danes, še bolj pa bo v prihodnjih letih pri nas tak promet, da celo tista sorazmerno široka cestišča, ki smo jih doslej zgradili, ne bodo več ustrezala. Prav zato, da bi odpra-

vili obstoječe pomanjkljivosti in tudi za v prihodnje usposobili cestno omrežje za predvidene obremenitve — pa je potrebna organizacija, ki bi bila ne samo odgovorna ampak tudi tehnično, kadrovsko in organizacijsko kos vsem tem nalogam. To so pristojni činitelji tudi spoznali, ko so za območje nekdanjega ljubljanskega okraja I. januarja 1962 formirali »Cestno podjetje v Ljubljani«, iz nekdanjih cestnih uprav na tem območju. Pokazalo se je namreč, da te upravne službe, ki so se ukvarjale s cestnimi problemi, niso mogle povsem pravilno spoznati in biti kos zamotanim vprašanjem, ki jih je iz dneva v dan zastavljalo dinamično življenje. Zato se je moralo Cestno podjetje v začetku tudi ubadati s številnimi težavami, ki jih je narekoval drugačen, spremenjen značaj poslova-

obrat za vzdrževanje cest I., II. in III. reda, obrat za rekonstrukcije in izboljšave, obrat za asfalt — izboljšuje obstoječa cestišča ali polaga nove asfaltne proge — ki ima na Podutiku asfaltno bazo in kamnolom. Za vzdrževanje sorazmerno močnega strojnega parka in za prevoz materiala skrbi poseben strojni obrat. Za hitre akcije na kritičnih mestih ima Cestno podjetje tudi svoje izpostavljene obrate zunaj Ljubljane, zlasti v zvezi z nalogami zimske službe.

Ta služba je za značaj dejavnosti in poslovanja Cestnega podjetja iz Ljubljane tako pomembna, da velja o njej vsekakor spregovoriti nekaj več besed. Ko zapade sneg, ko pride na cestah do poledice, je treba hitro in učinkovito ukrepati, ker prometa ni mogoče ustaviti, če pa se ustavi — pomeni to za gospodarstvo ogromno škodo.

Zimski službi posveča Cestno podjetje veliko pozornosti. Samo letos je nabavilo za približno 60 milijonov dinarjev mehanizacije, ki je za takšne naloge, če želimo imeti tudi pozimi usposobljene ceste, neogibno potrebna. To so predvsem vlečni in čelni plugi, v čelne pluge preuredijo pozimi tudi posebne stroje — nakladalce, dalje stroji za nakladanje snega v tovarnjake — tako imenovane snežne freze (ruskega tipa »Zil«), v zadnjem času pa uvajajo tudi posebne stroje za posipavanje cest z različnimi materiali (npr. peskom ali soljo) zoper poledico. Samo industrijske soli porabi podjetje v zimski sezoni za odstranjevanje poledice okoli 500 ton!

In ljudje, ki delajo v ljubljanskem cestnem podjetju? Ko je sezona del na visku, ima podjetje zaposlenih več kot 1000 delavcev. Okoli 400 ljudi je zaposlenih pri vzdrževanju cest prvega, drugega in tretjega reda, 150 delavcev skrbi za vzdrževanje strojnega parka — medtem ko zaposluje obrat za rekonstrukcije toliko delavcev, kolikor jih terjata vsako leto značaj in obseg dela. Tega pa je težko predvideti, ker so investitorji odvisni od obsega odobrenih kreditov, ki pa danes niso ena izmed najbolj trdnih postavk, na katero bi se bilo moč pri načrtovanju opreti. Za leto 1965 je podjetje že sklenilo pogodbo za gradnjo novega sektorja na Zasavski cesti, vendar še ni zanesljivo, če bodo sredstva zagotovljena.

Ker je ljubljansko cestno podjetje organizacija, ki uporabnikom cest ne zaračunava svojih storitev neposredno, so njen razvoj, nadaljnja nabava mehanizacije in sploh sredstev za pospeševanje dejavnosti, predvsem pa za izboljšanje delovnih pogojev cestarjev — odvisni tudi od tega, kako bo družba s svojimi instrumenti zajemala del dohodka uporabnikov cestnega omrežja za njegovo vzdrževanje in rekonstrukcije. Za ilustracijo naj povemo, da sedanji prispevek od bencina, namenjen vzdrževanju cest, komaj zadošča za osebni dohodek polovice trenutno zaposlenih cestarjev Cestnega podjetja! Ne smeli bi namreč pozabiti, da avtomobil ne troši samo goriva ampak tudi cesto...

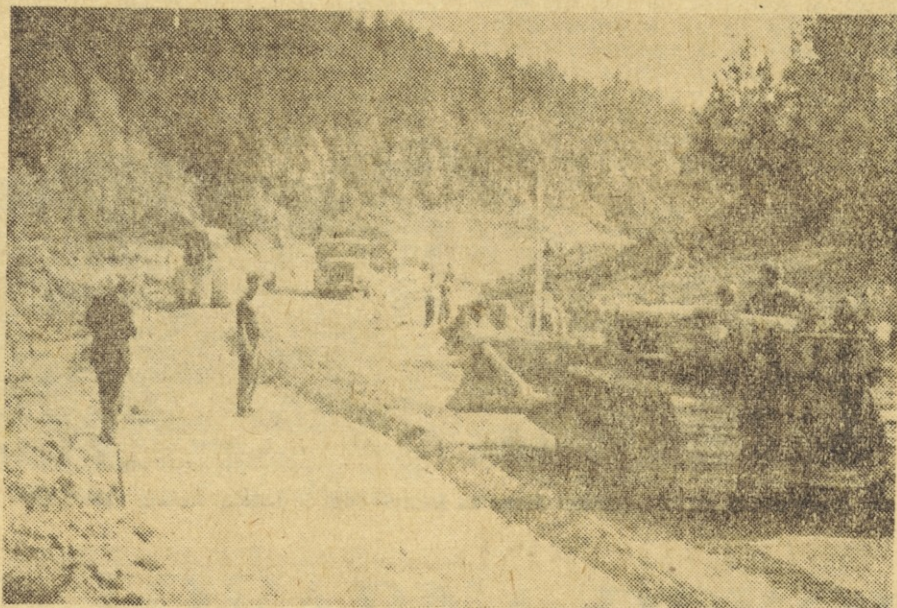

Nova stanovanjska stolpnica ob Titovi cesti, ki jo gradi SGP Grosuplje

priznanja so bila doslej že izrečena v polnih 20 letih obstoja podjetja. Sprva je imelo obeležje okrajnega gradbenega podjetja, pozneje dolenskega gradbenega podjetja, a po letu 1961 ga srečamo pod imenom SGP GROSUPLJE. To je podjetje, ki je začelo z obnovo porušenih mest in vasi. Njegove delovne ekipe so zgradile številna industrijska, upravna in stanovanjska poslopja, številne kmetijske, gostinske turistične in objekte družbenega standarda na območju malone vseh dolenskih mest (Metlika, Črnomelj, Mokronog, Trebnje, Litija, Smartno, Stična, Muljava, Dobropolje, Ribnica) in ne naposled v Grosuplju, kjer je uprava podjetja. In dalje: podjetje se je že močno uveljavilo s svojimi deli na območju Vrhnike in v Ljubljani.

Prav v Ljubljani beleži kronika podjetja v teh letih veličastno delovno akcijo, ki bo povsem spremenila nekdanjo podobo dela bežigradske komune ob Titovi cesti. Po inženiring sistemu izvaja SGP Grosuplje kompleksno gradnjo vrste različno namenskih poslopij v trikotju med Titovo cesto ter med Einspielerjevo in Bežigradsko ulico. Rezultat javnega natečaja in urbanistična misel sta zaupala zahtevno in obsežno delo grosupeljskemu podjetju. Med najmarkantnejše objekte, ki jih gradi podjetje v bežigradski komuni, sodita dve desetnadstropni stolpnici, v katerih bodo uprave in predstavnosti nekaterih pomembnih slovenskih gospodarskih organizacij. Ob njih: uprava podjetja »Astra«, predstavnostvo podjetja »Nafta« iz Lendave, industrijskega giganta »Metalna« iz Maribora... Posebno pozornost vzbujajo v izvajanjem načrtu 11-nadstropna stanovanjska stolpnica. Hkrati ob njej pa dvanadstropni trgovski objekt, ki ga gradi podjetje za veleblagovnico »Astra«, in številni objekti družbenega standarda — od kino dvorane do vrste manjših trgovskih lokalov, ki dopolnjujejo celotno sosesko v zaokrožen poslovni in stanovanjski življenjski prostor. SGP Grosuplje je že začelo s izvedbo posa-

je ekonomske gradbene enote po mnogih naseljih. Vsaka enota zase ima dostojno urejena bivališča za delavce, lasten obrat družbene prehrane, ima na razpolago ustrezno gradbeno mehanizacijo. Podjetje Grosuplje je bilo med prvimi gradbenimi kolektivi, ki je ukinilo sezonsko delovno silo. Ukinitve je doseglo s takšno organizacijo dela, ki omogoča kar se da ugodno stopnjo delovne produktivnosti tudi v gradbeništvu neustreznem letnem času. Kjer je možno, posamezne ekonomske enote prilagode delovne faze podnebnim prilikam. Tako se v podjetju lotevajo predvsem zunanjih gradbenih del, v zimskem času pa predvsem notranjih opravil v ogrevanih prostorih. Kadar pa pride določena delovna enota v navzkrižja z delovnimi pogoji, omogoči svojim delavcem normalno plačan dopust. Ti delavci, ki se ob taki priloki

Delavci »Cestnega podjetja Ljubljana« na odcepu Kočevske ceste

Člani delovne skupnosti Cestnega podjetja popravljajo zimske poškodbe na Dolenjski cesti

»INSTALACIJA« - KOLEKTIV ZAVEDNIH IN STROKOVNIH DELAVCEV

V prvih letih po vojni je bilo ustanovljeno iz več nacionaliziranih ter enega delno odkupljenega in nacionaliziranega podjetja Instalacijsko montažno podjetje. Tako kot številna druga podjetja, ki so danes dobro opremljena, mehanizirana, akumulativna in ki uspešno opravljajo svojo koristno družbeno funkcijo v gospodarstvu — je tudi »INSTALACIJA« začela svojo razvojno pot z dokaj skromnimi proizvodnimi sredstvi. Se več, tehnične pomankljivosti obratov so bile takšne, da so stroji in naprave že ob takratni sicer nizki stopnji tehnične opremljenosti v naši državi komaj ustrezali. Neprimerni so bili tudi takratni prostori — v Slomškovi in Miklošičevi ulici — ki niso ustrezali neki večji možnosti za razvoj takšnega podjetja in tudi ne takratnim potrebam po tej dejavnosti.

Vendar, vztrajnost in prizadevanje skoraj vedno rodita uspeh. Takšno vztrajnost in prizadevanje kolektiva tega podjetja, da bi si pridobil čimprej ustrezne prostore in s tem prve pogoje za svoj nadaljnji razvoj, pa je narekovala velika potreba po čimprejnejši usposobitvi obstoječih industrijskih naprav za normalno obratovanje, saj je vojna opustošila še tistih nekaj industrijskih zmogljivosti, ki smo jih imeli pred vojno. Nove prostore je dobila »INSTALACIJA« leta 1954 na Kamniški ulici. To podjetje že 10 let montira in vgrajuje več kot 3.000 najrazličnejših kovinskih izdelkov v razne objekte.

Poglejmo, kako so pri »INSTALACIJI« začeli. Ob ustanovitvi, 9. IX. 1947 je štel kolektiv 30 ljudi — toda z zelo visoko strokovno sposobnostjo, tako da so se lahko takoj lotili dela in opravili prve naloge, ki so jim bile zadane. Vrednost proizvodnih sredstev, ki so prišla v sestavo novega podjetja, je znašala 632.000 dinarjev — kljub tej skromnosti pa so vseeno služila podjetju kot temelj za njegov nadaljnji razvoj. V začetku se je »INSTALACIJA« angažirala pretežno pri montaži instalacijskih naprav v šišenskih blokkih, ki so jih takrat gradili. Drugo večje delo so dobili pri gostinsko turističnih objektih na območju Bleda, Ljubljane in v drugih gostinsko turističnih središčih. Poleg tega je opravljalo podjetje še manjša popravila ali pa na novo vgrajevalo cen-

tralno kurjavo in v že zgrajene objekte instaliralo vodovod. Tako je bila »INSTALACIJA« že kmalu po vojni kos vsem potrebnim nalogam za usposobitev obstoječih objektov in prvih novogradenj.

Ko je dobil nove prostore, se je kolektiv zavedal, kolikšno obveznost mu je s tem naložila družba, zato je tudi hitel iskati najboljše načine za nadaljnji intenzivnejši razvoj svojih proizvodnih sil in proizvodnih sredstev. Naraščajoče potrebe so narekovala, da se je podjetje začelo v naslednjih letih razvijati v instalacijske specialnosti, kot so: kleparstvo, instalaterstvo za centralno kurjavo in naprave za klimatizacijo, instalaterstvo za vodovod, plinske napeljave in kanalizacijo, izoliranje toplotnih naprav in projektiranje vseh teh del. V letih, ko je razvijal vse te dejavnosti, je kolektiv tudi dosegel svoj smoter, tako da je danes sposoben hitro in kvalitetno izvršiti vse naloge s področja svoje stroke, kot neogibne spremljevalke naraščajoče graditve standarda industrijskih, zdravstvenih, gostinskih in drugih objektov.

In še marsikaj bi bilo potrebno reči, ko govorimo o tem podjetju. In to predvsem o njegovih delavcih. Kolektiv šteje 283 zaposlenih, od tega 165 visokokvalificiranih in kvalificiranih, visoko strukturo izobrazbe pa ima tudi administracija podjetja. Delavci delajo trezno na prostem, na številnih objektih, katerih opremljanje so investitorji zaupali »INSTALACIJI«, pozimi in poleti, v vsakem vremenu. Delajo v skupinah, včasih samo po nekaj ljudi. Marsikdo bi se utegnil vprašati, kako je mogoče vzdrževati delovno disciplino tako razdrobljenih skupin? V »INSTALACIJI« so našli rešitev: čimdoslednejša delitev po delu, čim manj ljudi naj opravi čimveč in čim kvalitetneje — zato pa naj dobi tudi plačilo, ki mu gre za njegovo marljivost, strokovnost in iznajdljivost. V »INSTALACIJI« ni nič nenavadnega, če kdaj zasluži delavec več kot inženir. Opravlja je pač delo, ki je toliko vredno. In če navedemo podatek, da znaša povprečni osebni dohodek zaposlenih v tem podjetju približno 65 tisoč dinarjev, moramo še dodati, da so to zaslužki ljudi z visoko delovno kulturo in zavestjo, ki dobro vedo, od kod in kako so bila ustvarjena sredstva za

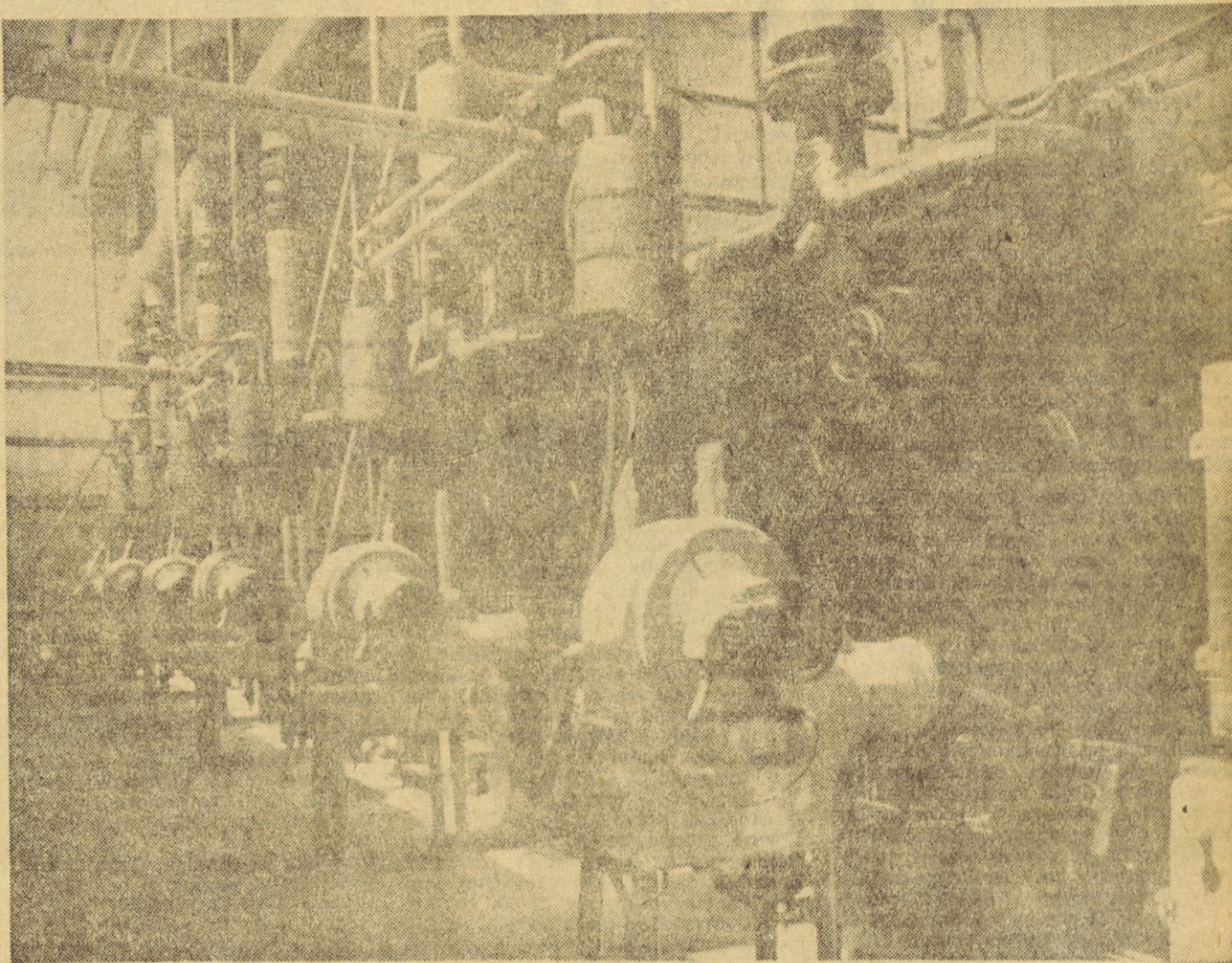
njihov osebni standard. Zato delavci »INSTALACIJE« ne iščejo dodatnih zaslužkov zunaj kolektiva. Svoj čas, svoje sposobnosti in moči posvečajo izključno izvrševanju nalog, ki jih za to tudi ustrezno nagradjuje.

Težavno in naporno delo, ki ga terja

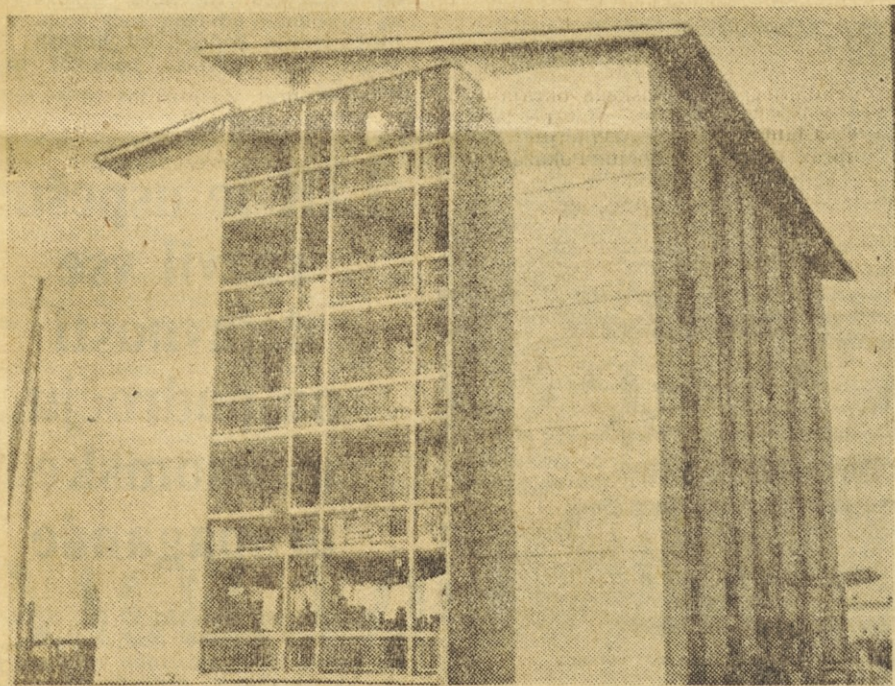
narava dejavnosti takšnega podjetja, kot je »INSTALACIJA«, nalaga podjetju tudi skrb za družbeni standard zaposlenih. Tako ali drugače so bili skoraj vsi zaposleni deležni pomoči s strani podjetja za reševanje njihovih stanovanjskih problemov. Ob koncu lanskega leta je znašala vrednost stanovanjskega

sklada 116 milijonov dinarjev, za kar je prispevalo podjetje 70 milijonov dinarjev lastnih sredstev in nadaljnjih 10 milijonov v letošnjem letu. »INSTALACIJA« ima tudi svoj počitniški dom ob morju, ki ga namerava v prihodnjih letih še razširiti z objekti pavilijonskega tipa, tako da bo slej ko prej sleherni član kolektiva deležen potrebnega in zasluženega letnega počitka in rekreacije.

In končno, skrb za kvalificiranje kadrov ni na zadnjem mestu v prizadevanjih podjetja za svojo rast in razvoj. Saj plačuje okoli pol milijona dinarjev mesečno samo za šolanje 37 vajencev, razen tega pa šola kadre tudi na različnih dopolnilnih tečajih.

Podjetje »INSTALACIJA« je montiralo naprave v kotlarni bolnišnice dr. Petra Držaja v Ljubljani

Ena stanovanjskih zgradb, ki jo je zgradilo GP Bežigrad na Lužniksrbki cesti

VELIKA SKRB za tehnično opremljenost dela in za kadre

GRADBENO PODJETJE BEŽIGRAD opravlja delo, ki ga sicer ne štejejo med tako imenovane »velike gradbene podvige«, zaradi česar se ga tudi mnoga večja gradbena podjetja izogibajo — je nujno potrebno in brez njega bi si težko zamislili marsikatero rekonstrukcijo industrijskih in drugih objektov. Ta specifična dejavnost, za katero se je bežigradsko gradbeno podjetje specializiralo, so preureditve, dozidave, popravila in sploh adaptacije industrijskih in stanovanjskih objektov. Okrog 200 zaposlenih delavcev — večinoma kvalificiranih in visokokvalificiranih — dela na najrazličnejših gradbiščih po vsej Sloveniji, predvsem pa seveda na območju našega glavnega mesta. Če povemo, da je podjetje angažirano v času enega leta na 100 in več gradbiščih, potem vidimo, da je njegova dejavnost izredno pestra in široka. Z adaptacijami objektov se ukvarjajo tri ekonomske enote, medtem ko se četrta uveljavlja tudi z manjšimi novogradnjami.

Sedanjo fiziognomijo — za to pa so značilni velika izkoriščenost kapacitet in delavcev, visoka opremljenost z me-

hanizacijo, visoka realizacija na zaposlenega... je dobilo podjetje pravzaprav šele leta 1960. Ustanovljeno je bilo namreč kmalu po osvoboditvi kot remontno podjetje. Od leta 1960 do danes je podjetje za petkrat povečalo realizacijo, ki bo znašala v letošnjem letu, kot računajo, okrog 700 milijonov dinarjev.

Danes je GRADBENO PODJETJE BEŽIGRAD nedvomno dobro akumulativno podjetje. Razvija se v skladu s potrebami investitorjev in trga in si prizadeva nadalje izboljševati kakovost svojih storitev. To mu omogoča tudi dobra opremljenost z mehanizacijo, ki so je samo letos nabavili v vrednosti 30 milijonov. Izredno pomembno pa je tudi to, da posvečajo v podjetju veliko skrb družbenemu standardu zaposlenih in strokovnemu usposabljanju kadrov. Podjetje ima samski in počitniški dom, vsem delavcem je preskrbelo stanovanja — kadre pa štipendira na srednji tehnični šoli, v zimskem času prireja tečaje za kvalifikacijo, kadre pa pošilja tudi na specializacijo v gradbeni šolski center.

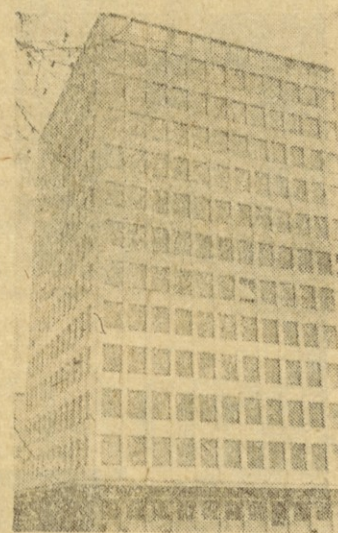
Predvsem stavbeno steklarstvo

OBRTNO GRADBENO PODJETJE »KRISTAL« je pravzaprav staro podjetje, saj je bilo ustanovljeno že leta 1947. Kot manjše obrtno podjetje, ki je zaposlovalo le nekaj delavcev, se je dolgo ukvarjalo z ozko steklarsko dejavnostjo, to je, izdelavo ogledal in brušenjem stekla. Možnosti večjega razvoja so bile sila skromne, saj je podjetje poslovalo v starih in majhnih prostorih in zato možnosti razširitve dejavnosti ni imelo. Torej, v skromnih možnostih, skromnejša dejavnost.

Vendar leta 1960 je podjetje doživelo svoj življenjski preobrat. Iz majhnega podjetja se je rodilo večje. Novi delovni pogoji (pridobitev novih prostorov ob Vilharjevi ulici), boljša organizacija dela, večje število zaposlenih, vse to je imelo za posledico, da je kolektiv leta 1960 (35 zaposlenih) ustvaril 50 milijonov prometa, kar pomeni več kot 100% povečanje v primerjavi s prometom iz leta 1958. Toda prizadevanja celotnega kolektiva se ob prvih uspehih niso ustavila. Iz leta v leto so dosegali boljše uspehe, saj so na primer leta 1962 dosegli že 200 milijonov, naslednje leto 261 in letos v desetih mesecih 208 milijonov dinarjev prometa. Skratka bruto dohodek iz leta 1960 so povečali za več kot 400 odstotkov, medtem ko so število zaposlenih povečali od 35 delavcev v letu 1961 na 68 letos.

Čprav je podjetje ob prizadevanju celotnega kolektiva, zlasti v zadnjih letih, doseglo zavidljive rezultate, s tem ni rečeno, da se danes ne bori s težavami, ki povečujejo stroške poslovanja podjetja. Dejavnost podjetja je namreč precej razdrobljena, saj imajo poleg delovnih prostorov ob Vilharjevi cesti še dva obrata, oziroma obratne delavnice v Matjaževi ulici in na Starém trgu in na Jesenicah. Jasno je torej, da taki delovni pogoji predstavljajo za podjetje veliko breme, saj so stroški večji, medtem ko za razdrobljeno dejavnost potrebujejo tudi večje število zaposlenih.

Glede na sedanje delovne pogoje, zlasti pričakujejo, da bodo v perspektivnem obdobju do leta 1970 uspeli povečati delovne prostore ob Vilharjevi cesti in tako združiti podjetje v eno celoto, z boljšimi delovnimi pogoji in boljšo organizacijo dela, ki bo nedvomno vplivala na zmanjšanje stroškov podjetja. Kolikor bodo uspeli realizirati postavljene načrte, pričakujejo tudi povečanje bruto dohodka za okrog 100%, medtem ko bodo po sedanjih računih znižali stroške poslovanja za 20%, delovno silo pa povečali le za okrog 10%.

»Kristal« je solidno opravil za steklitev novega poslopja PTT skupnosti v Ljubljani

Nedvomno torej lahko zapišemo, da je podjetje v zadnjih letih vidno napredovalo, morda bi bili tudi uspehi letos še večji, kolikor bi podjetje ne

imelo težave z nabavo surovin — industrijskega stekla. Steklo namreč nabavljajo v Industriji stekla Pančevo, ki prav letos nima zadostnih količin stekla na razpolago in je zato letošnje leto glede nabave surovin najbolj kritično. Računajo sicer na izboljšanje položaja s pričetkom obratovanja tovarne stekla v Novem mestu, kar pomeni, da bo treba do prihodnjega leta počakati in prebroditi še marsikatero težavo, ki jo povzroča pomanjkanje industrijskega stekla za podjetje.

Za posamezne naročnike

Sprva obrtno podjetje, namenjeno predvsem individualnim naročnikom, postaja POHISTVENO MIZARSTVO CRNUČE vse bolj izrazit in pomemben kooperant industrije »Energoinvest« Crnuče. Pri tem pa venderle ne zanemarija potreb široke potrošnje. Z zadovoljevanjem individualnih naročil podjetje do popolnosti izkorišča svoje strojne zmogljivosti, obenem pa uveljavlja strokovne usposobljenosti 7-članskega delovnega kolektiva, med katerim je 6 pomočnikov. Kolektiv ustvarja letno 10 milijonov realizacije.

Novost v pečarski industriji

Zgolj uslužnostna dejavnost s proizvodnjo samotnih izdelkov kot izolacijskega materiala, pečnic po naročilu, številnih elementov za izgradnjo raznovrstnih peči, montaže in remontov — ni več edini delovni program OBRTNEGA PEČARSKEGA PODJETJA »KAMIN« V LJUBLJANI. Ta delovni program namreč podjetje dopolnjuje s predvidevano novo proizvodnjo večjega obsega: s proizvodnjo steklenega mozaika: s emajlno prevleko poljubnih barv. Začetek je tui Vse raziskave za uspešnost te proizvodnje — od kemije do utrjevanja normativov JUS — so že opravljene in predstavljajo soliden temelj za organizacijo količinsko interesane proizvodnje obloženih elementov. Doslej smo takšen mozaik uvažali, odslej pa že beleži proizvodnja v podjetju »Kamin« 500 kv. metrov takšnega mozaika. Po prestanem preizkusu so dane vse osnove, da podjetje brez kakršnih večjih investicij v kratkem času to proizvodnjo še za trikrat poveča. To realno predvidevanje seznanja z 212 milijoni dinarji realizacije, ki jo bo 78-članski delovni kolektiv že lahko

dosegel leta 1970. Stevilka je toliko bolj presenetljiva ob podatkih, da je leta 1953 ustanovljeno podjetje doseglo v realizaciji komaj nekaj milijonov, leta 1956 okoli 16, leta 1960 nekaj nad 62, lani že 150, a letos bo dosegel »Kamin« 165 milijonov realizacije.

Ob pomembnosti te proizvodnje pa podjetje nikakor ne zanemarija svoje uslužnostne dejavnosti, ki mu še zmerom predstavlja 60 odstotkov proizvodnih nalog. Tem potrebam ustrezajo trije obrati za izdelavo pečnic — Ljubljana, Mengeš in Kranj ter obrat za samotne izdelke in izolacijo v Ljubljani. Pomen njegove dejavnosti še podčrtuje povpraševanje, ki ni omejeno samo na potrebe ljubljanskega okraja, pač pa tudi sosednih okrajev ter nekaterih komun — Pula, Umag — v bližnji republikli.

Uvajanje proizvodnje mozaika potemtakem ne bo okrnilo klasično pečarsko dejavnost podjetja, ampak nasprotno, z novimi obloženimi elementi ustvarja možnost sodobnejše tovrstne obrtniške proizvodnje.

NAJMOČNEJŠE TRGOVSKO PODJETJE V OBČINI

Decembra je poteklo 20 let, odkar je bilo ustanovljeno TRGOVSKO UVOZNO IN IZVOZNO PODJETJE »ELEKTROTEHNA«. Čeprav morda skromnejša začetna dejavnost, saj se je le-ta omejevala predvsem na distribucijo elektrotehničnih blaga za potrebe industrije ter državnih uradov in ustanov, je z razvojem domače elektroindustrije začela tudi trgovska dejavnost podjetja. Leto 1952 predstavlja torej prelomnico v poslovanju podjetja, ki je v tem letu močno razširilo trgovsko dejavnost z električnim materialom ne samo kot distribucijsko podjetje, temveč kot podjetje, ki je pričelo streeči potrošnike z vsem materialom, ki ga potrebuje potrošnik vsak dan.

Skratka, z rastjo domače industrije je raslo tudi podjetje »Elektrotehna«. Vendar ne samo domača industrija, tudi uvozno-izvozna trgovinska registracija podjetja je kaj kmalu doprinesla svoj delež k nenehnemu večanju prometa. V ilustracijo naj samo zapišemo, da je kolektiv ob ustanovitvi leta 1945 ustvaril 45 milijonov dinarjev prometa, letos pa bodo dosegli 27 milijard, kar bo za 50 % več, kot so dosegli v preteklem letu. Nedvomno je k letošnjim uspehom največ prispevala večja in boljša proizvodnja domače elektroindustrije, dalje pomembnejša razširitev zunanje-trgovinskega sektorja v podjetju ter končno dobro organizirana detajlistična mreža. Veliko pozornosti namreč posvečajo v podjetju prav razširitvi detajlistične mreže, saj imajo danes 5 trgovin v Ljubljani, po eno pa v Murski Soboti, Celju, Kranju in Novem mestu. Računajo, da bo letos skupni promet detajlistične mreže znašal preko 3 milijarde dinarjev. Četudi je maloprodajna mreža že sedaj dobro razvita, perspektivni načrt podjetja predvideva še nadaljnje širjenje trgovskega omrežja z namenom — blago čimbolj približati potrošniku.

Vendar, čeprav je uvozna dejavnost v podjetju zelo močna, je izvoz še dokaj šibak. To pa seveda ni čudno, če upoštevamo, da so z izvozom električnega materiala pričeli šele lani. Ne glede na težave, ki spremljajo delo v izvoznem sektorju, kjer predstavlja veliko oviro za doseganje boljših izvoznih zaključkov močna konkurenca na zunanjem trgu, bo kolektiv letos na tem področju zabeležil dobre poslovne rezultate — okrog 500.000 dolarjev deviznega priliva. Največ so doslej izvozili Zmajevih baterij, infra peči, grelnih plošč za štedilnike itd. »Težko se je uveljaviti na zunanjem trgu,« pravijo v podjetju, »to da v vztrajnim delom bomo dosegli tudi večji izvoz in se tako uveljavili ne samo na domačem, temveč tudi na tujem trgu. To je naša perspektiva.«

Skladno z razvojem trgovine pa v podjetju niso pozabili na razvoj servisne dejavnosti, ker menijo, da so dolžni potrošniku nuditi tudi servisne storitve za vse tiste električne naprave, ki jih trgovina prodaja. Skratka, skladno z rastjo trgovinske dejavnosti večajo tudi servisno. Letos bodo samo z dajanjem storitev dosegli okrog 120 milijonov dinarjev prometa, medtem ko so lani dosegli realizacijo 70 milijonov din.

Bržkone ni treba posebej dokazovati, da na družbeni standard delavcev niso pozabili, pa čeprav sredstev za te namene niso imeli dovolj. Da jim je sredstev za večanje družbenega standarda primanjkovalo, je povsem razumljivo, saj so vsa razpoložljiva sredstva vlagali preventivno v gradnjo novih skladiščnih prostorov (imajo najmodernejša skladišča v državi — Javna skladišča).

SPOMINKI TER JAJO KVALITETO

V naglem razvoju turističnega gospodarstva ima nedvomno pomembno mesto obrtno državno podjetje »Dekor-le« v Ljubljani. S svojimi okrasnimi izdelki z ročno slikanimi in vžganimi narodnopisnimi motivi vzbujajo pozornost med domačo, zlasti pa med tujo potrošnjo. Njegova ponudba je usmerjena v letoviška in turistična središča. Podjetje posredno omogoča dotok deviz, saj je njegovo blago mikavna kolekcija spominkov za tuje turiste. Razmišljanje vredno je le dejstvo, da ponudbo kvalitetnih spominkov s podpisom »Dekor-le« naša trgovina še premalo upošteva ter se v mnogih primerih zadovoljuje s kičem ali s kvalitetno manj vrednim uvoženim spominkarskim balastom.

ter v gradnjo novih trgovskih lokalov. Glede na razmere je bilo torej vprašanje družbenega standarda pomaknjeno v ozadje, vendar zavestno in s trdnim namenom, da v družbeni standard (stanovanjsko izgradnjo) v prihodnjih letih kolektiv nameni znatno večja sredstva.

TAPETDEKOR - iskan pomožni činitelj v notranji opremitvi objektov

Iz petih delavcev, kolikor jih je zaposloval ob ustanovitvi leta 1947, se je »TAPETDEKOR« kmalu razvil v večje obrtno podjetje. Že leta 1952 je odprl trgovsko poslovalnico na Miklošičevi cesti v Ljubljani — za prodajo svojih izdelkov in tapetniških potrebščin. S kvaliteto izdelkov, ki jih je prodajal v tej poslovalnici, si je pridobil »Tapetdekor« ugled po vsej deželi, vendar pa mu je bila l. 1960 odvzeta, s čimer je žal delno izgubil stik predvsem s podeželskimi potrošniki, ker je bila sama delavnica precej oddaljena od mestnega središča. Sploh pa je podjetje ves čas od ustanovitve dalje poslovalo v starih, tesnih, neprimernih prostorih, zlasti lani in v prvi polovici letošnjega leta, ko jih je moralo zaradi rušenja še bolj utesniti. Vendar pa je podjetje po vsestranskih prizadevanjih uspelo s pomočjo lastnih sredstev in posojilom bežigradske komune rešiti vprašanje

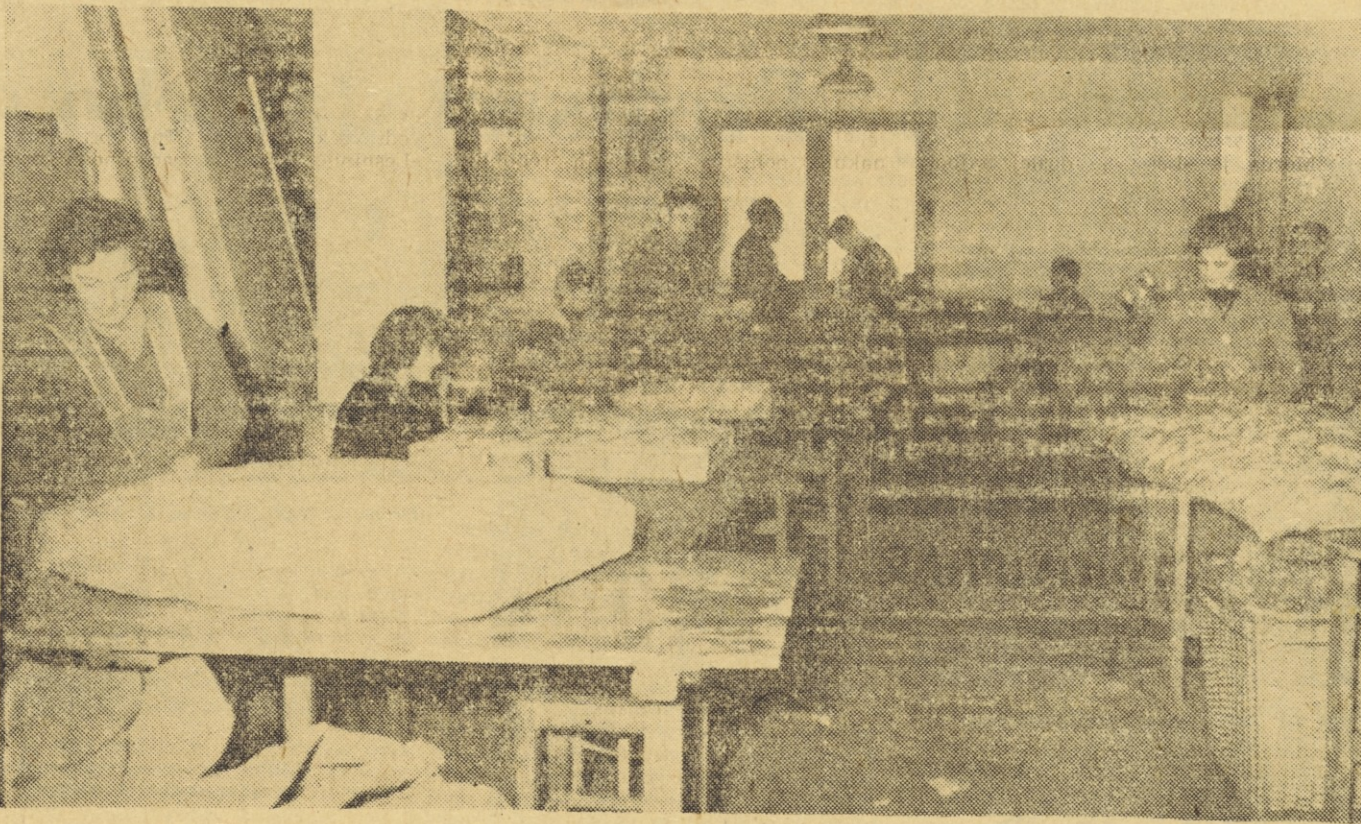
novih prostorov na Parmovi cesti, kamor se je v začetku letošnjega oktobra tudi preselilo. S tem je lahko »Tapetdekor« povečal svoje proizvodne zmogljivosti in plasiral na trg še več svojih izdelkov in storitev. To dokazuje že tudi letošnja realizacija, ki bo znašala približno 150 milijonov dinarjev nasproti povečanju 75 milijonov dinarjev v preteklih letih. V novih prostorih so boljši delovni pogoji in je možna tudi boljša organizacija dela — dasiravno predvidevajo, da bi utegnili spriči nadaljnje razširitve proizvodnega programa postati tudi ti prostori nekoč pretesni.

S čim se ukvarja »Tapetdekor« oziroma katere smotre si je zadal v razvijanju svoje dejavnosti?

Že kmalu po ustanovitvi je poleg izdelovanja tapetniških izdelkov opravljel dekoracijske storitve zasebnim strankam, državnim ustanovam in

podjetjem. V tej stroki se je »Tapetdekor« usposobil in razvil v enega največjih podjetij v Ljubljani, saj dekorira nove objekte, denimo šole, hotele, upravne prostore in podobno ne samo v Sloveniji, ampak tudi v drugih republikah. Dalje, posameznim strankam, hotelom, bolnicam itd. opremlja »Tapetdekor« prostore s karnisami in zavesami, v novih prostorih pa nudi vse vrste tapetniških izdelkov in storitev različnim potrošnikom, sprejema v popravilo ali predelavo iz prinesenega materiala — tudi na potrošniške črke. Razen tega oskrbuje s svojimi izdelki tudi podeželska trgovska podjetja, kjer lahko zahtevajo potrošniki njegove izdelke.

»Tapetdekor« je podjetje, ki se prilagaja potrebam trga. V zadnjem času razvija zlasti montažo in izdelavo zaves in karnis — organiziran je tudi poseben oddelek za dekoracije.

V tapetniški delavnici

Ostali bodo specializirano podjetje

Letos je preteklo deset let, odkar je bilo ustanovljeno SPECIALIZIRANO TRGOVSKO PODJETJE Z GRAD-BENIM MATERIALOM »GRAMEKS«, in sicer leta 1954. V času ustanovitve je bilo podjetje edino tovrstno podjetje v Ljubljani in bližnji okolici. S prodajo gradbenega materiala so se pečala le posamezna trgovska podjetja in še ta bolj kot detajlisti in ne grosisti.

Čeprav začetna dejavnost ni obsegala širšega asortimana, v glavnem le cement in opeko, apno, so asortiman gradbenega materiala v nekaj letih močno razširili. Zlasti so dejavnost razširili v zadnjih letih, ko so pričeli s prodajo izolacijskega materiala, standardiziranih gradbenih elementov (okna, vrata, itd.), montažnega materiala (cementnih blokov — stramit, obložnih sten), vseh vrst kemičnih obložnih in podnih plošč ter prav v zadnjem času s prodajo lahkega gradbenega materiala iz siporeksa. Sila močan prodajni artikel pa predstavljajo za podjetje salonitne kritine in salonitne kanalizacijske in vodovodne cevi in končno nič manj plastične mase, ki jih uporabljajo v gradbeništvu: kritine za strehe, podoliti in drug gradbeni material iz plastičnih mas.

Skratka, čeprav podjetje več let po ustanovitvi ni bistveno večalo niti prodajnega asortimana, niti prometa, je v zadnjih nekaj letih napravilo vidnejši korak naprej, tako v organizaciji kot gospodarskemu uspehu. Vendar kot vedo povedati v kolektivu, se ne mislijo še ustaviti. Čeprav je trden namen podjetja, ostati specializirano trgovsko podjetje, želijo doseči tak razvoj in tako organizacijo, na temelju katere bodo lahko najkvalitetnejše in najhitreje oskrbovali gradbeno podjetja s potrebnim materialom. Zaradi tega je kolektiv v programu razvoja podjetja predvidel tudi potrebo po širitvi maloprodajne mreže. Eno od takih (poleg prodajnih prostorov v Kurilniški ulici) že imajo, in sicer na Lavrici, ki je pričela poslovati lani. Dosedanja praksa je pokazala da je tak način prodaje sila koristen, ne samo za podjetje, temveč tudi za potrošnika (izven mestnega področja), ker mu je nabava gradbenega materiala dostopnejša. Računajo, da bodo take prodajalne odprli tudi na Viču in na Ježici, seveda, če bodo dobili za to odzovarjajoče prostore. Gradbeni material pač zahteva večje in pa seveda pokrite skladiščne prostore. Prav zaradi specifičnih pogojev

skladiščenja gradbenega materiala, perspektivni načrt podjetja predvideva v prvi vrsti gradnjo skladiščnih prostorov (lahke gradbene konstrukcije) v Kurilniški ulici, kjer za tako gradnjo obstajajo pogoji, dalje uvrstitev maloprodajne mreže in končno gradnjo poslovne stavbe z večjim izloženim prostorom, kjer bi razstavljali vse novejša dosežke iz področja gradbenega materiala.

Ko že torej govorimo o perspektivnih načrtih kolektiva, potem naj še dodamo, da nameravajo že prihodnje leto vključiti v prodajo nov asortiman, skratka, pričeli bodo s prodajo weekend hiše, montažnih garaž in stanovanjskih hiš oziroma vseh elementov za izgradnjo omenjenih objektov.

Čeprav ni mogoče zanikati velikega prizadevanja kolektiva za doseganje dobrih poslovnih rezultatov, tudi ni mogoče odrekati skrbi, ki jo posvečajo izobraževanju kadrov in družbenemu standardu delavcev, kajti dobro se zavedajo, da brez vzporednega reševanja kadrovskega vprašanja in družbenega problema, ne morejo pričakovati večjih poslovnih rezultatov.

IZ MAJHNEGA - VELIKO OBRATNO PODJETJE

Z dograditvijo novih poslovnih prostorov v letu 1960 je KOVINSKO PODJETJE »IMKO« doživelo preporod v svoji dejavnosti. Iz malega podjetja, ki je bilo ustanovljeno leta 1948, s šestimi delavci, je nastalo veliko obrtno podjetje, ki danes zaposluje že nekaj več kot 100 delavcev, medtem ko so doseženi bruto dohodek v letu 1961 letos povečali že za več kot 100 %.

Čeprav je torej kolektiv podjetja začel v sila skromnih delovnih pogojih, so s požrtvovalnim delom v času svojega obstoja dosegli zavidljive rezultate. Zgradili so nove delovne prostore in to predvsem z lastnimi sredstvi, zboljšali so proces dela in razširili svojo dejavnost iz male ključavničarske obrti na izdelovanje gradbeno-kovinske opreme. Obseg svoje dejavnosti so namreč silovito razširili, saj danes kooperirajo z industrijskimi podjetji v tolikšni meri, da 70 % kapacitet izkoriščajo v kooperacijske namene. V naslednjih letih nameravajo kooperacijske posle še razširiti, zlasti pa nameravajo povečati proizvodnjo nekaterih kovinskih gradbenih elementov, in sicer tistih, ki jih gradbeništvo najbolj potrebuje. Toda, čeprav nameravajo proizvodnjo povečati, je kolektiv sklenil še nadalje ostati obrtno podjetje, kajti izdelava nekaterih kovinsko gradbenih elementov, je še vedno precej odvisna od ročnega dela.

Ker je torej podjetje obrtnega značaja, potrebuje tudi določeno število kvalificiranih obrtnih delavcev. Vendar, ker le-teh primanjkuje, si pomagajo z dopolnilnim izobraževanjem in pridobivanjem kvalifikacije s prakso in za to potrebnim šolanjem. Skratka, ker kadrov od zunaj ni dovolj, si pomagajo z izobraževanjem lastnih delavcev. Toda kadrovske vprašanje s tem še ni rešeno. Precej delavcev (okrog 80 %) se namreč vozi v službo iz bližnje in daljne okolice. Prav zaradi tega posvečajo precej pozornosti tudi družbenemu standardu oziroma stanovanjskemu vprašanju, saj se zavedajo, da je od uspešnega reševanja stanovanjskega problema odvisna tudi stalnost in pridobivanje kadrov, od katerih je v veliki meri odvisen poslovni uspeh podjetja.

LIK je uspešno razvil vse dejavnosti na področju ekonomske propagande

Kmalu bo preteklo 10 let, odkar se je majhna skupina ljudi odločila, da bo začela z organizirano in vsestransko aktivnostjo na področju ekonomske propagande in publicistike. In v sorazmerno kratkem času se je to podjetje — »LIK« tudi uspešno uveljavilo med takrat že renomiranimi tovrstnimi organizacijami. Prvi koraki so bili sicer težavni. Kljub bogatemu programu, dobri volji in veliko iniciativ je podjetje celih pet let, to je do leta 1959, ostalo majhna delavnica, ki ni imela niti najpotrebnejših osnovnih in obratnih sredstev. Leta 1960 pa je »Liku« le uspelo prebiti se na trg v večjem obsegu. Iz majhne obrtne delavnice je zrastle podjetje s širokim delovnim programom, ki danes na področju propagandne dejavnosti tudi nekaj pomeni.

Danes ima »LIK«, lahko rečemo, ugodne pogoje za delo. Ima svojo lastno poslovno zgradbo z več kot 1000 kv. metrov delovne površine. To mu omogoča širitev obstoječih in uvajanje novih služb. Ze letos bo imel v svojem poslovnem skladu 60 milijonov, leta 1970, po perspektivnem programu — pa že 170 milijonov dinarjev lastnih sredstev!

Podjetje »LIK« se je od vsega začetka ukvarjalo predvsem z grafično obdelavo in idejnimi rešitvami za tisk — to je s prospekti, etiketami, plakati in podobnim. Zgodaj pa se je začelo uveljavljati tudi kot izvajalec na manjših razstavah in pri urejanju izložb. V zadnjih letih pa se je v podjetju še najmočnejše razvila sejemška služba, zlasti potem, ko so ustanovili lastne delavnice, to so mizarska, ključavničarska, slikarska, elektro, dekoraterska in še neke druge z vsemi potrebnimi orodji in stroji. Končno so v »Liku« postopoma razvijali in krepili tudi tiskarsko dejavnost, leta 1963 pa uvedli tudi lastno foto službo. Vsa ta prizadevanja so podjetju omogočila, da je danes sposobno zadovoljiti skoraj vse potrebe svojih naročnikov — od propagandnega programa pa do realizacije.

● »LESNINA« LJUBLJANA

VODEČE MESTO V JUGOSLAVIJI

V trgovino s pohištvom ne zahajamo pogostokrat, kot denimo v špecerijo. Toda nekajkrat v življenju prav gotovo in takrat lahko dodobra ocenimo vrednost in pomen take trgovine. Pravijo, da je poslovanje trgovine uspešno samo takrat, če zadovoljuje proizvajalca, trgovino in kupca. Koliko se je temu načelu približala trgovina s pohištvom na drobno in debelo »LESNINA« IZ LJUBLJANE, pa lahko ugotovimo iz 15-letnega dela, prizadevanj in uspehov tega kolektiva, ki je po sprostitvi trgovine v letu 1950, razpredel svoje poslovavnice po Jugoslaviji, po dolgem in počez.

Zdaj ima »Lesnina« svoje poslovalnice v 25 jugoslovanskih mestih s 54 poslovnimi enotami, od tega pa 32 prodajaln, 15 skladišč in 7 predstavništev.

Od poslednje obletnice obstoja, ki so jo v »Lesnini« slavili leta 1959, to je 10-letnice, do letos, so povečali promet na notranjem trgu za 60, izvoz pa za 100 %. Čeprav je »Lesnina« sicer registrirana kot trgovsko podjetje na veliko s pravico prodaje na drobno, pa je njena osnovna dejavnost vendarle prodaja na drobno prek svojih detajlističnih poslovnih enot, medtem ko razvijajo groistično dejavnost predvsem zategadelj, da bi zagotovili proizvajalcem čim večja serijska naročila, potrošnikom pa povečane količine pestre izbire.

S takimi težnjami se je »Lesnina« močno približala pojmu »uspešne trgovine« in je lani na primer vse svoje zaključke izpolnila s 100 %, s čimer si je ustvarila pri proizvajalcih sloves solidnega partnerja, pri kupcih pa skrbnega posrednika.

Ker nastopa »Lesnina« do proizvajalcev in trgovine na debelo kot grozist, nasproti večjim in manjšim potrošnikom pa kot detajlist, se potemtaka na način trgovanja ujema tudi z načeli socialistične trgovine in gospodarstva. Kajpak pa se struktura prodajnega blaga in način prodaje nenehno spreminjata. Hitro večanje proizvodnje terja ustrezen ritem gradnje stanovanj, ta pa boljši in pestrejši izbor stanovanjske opreme. Zategadelj skuša »Lesnina«, če hoče nenehno povečevati svoje založbe, pridobiti večje površine novih skladišč, nove prodajne prostore in doseči raven kulturne in strokovne postrežbe. Čeprav take potrebe močno prebijejo resnične zmogljivosti, pa so dobršen del svojih teženj vendarle uresničili. Mimo osnovne dejavnosti, se pravi oskrbe potrošnika s pohištvom, je »Lesnina« uspela ustanoviti servis za pomoč potrošnikom pri nakupu; potrošnika uvaža k nakupu sodobnega pohištva, kakršnega terjajo nova stanovanja, za kar skrbi propagandna služba prek stalnih razstav s katalogi in drugimi publikacijami. Službe »Lesnina« s priznanimi arhitekti imajo tudi nenehne stike z zavodi za stanovanjsko izgradnjo, z raznimi sveti in ustanovami, ki imajo opraviti z dejavnostjo na relaciji stanovanje — stanovanjska oprema.

»Lesnina« je že pred petimi leti uvedla garancije za svoje pohištvo; tega razvažajo po domovih, razen tega na imajo v večjih poslovnih enotah posebne strokovne skupine ljudi za montažo in popravilo pohištva. Uvedli so službo za posamične strokovne nasvete kup-

Veleblagovnica »Lesnina« in hkrati tudi sedež podjetja

cem, z uglednimi arhitekti pa so razvili celo lastne modele.

Morda je »Lesnina« doslej najbolj zanemarjala skrb za povečanje prodajnih zmogljivosti in za estetsko oziroma funkcionalno urejenost prodajnih prostorov. Toda gradnja blagovne hiše v Ljubljani, sodobno opremljene trgovine v Osijeku in Kopru, so že zametki načrtnega urejanja poslovnih prostorov »Lesnina«.

PRETRGANA TRADICIJA

Spričo resnice, da slovenska pohištvena industrija že zdavnaj ne zadošča povpraševanju (upoštevajoč njene izvozne obveznosti), hkrati pa tudi zavo-

ljo spremenjene strukture potrošnikov, je »Lesnina« v zadnjem času povečala nakupe pohištva iz ostalih republik. Medtem ko so še pred dvema letoma zalagali »Lesnino« s pohištvom v glavnem slovenski proizvajalci, pa dobiva »Lesnina« zdaj že približno 25 % pohištva iz drugih republik, zlasti iz Srbije, ki ima skoraj dvakrat večje proizvodne zmogljivosti od Slovenije. S tem je »Lesnina« prerasla meje naše republike in postaja zmeraj bolj jugoslovansko podjetje.

Cemu usmeritev na jug? Pohištveni proizvodi, denimo iz Kraljeva, Sviljanca, Sente, ustrezajo po okusu in kakovosti slovenskemu kupecu, preslišati pa

ne kaže tudi ugotovitve, da so ti proizvodi večkrat cenejši. Tako pravijo pri »Lesnini«. Takšni so pač osnovni principi trgovine, čeprav bržčas domačim proizvajalcem niso najbolj po volji.

PRED SMELIMI NAČRTI

Če smo doslej vsaj skopo spoznali vodilno trgovsko hišo s pohištvom v Jugoslaviji, ne bo napak, če prek obsežnih planov pogledamo še v bližnjo prihodnost. Med prve pogoje za bližnji razvoj podjetja uvrščajo intenzivno pospeševanje gradnje novega poslovnega objekta. Z njim računajo pridobiti 566 kvadratnih metrov novih prodajnih površin ter približno 1500 kvadratnih

metrov novih upravnih prostorov. Bržkone se bodo odločili za postopno gradnjo tako, da bi večji trakt s 60 % vseh površin dogradili do jeseni leta 1966, nadgradnjo pa v prihodnjih dveh letih. Že po končani prvi stopnji gradnje bi sprostili blagovno hišo na Titovi cesti v celoti in jo preuredili v sodoben salon pohištva.

Do konca leta 1965 bo urejena nova trgovina v Mariboru s približno 1000 kvadratnimi metri novih površin, hkrati pa še toliko kvadratnimi metri odprtega skladišča za polfinalne izdelke in les. Novi prodajni prostori se obetajo »Lesnini« tudi v Sarajevu (500 kvadratnih metrov), novi uradi in skladišče pa v Beogradu (600 kvadratnih metrov) in bo potemtaka »Lesnina« v prvih dveh letih povečala svoje prodajne površine za okrog 3000 kvadratnih metrov ter za 1000 kvadratnih metrov skladišča. V Ljubljani predvideva »Lesnina« odpreti tudi novo skladišče za polfinalne izdelke, kajti zdajšnjo lokacijo so določili za novo gradnjo.

Mimo doslej omenjenih novih predvidenih površin pa bo »Lesnina« nenehno povečevala tudi prodajne površine na novih prodajnih področjih in računajo, da bodo do konca leta 1970 že lahko zabeležili: 30.000 kvadratnih metrov prodajnih površin v primerjavi z letom 1964, ko jih imajo približno 18.000.

Z ustanavljanjem novih služb na sedežu podjetja bodo izpopolnjevali izbiro tržnega blaga tako, da bo postala »Lesnina« podjetje, ki bo oskrbovalo proizvodnjo z vsemi surovinami in polizdelki, hkrati pa bo nudila potrošni-

kom, zlasti tistim okrog večjih poslovnih enot, ugodnost, da bodo lahko opremljali stanovanja z vsem, kar sodi v sodobno urejeno stanovanje. Tak cilj bo »Lesnina« dosegla z razširjeno kooperacijo s sorodnimi podjetji ter z razširjeno registracijo tržnega blaga. Tem prizadevanjem ustrezno bodo ustanovili še razne strokovne službe (na sedežu podjetja in pri večjih poslovalnicah), ki bodo pripravljale bodočim stanovalcem načrte za vso stanovanjsko opremo, s čimer jim bomo pomagali do najustrežnejših odločitev.

»Železopromet« obrtno nabavno prodajna zadruga

Ta zadruga, s sedežem v Ljubljani Podmilščakova 18, je bila ustanovljena pred 27 leti po iniciativi samostojnih obrtnikov — ključavničarjev kot »Gospodarska zadruga ključavničarskih mojstrov z. o. j.«, katera se je pozneje preimenovala v Obrtno nabavno prodajno zadrugo »ŽELEZO-PROMET«. S to zadrugo so se mali kovinski obrtniki združili v močno gospodarsko organizacijo.

Pred to združitvijo so bili posamezni obrtniki povsem odvisni od močno stoječih gradbenikov, večjih trgovcev in drugih finančnikov. Niso mogli prevzemati kakih večjih del in uslug, ker so bili kot posamezniki finančno prešibki. V zadrugi pa so postali bolj samozavestni, neodvisni — samostojni.

Ob okupaciji naše domovine je upravni odbor sklenil, da zadruga v tem času počiva s svojim delovanjem. Po osvoboditvi se je zadruga s svojimi člani ponovno intenzivno vključila v obnovo naše porušene domovine. Uspešno in vestno je izpolnjevala petletne planske naloge s svojimi storitvami in izdelki, po katerih je bila velika potreba.

Sedaj nudi zadruga uspešno pomoč svojim članom pri nabavi materiala, raznega orodja in strojev. Prevzema večja storitvena gradbena in individualna dela, katera razdeli med člane. Vodi kontrolo nad kvaliteto in izvedbo teh del. Daje tehnično pomoč in nasvete ter skrbi za strokovni dvig članstva.

Zadruga izdeluje tudi razne drobne izdelke za široko potrošnjo, kateri za našo industrijo zaradi rentabilnosti niso interesentni. S svojimi člani sodeluje tudi v kooperaciji z industrijskimi podjetji.

Pri vseh tej navedeni dejavnosti pa zadruga po potrebi kreditira članom pri nabavi materiala v obsegu njene možnosti.

NAGEL VZPON PODJETJA »MODNA OBLAČILA«

Industrija konfekcije oblačil »Modna oblačila« se je razvila iz leta 1952 ustanovljenega obrtnega podjetja »Krojaštvo« in je ob ustanovitvi zaposlovalo le 6 oseb. Število zaposlenih se je do konca leta 1952 povečalo na 32, celotna tedanja realizacija pa je znašala vsega 3,5 milijona din.

Zdaj zaposlujejo »Modna oblačila« 920 ljudi, ki bodo v letu 1964 ustvarili že za 3,5 milijarde din bruto produkta.

V konfekcijsko dejavnost se je podjetje preusmerilo leta 1961 in zdaj obsega 4 konfekcijske obrate: v Krki, Zireh, Mokronogu in Bohinjski Bistrici.

Koncept dislociranih obratov je v občinah, kjer so ti obrati naleteli na polno razumevanje in podporo, zlasti še, ker konfekcijska dejavnost zaposluje pretežno žensko delovno silo, katere presežki so na podeželju precejšnji.

Od ustanovitve dalje je podjetje doživljalo zelo nagel razvoj, saj je fizični obseg proizvodnje letno naraščal za okrog 20 %. Medtem ko so »Modna oblačila« sprva izdelovala pretežno cenejena oblačila, so se kmalu začela usmerjati v izdelovanje čedalje kvalitetnejših modnih oblačil s sodobno opremo, tako so zdaj po kvaliteti konfekcije med prvimi v Jugoslaviji.

Težnja po zadovoljevanju potreb potrošnikov, a zlasti težnja po uvajanju tako imenovanih vmesnih števil oziroma velikosti konfekcije, po katerih je veliko povpraševanje, za zdaj še zmerom ovira pomanjkanje velikih trgovskih organizacij, kot je npr. »Modna hiša« v Ljubljani. Modne hiše ali blagovnice namreč lahko sprejemajo zelo širok asortiment oblačil, ki omogočajo proizvodnjo tudi vmesnih števil, za katero sicer ni nobenih tehničnih ovir, razen pomanjkanja ustreznega prodajnega prostora.

Zato podjetje »Modna oblačila« podpira težnje »Modne hiše« kot prodajne-

ga servisa proizvajalcev konfekcije, da bi širom po državi razprostrla svojo trgovsko mrežo oziroma ustanovljala blagovnice, ki bi lahko sprejemale ne le asortiment, obsegajoč ne le običajnih 7 števil oziroma velikosti konfekcije, marveč sortiment 21 velikosti v vsaki vrsti oblačil, kar bi po mnenju podjetja »Modna oblačila« povečalo plasma oblačilne konfekcije za najmanj 50 %, če upoštevamo, da zdaj omejene prodajne možnosti prikrajšajo za možnost konfekcijskega oblačenja vsaj polovico potrošnikov, ki ne najdejo sebi primer- nih števil.

Nadaljnja ovira za širšo uveljavitev konfekcije, za katero so sicer dani

vsii pogoji, je pomanjkanje finančnih oziroma obratnih sredstev za prodajo čim širšega asortimenta konfekcije v trgovski mreži. Neizodostna razlika v ceni, ki z njo razpolaga trgovina, te težave še povečuje.

Zaradi navedenih pomanjkljivosti trgovske mreže so se »Modna oblačila« odločila za organizacijo potujočih prodajal in je v ta namen nabavila 5 avto furgonov. To potujočo trgovino, ki se je izkazala za zelo uspešno, saj ustvarja okrog 20 % celotne realizacije podjetja, v času sezone okrepita še dva nadaljnja avto furgona.

V perspektivi namerava podjetje z vsemi specialnimi stroji opremiti zuna-

V viškem obratu »Modna oblačila«

PRILAGAJANJE VSAKDANJIM TRŽNIM RAZMERAM

Med mlajša specializirana trgovska podjetja pri nas lahko uvrstimo **Veletrgovino Astra**, saj sodi njen rojstni datum v leto 1951, njena pomembnejša uveljavitev v trgovskem omrežju pa šele v leto 1963. To leto je namreč mejnik med minulimi težavami ter med razmeroma laskavim vzpenjanjem poslovnih diagramov.

Najprej je imelo podjetje servisni značaj, pozneje je preusmerilo svojo dejavnost v specializirano prodajo usnjenega blaga, gume, kavčuka, plastičnih mas in raznega tehničnega materiala. Nedvomno pa sodijo v prva leta obstoja podjetja solidno zastavljeni razvojni programi podjetja: očitna značilnost prvega obdobja je v dejstvu, da so bila prodajna mesta na veliko razdeljena na različnih krajih, kar je povzročalo vse do leta 1957 dokajšnje težave v poslovanju. Prodajni prostor je bil omejen, omejene so bile možnosti za racionalno poslovanje ter za plasman blaga. S koncentracijo skladiščnih zmogljivosti pa so bili ustvarjeni pogoji za koncentracijo obratnih sredstev, osnovnih sredstev in predvsem transporta, kar se je kasneje — v letih 1957, 1958, 1959 — ugodno odrazilo v povečanju dohodka ter v relativnem zmanjšanju poslovnih stroškov v odnosu do ustvarjenega dohodka v prometu.

Zanimiva in hkrati karakteristična za razvoj podjetja je statistika o vrednosti gradbenih objektov, sredstev za transport in zveze ter vrednosti velikega orodja in inventarja:

Leto	Gradbeni objekti	Sredstva in zveze	Veliko orodje in inventar
1951	—	—	309.000
1956	21 milij.	6 milij.	6 milij.
1963	102 milij.	20 milij.	39 milij.

Ta skokovisot je posledica naklonjenosti potrošnikovega okusa novemu blagu iz novih materialov — iz plastičnih mas. »Astra« je namreč izpopolnila svojo ponudbo usnja in gume, tehničnega tekstila in galanterije z bogatim asortimanom različnih proizvodov iz plastičnih mas. Ti proizvodi so se močno uveljavili na domačem tržišču, hkrati pa domiselna industrija iz leta v leto bogati raznovrstnost različno namenskih proizvodov iz plastike.

Ravno uveljavljanje plastične mase kot predmeta široke potrošnje pa nas privede pred prag novega presenečenja: »Astra« je zabeležila leta 1962 okoli 4,5 milijarde v prometu, lani že okoli 9,5 milijarde, letos bo bržkone dosegla 14 milijard ter po povsem realnih predvidevanjih v naslednjem letu — letu 1965 — še za kakšnih 10 odstotkov več.

Umevno in obenem gospodarno je potemtakem prizadevanje »Astre«, da izpopolnjuje omrežje svojih poslovalnic. Novembra odprli novi blagovnici v Šiški, trgovini z gumo in plastiko na Titovi cesti št. 2 ter v trgovski lokal s premenjenimi nekdanji kavarnici Majcen, trgovinami v ulici Moše Pijada, specializirani trgovini za prodajo tehničnega materiala ter blagovnici v Kranju dodaja Astra v svojem načrtovanju novo, dvonadstropno blagovnico, ki jo bo dogradila na zdajšnji zasilni tržnici ob Titovi cesti za Bežigradom.

Skladno z razširjanjem prodajnih prostorov pa velja dober del zaskrbljenosti te trgovske hiše nujnemu povečanju skladiščnih prostorov, saj trenutno ne razpolaga z dosti več kot 7000 kvadratnimi metri. To je odločno premalo, zlasti se ob že poudarjenem povečanju različnega blaga iz plastike in seveda različne tehnike, ki že sama po sebi zavzema precej skladiščnih površin.

Ob gradnjah ter prenovitvenih delih v Ljubljani pa pripoveduje razsodnost podjetja še v prid organizacije manjših trgovskih lokalov v vseh večjih naseljih ter poslovnih enot v vseh glavnih republiških centrih.

Realizacija tega namena bo veljala milijardo dinarjev. Čas za realizacijo pa je obdobje do leta 1970. V podjetju so prepričani, da bodo z dokončno realizacijo navedenih investicij ustvarili solidne pogoje za nadaljnji razvoj podjetja. Če bodo angažirali vse subjektivne sile, bodo v bodoče na razpolago znatna denarna sredstva, ki bodo omogočala vlaganja v družbeni standard, v osnovna in v obratna sredstva. »Astra« predvideva formiranje bogate materialne osnove, kar je izvedljivo ob ustreznih dinamični, učinkoviti poslovni politiki, ob nadaljnjem izostrejevanju posluha za spreminjajoči se okus vsakdanje potrošnje, ob trdnosti posredniške funkcije med proizvodnjo ter potrošnjo.

Ob vsem pa podjetje ne zanemari bistvenega za dobro poslovanje — izbire strokovno usposobljenega kadra. Tega primanjkuje, zlasti še primanjkuje strokovno razgledanih prodajalcev, ki v specializiranih trgovinah Astre pomenijo pravzaprav neke vrste svetovalec, ljudi, ki se razumejo na kvalitete ter uporabnosti blaga, ki z nasveti lahko navdušujejo potrošnja za nekaj novega na domačem trgu. Podjetje namenja od ustvarjenega dohodka kar 1,5 odstotka za izobraževanje zaposlenih, za štipendiranje mladih trgovskih delavcev, skladiščnikov, komercialistov, računovodij... Teh potrebuje iz leta v leto več, saj je podjetje že doslej zaposlilo na novo vsako leto 20 odstotkov več delavcev v primerjavi s številom članov delovnega kolektiva. Ob tem pa gre poudariti tudi rastočo stopnjo produktivnosti, saj je podjetje ob 20-odstotnem povečanju števila zaposlenih vsako leto za približno 35 odstotkov povečalo svoj promet.

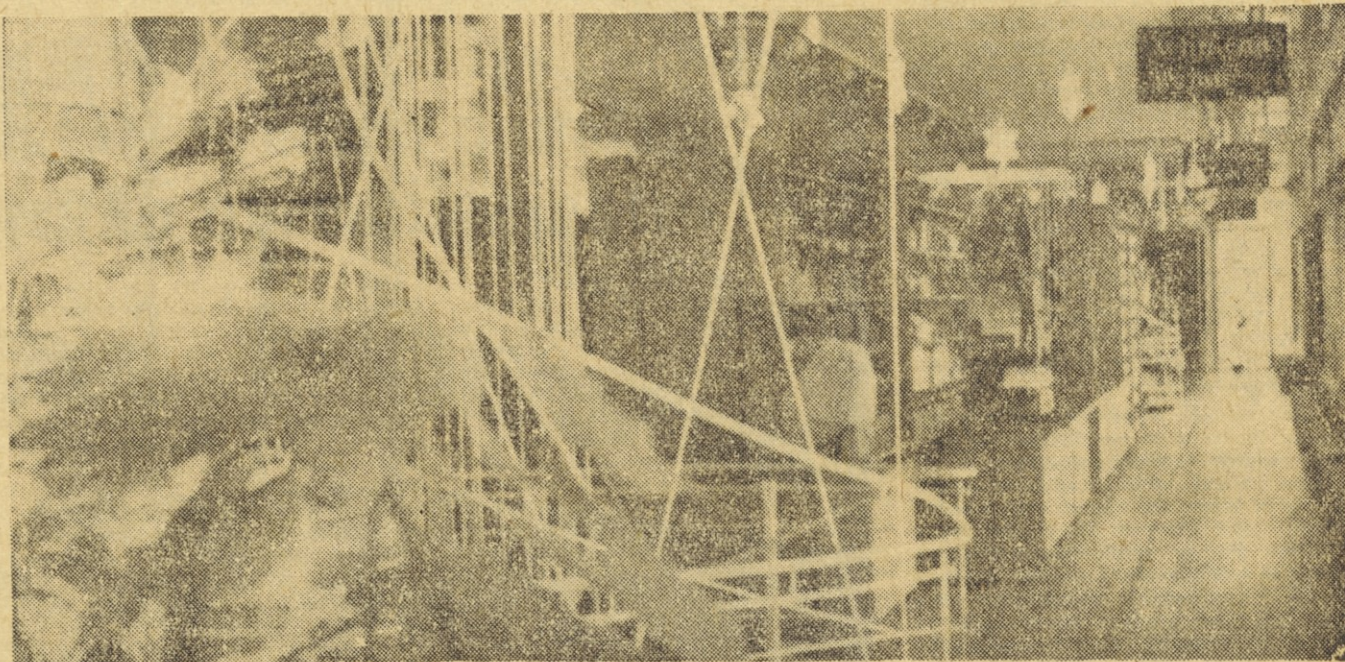
Ob analizi 13-letnega gospodarjenja Astre spoznamo bistveno spremembo strukture podjetja. S svojo ponudbo v trgovinah ter s svojimi servisi je

Astra dosegla nivo velike gospodarske organizacije. Smisel njene gospodarske dejavnosti pa ni le v zadovoljevanju individualnih potreb posameznih gospodinjstev, ampak tudi v zadovoljevanju kolektivnih potreb prebivalstva in družbene skupnosti. V tem je načelo, ki vodi kolektiv Astre v izkoriščanje optimalnih možnosti, ki jih nosi v sebi kot gospodarska organizacija z razmeroma visokimi sredstvi, s katerimi upravlja njen delovni kolektiv.

Takšno je torej bežno srečanje s specializirano trgovsko hišo, z veletrgovino Astra. Kot ponudnik posebno izbranega blaga pomeni za našo potrošnjo nepogrešljivo pridobitev, prestavlja pa tudi pomembno pridobitev za proizvodno sodobne industrije od gumarske do tovarn plastičnih mas — saj je naposled le trgovina tista, ki uveljavlja novo blago v očeh vsakdanje potrošnje.

Ena izmed poslovalnic »Astre« na Titovi cesti za Bežigradom

Nova blagovnica podjetja »Astra« v Šiški

LJUBLJANSKE MLEKARNE

Podjetje LJUBLJANSKE MLEKARNE vključujejo danes obrate Ljubljana, Brežice, Stična, Velike Lašče, Nova vas pri Rakeku, Radeče, Prevoje; 48 poslovalnic v Ljubljani, dve v Kamniku, po eno v Medvodah, na Bledu, v Domžalah, v Zagorju, v Trbovljah; skladišča v Novem mestu, v Trbovljah, na Reki, skladišče in dve prodajalni v Zagrebu, a v Ljubljani še slašničarski obrat. Skupno zaposlujejo 530 ljudi, ki se trudijo, da bi z mlekom, jogurtom, maslom, raznimi siri, mlečnim sladoledom in brezalkoholnimi pijačami zadovoljili zelo širok krog potrošnikov.

Mleko odkupujejo prek kmetijskih zadrug, ki ga zbirajo od zasebnih govedorejcev, skoraj polovico dobavljenih količin pa ga dobijo od Agrokombinata Ljubljana, Kmetijskega posestva Barje, Agrokombinata Grosuplje in KGP Kočevje. Tako pripeljejo tovarnjaki Ljubljanskih mlekarov vsako jutro v Ljubljano do 50 tisoč litrov, a v ostale obrate podjetja pet do deset pa tudi več tisoč litrov mleka. Seveda vse te količine ne gredo v neposredno potrošnjo, kajti potrošniki dobijo od teh količin približno 45 tisoč litrov pasteriziranega mleka, medtem ko ostale količine predelajo v centralnem obratu v Ljubljani in v ostalih obratih v kakovostno surovo maslo, v razne sire in v jogurt.

Zato je razumljivo, da ta največja slovenska mlekarna pošlje vsako leto med potrošnike skoraj 13 milijonov litrov pasteriziranega mleka in okrog 8 tisoč ton raznih mlečnih izdelkov, pre-

delanih v lastnih, sodobno urejenih obratih. In da bi Ljubljanske mlekarne popestrile asortiment sirov, nabavijo letno še okrog 3 tisoč ton raznih mlečnih izdelkov drugih mlekarov iz vse države in jih prodajo prek svoje prodajne mreže.

Prvi začetki sedanega podjetja segajo v prvo desetletje po osvoboditvi, ko so se začeli združevati manjši mlekarski obrati. Pod sedanjim imenom, vendar kot zavod, posluje podjetje od 1. januarja 1953, ko sta se združili podjetji Zadruga mlekarna in trgovsko podjetje Mleko Ljubljana, a kot komunalno podjetje poslujejo Ljubljanske mlekarne od 1. januarja 1958 dalje.

Eno izmed najpomembnejših dosežanj obdobja tega, razmeroma mladega podjetja, pada v leto 1956, to je v čas, ko se je preselilo iz dotrajanih higiensko in tehnično neprimernih prostorov v Maistrovi ulici v novozgrajene prostore med Vodovodno cesto in Tolstojevo ulico. Namestitve v sodobno urejenem mlekarskem obratu je omogočila delovnemu kolektivu hitro razširitev obsega poslovanja, kar nam najbolj prepričljivo povedo številke, ki smo jih za primerjavo vzeli iz obdobja let 1960 do 1963:

Leto	Povpr. štev. zaposlenih	Letni bruto produkt v mil. din
1960	396	1.282
1961	456	1.706
1962	474	2.430
1963	481	4.700

a za letošnje leto velja ocena, da bo pri 530 zaposlenih dosežen bruto produkt v vrednosti 6.200.000.000 dinarjev.

Medtem ko so bili leta 1959 vključeni v Ljubljanske mlekarne le trije samostojni obrati, se je njihovo število do letos povečalo na sedem, razen tega pa se je tudi znatno povečala prostornina skladiščnih prostorov in število poslovalnic.

V razvoju podjetja je pomembno tudi leto 1961, ko so Ljubljanske mlekarne razširile svojo dejavnost še na Jesenice in Bled ter v Zagreb. Današnji razvoj kmetijstva in mlekarskih predelovalnih obratov na Gorenjskem pa je narekoval prodajo jeseniških poslovalnic trem tamkajšnjim trgovskim podjetjem in kmetijsko živilskemu kombinatu v Kranju. Pokazala pa se je potreba po boljši oskrbi z mlekom in mlečnimi izdelki zasavskega rudarskega bazena in zato so v drugi polovici letošnjega leta Ljubljanske mlekarne začele odpirati svoje prodajalne in mlečne restavracije najprej v Trbovljah, nato v Zagorju, a kasneje še v Hrastniku.

Potreba po plasiranju kakovostnih mlečnih izdelkov prek specializirane

groistične in maloprodajne mreže, je narekovala ustanovitev trgovskega podjetja LATEA. Ta bo postopoma, kakršna bo pač potreba, odpirala v raznih krajih prodajna mesta in trgovala na debelo in drobno z mlečnimi izdelki, delikatesnim blagom, ustanavljala bo obrate družbene prehrane s posebnim poudarkom na večanju potrošnje mlečnih izdelkov in v skladiščevala ter ambalirala mlečne izdelke po najsoodnejših metodah. To novo podjetje, ki je zrastle na pobudo Ljubljanskih mlekarov po njihovi temeljiti proučitvi stanja na trgu in rastočih potreb potrošnikov po mlečnih izdelkih, sodeluje z Ljubljanskimi mlekararnami po posebni pogodbi o poslovno-tehničnem sodelovanju.

Kako velika je potreba po razširitvi prodajnih prostorov za trgovino z mlečnimi izdelki, pa najbolje ilustrira podatek, da je podjetje leta 1953 imelo samo 27 prodajnih mest, dočim jih ima danes že 57. Toda večina njih je premanjnih in nesodobno urejenih, zato so Ljubljanske mlekarne že na novo opremile osem prodajal s sodobno opremo in uvedle sodobnejši način poslovanja in ena izmed osnovnih prihodnjih nalog podjetja bo moderna ureditev vseh že obstoječih prodajnih mest ter pridobivanje novih sodobnih poslovnih prostorov.

Posebna proizvodna panoga Ljubljanskih mlekarov je proizvodnja brezalkoholnih pijač: limonade NEDA, oranžade NADA in osvežujoče pijače DINA. Potrošnja teh pijač je skokovito rasla od leta 1961 dalje, ko so Ljubljan-

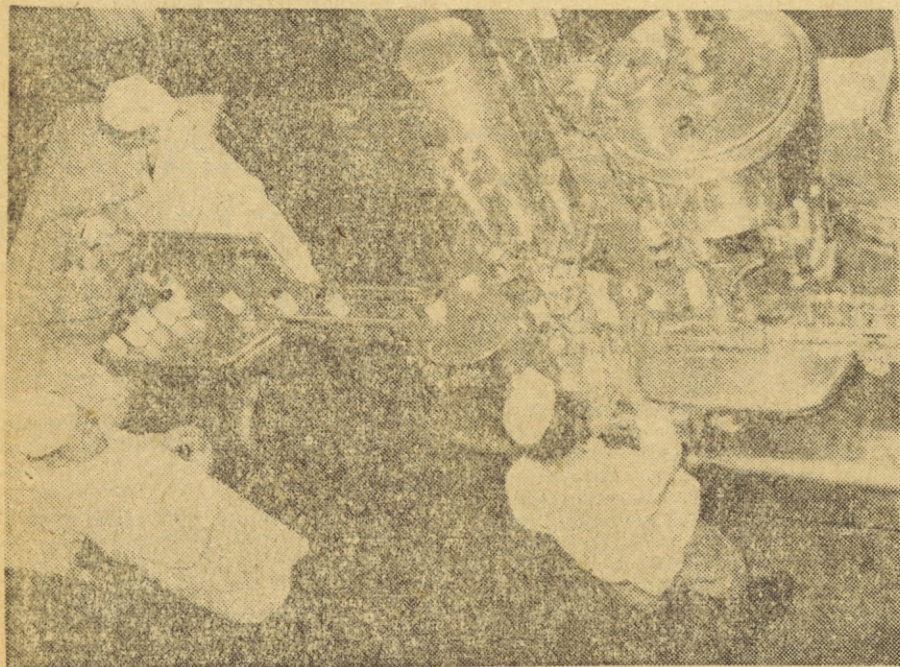
ske mlekarne dale v široko potrošnjo 3 milijone 332 tisoč steklenic, v letu 1962 že 4 milijone 470 tisoč, lani 6 milijonov 175 tisoč in v prvih letošnjih devetih mesecih že skoraj 5 milijonov 600 tisoč steklenic.

Zelo iskan izdelek Ljubljanskih mlekarov je mlečni sladoled — to sta popularna LUČKA in ZAMORCEK. Leta 1961 so prodale 2 milijona 610 tisoč kosov, naslednje leto 5 milijonov 132 tisoč, lani 7 milijonov 100 tisoč in v letošnjih prvih devetih mesecih 7 milijonov 730 tisoč kosov.

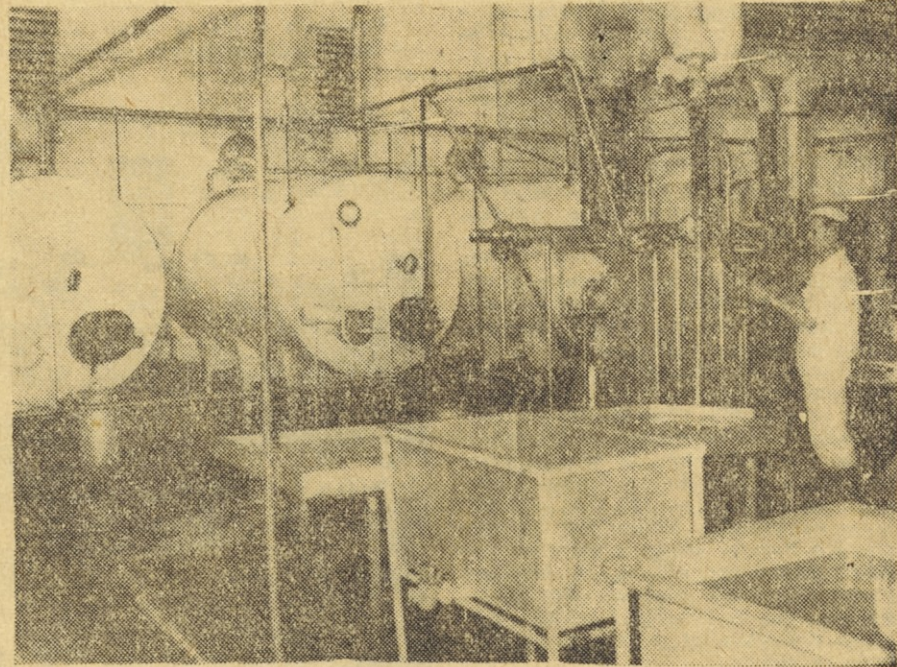
In kaj nam obetajo Ljubljanske mlekarne za prihodnje leto?

Prodajo pasteriziranega mleka z daljšo dobo trajanja v kartonski embalaži (tetra-pak) in jugorta v enaki embalaži, potrdili se bodo še bolj razširili prodajo dobrih mlečnih malic za šolsko mladino — letos so jih pripravili in prodali 450.000 samo do začetka oktobra — povečana bo proizvodnja brezalkoholnih pijač in specialnih sirov: POSAVEC, EDAMEC, BELPAESE, morda tudi sirov znamke GROJER in TRAPIST, nadalje bosta povečana asortiment in proizvodnja mlečnega sladoleda. V načrtu pa imajo Ljubljanske mlekarne ureditev prodajnih skladišč — depojev za boljšo dobavo mleka na dom.

Vzporedno z gospodarsko rastjo podjetja pa je delovni kolektiv Ljubljanskih mlekarov iz lastnih sredstev dogradil 36 sodobnih stanovanj za svoje delavce in si uredil tudi primeren počitniški dom v Umagu.

V obratu »jogurtarna«, kjer imajo nov avtomat za polnjenje jogurta in smetane

Pasterizacija mleka

Specializacija:

GRADITEV OSNOV ZA USPEŠNO KMETIJSKO PROIZVODNJO

Neredko se ljudje ob pogledu na obsežne komplekse modernih urejenih vinogradov pri Slovenskih Konjicah, v Črnem kalu, v Vinomeru v Beli krajini in drugod sprašujejo, kdo je izvajalec teh del. Odgovor pa ni vselej pri roki in le malokdo ve, da se skriva za 900 ha obnovljenih vinogradov pri nas, za 1950 hektari urejenih sadovnjakov, za obsežnimi agromelioracijskimi deli in kmetijskimi gospodarsko nezanemljivimi gozdovi in stelnikov ljubljansko podjetje »AGROOBNOVA«. To je specializirano podjetje, ki ga je ustanovila leta 1952 Glavna zadruga zveza Slovenije z namenom, da premosti vrzel in naporih za moderno obnovo in izgradnjo kmetijstva, pri kateri »AGROOBNOVA« sodeluje sedaj že trinajsto leto z graditvami raznovrstnih objektov in kompletnih proizvodnih centrov za potrebe kmetijstva ter z izvrševanjem vsakovrstnih agromelioracijskih del in prilagajanjem kmetijskih površin sodobni obdelovalni tehniki.

Med posebno pozornost vzbujajoče akcije podjetja sodi njegov delež pri izgradnji naših živinorejskih in perutninarskih centrov. Med tem ko je podjetje v prvih letih svojega dela v skladu s takratnimi pogoji investiranja in gradnje proizvodnih objektov v kmetijstvu gradilo predvsem posamične objekte širom po naši republiki, so novi koncepti in možnosti v kmetijstvu po letu 1957 zahtevali od kolektiva tega podjetja, da se čimprej usposobi za izgradnjo večjih, kompletnih proizvodnih centrov za kmetijstvo. S postopnim razvijanjem svojih kapacitet je »AGROOBNOVA« to tudi dosegla. Njeno delo so velike farme, kot na primer dva centra za vzrejo krav molznic v Zdobrovi, farma za paitance v Črnelem, farma v Dolskem, progenotestna postaja

za potrebe kmetijskega instituta vzeti v gradnjo tudi največje in najzahtevnejše proizvodne ali predelovalne objekte v kmetijstvu. Potem ko je v letih 1963-64 dogradilo moderno farmo za kokoši nesnice na Duplici in farmo za bekone v Zalogu pri Novem mestu, sedaj dograjuje v Središču ob Dravi farmo za paitance v vrednosti 576 milijonov, farmo za kokoši nesnice v Selah pri Ptuj v vrednosti preko 500 milijonov in farmo za paitance v Martinji vasi pri Mokronogu v vrednosti 276 milijonov.

Ze iz naštevanih uspehov proizvodnje tega podjetja v zadnjih letih sta očitni dve bistveni značilnosti »AGROOBNOVE«. Prvenstveno velja, da je to podjetje edino, ki je pri nas (in to že dolgo vrsto let) izključno specializirano za gradnjo in melioracije v kmetijstvu. To in pa druga značilnost, ki je v izredni elastičnosti kolektiva ter njegovih kapacitet in organizacije, ki omogoča podjetju enako uspešno delo v katerem koli kraju Slovenije pa tudi drugih republik, sta prednosti, zaradi katerih podjetje lahko nudi svoje proizvodne usluge investitorjem v kmetijstvu kjerkoli in kadarkoli po izredno konkurenčnih cenah z jamstvom, da bodo solidno opravljene. Dosedanje izkušnje in dejstvo, da zaradi svoje poštovanosti kolektiv podjetja kljub konkurenčnim cenam in težkim pogojem proizvodnje (dislociranost in izključno terensko delo) dosega solidno akumulacijo, je omogočilo, da je »AGROOBNOVA« začela med prvimi tudi s prevzemanjem del po sistemu »ključ v roke«.

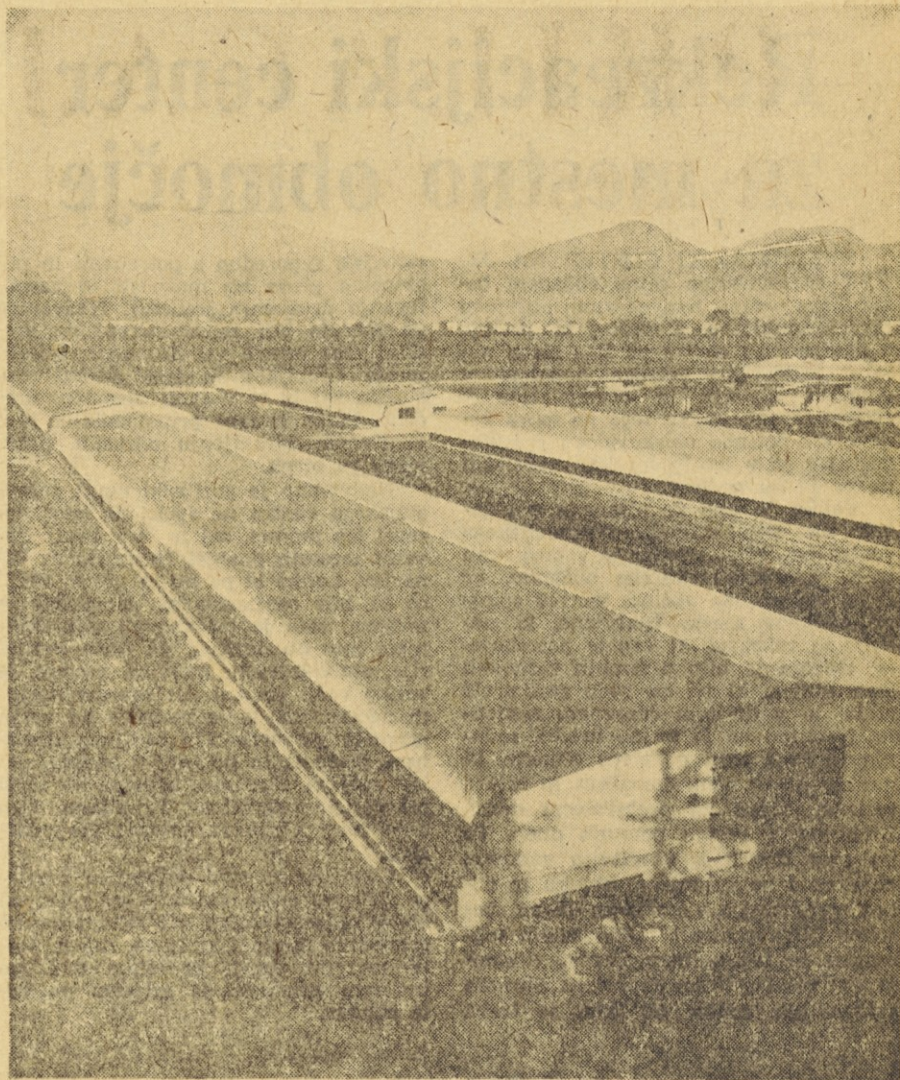
Podjetje uresničuje svojo dejavnost v krogu treh samostojnih ekonomskih enot. Z gradbenim oddelkom izvršuje gradbeno dejavnost, s strojnim oddel-

kom agromelioracijska dela, kot so potrebe redne proizvodnje. Za samostojnost kolektiva tega podjetja so prav njegovi centralni obrati še posebej pomembni. Ker ni primernih servisov za vzdrževanje strojnega parka, kakršnega potrebuje »AGROOBNOVA«, so v prejšnjih letih precej izgubljali zaradi nekvalitetnega in nepravilnega vzdrževanja strojev. Zato so se odločili za gradnjo lastnih delavnic v vrednosti nad 80 milijonov iz lastnih sredstev. Investicija bo vsekakor rentabilna, saj je strojni park podjetja zelo močan. Poleg vseh potrebnih gradbenih strojev in kamionov ima podjetje še 34 težkih goseničarjev z vsemi priključki, potrebnimi za agromelioracijska dela. Zato bodo novozgrajene delavnice lahko boljše in precej prispevale k povečanju realizacijske moči podjetja in k nadaljnjemu izboljšanju ekonomičnosti poslovanja.

Podjetje je od leta 1959, ko je resno začelo z uveljavljanjem težnje, da postane velika specializirana organizacija, povečalo realizacijo v gradbeni dejavnosti za 7-krat, realizacijo v strojno-obdelovalni dejavnosti pa za 4,5-krat. Letos bo »AGROOBNOVA« predvidoma dosegla realizacijo okrog 1 milijarde in 700 milijonov dinarjev, kar je vsekakor napredek v primerjavi z 263 milijoni realizacije v letu 1959. Vendar si je kolektiv podjetja med smernicami za svoj sedemletni plan zadal prvenstveno nalogo, da v naslednjih letih ne bo več v tolikšni meri razširjal obsega svojega dela, dokler temeljiteje ne izpopolni svojih tehničnih možnosti, predvsem pa notranje organizacije dela. Zaradi naglega razvoja v zadnjih letih je namreč imel dokaj težav zaradi tega, ker so kadrovske možnosti in stopnja notranje organizacije zaostajale za naglim porastom delovnih nalog. Prve štipendirane tehnične strokovnjake bodo dobili v podjetje že v naslednjem letu, skupaj z njimi pa bodo v naslednjih, predvidoma nekoliko bolj umirjenih poslovnih razdobjih izpopolnili tudi organizacijo dela in poslovanja.

Skladno z reševanjem tehničnih in organizacijskih problemov pa velja dober del skrbi kolektiva pridobivanju novih in višje strokovno usposobljenih kadrov v neposredni proizvodnji. Kolektiv podjetja je predvidel, da bo do sedanjosti prakso strokovnega usposabljanja svojih članov v naslednjih letih razvil še bolj, tako da bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi skrbel za redno strokovno usposabljanje novih, nekvalificiranih delavcev in za strokovno izpopolnjevanje članov kolektiva.

Omembe je vreden tudi namen kolektiva podjetja, da s temeljitejšim študijem gradbenih načrtov na podlagi dosedanjih izkušenj sodeluje v izgradnji osnov za uspešno kmetijsko proizvodnjo ne le kot neposredni izvajalec, temveč tudi kot svetovalec različnih izboljšav, uporabe cenejših gradbenih metod in posredovalec že preizkušenih, a izpopolnjenih tipov različnih proizvodnih objektov.

Kmalu bo dograjena tudi kurja farma za 100.000 nesnic v Duplici pri Kamniku. Farma gradi »AGROKOMBINAT« Ljubljana, dela pa izvaja podjetje »Agroobnova«

ORGANIZACIJA IN SODELOVANJE

Osnovna karakteristika KMETIJSKE ZADRUGE CRNUCE ni tolikanj v njeni neposredni proizvodnji, kot v njeni funkciji v organizaciji ter poslovanju kmetijske ter živinorejske proizvodnje na razmeroma obsežnem območju med Ježico, Dolom in Črnučami. Zadruga je združena organizacija nekdanjih 7 zadrug. S svojimi poslovnimi enotami — Ježica, Dol in Črnuče — ter z dvema proizvodnima obratoma — Tomačevo in Dol — zadovoljivo usmerja prizadevanja v kmetijski in živinorejski proizvodnji na tem rodovitnem predelu ljubljanskega prirodnega zaledja.

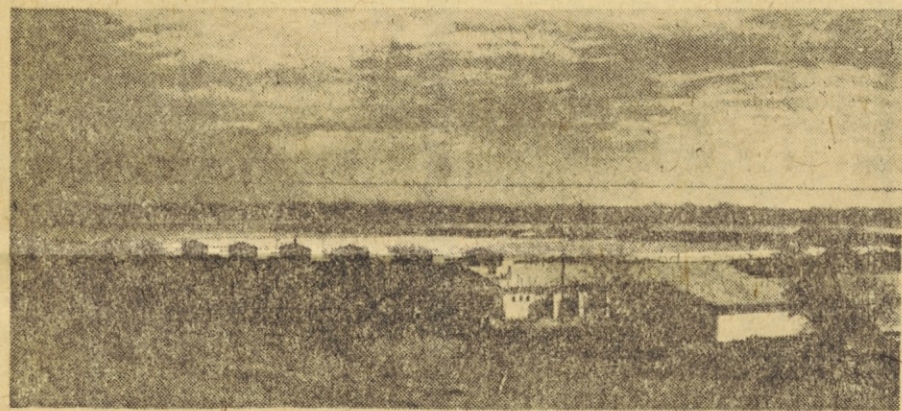
Osnovna dejavnost zadruga je potemtakem v organizaciji kooperacijskih odnosov z zasebnimi kmetovalci. Zadruga svetuje, usmerja, dobavlja umetna gnojila, skladno s potrebami domačega trga stimulira, zadruga skratka v polnem pomenu besede organizira trenutno najdonosnejšo proizvodnjo kmetijskih dobrin. V pogodbenem pitanju živine zagotavlja letno domači in mimo posrednikov tuji odkupni mreži okoli 570 telet, 500 glav goveje živine, nad 400 konj in 180 pašicev. Vse to iz naslova pogodbenega sodelovanja z zasebnimi živinorejci. Ob bogati krmini osnovi, ki jo ponuja zemlja na vplivnem območju zadruga, pa dajejo tamkajšnji kmetovalci zadrugi v odkup letno še nad 860 ton krompirja, 380 ton razne zelenjave, 640 ton zelja in okoli 310.000 litrov mleka. Pri tej razmeroma ugodni proizvodnji je zlasti pomemben pridelalek znanega ljubljanskega zelja, ki ga zadruga tudi predeluje v svojih dveh proizvodnih obratih, v Tomačevem in v Dolu.

Z vsem tem zadruga realizira letno 320 milijonov dinarjev. Vendar pa to ni konstantna številka. Z odklonitvijo nekaterih očitnejših problemov, predvsem pa z ureditvijo tržnih razmer, bo zadruga v kooperaciji z zasebnimi kmetovalci lahko dosegla še ugodnejše rezultate v realizaciji. Preudarimo lahko o 600.000 litrih mleka, ki jih je zadruga

ga lahko odkupila letno še pred dvema letoma, danes pa se zasebni interes proizvajalca obrača v prid višje cenjene vzreje mesnate govede. To obračanje gre vsekakor v korist višje realizacije! Prav tako pa ugodno vplivajo na ustvarjen dohodek spremembe v poljedelski proizvodnji, pri čemer so zlasti ugodni rezultati pri uvažanju plemenitejših jedilnih sort krompirja, ki so že malone povsem zamenjale nekdanjo proizvodnjo manj cenjenega industrijskega krompirja. Obenem pa veljajo delovni programi zadruga dogovoru s kmetovalci, da še v večji meri izkoriščajo podnebne razmere in rodovitnost tal za proizvodnjo kvalitetnega zelja. Množnosti govore o 100 tonah zelja letno več kot doslej.

Vsa ta povečevanja in strukturne spremembe v kmetijski in živinorejski proizvodnji narekujejo zadržemu kolektivu — šteje komaj 30 članov — intenzivnejšo skrb za mehanizacijo, še boljšo organizacijo pri uporabi te mehanizacije. Izpopolnjevanje mehanizacije pa ne zadeva samo v kmetijske obdelovalne stroje, ampak tudi v modernizacijo proizvodnih mehanizmov. Za ilustracijo: zadruga lahko predela v lastnih obratih le okoli 250 ton zelja letno, blizu 400 ton ga pa predeluje letno v kooperaciji z zasebnimi proizvajalci na Ježici in v Mostah. V kooperaciji pa lahko pridelala letno blizu 1000 ton zelja na trenutno razpoložljivih in vsekakor primernih 60 odstotkih obdelovalne zemlje. Takšna količina pridelka pa nedvomno terja povečano zmogljivost obeh proizvodnih obratov.

Ob tem prizadevanju je naposled še omembe vredno prizadevanje zadruga pri organizaciji odkupnih postaj, živinskih sejmov, pri poglabljanju njene, za današnji čas povsem nepogrešljive posredniške funkcije med proizvodnjo in potrošnjo.

Goveja farma paitancev v Središču ob Dravi, ki jo je zgradilo podjetje »AGROOBNOVA« za KZ »KOMBINAT JERUZALEM« Ormož

SRS v Prevojah in še več manjših objektov in centrov, ki jih je »AGROOBNOVA« zgradila v letih od 1958 do 1961. Med temi gradnjami je podjetje tako razvilo svoje kapacitete in specializiranost, da je danes sposobno pre-

rasiranje in urejevanje vinogradov in sadovnjakov in pridobivanje novih obdelovalnih površin, s centralnimi obrati, v katerih so urejene mehanične delavnice, pa skrbi za redno vzdrževanje strojnega parka in za razne vzporedne

Za večjo varnost občanov ter družbenega premoženja

Ena izmed redkih zelo starih, skorajda bi rekli tradicionalnih ustanov v Sloveniji je LJUBLJANSKA GASILSKA BRIGADA, ustanovljena že leta 1922, ki deluje in posluje kot zavod s samostojnim financiranjem. Vendar pa ne vedo vsi, da njena naloga ni samo gašenje požarov na območju ljubljanskega okraja in tudi drugod, temveč združuje dejavnost Gasilske brigade — Ljubljana tudi reševalno službo in tehnično službo, ki predstavlja dokaj

zamotan posel s kopico težav in problemov. Denimo pri tehnični službi: gasilska brigada ima vsak dan od 4 do 5 primerov, ko morajo njeni delavci in strokovnjaki odstraniti karambolirano vozilo.

Naslednja važna dejavnost ljubljanske gasilske brigade je servisna služba za vzdrževanje in popraviljanje gasilskih naprav, kot so ročni gasilski aparati, motorne brizgalke itd. pri gasilskih enotah gospodarskih organizacij.

Prav strokovna vzgoja in izpopolnjevanje praktičnega znanja članov gasilskih enot pri podjetjih je ena pomembnih nalog, ki čakajo ljubljansko gasilsko brigado, ker doslej med njo in temi enotami ni bilo prave povezanosti. Menijo, da bi morali industrijski gasilci vsako leto vsaj en mesec dni izpopolnjevati svoje teoretično preventivno znanje s praktičnim delom pri gasilski brigadi.

Da bi se bolje seznanili z vlogo in prizadevanjem gasilske brigade za varnost občanov ter njihovega in družbenega premoženja, navedimo še tele podatke: izmed 91 poklicnih gasilcev jih je — 28 (v turnusu 24 ur) v stalni pripravljenosti, ki jih dopolnjuje še 10 vodij posameznih služb oziroma članov vodstva brigade, da bi intervenirali, kadarkoli je to potrebno. Povprečno morajo gasiti po en požar dnevno, trikrat ali štirikrat intervenirati pri cestno prometnih nesrečah — razen tega pa morajo, zlasti poleti, zelo pogosto reševati utopljenice v rekah in podobno. V lanskem letu so našli 523 različnih intervencij ali za 39% več kot leta 1962 — letos pa samo do 13. decembra 558 primerov. Ljubljanska gasilska brigada ne pozna nedelj in praznikov, njeni člani tudi ne razlikujejo dneva od noči...

Kot smo videli, opravlja kolektiv gasilske brigade važno in neogibno potrebno družbeno delo. Opravljal pa bi ga še bolje, če bi imel na voljo več kvalitetnejše tehnične opreme, več vozil in specialne opreme za gašenje velikih požarov.

Pogled na nove prostore Poklicne gasilske brigade

Člani delovnega kolektiva KZ Črnuče pripravljajo zelje v svojem obratu »Tomačevo«

Rekreacijski center za mestno območje

REKREACIJSKI CENTER NA JEŽICI ni namenjen samo občanom bežigrajske občine, temveč vsem občanom mesta Ljubljane. Gostišče, ki posluje v okviru tega centra pa ima zlasti nalogo, zadovoljiti potrebe kopalcev v poletnih mesecih in obiskovalcev v zimski sezoni. Razen tega pa mora zadovoljiti potrebe obiskovalcev campinga, kjer so v letošnjem letu zabeležili preko 10.000 nočitev.

Veliko je bilo že pisanega o nalogah in perspektivah rekreacijskega centra na Ježici, vendar je v prvi vrsti treba analizirati potrebe občanov, ne samo bežigrajske občine, temveč splošno občanov mesta Ljubljane, ki nedvomno rekreacijski center potrebujejo. Govora je bilo o širokih zasnovah tega centra, ki pa se bodo realizirale lahko le v daljšem časovnem razdobju, trenutno pa je nujno urediti sedanje in še morda nekatere objekte, ki naj služijo namenu domačega in tujega turizma, zlasti pa prebivalcem mesta Ljubljane v vročih poletnih dneh. To bo moč doseči z ureditvijo camping prostora z najnujnejšimi objekti in dobro organizacijo v gostišču, da bo sposobno hitro postreči tako gostom (domačim in tujim, nameščenim v campingu) kot številnim kopalcem. Skratka rekreacijski center ob Savi je treba

razvijati vzporedno s potrebami in postopoma glede na možnosti in razpolaganje družbenih sredstev. Nedvomno pa morajo biti zainteresirani na ureditvi tega centra vsi družbeni činitelji mesta Ljubljane in tudi zdravstvena služba, saj bi ta v svoji dokončni ureditvi lahko mnogo pripomogla k preventivnem zdravljenju odraslih, predvsem pa otrok.

Nedvomno je gostinski obrat rekreacijskega centra na Ježici že letos dosegel lep promet, saj je že v prvih devetih mesecih dosegel 39 milijonov dinarjev. Lahko bi pa bil ta precej večji, če bi bile sanitarni na campingu že urejene, zato je pričakovati v prihodnjem letu ob dejstvu, da bodo sanitarije, umivalnice in trgovina urejeni, še veliko večji promet. Ni zanemariti tudi ugotovitve, da je podjetje od vsega prometa ustvarilo 22,5 milijona deviznega prometa in bo tako v bodoče, poleg svojega glavnega namena — služiti rekreaciji prebivalcev Ljubljane, tudi dalo svoj prispevek našemu gospodarstvu.

Z ozirom na svoj položaj in prostore (260 notranjih sedežev) pa gostinski obrat rekreacijskega centra dopolnjuje gostinstvo mesta Ljubljane, saj je edini tovrstni obrat, ki lahko nudi po kratkem sprehodu še prijeten počitek in zabavo.

Ko zadnje krpne snega kopnijo, že začno prihajati prvi tuji turisti v naš znani rekreacijski center v Ljubljani na Ježici

Gostinsko podjetje Črnuče

Preteklo je že enajst let, odkar je bilo ustanovljeno GOSTINSKO PODJETJE ČRNUČE, ki je v začetku poslovalo kot samostojen obrat s tremi gostišči. Skratka, to je bil manjši gostinski obrat, katerega letni promet je znašal le okrog 14 milijonov dinarjev. Vendar so se prizadevanja celotnega kolektiva kaj kmalu pokazala za uspešna, saj so v tem času adaptirali poslovno zgradbo ter tako povečali vrednost osnovnih sredstev za okrog 15 milijonov dinarjev, kar je predvsem zaslug delovnega kolektiva, ki se je odrekel višjim osebnim dohodkom v prid povečanja materialne osnove podjetja.

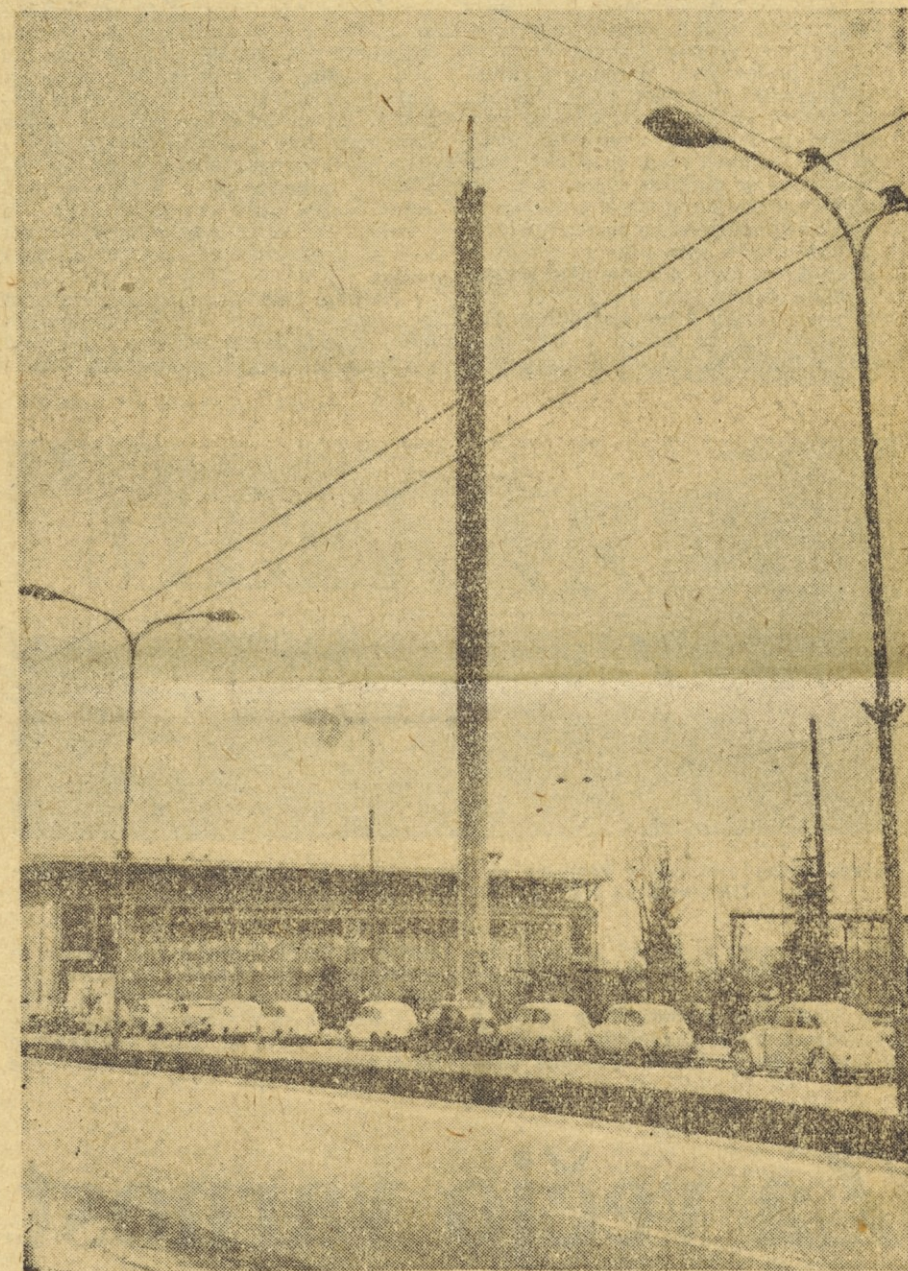
Cepprav je bila začetna dejavnost podjetja dokaj skromna, so dejavnost podjetja prav letos znatno povečali in sicer z vključitvijo petih gostinskih obratov, ki so prej poslovali kot gostišča v kolektivnem upravljanju. Priključeni so bil torej obrati: gostilna »Stadion«, »Bežigrajski hram«, »Janševa klet«, »Bife Šibenik« in »Rašica«. Seveda se je s pripojitvijo obratov povečalo tudi število zaposlenih, tako da danes zaposlujejo 48 gostinskih delavcev, medtem ko so mesečni promet povečali na 22 milijonov dinarjev. Ker so torej bile vse priključitve obratov izvedene letos, računajo na doseg 170 milijonskega prometa, kar sicer ne predvideva letni plan, ker tudi združitev takrat še ni bila predvidena.

Glede na večja sredstva, ki jih bo ustvarilo podjetje letos, nameravajo povečati oziroma izboljšati delovne pogoje v nekaterih obratih. Letos bodo predvsem adaptirali kuhinjske obrate »ROGOVILC«, ker so namreč delovni pogoji sila težki in v poletni sezoni celo nemogoči. Vendar je to le začetek. V naslednjih letih nameravajo obnoviti gostinske prostore obrata »Stadion« in gostišča »Bežigrajski hram«. Z rekonstruiranjem obratov bodo v obeh gostilnah pridobili po eno sobo z najmanj 25 sedišči. Nameravajo pa gra-

dit tudi DOM NA TABORU, vendar za sedaj še nimajo na razpolago dovolj lastnih sredstev, medtem ko vprašanje kreditov z daljšim odplačilnim rokom tudi nimajo rešeno. Vendar računajo, da bodo uspeli dobiti ustrezne kreditne pogoje in tako povečati gostinske kapacitete in dobiti prenočišča, s katerimi za sedaj v nobenem obratu ne razpolagajo.

Potrošnja prerašča zmogljivosti

Ze samo letos za 20% odstotkov večja realizacija sicer predvidenega plana prepričljivo govori v prid »Slaščičarne« Bežigrad, obrtnega podjetja s tremi trgovinami ter z dvema delavnici na Titovi cesti. Slaščičarna ne posluje samo za korist široke potrošnje v Ljubljani, ampak si je s svojim kvalitetnim delom pridobila vrsto gostištinskih odjemalcev, ki posredujejo njene proizvode širšemu krogu ljudi v našem okraju. Med temi so: »Prehrana«, »Mercator«, »Delikatesa«, »Žito«, »Živila« Kranj, veletrgovina Škofja Loka, trgovsko podjetje »Center« Celje... Tolikšen krog odjemalcev močno obremenjuje komaj 32-članski delovni kolektiv, katerega ponudba napolitank, drobnega suhega peciva in svežih slaščic komajda zadošča povpraševanju. Kolektiv si v poletnem času pomaga s sezonskim delavci, vendar pa teh ni na pretek z ustrezno kvalifikacijo. Hkrati pa ima težave s tesnimi poslovnimi in proizvodnimi prostori.

Cenjene bralce prosimo za razumevanje, ker pričujoča reportaža o bežigrajski komunni, kateri smo odstopili te strani, ni izšla pravočasno zaradi tehničnih ovir. Hkrati s tem pa želimo opozoriti bralce tudi na tiste delovne organizacije, ki v tej reportaži niso sodelovale in zato tudi niso opisane, so pa prav tako pomembne za gospodarsko, kulturno in politično življenje komune. Da bo seznam popoln, bomo tudi te našli:

ARDELJ
ELEKTROPRENOS — Kleče
ELEKTRO LJUBLJANA OKOLICA
ISKRA —
tovarna elementov za elektroniko
ISKRA —
tovarna električnih aparatov
UČNE DELAVNICE ZAVODA ZA
USPOSABLJANJE SLUŠNO IN GO-
VORNO PRIZADETIH
ZAVOD ZA ZADRUŽNO GRADNJO
ADRIA-AVIO PROMET
AVTOMEHANIKA
PTT — SERVIS
JUGOINSPEKT
KRAJEVNA SKUPNOST
BEŽIGRAD
KRAJEVNA SKUPNOST
BORIS KIDRIČ
KRAJEVNA SKUPNOST
SAVSKO NASELJE
MOTO UNIVERSAL
TEKSTIL PROMET
UMETNI KAMEN
ZITO — PEKARNA
AKADEMSKI KOLEGIJ
CENTER STROKOVNIH ŠOL
DOPISNA SOLA
KOMUNALNA BANKA BEŽIGRAD

Osnovne šole:
BORIS KIDRIČ
MIRANA JARCA
ČRNUČE
STOŽICE
DR. VITA KRAIGHERJA
I. GIMNAZIJA
OTROŠKI VRTEC
SZP INVESTICIJSKA GRUPA
ZA UREDITEV LJUBLJANSKEGA
PROMETNEGA VOZLIŠČA
VISOKA ŠOLA ZA POLITIČNE
VEDE
ZAVOD ZA STATISTIKO IN PRO-
CEUVANJE GOSPODARSTVA
ZVEZNI CENTER
ZA GRADBENE INSTRUKTORJE
Gostišča:
BUFFET TITOVA CESTA
RAVBAR
STADION
FORTUNA
BRINJE
JANŠEVA KLET
RUSKI CAR
ANGELCA — JEŽICA
ŠENTJAKOB
HARMONIKA — obrtno podjetje
KLEPAR — instalcijska delavnica

PREMALO GOSTINSKIH OBRATOV

GOSTINSKO PODJETJE BEŽIGRAD je v tem sestavu nedvomno mlado podjetje, saj je bilo ustanovljeno leta 1963. Izšlo je iz podjetja »Kavarna Bežigrad«, toda ta se je kmalu ukinila. Sestoji iz več manjših obratov: dva bifeja v Parmovi ulici, gostilna »Kacič«, gostilna »Planica«, gostilna »Zadružni dom« v Savljah in gostilna »Tavčarjev dvor«. Vse te gostilne, razen gostilne »Kacič«, so imele ob priključitvi k podjetju izgubo.

Podjetje pa ni širilo svoje dejavnosti samo z večanjem števila obratov, temveč je ob skupnem prizadevanju celotnega kolektiva ustvarjalo vedno večji promet. Tako je v letu 1962 znašal promet vseh obratov 102 milijona, naslednje leto 130 milijonov dinarjev, letos pa bodo dosegli do konca leta že 180 milijonov dinarjev prometa.

Uspehi kolektiva so nedvomno zadovoljivi, saj znaša promet na vsakega zaposlenega člana kolektiva 4,5 milijona dinarjev, vendar si v podjetju želijo še večjih. Res je sicer, da so glede na obnove gostilne »Planica«

(skoraj v celoti iz lastnih sredstev) izboljšali pogoje za nudenje gostinskih storitev, vendar je vse to premalo, saj gostinskih obratov v občini Bežigrad primanjkuje. V druge obrate podjetja kolektiv nima namena vlagati večjih investicijskih sredstev (ker niso last podjetja), pač pa si prizadevajo pri do novih gostinskih prostorov. Trudili so se zlasti, da bi dobili gostinski lokal v poslovni stavbi nasproti Gospodarskega razstavišča, ki je sedaj v gradnji. Za odkup tega pa je potrebno 30 milijonov dinarjev. Tolikšnih sredstev podjetje v enem letu ne more ustvariti, zaprosili so za kredit, ki pa ni bil odobren. Prav bi bilo, da bi jim pri tem pomagal tudi svet za turizem in gostinstvo, saj je ob ukinitvi bivše kavarne sprejel sklep, da je treba čimprej isto nadomestiti.

Velik problem v podjetju predstavlja kadrovska vprašanja. Strokovno boljši kader bi podjetju zagotovil boljše storitve in boljši uspeh, tega pa zelo težko dobi, zlasti ker ne more nuditi stanovanj, niti ne more upati, da bi jih v bližnji prihodnosti dobil.

Zastareli objekti na Žalah

Okoliščine in potrebe so narekova-
le, da je bilo sedanje KOMUNALNO
PODJETJE »ZALE« ustanovljeno že
tako po osvoboditvi, in sicer kot Mestni
zavod, ki je posloval pod takratno
finančno upravo Mestnega ljudskega
odbora Ljubljane. Toda čas je prinesel
svoje in iz Mestnega zavoda je nastala
nova organizacijska oblika — samo-
stojni zavod z lastnim financiranjem.
Kot samostojni zavod je Komunalno
podjetje »Zale« poslovalo vse do leta
1961, ko je podjetje sprejelo status ko-
munalnega podjetja in pričelo poslo-
vati pod sedanjim nazivom.

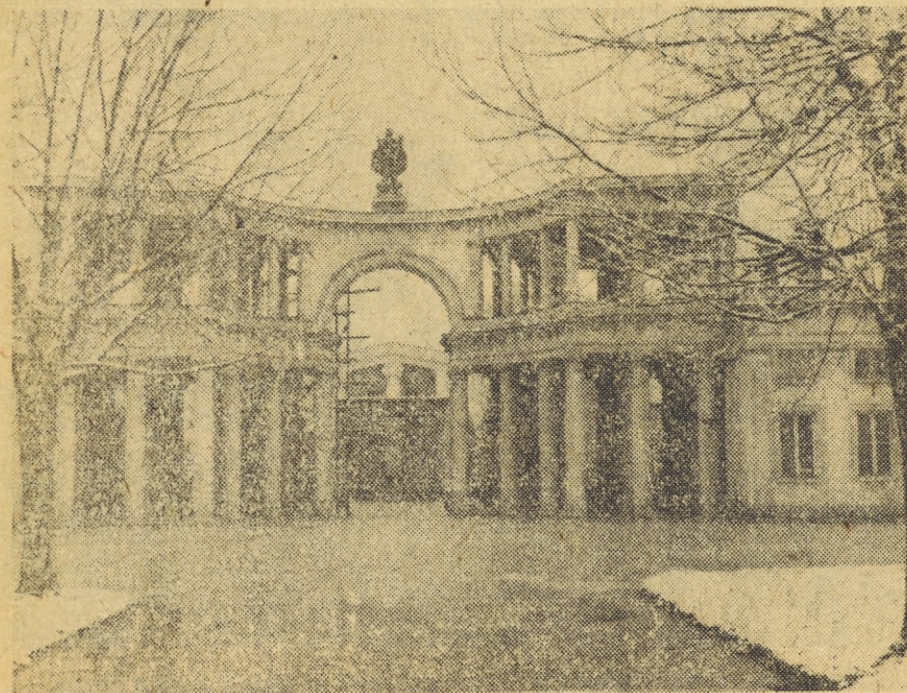
Nazivi in statusi podjetja so se spre-
minjali, vendar se ni spreminjala nje-
gova osnovna dejavnost, ki je bila že
od vsega začetka usmerjena na pokop-
pavanje pokojnikov tako v Ljubljani
kot neposredni okolici mesta ter na
prevoz pokojnikov, umrlih v Ljubljani,
v kraj pokopanega oziroma v kraj, ki

ga označijo sorodniki umrlega. Cepprav
nekoliko čudno izveni, vendar je res,
da so v podjetju v zadnjih letih svojo
dejavnost razširili. Prišli so namreč z
uvajanjem dopolnilne dejavnosti — vr-
tnarstvom in cvetličarstvom ter prav v
zadnjih letih še z izdelovanjem krst.

Cepprav statistika o umrljivosti dr-
žavljanov kaže, da je umrljivost iz leta
v leto manjša, nikakor ne bi mogli za-
pisati, da je manj tudi pogrebov in
pogrebni prevozov. Vsako leto se
namreč število pogrebov oziroma de-
javnost podjetja poveča za okrog 10%.
Torej, čeprav je umrljivost (po stati-
stičnih podatkih) manjša, je pogrebov
in prevozov vedno več. Razlago za tako
nesoglasje je, kot pravijo v podjetju,
iskati v nenehnem dotoku novih ljudi
v mesto, kar je razvidno tudi iz večja-
nja števila prebivalcev mesta Ljub-
ljane.

Vedno večji obseg dela pa zahteva
boljše in sodobnejše pogoje dela. Ven-
dar teh v podjetju »Zale« nimajo, kajti
njihove razpoložljive zmogljivosti ne
dosegajo sedanjih potreb. Zato v pod-
jetju vso pozornost posvečajo perspek-
tivnemu razvoju te specifične komu-
nalne dejavnosti, od katerega pričaku-
jejo tudi boljše delovne pogoje. Zato
predvidevajo v prvi fazi rekonstrukci-
je izgradnjo KREMATORIJA, ki naj
nadomesti pomanjkanje prostora za po-
kop ljudi. (V smeri proti Tomačevem v
podaljšku sedanjega pokopališča.) Cep-
prav predvidevajo gradnjo krematorija,
namerava vpeljati tudi nov sistem po-
kopavanja tako imenovani vrstni si-
stem, zato ker sežiganje v krematoriju
ne bo obvezno. Posebnost novega
sistema pokopavanja bo v tem, da ro-
binskih grobov ne bo več, medtem ko
tudi podaljševanje najemnin v neog-
led ne bo mogoče. Perspektivni načrti
vsebujejo tudi skladnejšo ureditev po-
kopališča, prestavitve Navja na Zale,
gradnjo novega vhoda na pokopališče
in končno izgradnjo stranskih objek-
tov za dopolnilno dejavnost.

Ce torej preskočimo perspektivne
načrte in se povrnemo k trenutni de-
javnosti podjetja, potem je nedvomno
prav, da poleg že omenjenih težav (ne-
zadostne in zastarele kapacitete) napi-
šemo, da je to edinstveno komunalno
podjetje prav zaradi te svoje specifič-
nosti v sila nezavidljivem položaju v
primerjavi z drugimi komunalnimi
podjetji. Enakopravni položaj podjetja
z drugimi komunalnimi podjetji, je
namreč precejšnje breme za podjetje
»Zale«. Odvajati mora namreč vse ob-
veznostne dajatve kot druga komunal-
na podjetja, čeprav niso proizvodno
podjetje, temveč strogo storitveno, kjer
celotno delo sloni na režijskem opravl-
janju poslov, ki toliko bolj bremenijo
podjetje. Skratka, kot menijo v pod-
jetju, lokalni faktorji posvečajo prema-
lo pozornosti njihovu podjetju, to pa
najbrž zato, ker menijo, da so gle-
de na delo, ki ga opravljajo, druga ko-
munalna podjetja pomembnejša. Jasno
je, da se zaradi takih gledišč proble-
mi okrog investicij prepočasno reš-
ujejo, čeprav zastareli in nehygienični
objekti narekujejo hitrejši tempo ob-
navljanja.

FLEČNIKOVE ZALE